

CVRIA

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

Metinis pranešimas
2014

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

METINIS PRANEŠIMAS 2014

Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir
Tarnautojų teismo darbų apžvalga

Liuksemburgas, 2015

www.curia.europa.eu

Teisingumo Teismas
2925 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS
Tel. +352 4303-1

Bendrasis Teismas
2925 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS
Tel. +352 4303-1

Tarnautojų teismas
2925 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS
Tel. +352 4303-1

Teisingumo Teismo interneto svetainė: <http://www.curia.europa.eu>

Redaguoti baigta 2015 m. sausio 1 d.

Atgaminti leidžiama tik nurodant šaltinį. Fotografijas atgaminti galima tik kartu su šiuo leidiniu. Bet kokiam kitam naudojimui reikia Europos Sąjungos leidinių biuro leidimo.

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji prieinama per portalą *Europa* (<http://europa.eu>).

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2015

Prin.	ISBN 978-92-829-1985-9	ISSN 1831-8495	doi:10.2862/36604	QD-AG-15-001-LT-C
PD.	ISBN 978-92-829-1962-0	ISSN 2315-2362	doi:10.2862/3399	QD-AG-15-001-LT-N

© Europos Sąjunga, 2015

Printed in Belgium

SPAUSDINTA POPIERIUJE, BALINTAME NENAUDOJANT ELEMENTINIO CHLORO (ECF)

Turinys

Puslapis

Įžanga, parengta Teisingumo Teismo pirmininko Vassilios Skouris.	5
--	---

I skyrius

Teisingumo Teismas

A – Teisingumo Teismo raida ir veikla 2014 m.	9
B – Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika 2014 m.	11
C – Teisingumo Teismo sudėtis	63
1. Teisingumo Teismo nariai	65
2. Teisingumo Teismo sudėties pasikeitimai 2014 m.	81
3. Vyresniškumo tvarka	83
4. Buvę Teisingumo Teismo nariai	85
D – Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistika	89

II skyrius

Bendrasis Teismas

A – Bendrojo Teismo veikla 2014 m.	121
B – Bendrojo Teismo sudėtis	155
1. Bendrojo Teismo nariai	157
2. Bendrojo Teismo sudėties pasikeitimai 2014 m.	167
3. Vyresniškumo tvarka	169
4. Buvę Bendrojo Teismo nariai	171
C – Bendrojo Teismo teisminės veiklos statistika	173

III skyrius*Tarnautojų teismas*

A – Tarnautojų teismo veikla 2014 m.	195
B – Tarnautojų teismo sudėtis	205
1. Tarnautojų teismo nariai	207
2. Tarnautojų teismo sudėties pasikeitimai 2014 m.	211
3. Vyresniškumo tvarka	213
4. Buvę Tarnautojų teismo nariai	215
C – Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistika	217

Ižanga

Šiuo pranešimu siekiama pateikti skaitytojui glaustą, bet patikimą informaciją apie institucijos veiklą 2014 m. Kaip jau tapo įprasta, pagrindinė pranešimo dalis skirta pačiai Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo teisminei veiklai apibūdinti, nurodant pagrindines teismų praktikos tendencijas.

Be to, kiekvieno teismo statistiniai duomenys detalai parodo tam teismui pateiktų nagrinėti ginčų pobūdį ir skaičių. 2014 m. pasiektas naujas rekordas: trijuose teismuose iš viso gauta 1 691 byla; šis skaičius didžiausias nuo pat Sąjungos teismų sistemos įkūrimo. Kita vertus, išnagrinėjusi 1 685 bylas, institucija taip pat pasiekė didžiausią savo istorijoje produktyvumą. Šis padidėjęs darbo našumas matyti ir iš sutrumpėjusios teismo proceso trukmės.

Vis dėlto tokie geri rezultatai neapsaugo nuo pernelyg didelio darbo krūvio ateityje. Iš tiesų, nors nuolat didėjantis teismų darbo krūvis ir ypač padidėjęs Bendrajam Teismui pateikiamų ieškinių skaičius yra nenuginčijamas sėkmingai veikiančios sistemos įrodymas, dėl jų taip pat gali kilti grėsmė šios sistemos veiksmingumui.

Dar daugiau, nuo 2014 m. gruodžio 1 d., pasibaigus Lisabonos sutartimi nustatytam pereinamajam laikotarpiui, susijusiam su Sąjungos aktų, priimtų policijos ir teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje, teismine kontrole, pagal SESV 258 straipsnį Teisingumo Teismas įgijo neribotą jurisdikciją nagrinėti prieš visas valstybes nares (išskyrus vieną išimtį) pradėtas bylas dėl šios srities ES teisės nuostatų pažeidimo.

Dėl nurodytų priežasčių ir teisėkūros, ir darbo metodų lygmeniu toliau nuolat ieškoma priemonių Sąjungos teismų sistemos veiksmingumui pagerinti.

Šiuo klausimu svarbus žingsnis žengtas 2014 m. parengus naują Bendrojo Teismo procedūros reglamento projektą; šiam projektui pritarė Taryba. Šiame naujame Procedūros reglamente įtvirtintos priemonės, kuriomis siekiama teismo darbą padaryti veiksmingesnį ir kurias taikant galima užtikrinti su Sąjungos ar jos valstybių narių saugumu arba jų tarptautiniais santykiais susijusių informacijos ar įrodymų apsaugą, teismui tvarkant šią informaciją ar įrodymus.

Dar svarbesnį žingsnį reikės žengti ateityje. 2014 m. antrą pusmetį Tarybai pirmininkaujančios Italijos paragintas Teisingumo Teismas pateikė Tarybai pasiūlymą trimis etapais iki 2019 m. palaipsniui didinti Bendrojo Teismo teisėjų skaičių, kol jis taps dvigubai didesnis. Kadangi Taryba iš esmės pritarė šiam pasiūlymui, jis turi būti detalizuotas pirmaisiais 2015 m. mėnesiais.

2014 m. lapkričio 20–21 d. institucija šventė 25-ąsias Bendrojo Teismo įsteigimo metines. Šiam įvykiui paminėti organizuoti renginiai suteikė galimybę įvertinti šio svarbaus laikotarpio pasekmes Sąjungos teismų sistemai ir apsvastyti ateities perspektyvas.

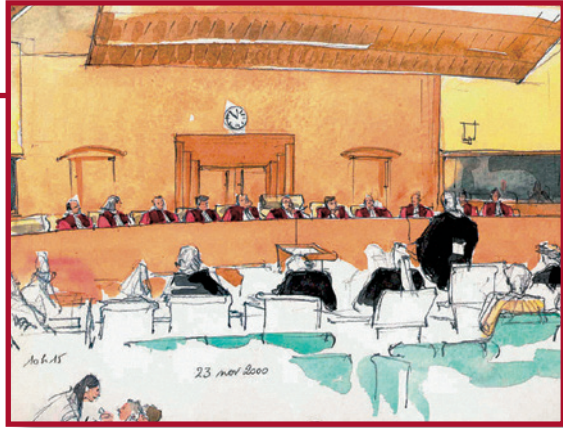
2014 m. taip pat paminėtas Europos Sąjungos, į kurią 2004 m. gegužės 1 d. įstojo dešimt naujų valstybių, plėtros dešimtmetis – 2014 m. birželio 5 d. surengta konferencija „Teisingumo Teismas 2004–2014 metais: istorinė apžvalga“.

Ši Metinio pranešimo įžanga paskutinė, kurią pasirašau kaip institucijos pirmininkas. Todėl norėčiau pasinaudoti šia proga ir padėkoti savo kolegoms Teisingumo Teismo teisėjams už dar kartą išreikštą pasitikėjimą, taip pat Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo teisėjams už pagalbą įgyvendinant mūsų institucijai patikėtą užduotį. Savo padėką taip pat skiriu visiems kolegoms, kurie, dirbdami

teismo narių kabinetuose ar institucijos tarnybose, nematomi, tačiau nepaprastai daug prisideda prie to, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas galėtų vykdyti teisingumą.

V. Skouris
Teisingumo Teismo pirmininkas

I skyrius

Teisingumo Teismas

A – Teisingumo Teismo raida ir veikla 2014 m.

Parengė Teisingumo Teismo pirmininkas Vassilios Skouris

Šiame pirmame Metinio pranešimo skyriuje bendrai apžvelgiama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo veikla 2014 m. Šioje dalyje pateikiama, pirma, institucijos raidos praėjusiais metais apžvalga ir, antra, statistinių duomenų, parodančių Teisingumo Teismo darbo krūvio raidą ir vidutinę proceso trukmę, analizė. Toliau skaitytojui pateikiama antra dalis (B), kurioje, kaip ir kiekvienais metais, aptariamos pagal sritis suskirstytos pagrindinės teismo praktikos tendencijos, trečia dalis (C), kurioje išsamiai aprašoma Teisingumo Teismo sudėtis referenciniu laikotarpiu, ir ketvirta dalis (D), kurioje pateikiama 2014 m. teisminės veiklos statistika.

1. Bendrai vertinant institucijos raidą pabrėžtina, kad ji nepasižymėjo svarbiais įvykiais, išskyrus teisėjo iš Kipro G. Arestis atsistatydinimą ir jo pakeitimą teisėju C. Lycourgos; pastarasis pradėjo eiti pareigas 2014 m. spalio 8 d.

Kalbant apie procesą reglamentuojančias taisykles, svarbu tiesiog priminti, kad, 2012 m. įsigaliojus naujam Teisingumo Teismo procedūros reglamentui, 2014 m. vasario 1 d. įsigaliojo naujas Papildomas procedūros reglamentas, kuriuo iš dalies atnaujintos nuostatos dėl teismo pavedimų, nemokamos teisinės pagalbos ir pranešimų apie liudytojų ir ekspertų priesaikos pažeidimus (OL L 32, 2014, p. 37), ir Praktiniai nurodymai šalims dėl Teisingumo Teisme nagrinėjamų bylų (OL L 31, 2014, p. 1).

2. Apskritai Teisingumo Teismo 2014 m. teisminės veiklos statistiniai duomenys neturi precedento. Praėję metai yra produktyviausi metai Teisingumo Teismo istorijoje.

2014 m. Teisingumo Teismas baigė nagrinėti 719 bylų (skaičius, pateiktas neatsižvelgiant į sujungtas bylas; grynasis skaičius – 632 bylos), o tai yra daugiau nei ankstesniais metais (2013 m. baigta nagrinėti 701 byla). Šiose bylose priimta 416 sprendimų ir 214 nutarčių.

Teisingumo Teisme pradėtos 622 naujos bylos (neatsižvelgiant į dėl tarp jų esančio ryšio sujungtas bylas), o tai 11 % mažiau, palyginti su 2013 m., kai buvo pradėtos 699 bylos. Šis santykinis pradėtų bylų bendro skaičiaus sumažėjimas iš esmės sietinas su apeliaciniais skundais ir prašymais priimti prejudicinį sprendimą; pastarųjų 2014 m. pateikta 428.

Su proceso trukme susiję statistiniai duomenys itin geri. Prašymų priimti prejudicinį sprendimą nagrinėjimas truko 15 mėnesių. Konstatuota trumpesnė nagrinėjimo trukmė, palyginti su 2013 m. (16,3 mėnesio), patvirtina tendenciją, kuri aiškiai matyti nuo 2005 m. Tiesioginių ieškinių ir apeliacinių skundų nagrinėjimas vidutiniškai truko atitinkamai 20 mėnesių ir 14,5 mėnesio, taip pat trumpiau nei 2013 m.

Šiuos rezultatus buvo galima pasiekti tik dėl Teisingumo Teismo nuolat dedamų pastangų susidoroti su darbo krūviu. Veiksmingesnį bylų nagrinėjimą Teisingumo Teisme galima paaiškinti ne tik pastaraisiais metais įvykdytomis jo darbo metodų reformomis, bet ir tuo, kad dažniau naudotasi įvairiomis turimomis procesinėmis priemonėmis, skirtomis tam tikrų bylų nagrinėjimui pagreitinoti (prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra, nagrinėjimas pirmenybės tvarka, pagreitinta procedūra, supaprastinta procedūra ir galimybė priimti sprendimą be generalinio advokato išvados).

Taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą prašyta 6 bylose, o paskirtoji kolegija nusprendė, kad Procedūros reglamento 107 ir paskesniuose straipsniuose nustatytos sąlygos buvo tenkinamos 4 iš šių bylų. Šios bylos buvo išnagrinėtos vidutiniškai per 2,2 mėnesio, kaip ir 2013 m.

Taikyti pagreitiną procedūrą prašyta 12 bylų, tačiau tik 2 iš jų buvo tenkinamos Procedūros reglamente nustatytos sąlygos. Remiantis 2004 m. įtvirtinta praktika, prašymai taikyti pagreitiną procedūrą tenkinami arba atmetami motyvuota Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi. Pirmenybės tvarka nagrinėtos 3 bylos.

Atsakydamas į tam tikrus prejudicinius klausimus Teisingumo Teismas taikė ir Procedūros reglamento 99 straipsnyje numatytą supaprastintą procedūrą. Remiantis šia nuostata, priėmus nutartį, iš viso baigta 31 byla.

Galiausiai Teisingumo Teismas palyginti dažnai naudojosi Statuto 20 straipsnyje numatyta galimybe priimti sprendimą be generalinio advokato išvados, kai byloje nekyla naujas teisės klausimas. 208 (228, jeigu atsižvelgiama į sujungtas bylas) iš 2014 m. paskelbtų sprendimų priimti be generalinio advokato išvados.

Dėl bylų paskirstymo įvairios sudėties Teisingumo Teismo kolegijoms atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2014 m. didžioji kolegija išnagrinėjo maždaug 8,7 %, penkių teisėjų kolegijos – 55 %, o trijų teisėjų kolegijos – apie 37 % bylų, kurios baigtos sprendimais ar nutartimis, kuriomis išsprendžiama byla. Palyginti su praėjusiais metais, konstatuotina, kad didžiosios kolegijos išnagrinėtų bylų dalis išliko stabili (2013 m. – 8,4 %), o penkių teisėjų kolegijų išnagrinėtų bylų dalis šiek tiek sumažėjo (2013 m. – 59 %).

Išsamesnius praėjusių teisminės veiklos metų statistinius duomenis skaitytojas gali rasti konkrečiai šiems duomenims skirtoje šio 2014 m. pranešimo I skyriaus D dalyje.

B – Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika 2014 m.

I. Pagrindinės teisės

1. Europos Sąjungos prisijungimas prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos

2013 m. balandžio 5 d. derybose dėl Europos Sąjungos prisijungimo prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK)¹ pasiektas susitarimas dėl prisijungimo dokumentų projektų. 2014 m. gruodžio 18 d. Teisingumo Teismas, į kurį kreiptasi su prašymu pagal SESV 218 straipsnio 11 dalį, plenarinėje sesijoje priėmė Nuomonę 2/13 (EU:C:2014:2454) dėl numatyto sudaryti susitarimo suderinamumo su Sutartimis.

Dėl prašymo pateikti nuomonę priimtino² Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, jog tam, kad galėtų nuspręsti dėl numatyto sudaryti susitarimo nuostatų suderinamumo su Sutartyse įtvirtintomis normomis, jis turi turėti pakankamai informacijos apie patį šio susitarimo turinį. Tuo tikslu šioje byloje Komisijos pateikti prisijungimo dokumentų projektai leido gana išsamiai ir tiksliai suprasti numatomo prisijungimo sąlygas. Be to, kiek tai susiję su Sąjungos teisės vidaus teisės normomis, kurias būtina priimti, kad įsigaliotų prisijungimo susitarimas, ir dėl kurių taip pat prašoma pateikti nuomonę, Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl šių normų pobūdžio jos negali būti nagrinėjamos šioje nuomonės teikimo procedūroje, kuri taikoma tik Sąjungos numatomiems sudaryti tarptautiniams susitarimams. Iš tiesų, kad nepažeistų kitų institucijų, kurioms pavesta nustatyti šias normas, įgaliojimų, Teisingumo Teismas turi patikrinti tik susitarimų suderinamumą su Sutartimis.

Nagrinėdamas prašymą pateikti nuomonę iš esmės, pirmiausia priminęs pagrindinius Sąjungos konstitucinės sandaros elementus, Teisingumo Teismas patikrino, ar paisoma Sąjungos teisės ypatumų ir autonomijos, įskaitant bendrosios užsienio ir saugumo politikos (toliau – BUSP) srityje, taip pat ar laikomasi SESV 344 straipsnyje įtvirtinto Sąjungos teisės sistemos autonomijos principo. Be to, jis patikrino, ar išsaugomi Sąjungos ypatumai, kiek tai susiję su bendraatsakovo mechanizmu ir pirminio kreipimosi į Teisingumo Teismą procesu. Tai išnagrinėjęs, Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog susitarimo projektas nesuderinamas nei su ESS 6 straipsnio 2 dalimi, nei su prie ES sutarties pridėtu Protokolu Nr. 8 dėl šios nuostatos³.

Pirma, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jei Sąjunga prisijungtų prie EŽTK, jai, kaip bet kuriai kitai susitariančiai šaliai, būtų taikoma išorės kontrolė, kurią vykdant tikrinama, ar paisoma teisių ir laisvių pagal šią konvenciją. Kalbant apie šią išorės kontrolę pasakytina, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) pateiktas EŽTK aiškinimas saistytų Sąjungą ir jos institucijas, taip pat ir Teisingumo Teismą, o Teisingumo Teismo pateiktas šioje konvencijoje įtvirtintos teisės aiškinimas nebūtų privalomas EŽTT. Vis dėlto, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, taip negali būti, kai Teisingumo Teismas pateikia Sąjungos teisės, įskaitant Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Pagrindinių teisių chartiją), aiškinimą. Atsižvelgiant į tai, kad EŽTK 53 straipsnyje susitariančiosioms šalims iš esmės paliekama galimybė numatyti aukštesnius pagrindinių teisių apsaugos standartus,

¹ 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašyta Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija.

² Dėl prašymo pateikti nuomonę priimtino aspektų taip pat žr. Nuomonę 1/13 (EU:C:2014:2303), aptartą IX skyriuje „Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose“.

³ Protokolas (Nr. 8) dėl Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnio 2 dalies dėl Sąjungos prisijungimo prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos.

nei garantuoja ši konvencija, reikia užtikrinti šių nuostatų ir Chartijos 53 straipsnio, kaip jį aiškina Teisingumo Teismas, suderinimą, kad ši galimybė būtų apribota, kiek tai susiję su teisėmis, įtvirtintomis kartu ir Chartijoje, ir Konvencijoje, tuo, kas reikalinga siekiant, kad nebūtų pažeistas Pagrindinių teisių chartijoje numatytas apsaugos lygis ir Sąjungos teisės viršenybė, vienovė ir veiksmingumas. Tačiau numatytame sudaryti susitarime nėra nė vienos nuostatos, užtikrinančios tokį suderinimą. Antra, tiek, kiek EŽTK reikalautų, kad tam tikra valstybė narė tikrintų, ar kita valstybė narė paiso pagrindinių teisių, nors Sąjungos teisė ir įpareigoja šias valstybes nares ypač tam tikrose srityse pasitikėti viena kita, prisijungimas prie EŽTK galėtų pakenkti pusiausvyrai, kuria grindžiama Sąjunga, ir Sąjungos teisės autonomijai. Trečia, numatytame sudaryti susitarime nėra jokios nuostatos dėl EŽTK protokolo Nr. 16, pagal kurį aukščiausiems susitariančiųjų šalių teismams leidžiama kreiptis į EŽTT su prašymu pateikti konsultacinę išvadą, ir SESV 267 straipsnyje numatyto prejudicinio sprendimo priėmimo proceso, kuris yra kertinis Sutartyse nustatytos teisminės sistemos akmuo, santykio, todėl juo gali būti pažeistas šio proceso autonomiškumas ir veiksmingumas.

Dėl numatyto sudaryti susitarimo suderinamumo su SESV 344 straipsniu Teisingumo Teismas konstatavo, kad susitarimo projekte paliekama galimybė Sąjungai ar valstybei narei kreiptis į EŽTT dėl valstybės narės ar Sąjungos neva padaryto EŽTK pažeidimo, susijusio su Sąjungos teise. Tačiau SESV 344 straipsnis skirtas būtent išimtinai ginčų dėl Sutarčių aiškinimo ar taikymo sprendimo Sąjungoje tvarkai ir ypač išimtinai Teisingumo Teismo jurisdikcijai tuo klausimu išlaikyti ir dėl to draudžia bet kokią išankstinę arba paskesnę išorės kontrolę. Tokiomis aplinkybėmis susitarimo projektas su SESV galėtų būti suderinamas, tik jeigu būtų aiškiai numatyta, kad EŽTT neturi jurisdikcijos nagrinėti tarp valstybių narių arba tarp valstybių narių ir Sąjungos kilusius ginčus dėl EŽTK taikymo Sąjungos teisės srityje.

Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad numatomas sudaryti susitarimas nenumato bendraatsakovo mechanizmo ir pirminio kreipimosi į Teisingumo Teismą proceso veikimo tvarkos, kurie leistų išsaugoti Sąjungos ir jos teisės ypatumus. Kiek tai konkrečiai susiję su bendraatsakovo mechanizmu, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal numatomą sudaryti susitarimą, nagrinėdamas Sąjungos ar valstybės narės dalyvavimo kaip bendraatsakovės sąlygas, EŽTT gali tekti vertinti Sąjungos teisės normas, reglamentuojančias kompetencijos paskirstymą Sąjungai ir valstybėms narėms, ir kriterijus, leidžiančius jų veikimą arba neveikimą priskirti konkrečiam subjektui. Tokia kontrolė galėtų sutrikdyti kompetencijos paskirstymą Sąjungai ir jos valstybėms narėms.

Dėl susitarimo projekte numatyto pirminio kreipimosi į Teisingumo Teismą proceso Teisingumo Teismas, pirma, nusprendė, jog siekiant išsaugoti Sąjungos ypatumus būtina, kad klausimą, ar Teisingumo Teismas jau yra pareiškęs nuomonę dėl to paties teisės klausimo, išspręstų kompetentinga Sąjungos institucija, kurios sprendimas turėtų saistyti EŽTT, tačiau susitarimo projekte tai nenumatyta. Jeigu sprendimą dėl tokio klausimo būtų leista priimti EŽTT, tai faktiškai reikštų, kad jam būtų suteikta kompetencija aiškinti Teisingumo Teismo praktiką. Antra, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu pirminio kreipimosi į Teisingumo Teismą procesas būtų ribojamas, t. y. antrinės teisės atveju apimtų tik galiojimo, bet ne aiškinimo klausimus, būtų pažeista Sąjungos kompetencija ir Teisingumo Teismo įgaliojimai, nes šis teismas negalėtų pateikti galutinio antrinės teisės išaiškinimo EŽTK garantuojamų teisių požiūriu.

Galiausiai Teisingumo Teismas konstatavo, kad numatytame sudaryti susitarime neatsižvelgiama į Sąjungos teisės ypatumus, susijusius su Sąjungos aktu, veiksmų arba neveikimo BUSP srityje teismine kontrole. Iš tiesų, nors pagal galiojančią Sąjungos teisę tam tikriems šiems aktams, veiksmams ar neveikimui teisminė Teisingumo Teismo kontrolė netaikoma, pagal susitarimo projektą EŽTT vis dėlto būtų suteikti įgaliojimai spręsti dėl šių aktų suderinamumo su EŽTK. Tačiau tokia teisminės kontrolės, be kita ko, ir pagrindinių teisių atžvilgiu, kompetencija negali būti suteikta išimtinai tarptautiniam teismui, nepriklausančiam Sąjungos institucinei ir teisminei sistemai.

2. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

2014 m. Teisingumo Teismas Pagrindinių teisių chartiją aiškino ir taikė daugelyje sprendimų, kurių svarbiausi aptariami įvairiuose šio pranešimo skyriuose⁴. Šiame skyriuje pristatomi du sprendimai: pirmasis susijęs su galimybe remtis Chartija privačių asmenų ginčiuose, o antrasis – su jos taikymo sritimi.

2014 m. sausio 15 d. paskelbtame Sprendime *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2) Teisingumo Teismo didžiajai kolegijai reikėjo spręsti dėl galimybės remtis *Pagrindinių teisių chartijos 27 straipsniu ir Direktyva 2002/14 dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais*⁵ kilus ginčui tarp privačių asmenų. Prancūzijos kasacinio teismo nagrinėtas darbdavio – *Association de médiation sociale* (AMS) – ginčas su *Union locale des syndicats CGT* ir asmeniu, kuris paskirtas AMS profesinės sąjungos skyriaus atstovu. Ši asociacija nutarė nerinkti personalo atstovo, nusprendusi, kad pagal Prancūzijos darbo kodeksą į asmenis, su kuriais pasirašyta sutartis dėl profesinio tobulėjimo (toliau – darbuotojai, su kuriais pasirašytos specialios sutartys), neturi būti atsižvelgiama apskaičiuojant įmonės darbuotojų skaičių, kai reikia nustatyti įstatyme numatytas ribas personalui atstovaujančioms institucijoms įsteigti, ir kad AMS šios ribos nebuvo pasiektos.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2002/14/EB 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią apskaičiuojant minėtas ribas į darbuotojus, su kuriais pasirašytos specialios sutartys, neatsižvelgiama. Vis dėlto jis pažymėjo, kad ši nuostata, nors atitinka reikalaujamas tiesioginio veikimo sąlygas, negali būti taikoma bylose, kuriose šalys yra tik privatūs asmenys.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad, kai Direktyvą 2002/14 perkeltanti nacionalinė nuostata nesuderinama su Sąjungos teise, Chartijos 27 straipsniu, vienu arba siejamu su šios direktyvos nuostatomis, negali būti remiamasi kilus ginčui tarp privačių asmenų, siekiant pripažinimo, kad Sąjungos teisės neatitinkanti nacionalinės teisės nuostata neturi būti taikoma. Teisingumo Teismo nuomone, tam, kad Chartijos 27 straipsnis būtų visiškai veiksmingas, jį turi sukonkretinti Sąjungos teisės arba nacionalinės teisės normos. Nei iš Chartijos 27 straipsnio teksto, nei iš su tuo straipsniu susijusių paaiškinimų kaip tiesiogiai taikoma teisės norma negali būti kildinamas Direktyvos 2002/14 3 straipsnio 1 dalyje numatytas ir valstybėms narėms skirtas draudimas apskaičiuojant įmonės darbuotojų skaičių neįtraukti tam tikros darbuotojų kategorijos. Vis dėlto Teisingumo Teismas pabrėžė, kad dėl nacionalinės teisės neatitikties Sąjungos teisei nukentėjusi šalis galėtų remtis Sprendimu *Francovich ir kt.*⁶ suformuota teismo praktika tam, kad prireikus gautų patirtos žalos atlyginimą.

⁴ Pažymėtini 2014 m. rugsėjo 17 d. Sprendimas *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229), pristatytas IV.3 skyriuje „leškinys dėl panaikinimo“, 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimas *Pfleger ir kt.* (C-390/12, EU:C:2014:281), pristatytas VI.2 skyriuje „Įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas“, 2014 m. sausio 30 d. Sprendimas *Diakite* (C-285/12, EU:C:2014:39), pristatytas VII.2 skyriuje „Prieglobsčio politika“, 2014 m. spalio 14 d. nuomonė (1/13, EU:C:2014:2303), pristatyta IX skyriuje „Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose“, 2014 m. kovo 18 d. Sprendimas *International Jet Management* (C-628/11, EU:C:2014:171), pristatytas X skyriuje „Transportas“, 2014 m. balandžio 8 d. Sprendimas *Digital Rights Ireland ir kt.* (C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238) ir 2014 m. gegužės 13 d. Sprendimas *Google Spain ir Google* (C-131/12, EU:C:2014:317), pristatyti XIII.2 skyriuje „Asmens duomenų apsauga“.

⁵ 2002 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/14/EB dėl bendros darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais sistemos sukūrimo Europos bendrijoje (OL L 80, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 219).

⁶ 1991 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Francovich ir Bonifaci / Italija* (C-6/90 ir C-9/90, EU:C:1991:428).

2014 m. liepos 10 d. Sprendime *Julian Hernández ir kt.* (C-198/13, EU:C:2014:2055) Teisingumo Teismas turėjo galimybę detaliau išaiškinti *Pagrindinių teisių chartijos taikymo sritį*⁷, nagrinėdamas *prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl jos 20 straipsnio ir Direktyvos 2008/94 dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam*⁸. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo susijęs su nacionalinės teisės nuostatomis, pagal kurias darbuotojas gali, pasinaudodamas įstatyme numatyta subrogacijos teise, tam tikromis sąlygomis reikalauti tiesiogiai iš šios valstybės narės išmokėti darbo užmokestį vykstant procesui, per kurį ginčijamas atleidimas iš darbo, jei darbdavys šio darbo užmokesčio nesumokėjo ir yra laikinai nemokus. Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar nacionalinės teisės nuostatos patenka į Direktyvos 2008/94 taikymo sritį ir ar dėl to šie nacionalinės teisės aktai gali būti vertinami atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartiją užtikrinamas pagrindines teises.

Šiuo atžvilgiu jis pažymėjo, jog tam, kad nacionalinė priemonė būtų laikoma įgyvendinančia Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnį, tarp Sąjungos teisės akto ir aptariamų nacionalinės priemonės turi būti sąsaja, kuri turi apimti ne tik sričių panašumą arba vienos srities netiesioginį poveikį kitai. Vien tai, kad nacionalinė priemonė susijusi su sritimi, kurioje Sąjunga turi kompetenciją, negali reikšti, kad ji patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, taigi ir lemti Pagrindinių teisių chartijos taikymo. Todėl, siekiant nustatyti, ar nacionalinė priemonė yra susijusi su Sąjungos teisės įgyvendinimu, reikia patikrinti, be kita ko, ar nagrinėjama nacionalinės teisės aktais siekiama įgyvendinti Sąjungos teisės nuostatą, šių teisės aktų pobūdį ir ar jais siekiama kitų tikslų nei tie, kurie nustatyti Sąjungos teisėje, net jeigu jie šiai teisei gali daryti netiesioginį poveikį, ir galiausiai – ar šioje srityje egzistuoja konkretūs arba galintys jiems daryti poveikį Sąjungos teisės aktai.

Teisingumo Teismas dėl nagrinėtų nacionalinės teisės aktų konstatavo, kad jų tikslas nėra garantuoti minimalią darbuotojų apsaugą darbdaviui tapus nemokiam, ko siekiama Direktyva 2008/94, ir kad nacionalinės teisės aktuose numatytas kompensacijos išmokėjimas negali nei paveikti, nei apriboti minimalios direktyva numatytos apsaugos. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad direktyvos 11 straipsniu, kuriame numatyta, jog ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti darbuotojams palankesnius įstatymus ir kitus teisės aktus, tokia galimybė valstybėms narėms ne suteikiama, o tik pripažįstama. Todėl aptariamais nacionalinės teisės aktais negali būti laikomi patenkančiais į direktyvos taikymo sritį.

3. Bendrieji Sąjungos teisės principai

2014 m. liepos 3 d. paskelbtame Sprendime *Kamino International Logistics ir kt.* (C-129/13, EU:C:2014:2041) Teisingumo Teismas nagrinėjo *principą, kad taikydamos muitinės kodeksą valdžios institucijos turi užtikrinti teisę į gynybą ir teisę būti išklausytam*⁹. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas sprendžiant ginčą, susijusį su dviem muitinės tarpininkais, kurių atžvilgiu po muitinės patikrinimo ir prieš tai jų neišklausius priimti mokėjimo nurodymai siekiant išieškoti nesumokėtus muitus.

⁷ Dėl chartijos taikymo srities reikia atkreipti dėmesį į 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Pfleger ir kt.* (C-390/12, EU:C:2014:281), pristatytą VI.2 skyriuje „Įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas“.

⁸ 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (OL L 283, p. 36).

⁹ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307), su pakeitimais, padarytais 2000 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2700/2000 (OL L 311, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 10 t., p. 239).

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pabrėžė, jog principu, kad valdžios institucijos turi užtikrinti teisę į gynybą, ir iš šio principo kylančia kiekvieno asmens teise būti išklausytam iki sprendimo, galinčio neigiamai paveikti jo interesus, priėmimo, taikomus pagal Muitinės kodeksą, asmenys gali tiesiogiai remtis nacionaliniuose teismuose. Valstybių narių administracijos turi pareigą paisyti šio principo, kai jos priima sprendimus, kuriems taikoma Sąjungos teisė, net jeigu taikytinuose Sąjungos teisės aktuose toks formalumas aiškiai nenumatytas. Be to, kai asmens, kuriam skirtas sprendimas, kaip antai nurodymas sumokėti, valdžios institucija neišklausė, nors jis ir gali pareikšti savo poziciją vėliau per administracinę skundo nagrinėjimo procedūrą, jo teisė į gynybą pažeidžiama, jeigu nacionalinės teisės nuostatose asmenims, kuriems skirti tokie sprendimai, nesuteikiama galimybė reikalauti sustabdyti jų įgyvendinimą iki galimo jų pakeitimo. Bet kuriuo atveju nacionalinis teismas, kuris privalo užtikrinti visišką Sąjungos teisės veiksmingumą, gali atsižvelgti į aplinkybę, kad toks pažeidimas lemia sprendimo panaikinimą, tik jei nesant tokio pažeidimo ši procedūra galėjo pasibaigti kitaip.

II. Europos Sąjungos pilietybė

Sąjungos pilietybės srityje verta aptarti šešis sprendimus. Pirmasis sprendimas susijęs su teise atvykti į valstybę narę, kiti keturi – su Sąjungos piliečių šeimos narių, kurie yra trečiosios valstybės piliečiai, teise apsigyventi šalyje, o šeštasis – su socialinių išmokų skyrimu ekonomiškai neaktyviems ir darbo neieškantiems Sąjungos piliečiams.

2014 m. gruodžio 18 d. Sprendime *McCarthy ir kt.* (C-202/13, EU:C:2014:2450) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė, kad tiek *pagal Direktyvos 2004/38¹⁰ 35 straipsnį, tiek pagal prie ES sutarties pridėto Protokolo (Nr. 20)¹¹ 1 straipsnį* valstybė narė, siekdama bendros prevencijos tikslo, negali nustatyti, kad trečiosios valstybės piliečiai, kurie turi galiojančią kitos valstybės narės institucijų išduotą „Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę“, gali atvykti į jos teritoriją tik turėdami leidimą atvykti.

Kolumbijos pilietė H. P. McCarthy Rodriguez gyvena Ispanijoje su sutuoktiniu S. A. McCarthy, kuris turi Jungtinės Karalystės ir Airijos pilietybes. Kad galėtų atvykti į Jungtinę Karalystę, H. P. McCarthy Rodriguez turėjo pagal taikomus nacionalinės teisės aktus iš anksto gauti šeimos nariui išduodamą leidimą atvykti; prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iškėlė šios sąlygos suderinamumo su Sąjungos teise klausimą.

Sprendime patvirtinęs, kad sutuoktiniai yra „naudos gavėjai“ pagal Direktyvą 2004/38, Teisingumo Teismas priminė, pirma, kad asmeniui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, kurio padėtis tokia pati kaip H. P. McCarthy Rodriguez, netaikoma pareiga gauti vizą ar panaši pareiga, kad jis galėtų atvykti į valstybės narės, iš kurios kilęs šis Sąjungos pilietis, teritoriją.

Be to, dėl Direktyvos 2004/38 35 straipsnio, kuriame numatyta, kad valstybės narės gali patvirtinti būtinas priemones, skirtas nesuteikti jokios šioje direktyvoje numatytos teisės, šiai teisei panaikinti

¹⁰ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46).

¹¹ Protokolas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 26 straipsnio tam tikrų aspektų taikymo Jungtinei Karalystei ir Airijai.

arba atimti, jei ja piktnaudžiaujama ar sukčiaujama¹², Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal šią nuostatą priimtoms priemonėms taikomi šioje direktyvoje numatyti procedūriniai saugikliai ir jos turi būti pagrįstos individualiu konkrečiu atveju nagrinėjimu. Šiuo atžvilgiu siekiant įrodyti piktnaudžiavimą būtinas objektyvių aplinkybių visetas ir subjektyvus elementas. Taigi aplinkybė, kad valstybė narė susiduria su daug atvejų, kai trečiųjų šalių piliečiai piktnaudžiauja teise arba sukčiauja, negali pateisinti bendrosios prevencijos pagrindais pagrįstos priemonės patvirtinimo, kai neįvertinamas konkretus paties atitinkamo asmens elgesys. Kadangi tokios priemonės taikomos automatiškai, valstybėms narėms būtų sudarytos sąlygos netaikyti Direktyvos 2004/38 nuostatų ir nepaisyti pačios pagrindinės Sąjungos piliečių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje ir išvestinių teisių, kuriomis naudojasi šių piliečių šeimos nariai, kurie neturi valstybės narės pilietybės, esmės.

Galiausiai, nors pagal Protokolo Nr. 20 1 straipsnį Jungtinė Karalystė gali patikrinti, ar į jos teritoriją norintis atvykti asmuo tikrai atitinka atvykimo sąlygas, ši nuostata neleidžia šiai valstybei narei apibrėžti tų asmenų, kurie turi teisę atvykti pagal Sąjungos teisę, atvykimo sąlygų ir ypač nustatyti jiems papildomų atvykimo sąlygų arba kitokių sąlygų nei nustatytosios pagal Sąjungos teisę.

Dviejuose sprendimuose Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) turėjo galimybę aiškinti *SESV 21 ir 45 straipsnius bei Direktyvą 2004/38, kiek jie susiję su Sąjungos piliečio šeimos narių, turinčių trečiosios šalies pilietybę, teise gyventi šalyje*. 2014 m. kovo 12 d. Sprendime O. (C-456/12, EU:C:2014:135) jis pirmiausia priminė, kad Direktyva 2004/38 nesiekia suteikti išvestinės teisės gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio, gyvenančio savo pilietybės valstybėje narėje, šeimos nariui. Tačiau tuo atveju, kai Sąjungos pilietis faktiškai būdamas kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje gyvena ar pradėjo gyventi su trečiosios šalies piliečiu kaip šeima, šios direktyvos nuostatos pagal analogiją taikomos, kai tas Sąjungos pilietis su atitinkamu savo šeimos nariu grįžta į savo kilmės valstybę pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį. Todėl išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimo sąlygos neturėtų būti griežtesnės nei numatytosios šioje direktyvoje, kai Sąjungos pilietis įsikuria kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje¹³. Vis dėlto Teisingumo Teismas pabrėžė, kad trumpi apsilankymai kitoje negu Sąjungos piliečio pilietybės valstybėje narėje, pavyzdžiui, savaitgaliais ar per atostogas, net jei jie sumuojami, minėtų sąlygų neatitinka.

Be to, jis pažymėjo, kad trečiosios valstybės pilietis, kuris bent dalį savo gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpio neturėjo Sąjungos piliečio šeimos nario statuso ir negalėjo šioje valstybėje narėje naudotis išvestine teise joje gyventi pagal minėtus Direktyvos 2004/38 straipsnius, negali remtis ir SESV 21 straipsnio 1 dalimi siekdamas išvestinės teisės gyventi šalyje, atitinkamam Sąjungos piliečiui grįžus į savo pilietybės valstybę narę.

2014 m. kovo 12 d. paskelbtame Sprendime S. ir G. (C-457/12, EU:C:2014:136) Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2004/38 nuostatas valstybei narei nedraudžiama atsisakyti suteikti teisę joje gyventi trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, jei šis Sąjungos pilietis turi tos valstybės narės pilietybę ir jo gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę darbo reikalais. Iš tiesų pagal šios direktyvos nuostatas Sąjungos piliečiui savarankiška teisė gyventi šalyje, o jo šeimos nariams – išvestinė teisė gyventi šalyje, suteikiamos tik tuo atveju, kai šis pilietis pasinaudoja teise laisvai judėti ir apsigyvena kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje.

¹² Du šiame pranešime aptarti sprendimai susiję su piktnaudžiavimu teise: 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *Torresi* (C-58/13 ir C-59/13, EU:C:2014:2088), pristatytas VI.2 skyriuje „Įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas“, ir 2014 m. kovo 13 d. Sprendimas *SICES ir kt.* (C-155/13 EU:C:2014:145), pristatytas V skyriuje „Žemės ūkis“.

¹³ Žr., be kita ko, Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 ir 2 dalis bei 16 straipsnį.

Kita vertus, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis Sprendime *Carpenter*¹⁴ jo paties pateiktu SESV 56 straipsnio aiškinimu, nusprendė, kad SESV 45 straipsniu trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, suteikiama teisė gyventi šalyje, kai tas Sąjungos pilietis turi atitinkamos valstybės narės pilietybę ir jo gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje, tačiau reguliariai vyksta į kitą valstybę narę kaip darbuotojas, jei, atsisakius suteikti trečiosios valstybės piliečiui teisę joje gyventi, darbuotojas būtų atgrasomas nuo galimybės faktiškai pasinaudoti teisėmis, kurias jis turi pagal SESV 45 straipsnį. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pabrėžė, jog aplinkybė, kad trečiosios šalies pilietis rūpinasi Sąjungos piliečio vaiku, gali būti reikšminga aplinkybė, į kurią nacionalinis teismas privalo atsižvelgti. Vis dėlto vien aplinkybės, jog gali atrodyti pageidautina, kad vaiku rūpintųsi trečiosios šalies pilietis, šiuo atveju – Sąjungos piliečio sutuoktinio motina, savaime nepakanka, kad būtų konstatuotas toks atgrasomasis poveikis.

2014 m. sausio 16 d. Sprendime *Reyes* (C-423/12, EU:C:2014:16) Teisingumo Teismas taip pat turėjo galimybę detaliau išaiškinti sąvoką „*Sąjungos piliečio išlaikomas šeimos narys*“. Pagrindinėje byloje ginčas kilo tarp vyresnės nei 21 metų Filipinų piliatės ir Švedijos migracijos tarnybos dėl to, kad buvo atmetas jos prašymas suteikti leidimą gyventi Švedijoje kaip savo motinos, Vokietijos piliatės, ir jos partnerio, Norvegijos piliečio, šeimos narei.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, jog tam, kad tiesioginis Sąjungos piliečio palikuonis, kuris yra 21 metų amžiaus arba vyresnis, galėtų būti laikomas jo „išlaikytiniu“, turi būti nustatyta realaus priklausomumo situacija valstybėje, iš kurios atvyko atitinkamas šeimos narys. Tačiau nebūtina nustatyti tokio priklausomumo priežasčių. Taigi aplinkybėmis, kai Sąjungos pilietis ilgą laikotarpį reguliariai siunčia tiesioginės linijos palikuoniui, kuris yra 21 metų amžiaus arba vyresnis, pinigus, kurie pastarajam reikalingi savo pagrindiniams poreikiams tenkinti kilmės valstybėje, Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 dalies c punktas neleidžia valstybei narei iš šio palikuonio reikalauti, kad jis įrodytų nesėkmingai bandęs susirasti darbą arba gauti pagalbą iš kilmės valstybės valdžios institucijų sau išlaikyti ir (arba) kitaip mėginęs užsitikrinti išlaikymą. Iš tiesų, tokio papildomo įrodymo reikalavimas, kurį praktikoje nėra lengva įvykdyti, gali pernelyg apsunkinti šio palikuonio galimybę pasinaudoti teise gyventi priimančiojoje valstybėje narėje.

Be kita ko, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad aplinkybė, jog šeimos narys dėl asmeninių aplinkybių, kaip antai amžiaus, išsilavinimo ir sveikatos būklės, yra laikomas turinčiu pagrįstą galimybę susirasti darbą, be to, dar ir siekia dirbti priimančiojoje valstybėje narėje, neturi reikšmės aiškinant šioje Direktyvos 2004/38 nuostatoje numatytą „išlaikytinio“ sąlygą.

2014 m. liepos 10 d. Teisingumo Teismas taip pat dėl Direktyvos 2004/38 taikymo srities Sprendime *Ogieriakhi* (C-244/13, EU:C:2014:2068) pateikė šios direktyvos 16 straipsnio 2 dalyje numatytos sąvokos „*legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisinį <...> laikotarpį*“ išaiškinimą. Prejudiciniai klausimai pateikti nagrinėjant ieškinį dėl žalos atlyginimo, kurį Airijai pareiškė trečiosios valstybės pilietis. Ieškovas pagrindinėje byloje tvirtino patyręs žalos dėl atsisakymo suteikti jam teisę gyventi šalyje po išsiskyrimo su sutuoktine, Sąjungos piliete. Atsisakymas buvo grindžiamas nacionalinės teisės aktais, kuriais, pasak ieškovo pagrindinėje byloje, Direktyva 2004/38 perkelta netinkamai.

Šioje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad trečiosios šalies pilietis, kuris iki šios direktyvos perkėlimo datos pragyveno valstybėje narėje nepertraukiamą penkerių metų laikotarpį kaip šioje valstybėje narėje dirbusio Sąjungos piliečio sutuoktinis, turi būti laikomas įgijusiu Direktyvoje 2004/38 numatytą teisę nuolat gyventi šalyje, nors per šį laikotarpį sutuoktiniai

¹⁴ 2002 m. liepos 11 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Carpenter* (C-60/00, EU:C:2002:434).

nusprendė išsiskirti ir pradėjo gyventi su kitais partneriais, o sutuoktinis Sąjungos pilietis nebeaprūpino minėto piliečio būstu, kuriame šis gyveno, ir jo jam nesuteikė. Iš tiesų, Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 2 dalies aiškinimas, pagal kurį teisės nuolat gyventi šalyje įgijimo tikslais pareiškia gyventi su Sąjungos piliečiu gali būti laikoma įvykdyta tik tokiu atveju, jei priimančiojoje valstybėje narėje kartu su Sąjungos piliečiu gyvenantis sutuoktinis nenutraukė su juo bendro santuokinio gyvenimo, nedera su minėtu šios direktyvos tikslu suteikti teisinę apsaugą Sąjungos piliečio šeimos nariams, o ypač atsižvelgiant į buvusiems sutuoktiniams santuokos nutraukimo atveju tam tikromis sąlygomis pripažįstamas teisės gyventi šalyje.

Be to, kadangi penkerių metų laikotarpis, į kurį atsižvelgiama suteikiant teisę nuolat gyventi, nagrinėjamu atveju buvo ankstesnis nei Direktyvos 2004/38 perkėlimo data, gyvenimo šalyje teisėtumas turėjo būti vertinamas vadovaujantis Reglamento Nr. 1612/68¹⁵ 10 straipsnio 3 dalies taisyklėmis. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šiame straipsnyje nustatyta sąlyga turėti gyvenamąjį būstą reikalaujama ne to, kad atitinkamas šeimos narys jame gyventų nuolat, o tik to, kad būstas, kurį turi darbuotojas, galėtų būti laikomas normaliu jo šeimai apgyvendinti. Ar šios nuostatos buvo laikytasi, gali būti vertinama tik tuo metu, kai trečiosios šalies pilietis pradėjo bendrą gyvenimą priimančiojoje valstybėje narėje su sutuoktiniu Sąjungos piliečiu.

Galiausiai kiek tai susiję su teise į žalos atlyginimą dėl to, kad valstybė narė pažeidė Sąjungos teisę, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad aplinkybė, jog nacionalinis teismas nusprendė, kad būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl nagrinėjamos Sąjungos teisės, neturi būti laikoma lemiamu veiksmu nustatant, ar valstybė narė akivaizdžiai nepažeidė šios teisės.

Byloje, kurioje 2014 m. lapkričio 11 d. priimtas Sprendimas *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358), Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo klausimą, *ar valstybės narės gali nesuteikti ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams, kurie yra kitų valstybių narių piliečiai, teisės gauti pragyvenimą užtikrinančias socialines neįmokines išmokas, nors jos skiriamos tokioje pačioje padėtyje esantiems savo šalies piliečiams*. Pagrindinėje byloje Rumunijos pilietė į Vokietiją atvyko ne ieškoti darbo, tačiau prašė minimalių draudimo išmokų darbo ieškantiems asmenims.

Atsakydamas į prejudicinį klausimą Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) konstatavo, kad „specialios neįmokinės išmokos pinigais“ pagal Reglamentą Nr. 883/2004¹⁶ patenka į „socialinės paramos“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalį. Jis taip pat konstatavo, kad pastarosios direktyvos nuostatos, kaip ir Reglamento Nr. 883/2004¹⁷ nuostatos, nedraudžia nacionalinės teisės nuostatų, pagal kurias kitų valstybių narių piliečiams nesuteikiama teisė gauti tam tikrų socialinių išmokų, nors šios išmokos užtikrinamos atitinkamos valstybės narės piliečiams, kurių padėtis tokia pati, jeigu šie kitų valstybių narių piliečiai pagal Direktyvą 2004/38 neturi teisės gyventi priimančiojoje valstybėje narėje. Teisingumo Teismo nuomone, kad galėtų gauti šias socialines išmokas, Sąjungos pilietis gali reikalauti, kad jam būtų taikomas vienodas požiūris, kaip ir į priimančiosios valstybės narės piliečius, tik jeigu jo gyvenimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje atitinka Direktyvos 2004/38 sąlygas. Tarp sąlygų, taikomų ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams, kurių buvimas priimančiojoje valstybėje narėje trukmė viršija

¹⁵ 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15).

¹⁶ Žr. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, p. 1, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72; klaidų ištaisymas OL L 200, p. 1) 70 straipsnio 2 dalį.

¹⁷ Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalis, aiškinama kartu su jos 7 straipsnio 1 dalies b punktu, Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnis.

tris mėnesius, tačiau neviršija penkerių metų, yra pareiga turėti pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams¹⁸. Todėl valstybė narė turi galimybę atsisakyti skirti socialines išmokas ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams, kurie judėjimo laisve naudojami tik siekdami gauti kitos valstybės narės socialines išmokas, nors ir neturi pakankamai išteklių, kad galėtų pretenduoti į teisę gyventi šalyje. Šiuo atžvilgiu reikia konkrečiai ištirti kiekvieno suinteresuotojo asmens ekonominę situaciją, neatsižvelgiant į prašomas socialines išmokas.

III. Institucinės nuostatos

1. Sąjungos teisės aktų teisinis pagrindas

2014 m. Teisingumo Teismas priėmė nemažai sprendimų dėl Sąjungos teisės aktų teisinio pagrindo. Tarp jų paminėtinas transporto politikos srityje priimtas sprendimas ir dar penki sprendimai, susiję su Tarybos priimtais teisės aktais dėl tarptautinių susitarimų.

2014 m. gegužės 6 d. Sprendime *Komisija / Parlamentas ir Taryba* (C-43/12, EU:C:2014:298) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) patenkino Komisijos ieškinį dėl *Direktyvos 2011/82, skirtos keistis informacija tarpvalstybiniu lygmeniu, kad būtų nustatyti kelių eismo saugumo taisyklių pažeidėjai*¹⁹, panaikinimo, nes, jos manymu, SESV 87 straipsnio 2 dalis yra netinkamas teisinis pagrindas.

Pirmiausia jis priminė savo nusistovėjusią praktiką, pagal kurią Sąjungos teisės akto teisinio pagrindo parinkimas turi būti grindžiamas objektyviais kriterijais, kuriuos galėtų patikrinti teismas; prie jų priskirtinas tokio teisės akto tikslas ir turinys. Teisingumo Teismas taip pat priminė, kad jeigu Sąjungos teisės akto analizė parodo, kad juo siekiama dvejopo tikslo arba kad jis turi dvi sudedamąsias dalis, ir jei vienas šių tikslų arba viena sudedamųjų dalių yra laikytina pagrindine ar dominuojančia, o kita tik papildoma, teisės aktas turi būti grindžiamas tik vienu teisiniu pagrindu – tuo, kurio reikalauja pagrindinis ar dominuojantis tikslas arba sudedamoji dalis.

Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagrindinis ar dominuojantis šios direktyvos tikslas – pagerinti kelių eismo saugumą. Iš tiesų, Teisingumo Teismas jau yra nagrinėjęs direktyvos turinį ir šios informacijos apskaitimo tarp valstybių narių procedūrą ir nusprendęs²⁰, kad ginčijamos priemonės daugiausia susijusios su transporto politika, nes jomis sudaromos sąlygos pagerinti transporto saugumą, ir ši direktyva nėra tiesiogiai susijusi su policijos bendradarbiavimo tikslais. Remdamasis tuo, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad ji turėjo būti priimta remiantis SESV 91 straipsnio 1 dalies c punktu ir negalėjo būti pagrįstai priimta remiantis SESV 87 straipsnio 2 dalimi, kurioje, be kita ko, nurodomas keitimasis atitinkama informacija, kiek tai reikalinga minėtam bendradarbiavimui.

Kalbant apie teisės aktus dėl tarptautinių susitarimų, paminėtinas 2014 m. birželio 11 d. Sprendimas *Komisija / Taryba* (C-377/12, EU:C:2014:1903), kuriame Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) panaikino *Tarybos sprendimą Nr. 2012/272 dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Filipinų*

¹⁸ Žr., be kita ko, Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktą.

¹⁹ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/82/ES, kuria sudaromos palankesnės sąlygos keistis informacija tarpvalstybiniu lygmeniu apie kelių eismo saugumo taisyklių pažeidimus (OL L 288, p. 1).

²⁰ 2004 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Ispanija ir Suomija / Parlamentas ir Taryba* (C-184/02 ir C-223/02, EU:C:2004:497).

*Respublikos pagrindų susitarimo dėl partnerystės ir bendradarbiavimo pasirašymo Sąjungos vardu*²¹. Kadangi pagrindų susitarime, kurį siekta patvirtinti sprendimu, numatytas bendradarbiavimas ir partnerystė, kuriais siekiama būtent atsižvelgti į Filipinų, kaip besivystančios šalies, poreikius, šio pagrindų susitarimo pasirašymo tikslais Komisija priėmė pasiūlymą dėl sprendimo, grindžiamo SESV 207 ir SESV 209 straipsniais, susijusiais atitinkamai su bendra prekybos politika ir vystomuoju bendradarbiavimu. Tačiau Taryba, įvertinusi, kad ginčijamame pagrindų susitarime numatytas bendradarbiavimas ir partnerystė yra visa apimanti, o ne tik susijusi su „vystomuoju bendradarbiavimu“, kaip teisinį pagrindą, be minėtų straipsnių, pasirinko SESV 79 straipsnio 3 dalį, SESV 91 straipsnį, SESV 100 straipsnį ir SESV 191 straipsnio 4 dalį, atitinkamai susijusius su trečiųjų valstybių piliečių readmisija, transportu ir aplinka. Pridėjus šiuos teisinius pagrindus, tapo būtina taikyti ESV sutarties protokolus Nr. 21 ir Nr. 22 dėl, pirma, Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės ir, antra, Danijos pozicijos, kuriais remiantis šios valstybės narės nedalyvauja Tarybai pasirašant ir sudarant Sąjungos tarptautinius susitarimus pagal SESV trečios dalies V antraštinę dalį, išskyrus atvejus, kai jos pareiškia norą dalyvauti.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas pirmą kartą turėjo progą spręsti dėl SESV 209 straipsnio taikymo srities ir, patvirtindamas iki Lisabonos sutarties suformuluotą savo praktiką²², pažymėjo, kad pagal SESV 208 straipsnį Sąjungos politika vystomojo bendradarbiavimo srityje neapsiriboja priemonėmis, kuriomis tiesiogiai siekiama panaikinti skurdą, tačiau ja siekiama ir ESS 21 straipsnio 2 dalyje numatytų tikslų, kaip antai tikslo skatinti tvarų besivystančių šalių ekonominį, socialinį ir aplinkos apsaugos vystymąsi. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas konstatavo, kad skurdo panaikinimas turi daug aspektų, todėl, kad būtų pasiekti šie tikslai, kaip numatyta 2006 m. Tarybos ir valstybių narių vyriausybių atstovų bendrame pareiškime dėl Sąjungos vystymosi politikos²³, reikia įgyvendinti daugybę vystymosi veiklos sričių, kaip antai ekonomines ir socialines reformas, socialinį teisingumą, lygiateisę prieigą prie viešųjų paslaugų, konfliktų prevenciją, aplinkos apsaugą, tvarų gamtinių išteklių valdymą, migraciją ir vystymąsi.

2014 m. birželio 24 d. Sprendime *Parlamentas / Taryba* (C-658/11, EU C:2014:2025) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) patenkino Parlamento ieškinį dėl Tarybos sprendimo 2011/640/BUSP dėl Europos Sąjungos ir Mauricijaus Respublikos susitarimo sudarymo²⁴ (toliau – ES ir Mauricijaus susitarimas) panaikinimo.

Viena vertus, Teisingumo Teismas atmetė kaip nepagrįstą Parlamento nurodytą pagrindą, kuriuo remiantis aplinkybės, jog ES ir Mauricijaus susitarimu, kad ir papildomai, siekiama kitų nei į BUSP sritį patenkančių tikslų, pakanka, kad būtų galima atmeti prielaidą, jog minėtas sprendimas patenka išimtinai į šios politikos sritį, kaip tai suprantama pagal SESV 218 straipsnio 6 dalį, ir dėl to Parlamentas turėtų būti įtrauktas į šio sprendimo priėmimo procesą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad SESV 218 straipsnio 6 dalyje įtvirtinama simetrija tarp Sąjungos vidaus priemonių priėmimo procedūros ir tarptautinių susitarimų priėmimo procedūros, siekiant užtikrinti,

²¹ 2012 m. gegužės 14 d. Tarybos sprendimas 2012/272/ES dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Filipinų Respublikos pagrindų susitarimo dėl partnerystės ir bendradarbiavimo pasirašymo Sąjungos vardu (OLL 134, p. 3).

²² 1996 m. gruodžio 3 d. Sprendimas *Portugalija / Taryba* (C-268/94, EU:C:1996:461).

²³ Žr. visų pirma Tarybos, Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų, Europos Parlamento ir Komisijos bendrą pareiškimą dėl Europos Sąjungos vystymosi politikos: „Europos konsensusas“ (OL C 46, 2006, p. 1) 12 punktą.

²⁴ 2011 m. liepos 12 d. Tarybos sprendimas 2011/640/BUSP dėl Europos Sąjungos ir Mauricijaus Respublikos susitarimo dėl piratavimų įtariamų asmenų ir konfiskuoto susijusio turto perdavimo iš Europos Sąjungos vadovaujamų karinių jūrų pajėgų Mauricijaus Respublikai sąlygų ir piratavimų įtariamiesiems asmenims po perdavimo taikomų sąlygų pasirašymo ir sudarymo (OL L 254, p. 1).

kad tam tikroje srityje Parlamentas ir Taryba turėtų tokius pačius įgaliojimus ir būtų paisoma Sutartyse numatytos institucinės pusiausvyros. Tokiomis aplinkybėmis, būtent siekiant užtikrinti, kad tikrai būtų laikomasi šios simetrijos, Teisingumo Teismo praktikoje suformuluota taisyklė, pagal kurią būtent materialinis teisinis akto pagrindas lemia procedūras, kurių reikia laikytis priimant tą aktą, galioja ne tik vidaus akto priėmimo procedūroms, bet ir procedūroms, taikomoms tarptautinių susitarimų sudarymui. Taigi tarptautinio susitarimo sudarymo procedūros pagal SESV 218 straipsnį atveju būtent materialinis teisinis sprendimo dėl tokio susitarimo sudarymo pagrindas lemia pagal šios nuostatos 6 dalį taikytinos procedūros rūšį. Kadangi šioje byloje Tarybos sprendimas teisingai pagrįstas išimtinai BUSP srities nuostata, pagal šią nuostatą jis galėjo būti priimtas negavus Parlamento pritarimo ir su juo nepasikonsultavus.

Kita vertus, Teisingumo Teismas pripažino pagrįstu kitą pagrindą – dėl SESV 218 straipsnio 10 dalies, kurioje nustatyta pareiga informuoti Parlamentą visais derybų dėl tarptautinių susitarimų ir jų sudarymo procedūros etapais, pažeidimo. Nagrinėjamu atveju Parlamentas nebuvo nedelsiant informuotas, todėl Taryba pažeidė šį straipsnį. Atsižvelgiant į tai, kad ši procedūrinė taisyklė yra esminis procedūrinis reikalavimas, jos pažeidimas lemia teisės akto, kurį priimant jis buvo padarytas, negaliojimą, nes Parlamento įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą Sąjungoje išreiškia pagrindinį demokratijos principą, pagal kurį tauta dalyvauja įgyvendinant valdžią per atstovaujamąją asamblėją.

Vis dėlto, atsižvelgęs į tai, kad ginčijamo sprendimo panaikinimas galėtų sutrikdyti operacijų pagal ES ir Mauricijaus susitarimą vykdymą, Teisingumo Teismas nutarė palikti galioti panaikinto sprendimo padarinius.

Byloje, kurioje 2014 m. rugsėjo 4 d. priimtas Sprendimas *Komisija / Taryba* (C-114/12, EU:C:2014:2151), Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) panaikino *Tarybos ir valstybių narių vyriausybių atstovų sprendimą leisti Sąjungai kartu su valstybėmis narėmis dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl transliuojančiųjų organizacijų teisių apsaugos*. Pasak Komisijos, numatomos sudaryti konvencijos srityje Sąjunga turi išimtinę išorės kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį, todėl bendras dalyvavimas negalimas.

Teisingumo Teismas pritarė šiam teiginiui, nes ginčijamas susitarimas yra vienas iš tame straipsnyje nurodytų susitarimų, kurie gali daryti poveikį bendroms taisyklėms, patvirtintoms siekiant Sutarties tikslų. Nagrinėjamu atveju derybų dėl Europos Tarybos konvencijos dėl transliuojančiųjų organizacijų teisių apsaugos turinys priklauso sričiai, kurios didelę dalį reglamentuoja bendros Sąjungos teisės normos. Iš direktyvų 93/83²⁵, 2001/29²⁶, 2004/48²⁷, 2006/115²⁸ ir 2006/116²⁹ matyti, kad Sąjungos teisėje šios teisės suderintos teisės aktais, kuriais, be kita ko, siekiama užtikrinti

²⁵ 1993 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyva 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam perdavimui, koordinavimo (OL L 248, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 134).

²⁶ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230).

²⁷ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32).

²⁸ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (kodifikuota redakcija) (OL L 376, p. 28).

²⁹ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija) (OL L 372, p. 12).

tinkamą vidaus rinkos veikimą ir kuriais sukurta aukšto lygio vienodos transliuojančiųjų organizacijų apsaugos sistema.

Kadangi išimtinės Sąjungos išorės kompetencijos buvimas turi būti pagrįstas išvadomis, padarytomis konkrečiai išanalizavus santykį, egzistuojantį tarp numatyto sudaryti tarptautinio susitarimo ir galiojančios Sąjungos teisės, tai, kad šis Sąjungos teisinis reglamentavimas įtvirtintas įvairiuose teisiniuose dokumentuose, negali paneigti šio metodo pagrįstumo. Iš tiesų, pavojaus, kad tarptautiniai įsipareigojimai darys poveikį Sąjungos bendrosioms taisyklėms ar pakeis jų taikymo sritį, buvimo vertinimas negali priklausyti nuo dirbtinio atskyrimo, pagrįsto tuo, ar tokios taisyklės įtvirtintos viename ir tame pačiame Sąjungos teisės akte, ar ne.

2014 m. spalio 7 d. byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Vokietija / Taryba* (C-399/12, EU:C:2014:2258), Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) atmetė Vokietijos pareikštą ieškinį dėl 2012 m. birželio 18 d. Tarybos sprendimo, kuriuo nustatoma pozicija, kurios Europos Sąjungos vardu turi būti laikomasi dėl tam tikrų rezoliucijų, už kurias turi būti balsuojama Tarptautinėje vynuogių ir vyno organizacijoje (toliau – OIV), panaikinimo.

Nurodydama vienintelį ieškinio pagrindą – SESV 218 straipsnio 9 dalies, kuri yra ginčijamo sprendimo teisinis pagrindas, pažeidimą – Vokietija, palaikoma kelių valstybių narių, teigė, kad, pirma, ši nuostata netaikytina tarptautinio susitarimo, kaip antai OIV, kurį sudarė valstybės narės, o ne Sąjunga, atveju ir, antra, tik tarptautinės teisės aktai, kurie teisiškai saisto Sąjungą, yra „teisinę galią turintys aktai“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad SESV 218 straipsnio 9 dalies tekstas netrukdo Sąjungai priimti sprendimo nustatyti poziciją, kurios jos vardu turi būti laikomasi organe, įsteigtame tarptautiniu susitarimu, kurio šalis nėra Sąjunga. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, be kita ko, pabrėžė, kad sprendimas nustatyti valstybių narių, kurios taip pat yra OIV narės, poziciją, patenka į bendros žemės ūkio politikos sritį, o konkrečiau – į bendro vynininkystės rinkų organizavimo sritį, o tai yra sritis, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas detalai reglamentavo įgyvendindamas SESV 43 straipsniu jam suteiktą kompetenciją. Todėl kai atitinkama sritis priklauso tokiai Sąjungos kompetencijai, tai, kad Sąjunga nėra tarptautinio susitarimo šalis, nėra kliūtis veiksmingai įgyvendinti šią kompetenciją savo institucijose nustatant bendrą poziciją, kurios turi būti laikomasi jos vardu šiuo susitarimu įsteigtame organe per solidariai dėl jos interesų veikiančias valstybes nares, kurios yra šio susitarimo šalys.

Toliau Teisingumo Teismas patikrino, ar OIV priimsimos rekomendacijos, kurios nagrinėjamu atveju susijusios su naujais vynininkystės metodais, analizės metodais, leidžiančiais nustatyti vynininkystės produktų sudėtį, ir taikant tokius vynininkystės metodus naudojamų medžiagų grynumo ir identifikavimo specifikacijomis, yra „teisinę galią turintys aktai“, kaip jie suprantami pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šiomis rekomendacijomis siekiama padėti įgyvendinti šios organizacijos tikslus ir kad dėl jų inkorporavimo į Sąjungos teisę Reglamento Nr. 1234/2007³⁰ 120f straipsnio a punktu, 120g straipsniu ir 158a straipsnio 1 ir 2 dalimis ir Reglamento Nr. 606/2009³¹ 9 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa

³⁰ 2007 m. spalio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1234/2007, nustatantis bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas (Bendras bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas) (OL L 299, p. 1).

³¹ 2009 m. liepos 10 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 606/2009, kuriuo nustatoma tam tikra Tarybos reglamento (EB) Nr. 479/2008 taikymo vynuogių produktų kategorijoms, vynininkystės metodams ir jų apribojimams tvarka (OL L 193, p. 1).

jos turi teisinę galią, kaip tai suprantama pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį. Todėl Sąjunga, nors ir nėra OIV sutarties šalis, turi teisę nustatyti poziciją, kurios jos vardu turi būti laikomasi dėl šių rekomendacijų, atsižvelgiant į jų tiesioginę įtaką šios srities Sąjungos *acquis*.

Bylose, kuriose 2014 m. lapkričio 26 d. priimtas Sprendimas *Parlamentas ir Komisija / Taryba* (C-103/12 ir C-165/12, EU:C:2014:2400), Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) panaikino Sprendimą 2012/19 dėl Deklaracijos dėl žvejybos galimybių ES vandenyse suteikimo su Venesuelos Bolivarо Respublikos vėliava plaukiojantiems žvejybos laivams prie Prancūzijos Gvianos priekrantės vandenų esančioje išskirtinėje ekonominėje zonoje patvirtinimo Europos Sąjungos vardu³². Pasak ieškovių, šis sprendimas turėjo būti priimtas remiantis ne SESV 43 straipsnio 3 dalimi kartu su SESV 218 straipsnio 6 dalies b punktu, o SESV 43 straipsnio 2 dalimi kartu su SESV 218 straipsnio 6 dalies a punkto v papunkčiu.

Teisingumo Teismas pritarė ieškovių argumentams pabrėždamas, kad SESV 43 straipsnio 2 dalyje numatytų bendros žemės ūkio politikos įgyvendinimo priemonių priėmimas reiškia, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas turi priimti politinį sprendimą. Tačiau priimant priemones dėl žvejybos galimybių nustatymo ir skyrimo pagal SESV 43 straipsnio 3 dalį toks vertinimas nebūtinai, nes tokios priemonės iš esmės yra techninio pobūdžio ir jos turi būti priimanamos įgyvendinant pagal to paties straipsnio 2 dalį priimtas priemones.

Be to, remdamasis Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija (toliau – Montego Bėjaus konvencija)³³ ir nustatytomis sąlygomis, pagal kurias pakrantės valstybė gali leisti kitoms valstybėms savo išimtinėje ekonominėje zonoje eksploatuoti gyvuosius išteklius, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad suinteresuotosios valstybės sutikimas su pakrantės valstybės pasiūlymu yra susitarimas, kaip tai suprantama pagal šią konvenciją. Todėl ginčijama deklaracija dėl žvejybos galimybių, kurią Sąjunga vietoj pakrantės valstybės pasiūlė Venesuelos Bolivarо Respublikai ir kuriai ši pritarė, yra susitarimas.

Atsakydamas į klausimą, ar ši deklaracija yra tik Sąjungos teisės aktų leidėjo kompetencijai priklausanti priemonė, Teisingumo Teismas konstatavo, kad ja siekiama nustatyti bendrą pagrindą, kuriuo remiantis su Venesuelos vėliava plaukiojantiems laivams būtų leidžiama žvejoti išskirtinėje pakrantės valstybės ekonominėje zonoje. Todėl pasiūlymas yra ne techninė ar vykdomoji priemonė, o priemonė, dėl kurios turi būti priimtas nepriklausomas sprendimas, atsižvelgiant į Sąjungos politinius interesus, visų pirma – žuvininkystės politikos srityje. Tokia deklaracija priklauso vienai iš kompetencijos sričių, dėl kurių sprendimus priima Sąjungos teisės aktų leidėjas, todėl patenka į SESV 43 straipsnio 2 dalies, o ne į SESV 43 straipsnio 3 dalies taikymo sritį. Be to, kadangi ji yra ir tarptautinio susitarimo sudedamoji dalis, ši deklaracija patenka į SESV 218 straipsnio 6 dalies a punkto v papunkčio taikymo sritį.

Nors Teisingumo Teismas patenkino ieškinius, jis vis dėlto nusprendė, atsižvelgęs į svarbius teisinio saugumo motyvus, palikti galioti sprendimo padarinius, kol įsigalios naujas sprendimas, priimtas remiantis tinkamu teisiniu pagrindu.

³² 2011 m. gruodžio 16 d. Tarybos sprendimas 2012/19/ES dėl Deklaracijos dėl žvejybos galimybių ES vandenyse suteikimo su Venesuelos Bolivarо Respublikos vėliava plaukiojantiems žvejybos laivams prie Prancūzijos Gvianos priekrantės vandenų esančioje išskirtinėje ekonominėje zonoje patvirtinimo Europos Sąjungos vardu (OL L 6, p. 8).

³³ 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėje pasirašyta Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija, Europos Bendrijos vardu patvirtinta 1998 m. kovo 23 d. Tarybos sprendimu 98/392/EB (OL L 179, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 4 sk., 3 t., p. 260).

2. Sąjungos institucijos ir įstaigos

Sąjungos institucijų ir įstaigų kompetencijos klausimu paminėtini du sprendimai: vienas jų susijęs su Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (toliau – EVPRI) įgaliojimais, o kitas – su Komisijos vykdomąja kompetencija.

2014 m. sausio 22 d. Sprendime *Jungtinė Karalystė / Parlamentas ir Taryba* (C-270/12, EU:C:2014:18) nagrinėta, ar su Sąjungos teise suderinamas skubios EVPRI intervencijos į valstybių narių rinkas, siekiant reglamentuoti arba uždrausti skolintų vertybinių popierių pardavimą, įgaliojimas. Išnagrinėjęs Jungtinės Karalystės pareikštą ieškinį dėl Reglamento Nr. 236/2012³⁴ 28 straipsnio, kuriame toks EVPRI įgaliojimas numatytas, panaikinimo, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė, kad ši nuostata neprieštarauja Sąjungos teisei.

Pirma, Teisingumo Teismas atmetė kaltinimą, jog EVPRI suteikti įgaliojimai viršija įgaliojimus, kuriuos Sąjungos institucijos gali deleguoti kitiems subjektams³⁵. Iš tiesų, viena vertus, EVPRI leidžiama imtis priemonių, tik jei minėtomis priemonėmis mažinama grėsmė tinkamam finansų rinkų veikimui ir vientisumui arba Sąjungos finansų sistemos stabilumui ir daromas tarpvalstybinis poveikis. Be to, šiai EVPRI intervencijai taikoma sąlyga, kad jokia kompetentinga nacionalinė institucija nebūtų ėmusi tokių priemonių, arba, jeigu jų imtasi, kad jos nebūtų tinkamos šiai grėsmei sumažinti. Kita vertus, EVPRI turi patikrinti, ar jos priimanamos priemonės leidžia reikšmingai apsaugoti nuo tokios grėsmės arba padidinti kompetentingų valdžios institucijų gebėjimą ją stebėti. Galiausiai EVPRI vertinimo diskreciją riboja pareiga konsultuotis su Europos sisteminės rizikos valdyba ir leidžiamų priemonių laikinas pobūdis.

Antra, Teisingumo Teismas atmetė Jungtinės Karalystės teiginį, jog vadovaujantis Sprendimu *Romano*³⁶ tokiai įstaigai, kaip EVPRI, negali būti suteikti įgaliojimai priimti teisės norminius aktus. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas priminė, kad atsižvelgiant į ESV sutartyje, ypač jos 263 straipsnio pirmą pastraipą ir 277 straipsniu, įtvirtintą institucinę struktūrą, Sąjungos įstaigoms ir organams leidžiama priimti bendro pobūdžio teisės aktus.

Trečia, Teisingumo Teismo nuomone, Reglamento Nr. 236/2012 28 straipsnis nėra nesuderinamas su SESV 290 ir 291 straipsniuose numatyta delegavimo tvarka. Ši nuostata negali būti vertinama atskirai, atvirkščiai, ji turi būti suprantama kaip dalis taisyklių, kuriomis siekiama kompetentingoms nacionalinėms institucijoms ir EVPRI suteikti intervencijos įgaliojimus siekiant apsaugoti nuo nepalankių įvykių, keliančių grėsmę finansiniam stabilumui Sąjungoje ir pasitikėjimui rinkose.

Galiausiai Teisingumo Teismas konstatavo, kad SESV 114 straipsnis yra tinkamas Reglamento Nr. 236/2012 28 straipsnio teisinis pagrindas. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad remiantis SESV 114 straipsnio tekstu negalima daryti išvados, jog Sąjungos teisės aktų leidėjo priimtos priemonės pagal šį straipsnį turi būti skirtos tik valstybėms narėms. Be kita ko, šia nuostata naudojamosi tik tuo atveju, kai jos pagrindu priimtu teisės aktu siekiama gerinti vidaus rinkos, ypač finansų srityje, sukūrimo ir veikimo sąlygas. Reglamento Nr. 236/2012 28 straipsnis šią sąlygą atitinka, nes šia nuostata Sąjungos teisės aktų leidėjas siekia suderinti kovos su grėsme, kurią gali kelti skolintų vertybinių popierių pardavimas ir kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo

³⁴ 2012 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 236/2012 dėl skolintų vertybinių popierių pardavimo ir tam tikrų kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių aspektų (OL L 86, p. 1).

³⁵ 1958 m. birželio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Meroni / Haute autorité* (C-9/56, EU:C:1958:7).

³⁶ 1958 m. birželio 13 d. Sprendimas *Romano* (C-98/80, EU:C:1981:104).

sandoriai, priemonės ir užtikrinti geresnį valstybių narių veiklos koordinavimą ir nuoseklumą, kai reikia imtis priemonių išskirtinėmis aplinkybėmis.

2014 m. spalio 15 d. Sprendime *Parlamentas / Komisija* (C-65/13, EU:C:2014:2289) Teisingumo Teismas atmetė Parlamento ieškinį dėl panaikinimo, kuriame prašyta nuspręsti, ar Komisija neviršijo savo įgyvendinimo įgaliojimų priimdama Sprendimą 2012/733³⁷ dėl Europos užimtumo tarnybų tinklo sukūrimo įgyvendinant Reglamentą Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje³⁸.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad Komisijai suteikti įgyvendinimo įgaliojimai turi būti ribojami SESV 291 straipsnio 2 dalimi ir minėtu reglamentu. Iš tiesų, įgyvendinamuoju aktu teisėkūros procedūra priimtas teisės aktas patikslinamas, jeigu to įgyvendinamojo akto nuostatos atitinka pagrindinius teisėkūros procedūra priimto teisės akto tikslus ir jeigu šios nuostatos yra būtinos ir naudingos vienodam pastarojo akto įgyvendinimui, tačiau jo nepapildo ir nepakeičia. Šioje byloje Teisingumo Teismas konstatavo, kad, kaip ir Reglamentu Nr. 492/2011, ginčijamu sprendimu siekiama palengvinti tarpvalstybinį geografinį darbuotojų judumą ir bendrais veiksmais, t. y. EURES, skatinti skaidrumą ir dalijimąsi informacija apie Europos darbo rinkas. Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, kad šio sprendimo nuostatos atitinka šį tikslą. Be to, Teisingumo Teismo nuomone, valstybių narių užimtumo politikos koordinavimas, kurį sudaro keitimasis informacija apie problemas ir duomenis, susijusius su judėjimo laisve ir įdarbinimu, yra dalis Reglamentui Nr. 492/2011 įgyvendinti būtinų priemonių.

Konkrečiai tariant, Reglamento Nr. 492/2011 11 straipsnio 1 dalies antra pastraipa Komisijai suteikiami įgaliojimai parengti Komisijos ir valstybių narių bendrų veiksmų, kaip antai EURES, veikimo taisyklės dėl laisvų darbo vietų ir darbo ieškančių asmenų nustatymo bei darbo darbuotojams suteikimo. EURES valdybos įsteigimas ir konsultacinio vaidmens jai suteikimas Parlamento ginčijamoje nuostatoje patenka į šį reglamentavimą, tačiau jo nepapildo ir nepakeičia, nes taip siekiama tik užtikrinti bendrų veiksmų veiksmingumą. Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Komisija neviršijo įgyvendinimo įgaliojimų.

3. Galimybė susipažinti su dokumentais

Dėl visuomenės galimybės susipažinti su dokumentais paminėtinas 2014 m. liepos 3 d. Sprendimas *Taryba / in 't Veld* (C-350/12 P, EU:C:2014:2039), kuriuo Teisingumo Teismas, išnagrinėjęs apeliacinį skundą, paliko nepakeistą Bendrojo Teismo sprendimą³⁹ iš dalies tenkinti Europos Parlamento narės pareikštą ieškinį dėl Tarybos sprendimo neleisti susipažinti su visa jos teisės tarnybos išvada dėl Europos Komisijos rekomendacijos Tarybai dėl leidimo pradėti derybas tarp Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų siekiant sudaryti susitarimą dėl finansinių mokėjimų pranešimų duomenų perdavimo terorizmo prevencijos tikslais (toliau – SWIFT susitarimas).

³⁷ 2012 m. lapkričio 26 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas 2012/733/ES, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 492/2011 nuostatos dėl laisvų darbo vietų ir darbo ieškančių asmenų nustatymo ir EURES pertvarkymo (OL L 328, p. 21).

³⁸ 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje (OL L 141, p. 1).

³⁹ 2012 m. gegužės 4 d. Bendrojo Teismo sprendimas *In 't Veld / Taryba* (T-529/09, EU:T:2012:215).

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad kai institucija taiko vieną iš Reglamento Nr. 1049/2001⁴⁰ 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytų išimčių, ji privalo derinti konkretų interesą, kurį reikia saugoti neatskleidžiant atitinkamo dokumento, su, be kita ko, bendruoju interesu padaryti šį dokumentą prieinamą, atsižvelgiant į naudą, atsirandančią dėl padidėjusio skaidrumo, t. y. aktyvesnio piliečių dalyvavimo priimant sprendimus ir didesnio administracijos legitimumo, veiksmingumo bei atskaitomybės piliečiams demokratinėje sistemoje. Šie motyvai ypač svarbūs tais atvejais, kai institucija veikia kaip teisės aktų leidėja, tačiau ir su teisėkūra nesusijusi institucijų veikla neišvengia Reglamento Nr. 1049/2001 taikymo.

Kiek tai susiję su Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies antroje įtraukoje numatyta išimtimi dėl teisinių išvadų, nagrinėjimas, kurį turi atlikti institucija, gavusi prašymą atskleisti dokumentą, turi būti trijų etapų, atitinkančių tris šioje nuostatoje numatytus kriterijus. Pirma, kai institucijos prašoma atskleisti dokumentą, ji turi įsitikinti, kad dokumente iš tikro yra pateikiama teisinė išvada. Antra, ji turi išnagrinėti, ar atskleidus atitinkamo dokumento dalis, įvardijamas kaip teisinė išvada, nukentėtų šių išvadų apsauga, ir ši rizika turi būti pagrįstai nuspėjama, o ne vien hipotetinė. Galiausiai, trečia, jei institucija mano, kad dėl dokumento atskleidimo nukentėtų teisinių išvadų apsauga, ji turi patikrinti, ar nėra tokį atskleidimą pateisinančio viršesnio viešojo intereso.

4. Finansinę veiklą reglamentuojančios nuostatos

Byloje, kurioje 2014 m. lapkričio 13 d. priimtas Sprendimas *Nencini / Parlamentas* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372), buvęs Parlamento narys Teisingumo Teismui pateikė apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo atmesti jo ieškinį, kuriuo jis prašė panaikinti *Parlamento sprendimą dėl tam tikrų nepagrįstai sumokėtų sumų, kurias ieškovas, buvęs Europos Parlamento narys, gavo kaip kelionės išlaidų ir išlaidų Parlamento nario padėjėjams atlyginimą, išieškojimo ir su juo susijusių debeto avizų*⁴¹. Grįsdamas apeliacinį skundą ieškovas, be kita ko, nurodė, kad Bendrasis Teismas pažeidė taikytinas senaties taisykles.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad nei Reglamente Nr. 1605/2002 (Finansinis reglamentas)⁴², nei Reglamente Nr. 2342/2002 (Įgyvendinimo reglamentas)⁴³ tiksliai nenurodomas terminas, per kurį turi būti pranešta apie debeto avizą ir kuris skaičiuojamas nuo atitinkamos skolos susidarymo momento. Vis dėlto jis pripažino, kad teisinio saugumo principas reikalauja, kad, jeigu nieko nenumatyta taikytinose teisės normose, atitinkama institucija apie ją praneštų per protingą terminą. Tuo tikslu, atsižvelgiant į Finansinio reglamento 73a straipsnyje numatytą penkerių metų senaties terminą, pranešimo apie debeto avizą terminas turi būti laikomas neprotingu, jei šis pranešimas pateikiamas vėliau nei per minėtą laiko tarpą nuo tada, kai institucija įprastai galėjo pareikalauti skolos. Šią prezumpciją galima paneigti, tik jei aptariama institucija nustato, kad, nepaisant jos rūpestingumo, vėluojama dėl skolininko elgesio, be kita ko, jo vilkinimo veiksmų arba

⁴⁰ 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

⁴¹ 2013 m. birželio 4 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Nencini / Parlamentas* (T-431/10 ir T-560/10, EU:T:2013:290).

⁴² 2002 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl bendrajam Europos Bendrijų biudžetui taikomo finansinio reglamento (OL L 248, p. 1) su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 1995/2006 (OL L 390, p. 1).

⁴³ 2002 m. gruodžio 23 d. Komisijos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2342/2002, nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento įgyvendinimo taisykles (OL L 357, p. 1), su pakeitimais, padarytais Komisijos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 478/2007 (OL L 111, p. 13).

nesąžiningumo. Nesant tokių įrodymų, reikia konstatuoti, kad institucija pažeidė pareigas pagal protingo termino principą.

IV. Sąjungos teisminis procesas

2014 m. Teisingumo Teismas turėjo spręsti dėl įvairių Sąjungos teismo proceso aspektų, susijusių su prašymais priimti prejudicinį sprendimą ir kai kuriais tiesioginiais ieškiniais.

1. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime A (C-112/13, EU:C:2014:2195), susijusiame su teismų bendradarbiavimu civilinėse bylose⁴⁴, Teisingumo Teismas turėjo progą nustatyti, ar SESV 267 straipsnis draudžia nacionalinės teisės normą, pagal kurią bylas apeliacine arba galutine instancija nagrinėjantys bendrosios kompetencijos teismai, kai mano, jog nacionalinis įstatymas prieštarauja Chartijai, vykstant procesui taip pat turi kreiptis į konstitucinį teismą su prašymu bendrai panaikinti ginčijamą įstatymą, o ne tik netaikyti to įstatymo konkrečios bylos atveju.

Priminęs Sprendime *Melki ir Abdeli*⁴⁵ įtvirtintus principus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos teisė, ir ypač SESV 267 straipsnis, turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia tokią nacionalinę nuostatą, jei dėl šio proceso pirmenybiškumo šiems bendrosios kompetencijos teismams – tiek prieš pateikiant tokį prašymą nacionaliniam teismui, kuris įgaliotas atlikti įstatymų konstitucingumo kontrolę, tiek prireikus šiam teismui priėmus sprendimą – kliudoma įgyvendinti savo teisę arba vykdyti savo pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą su prejudiciniais klausimais.

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kai *ad hoc* konstitucingumo kontrolės procedūra susijusi su nacionaliniu įstatymu, kuriuo tik perkeliama imperatyvios Sąjungos direktyvos nuostatos, ši procedūra neturi pažeisti išimtinės Teisingumo Teismo kompetencijos paskelbti Sąjungos teisės aktą negaliojančiu. Prieš pradedant tokio įstatymo *ad hoc* konstitucingumo kontrolę tais pačiais motyvais, dėl kurių kyla šios direktyvos galiojimo klausimas, nacionaliniai teismai, kurių sprendimai pagal nacionalinę teisę negali būti toliau skundžiami teismine tvarka, pagal SESV 267 straipsnio trečią pastraipą iš esmės privalo kreiptis į Teisingumo Teismą dėl šios direktyvos galiojimo ir vėliau padaryti atitinkamas išvadas iš Teisingumo Teismo priimto prejudicinio sprendimo, nebent konstitucingumo kontrolę *ad hoc* inicijuojantis teismas pats kreipiasi į Teisingumo Teismą su šiuo klausimu, remdamasis minėto straipsnio antra pastraipa. Iš tikrųjų, kalbant apie nacionalinį įstatymą, kuriuo perkeliama direktyva, pažymėtina, kad direktyvos galiojimo klausimas, atsižvelgiant į pareigą ją perkelti, yra prioritetas.

2. Ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Trijuose sprendimuose Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pateikė SESV 260 straipsnio antroje pastraipoje numatytos procedūros išaiškinimą dėl atvejų, kai nevykdomi teismo sprendimai, kuriais konstatuotas valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymas.

Pirma, 2014 m. sausio 15 d., Sprendimas *Komisija / Portugalija* (C-292/11 P, EU:C:2014:3) suteikė Teisingumo Teismui progą pareikšti nuomonę dėl *Komisijos kompetencijos tikrinant pagal*

⁴⁴ Dėl šio sprendimo dalies, susijusios su teismų bendradarbiavimu civilinėse bylose, žr. šiai temai skirtą IX skyrių.

⁴⁵ 2010 m. birželio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Melki ir Abdeli* (C-188/10 ir C-189/10, EU:C:2010:363).

SESV 260 straipsnio 2 dalį priimto teismo sprendimo vykdymą. 2008 m. sprendime⁴⁶ Teisingumo Teismas konstatavo, kad Portugalija neįvykdė 2004 m. priimto teismo dėl įsipareigojimų neįvykdymo⁴⁷ sprendimo, todėl nurodė šiai valstybei sumokėti periodinę baudą. Per šios baudos išieškojimo procedūrą Komisija priėmė sprendimą, kuriame konstatavo, kad šios valstybės priimtose priemonės neužtikrina tinkamo minėto 2004 m. teismo sprendimo vykdymo. Portugalija šį sprendimą užginčijo Bendrajame Teisme, o šis patenkino ieškinį nusprendęs, kad šis Komisijos vertinimas patenka į Teisingumo Teismo jurisdikciją⁴⁸. Dėl pastarojo teismo sprendimo Komisija pateikė apeliacinį skundą.

Sprendime dėl šio skundo Teisingumo Teismas priminė, kad, priešingai nei SESV 258 straipsnyje nustatyta procedūra, kuria siekiama, kad būtų konstatuoti ir nutraukti valstybės narės veiksmai, kuriais pažeidžiama Sąjungos teisė, SESV 260 straipsnyje nustatytos procedūros tikslas yra siauresnis, nes ja tik siekiama įsipareigojimų nevykdančią valstybę narę paskatinti įvykdyti teismo sprendimą dėl įsipareigojimų nevykdymo. Todėl pastaroji procedūra turi būti laikoma specialia teismine Teisingumo Teismo sprendimų vykdymo procedūra, kitais žodžiais tariant – vykdymo užtikrinimo priemone. Dėl šios priežasties šios valstybės priimtų priemonių tokiam sprendimui įvykdyti vertinimą ir mokėtinų baudų išieškojimą Komisija turi vykdyti atsižvelgdama į įsipareigojimų neįvykdymo ribas, kurias Teisingumo Teismas nustatė sprendime. Darytina išvada, kad jeigu vykdant pagal SESV 260 straipsnį priimtą teismo sprendimą tarp Komisijos ir atitinkamos valstybės narės kyla ginčas dėl nacionalinės praktikos ar reglamentavimo tinkamumo tam teismo sprendimui įvykdyti, Komisija negali pati išspręsti tokio ginčo ir imtis atitinkamų priemonių dėl periodinės baudos apskaičiavimo.

Be to, Teisingumo Teismo nuomone, Bendrasis Teismas, kurio prašoma ištirti tokio Komisijos sprendimo teisėtumą, taip pat negali spręsti dėl Komisijos atlikto vertinimo, susijusio su nacionalinės praktikos ar reglamentavimo, kurių Teisingumo Teismas anksčiau nėra nagrinėjęs, tinkamumo užtikrinti, kad bus įvykdytas teismo sprendimas dėl įsipareigojimų neįvykdymo. Iš tiesų taip Bendrasis Teismas neišvengiamai turėtų priimti sprendimą dėl tokios praktikos ar nacionalinės teisės akto suderinamumo su Sąjungos teise ir pasikėsintų į šiuo klausimu Teisingumo Teismui suteiktą išimtinę jurisdikciją.

Antra, dviem 2014 m. gruodžio 2 d. priimtais sprendimais *Komisija / Italija* (C-196/13, EU:C:2014:2407) ir *Komisija / Graikija* (C-378/13, EU:C:2014:2405) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija), išnagrinėjęs du pagal SESV 260 straipsnio 2 dalį Komisijos pareikštus ieškinius, susijusius su tuo, kad Italija ir Graikija neįvykdė teismo sprendimų dėl įsipareigojimų atliekų valdymo srityje neįvykdymo, sprendė dėl *kriterijų, kuriais remiantis nustatomos piniginių sankcijų neįvykdžius teismo sprendimo dėl įsipareigojimų neįvykdymo*⁴⁹.

Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad kai, kaip ir šiose bylose, priteisimas iš valstybės narės periodinės baudos yra tinkama finansinė priemonė, padėsianti paskatinti ją imtis būtinų priemonių nutraukti konstatuotą įsipareigojimų nevykdymą, tokia sankcija turi būti nustatoma atsižvelgiant į spaudimo lygį, būtiną valstybei narei, nevykdančiai teismo sprendimo, kuriuo pripažįstamas įsipareigojimų neįvykdymas, įtikinti šį sprendimą vykdyti ir pakeisti savo elgesį, kad būtų nutrauktas pažeidimas, kuriuo ji kaltinama. Taigi Teisingumo Teismui atliekant vertinimą, pagrindiniai kriterijai, į kuriuos

⁴⁶ 2008 m. sausio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Portugalija* (C-70/06, EU:C:2008:3).

⁴⁷ 2004 m. spalio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Portugalija* (C-275/03, EU:C:2004:632).

⁴⁸ 2011 m. Bendrojo Teismo sprendimas *Portugalija / Komisija* (T-33/09, EU:T:2011:127).

⁴⁹ 2007 m. balandžio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Italija* (C-135/05, EU:C:2007:250) ir 2005 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija / Graikija* (C-502/03, EU:C:2005:592).

reikia atsižvelgti, siekiant užtikrinti, kad periodinė bauda turėtų priverstinį pobūdį ir būtų užtikrintas vienodas ir veiksmingas Sąjungos teisės taikymas, iš principo yra pažeidimo trukmė, jo sunkumas ir atitinkamos valstybės narės mokumas. Taikydamas šiuos kriterijus Teisingumo Teismas pirmiausia turi atsižvelgti į neįvykdymo pasekmes privatiems ir viešiesiems interesams bei atitinkamos valstybės narės pareigų įvykdymo skubą. Siekiant užtikrinti visišką Teisingumo Teismo sprendimo įvykdymą reikia reikalauti mokėti visą periodinę baudą, kol valstybė narė imsis visų būtinų priemonių konstatuotam pažeidimui nutraukti. Tačiau tam tikrais specifiniais atvejais galima numatyti mažėjančią baudą, kuria atsižvelgiama į valstybės narės vykdant įsipareigojimus galbūt padarytą progresą.

Be to, pabrėždamas, jog naudodamasis savo diskrecija, kuri jam suteikta šioje srityje, Teisingumo Teismas turi teisę nustatyti kartu ir periodinę baudą, ir vienkartinę sumą, jis taip pat nurodė, kad įsipareigojimas sumokėti vienkartinę sumą iš esmės grindžiamas atitinkamos valstybės narės pareigų neįvykdymo padarinių privatiems ir viešiesiems interesams vertinimu, ypač kai įsipareigojimai buvo neįvykdomi ilgą laiką priėmus teismo sprendimą, kuriame pirmą kartą konstatuotas šis neįvykdymas. Šis įsipareigojimas sumokėti vienkartinę sumą kiekvienu atskiru atveju turi priklausyti nuo visų svarbių veiksmų, susijusių ir su konstatuoto pažeidimo ypatybėmis, ir su nevykdančios valstybės elgesiu.

3. Ieškinys dėl panaikinimo

Pirma, 2014 m. gruodžio 9 d. Sprendime *Schönberger / Parlamentas* (C-261/13 P, EU:C:2014:2423), kuriuo paliktas nepakeistas Bendrojo Teismo sprendimas⁵⁰, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo sąlygas, kuriomis Parlamento Peticijų komiteto sprendimas nutraukti peticijos nagrinėjimą yra aktas, kurį galima ginčyti.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad vadovaujantis jo praktika aktais, dėl kurių galima pareikšti ieškinį dėl panaikinimo pagal SESV 263 straipsnio pirmą pastraipą, reikia pripažinti priemones, sukeliančias privalomų teisinių padarinių, kurie turi įtakos ieškovo interesams aiškiai pakeisdami jo teisinę padėtį.

Toliau Teisingumo Teismas pabrėžė, kad peticijos teisė yra viena iš pagrindinių teisių, įgyvendinama SESV 227 straipsnyje numatytais sąlygomis, ir ji yra priemonė piliečiams dalyvauti demokratiname Sąjungos gyvenime. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad turi būti įmanoma atlikti sprendimo, kuriame Parlamentas nusprendė, kad jam pateikta peticija neatitinka SESV 227 straipsnyje nustatytų reikalavimų, teisminę kontrolę, nes šis sprendimas turi įtakos suinteresuotojo asmens teisei pateikti peticiją. Tai galioja ir sprendimui, kuriuo Parlamentas, nepaisydamas pačios teisės pateikti peticiją esmės, atsisako nagrinėti ar nenagrinėja jam pateiktos peticijos, taigi ir nepatikrina, ar ši atitinka minėtus reikalavimus.

Be to, kiek tai susiję su klausimu, ar tenkinami SESV 227 straipsnyje nustatyti reikalavimai, neigiamas Parlamento sprendimas turi būti motyvuotas taip, kad peticijos teikėjas galėtų suprasti, kuris iš minėtų reikalavimų jo atveju netenkinamas. Šiuo klausimu glausti motyvai tenkina šią sąlygą.

Kita vertus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad kai, kaip šiuo atveju, kalbama apie peticiją, kurią Parlamentas pripažino atitinkančia SESV 227 straipsnyje įtvirtintus reikalavimus, jis turi didelę politinę diskreciją spręsti, kokių priemonių imtis dėl šios peticijos. Todėl šiuo klausimu priimtam sprendimui netaikoma teisminė kontrolė, neatsižvelgiant į tai, ar tuo sprendimu Parlamentas pats

⁵⁰ 2013 m. kovo 7 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Schönberger / Parlamentas* (T-186/11, EU:T:2013:111).

imasi nurodytų priemonių, ar teigia negalintis to padaryti ir perduoda peticiją kompetentingai institucijai ar tarnybai, kad ši imtųsi tų priemonių. Todėl tokio sprendimo negalima ginčyti Sąjungos teisme.

Antra, 2014 m. rugsėjo 17 d. Sprendime *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229) Teisingumo Teismas pateikė paaiškinimų dėl, pirma, *aktų, kuriuos galima ginčyti Sąjungos teisme*, ir, antra, *valstybių narių pareigų užtikrinti, kad būtų paisoma Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtintos teisės į veiksmingą teisminę gynybą tuo atveju, kai nėra galimybių savo teisių ginti Sąjungos teisme*. Šioje byloje buvo ginčijamas valstybės narės įsteigto stebėsenos komiteto, kuriam pavestas veiksmų programos socialinės ir ekonominės sanglaudos srityje vykdymas, sprendimas atmesti finansavimo paraišką.

Teisingumo Teismas priminė, kad SESV 263 straipsnyje numatytas teisminės kontrolės mechanizmas taikomas Sąjungos teisės aktų leidėjo įsteigtiems organams ir įstaigoms, kuriems suteikti įgaliojimai priimti fiziniams arba juridiniams asmenims teisiškai privalomus aktus konkrečiose srityse. Tačiau vykdant veiksmų programą, kuria skatinamas Europos teritorinis bendradarbiavimas, įsteigtas stebėsenos komitetas, kaip antai įsteigtas Reglamentu Nr. 1083/2006⁵¹, nėra viena iš šių Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų. Todėl Sąjungos teismas neturi jurisdikcijos spręsti dėl tokio komiteto akto, kaip antai sprendimo atmesti finansavimo paraišką, teisėtumo. Jam taip pat nepriklauso vertinti tokio pobūdžio komiteto patvirtintų programos vadovų galiojimo.

Vis dėlto Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamentas Nr. 1083/2006, siejamas su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiama programos vadovo, kurį priėmė stebėsenos komitetas, nuostata, kurioje nenumatyta, kad šio stebėsenos komiteto sprendimas atmesti finansavimo paraišką gali būti skundžiamas valstybės narės teisme. Siekiant Sąjungoje užtikrinti, kad būtų paisoma Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtintos teisės į veiksmingą gynybą teisme, pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą valstybės narės įpareigojamos numatyti teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse.

4. Ieškinys dėl žalos atlyginimo

2014 m. liepos 10 d. Sprendime *Nikolaou / Audito Rūmai* (C-220/13 P, EU:C:2014:2057), kuriuo paliktas nepakeistas Bendrojo Teismo sprendimas atmesti Sąjungai pareikštą ieškinį dėl žalos atlyginimo⁵², Teisingumo Teismo buvo prašoma nuspręsti, *ar atsižvelgiant į lojalaus bendradarbiavimo principą Sąjungos teismas turi vadovautis teisiniu faktų kvalifikavimu, kurį pateikė nacionalinis teismas baudžiamajame procese dėl tų pačių veikų, kurios nagrinėjamos šiame ieškinyje dėl žalos atlyginimo*. Šioje byloje Audito Rūmų narys pateikė ieškinį dėl žalos atlyginimo siekdamas, kad jam būtų atlyginta žala, kurią jis teigė patyręs dėl Audito Rūmų neteisėtų veiksmų ir Sąjungos teisės pažeidimų atliekant vidaus tyrimą. Apeliaciniu skundu apeliantas, be kita ko, nurodė, kad nekaltumo prezumpcijos principas turi būti aiškinamas kaip draudžiantis Bendrajam Teismui abejoti jo nekaltumu, jeigu jis prieš tai buvo išteisintas įsiteisėjusiu nacionalinio teismo nuosprendžiu.

⁵¹ 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999 (OL L 210, p. 25).

⁵² 2013 m. vasario 20 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Nikolaou / Audito Rūmai* (T-241/09, EU:T:2013:79).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo, susijęs su Bendrijos deliktine atsakomybe dėl jos institucijų veiksmų ar neveikimo pagal EB 235 ir 288 straipsnius⁵³, buvo įtvirtintas kaip savarankiškas ieškinys, palyginti su kitais ieškiniais, kuris teisių gynimo priemonių sistemoje atlieka ypatingą funkciją ir kuriam taikomos pareiškimo sąlygos, nustatytos atsižvelgiant į jo dalyko specifiką.

Todėl, nors bylą nagrinėjantis Sąjungos teismas gali atsižvelgti į per nacionalinį baudžiamąjį procesą padarytas išvadas dėl tų pačių faktų, kaip ir nagrinėjamų EB 235 straipsniu grindžiamoje procedūroje, jis neprivalo atsižvelgti į baudžiamąją bylą nagrinėjusio teisėjo atliktą teisinį minėtų faktų kvalifikavimą. Jis turi, visapusiškai naudodamasis savo diskrecija, juos ištirti nepriklausomai ir patikrinti, ar įvykdytos sąlygos, su kuriomis siejamas Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimas. Todėl Sąjungos teismo negalima kaltinti pažeidus lojalaus bendradarbiavimo principą, numatytą EB 10 straipsnyje⁵⁴, dėl to, kad kai kurias faktines aplinkybes įvertino kitaip nei nacionalinis teismas.

V. Žemės ūkis

Žemės ūkio srityje Teisingumo Teismas turėjo progą 2014 m. kovo 13 d. Sprendime *SICES ir kt.* (C-155/13 EU:C:2014:145) spręsti dėl *piktnaudžiavimo teise sąvokos aiškinant Reglamentu Nr. 341/2007⁵⁵ nustatytą česnako importo licencijų sistemą*. Šioje byloje Teisingumo Teismas turėjo, be kita ko, aiškinti, ar pagal šio reglamento 6 straipsnio 4 dalį draudžiami tokie sandoriai, kuriais importuotojas, mažesnio importo muito licencijų turėtojas, įsigyja prekių prieš jas importuojant į Sąjungą iš konkretaus ūkio subjekto, kuris pats yra tradicinis importuotojas, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą, tačiau yra išnaudojęs savo turėtas mažesnio importo muito licencijas, o vėliau, jau importavęs į Sąjungą, vėl jas parduoda tam subjektui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė, ar pagal šį straipsnį, kuriame šie sandoriai nenumatyti, tokie sandoriai draudžiami ir reiškia piktnaudžiavimą teise⁵⁶.

Šiame sprendime Teisingumo Teismas turėjo galimybę priminti, kad asmenys negali pasinaudoti Sąjungos teisės normomis sukčiaudami arba piktnaudžiaudami ir kad piktnaudžiavimui apibūdinti reikia, kad būtų objektyvūs ir subjektyvūs elementai. Šioje byloje dėl objektyviojo elemento Teisingumo Teismas pažymėjo, kad reglamento tikslas – administruojant tarifines kvotas išlaikyti konkurenciją tarp tikrųjų importuotojų taip, kad nė vienas konkretus importuotojas negalėtų kontroliuoti rinkos, – nebuvo pasiektas. Iš tiesų, tokiais sandoriais pirkėjui, kuris yra ir tradicinis importuotojas, išnaudojęs savo turėtas licencijas ir dėl to nebegalintis importuoti česnakų taikant lengvatinį muitų tarifą, sudaromos sąlygos apsirūpinti taikant lengvatinį muitų tarifą importuotais česnakais ir išplėsti savo įtaką rinkoje ir taip viršyti jam skirtą tarifinės kvotos dalį. Dėl subjektyviojo elemento Teisingumo Teismas nurodė, kad tokioms aplinkybėms, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, tam, kad atitinkami sandoriai galėtų būti laikomi sandoriais, kurių pagrindinis tikslas buvo suteikti Sąjungoje esančiam pirkėjui nepagrįstą pranašumą, būtina, kad importuotojai

⁵³ Dabar – atitinkamai SESV 268 ir 340 straipsniai.

⁵⁴ Dabar – ESS 4 straipsnio 3 dalis.

⁵⁵ 2007 m. kovo 29 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 341/2007, kuriuo leidžiama naudoti iš trečiųjų šalių importuojamų česnakų ir tam tikrų kitų žemės ūkio produktų tarifinę kvotą, nustatantis jos administravimo tvarką ir įvedantis importo licencijų bei kilmės sertifikatų sistemą (OL L 90, p. 12).

⁵⁶ Su piktnaudžiavimu teise susiję dar du šiame pranešime aptarti teismo sprendimai: 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *Torresi* (C-58/13 ir C-59/13, EU:C:2014:2088), pristatytas VI.2 skyriuje „Isteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas“, ir 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimas *McCarthy ir kt.* (C-202/13, EU:C:2014:2450), pristatytas II skyriuje „Europos Sąjungos pilietybė“.

turėtų ketinimą suteikti tokį pranašumą minėtam pirkėjui ir kad sandoriai šių importuotojų atveju neturėtų jokio ekonominio ir komercinio pateisinimo, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors pagal šią nuostatą iš principo nedraudžiami nagrinėjami pirkimo, importo ir perpardavimo sandoriai, tokie sandoriai gali reikšti piktnaudžiavimą teise, jeigu jie buvo sudaryti dirbtinai, siekiant pagrindinio tikslo – pasinaudoti lengvatiniu muito tarifu.

VI. Judėjimo laisvės

1. Laisvas darbuotojų judėjimas ir socialinė apsauga

Dviejuose svarbiuose sprendimuose Teisingumo Teismui teko spręsti dėl sąvokų „darbuotojas“ ir „darbas valstybės tarnyboje“, kaip tai suprantama pagal SESV 45 straipsnį.

2014 m. birželio 19 d Sprendime *Saint Prix* (C-507/12, EU:C:2014:2007) Teisingumo Teismas *pateikė darbuotojo sąvokos, kaip ji suprantama pagal SESV 45 straipsnį ir Direktyvos 2004/38⁵⁷ 7 straipsnį, išaiškinimą*. Pagrindinė byla buvo susijusi su Prancūzijos piliete, kuri, nutraukusi profesinę veiklą Jungtinėje Karalystėje dėl su nėštumu susijusių aplinkybių, pateikė socialinės paramos prašymą. Šios valstybės valdžios institucijos atsisakė skirti šią išmoką remdamosi tuo, kad pagal taikytiną nacionalinę teisę pareiškėja neteko darbuotojos statuso, taigi ir teisės į socialinę paramą.

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad „darbuotojo“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 45 straipsnį, turi būti aiškinama plačiai ir Direktyva 2004/38 negali riboti šios sąvokos apimties. Aiškindamas direktyvą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pareiškėjos padėtis negali būti prilyginama laikinai dėl ligos nedarbingo asmens padėčiai pagal jos 7 straipsnio 3 dalies a punktą, nes nėštumas nėra susijęs su liga.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad iš minėto 7 straipsnio ir iš kitų direktyvos nuostatų nematyti, kad moteris, kuri nustoja dirbti ar ieškoti darbo dėl fizinių suvaržymų, atsiradusių paskutiniaisiais nėštumo mėnesiais ir trumpą laikotarpį po gimdymo, nelaikoma „darbuotoja“, kaip tai suprantama pagal SESV 45 straipsnį. Ji išlaiko šį statusą, jeigu per protingą laikotarpį po vaiko gimimo grįžta į darbą arba susiranda kitą darbą. Iš tiesų, siekiant asmenį pripažinti „darbuotoju“, kaip tai suprantama pagal SESV 45 straipsnį, nebūtinai reikia atsižvelgti į tai, ar egzistuoja darbo santykiai ir ar jie faktiškai galės tęstis. Todėl aplinkybė, kad tokia moteris kelis mėnesius faktiškai nebuvo priimančiosios valstybės narės darbo rinkoje, nereiškia, kad tuo laikotarpiu ji šiai rinkai nebepriklausė, su sąlyga, kad per protingą laikotarpį po gimdymo ji grįžta į darbą arba susiranda kitą darbą. Dėl laikotarpio pripažinimo protingu Teisingumo Teismas nurodė, kad reikia atsižvelgti į visas konkrečias bylos aplinkybes ir taikytinas motinystės atostogų trukmę reglamentuojančias nacionalines nuostatas, kaip numatyta Tarybos direktyvoje 92/85⁵⁸.

⁵⁷ Minėta 12 išnašoje.

⁵⁸ 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyva 92/85/EEB dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo (Dešimtoji atskira direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (OL L 348, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 110). Kiti Teisingumo Teismo sprendimai dėl šios direktyvos pristatyti XIV skyriuje „Socialinė politika“.

2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendime *Haralambidis* (C-270/13, EU:C:2014:2185) Teisingumo Teismas turėjo išaiškinti SESV 45 straipsnio 4 dalį, pagal kurią į darbuotojų judėjimo laisvės taikymo sritį nepatenka darbas valstybės tarnyboje. Šioje byloje Graikijos piliečio paskyrimą Brindizio uosto administracijos vadovu ginčijo jo konkurentas, nes pagal Italijos teisę šias pareigas gali eiti tik Italijos pilietis.

Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad uosto administracijos vadovas turi būti laikomas darbuotoju, kaip jis suprantamas pagal SESV 45 straipsnio 1 dalį. Toliau jis konstatavo, kad jam suteikti įgaliojimai, būtent – neatidėliotinos būtinybės ir skubos atvejais priimti privalomojo pobūdžio sprendimus, iš principo gali patekti į laisvo darbuotojų judėjimo išimties, numatytos SESV 45 straipsnio 4 dalyje, taikymo sritį.

Vis dėlto tokie uosto administracijos vadovo įgaliojimai sudaro nedidelę jo veiklos dalį, kuri apskritai yra techninio pobūdžio ir susijusi su ūkio valdymu, ir šie įgaliojimai paprastai vykdomi tik tam tikrais atvejais ar ypatingomis aplinkybėmis. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad bendras draudimas kitų valstybių narių piliečiams eiti uosto administracijos vadovo pareigas yra diskriminacija dėl pilietybės, kuri draudžiama pagal SESV 45 straipsnį, o pilietybės sąlyga nepateisinama pagal šios nuostatos 4 dalį.

2. Įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas

Pirmiausia dėl laisvo fizinių asmenų judėjimo Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) 2014 m. liepos 17 d. Sprendime *Torresi* (C-58/13 ir C-59/13, EU:C:2014:2088) pateikė *Direktyvos 98/5 dėl advokato praktikos kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija, išaiškinimą ir nustatė, kokiomis sąlygomis laikoma, kad yra piktnaudžiavimas teise*⁵⁹. Šioje byloje du Italijos piliečiai, netrukus po to, kai įgijo teisę naudoti profesinį vardą „abogado“ Ispanijoje, prašė įtraukti juos į advokatų sąrašą, kad galėtų užsiimti advokato profesine praktika Italijoje. Šį prašymą kompetentinga advokatų taryba atmetė.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šios direktyvos tikslas yra padėti verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta profesinė kvalifikacija. Valstybės narės piliečių teisė pasirinkti, pirma, valstybę narę, kurioje jie nori įgyti profesinę kvalifikaciją, ir, antra, valstybę narę, kurioje jie ketina vykdyti profesinę veiklą, yra neatskirama nuo Sutartimis užtikrinamų pagrindinių laisvių įgyvendinimo bendrojoje rinkoje. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog nei aplinkybė, kad vienos valstybės narės pilietis, įgijęs universitetinį išsilavinimą šioje valstybėje narėje, atvyksta į kitą valstybę narę siekdamas joje įgyti advokato profesinę kvalifikaciją ir vėliau grįžta į savo pilietybės valstybę narę, kad ten verstųsi advokato praktika pagal valstybėje narėje, kurioje buvo įgyta kvalifikacija, suteiktą profesinį vardą, nei aplinkybė, jog vienos valstybės narės pilietis nusprendžia įgyti profesinę kvalifikaciją kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis gyvena, norėdamas joje pasinaudoti palankesniais teisės aktais, nėra pagrindas konstatuoti piktnaudžiavimą teise⁶⁰.

Be kita ko, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 98/5 nustatyta sistema negali daryti įtakos nei pagrindinėms priimančiosios valstybės narės politinėms ir konstitucinėms struktūroms, nei esminėms jos funkcijoms, kaip tai suprantama pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, nes ši nuostata

⁵⁹ 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/5/EB, skirta padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija (OL L 77, p. 36).

⁶⁰ Su piktnaudžiavimu teise susiję dar du šiame pranešime aptarti teismo sprendimai: 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimas *McCarthy ir kt.* (C-202/13, EU:C:2014:2450), pristatytas II skyriuje „Europos Sąjungos pilietybė“, ir 2014 m. kovo 13 d. Sprendimas *SICES ir kt.* (C-155/13 EU:C:2014:145), pristatytas V skyriuje „Žemės ūkis“.

nereglamentuoja nei galimybės verstis advokato praktika, nei šios profesinės veiklos vykdymo pagal priimančiojoje valstybėje narėje suteiktą profesinį vardą.

Toliau, kiek tai susiję su juridiniais asmenimis, įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas srityje paminėtini keturi sprendimai. Du iš jų susiję su nacionalinėmis mokesčių sistemomis. 2014 m. balandžio 1 d. Sprendime *Felixstowe Dock ir Railway Company ir kt.* (C-80/12, EU:C:2014:200) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo Jungtinės Karalystės teisės aktus, pagal kuriuos buvo galima gauti mokesčių lengvatų perleidus nuostolius susijusioms bendrovėms, tik jeigu bendrovė, kuri perleidžia nuostolius, ir bendrovė, kuri juos atskaito iš savo pelno, šioje valstybėje reziduoja arba turi nuolatinę buveinę.

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas konstatavo, kad jungiančiajai bendrovei nustatyta rezidavimo sąlyga lemia nevienodą požiūrį, viena vertus, į bendrovės rezidentės, susietas, kaip tai suprantama pagal nacionalinės mokesčių teisės aktus, jungiančiosios bendrovės rezidentės, kurios naudojasi nagrinėjama mokesčių lengvata, ir, kita vertus, į bendrovės rezidentės, susietas jungiančiosios bendrovės, įsteigtos kitoje valstybėje narėje, kurioms tokia lengvata netaikoma. Dėl šio nevienodo požiūrio ne taip patrauklu, kiek tai susiję su mokesčiais, įsteigti jungiančiąją bendrovę kitoje valstybėje narėje. Toks požiūris galėtų būti suderinamas su ESV sutarties nuostatomis, susijusiomis su įsisteigimo laisve, tik jeigu atitinkamos bendrovės nebūtų objektyviai panašiose situacijose, kiek tai susiję su galimybe paskirstyti joms Jungtinėje Karalystėje patirtus nuostolius pasinaudojant konsorciumo teise į grupės lengvatą.

Maža to, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad tokia mokesčių sistema iš principo gali būti pateisinama privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, susijusiais su siekiu išsaugoti subalansuotą valstybių narių apmokestinimo kompetencijos pasidalijimą, kovoti su visiškai fiktyviais susitarimais, kurių tikslas – išvengti atitinkamos valstybės narės teisės aktų taikymo, arba kovoti su mokesčių rojumi. Vis dėlto jis nusprendė, kad tokie nėra nacionalinės teisės aktai, kuriais visai nesiekama konkretaus tikslo kovoti su apsimestiniais susitarimais, tačiau siekiama suteikti mokesčinę naudą bendrovėms rezidentėms, priklausančioms grupėms bendrąja prasme ir, konkrečiai, konsorciумams. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tokie nacionalinės teisės aktai nesuderinami su Sąjungos teise.

Dar viename įsisteigimo laisvės srityje priimtame sprendime – 2014 m. liepos 17 d. Sprendime *Nordea Bank Danmark* (C-48/13, EU:C:2014:2087) – nagrinėtas klausimas dėl *įmonių grupių sudaromų tarptautinių sandorių apmokestinimo*. Ši byla buvo susijusi su Danijos teisės aktais, kuriais remiantis buvo apmokestinamas reintegravimas į bendrovės rezidentės apmokestinamąsias pajamas kitose valstybėse narėse arba kitoje valstybėje, Europos ekonominės erdvės susitarimo (toliau – EEE susitarimas)⁶¹ šalyje, esančių nuolatinių buveinių, kurie perleisti tos pačios grupės bendrovei nerezidentei, patirtų nuostolių, kuriuos ji prieš tai buvo atskaičiusi.

Atsižvelgdamas į šį kontekstą Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė, kad Sąjungos teisė draudžia tokius teisės aktus, jeigu pirmoji valstybė narė apmokestina tiek pelną, gautą laikotarpiu, kuriuo minėta buveinė priklausė bendrovei rezidentei, tiek pelną, gautą dėl šios buveinės perleidimo susidariusio kapitalo padidėjimo. Jo vertinimu, tokiais teisės aktais viršijama tai, kas būtina norint įgyvendinti tikslą – išsaugoti subalansuotą apmokestinimo kompetencijos pasidalijimą, siekiant išsaugoti pusiausvyrą tarp teisės apmokestinti pelną ir galimybės atskaityti nuostolius.

⁶¹ 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimas (OL L 1, 1994, p. 3).

Be kita ko, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Danijos nurodyti sunkumai, su kuriais susiduria mokesčių administratorius perleidimo įmonių grupės viduje atveju tikrindamas jai perleisto kitoje valstybėje narėje įmonės turto rinkos vertę, nėra būdingi tik tarpvalstybinėms situacijoms, nes panašūs patikrinimai atliekami, kai įmonės turtas parduodamas įmonės grupės viduje perleidžiant buveinę rezidentę. Maža to, administratorius gali perleidžiančiosios bendrovės paprašyti pateikti patikrinimui būtinus dokumentus.

2014 m. balandžio 30 d. Sprendime *Pfleger ir kt.* (C-390/12, EU:C:2014:281) nagrinėtas klausimas, ar Sąjungos teisė draudžia *nacionalinės teisės aktus, kuriais draudžiama eksploatuoti lošimų automatus prieš tai negavus viešojo administravimo institucijų leidimo.*

Sprendime, primindamas savo praktiką, suformuotą Sprendime *ERT*⁶², Teisingumo Teismas iš pradžių pažymėjo, jog kai valstybė narė remiasi privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, kad pateisintų teisės aktus, kurie gali kliudyti naudotis laisve teikti paslaugas, šis Sąjungos teisėje numatytas pateisinimas turi būti aiškinamas atsižvelgiant į bendruosius Sąjungos teisės principus, visų pirma į Chartiją užtikrinamas pagrindines teises. Taigi numatytos išimties nacionalinės teisės aktams gali būti taikomos tik tuomet, jei jie atitinka pagrindines teises, kurių paisymą užtikrina Teisingumo Teismas. Ši pareiga paisyti pagrindinių teisių akivaizdžiai patenka į Sąjungos teisės, taigi ir į Chartijos, taikymo sritį⁶³.

Šioje byloje Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, yra apribojimas pagal SESV 56 straipsnį. Vertindamas, ar šis apribojimas yra pateisinamas viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir jos sveikatos sumetimais arba privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, jis priminė, kad lošėjų apsaugos, ribojant azartinių lošimų pasiūlą, ir kovos su nusikalstamumu, susijusiu su šiais lošimais, tikslai pripažįstami kaip galintys pateisinti pagrindinių laisvių apribojimus azartinių lošimų sektoriuje. Šiuo atžvilgiu teisės aktai turi būti tinkami šių tikslų įgyvendinimui užtikrinti. Tačiau jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tikrasis nagrinėjamos ribojamosios sistemos tikslas yra valstybės pajamų didinimas, nagrinėjama sistema turi būti laikoma nesuderinama su Sąjungos teise.

Toliau dėl laisvės pasirinkti profesiją, užsiimti verslu ir teisės į nuosavybę, numatytų Pagrindinių teisių chartijos 15–17 straipsniuose, ribojimo Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 1 dalį bet koks jos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės, o remiantis proporcingumo principu apribojimai galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendruosius interesus. Vadinas, jeigu laisvės teikti paslaugas pagal SESV 56 straipsnį ribojimas nepateisintas ar neproporcingas, jis negali būti laikomas leistinu pagal šio 52 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartijos 15–17 straipsniuose įtvirtintas teises ir laisves.

Galiausiai 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendime *Azienda sanitaria locale n.5 „Spezzino“ ir kt.* (C-113/13, EU:C:2014:2440) Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 49 ir 56 straipsnius nedraudžiami *nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad teikti skubaus ir ypač skubaus medicinos transporto paslaugas turi būti pirmenybės tvarka ir tiesiogiai, visiškai neviešinant, pavesta savanorių organizacijoms.*

⁶² 1991 m. birželio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimas *ERT / DEP* (C-260/89, EU:C:1991:254).

⁶³ Dėl Pagrindinių teisių chartijos taikymo srities taip pat nurodomas Sprendimas *Julian Hernández ir kt.* (C-198/13, EU:C:2014:2055), pristatytas I.2 skyriuje „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“.

Teisingumo Teismas teisės aktus visų pirma išnagrinėjo atsižvelgdamas į Direktyvą 2004/18 dėl viešųjų pirkimų⁶⁴. Šiuo atžvilgiu jis nurodė, kad tuo atveju, kai pirkimo vertė viršija atitinkamą minėtos direktyvos 7 straipsnyje nustatytą ribą ir jei transporto paslaugų vertė viršytų medicinos paslaugų vertę, būtų taikoma Direktyva 2004/18, todėl tiesioginis sutarties sudarymas jai prieštarautų.

Kita vertus, tuo atveju, kai ši ribinė vertė nepasiekta arba medicinos paslaugų vertė viršija transporto paslaugų vertę, būtų taikomi tik iš SESV 49 ir 56 straipsnių išplaukiantys bendrieji skaidrumo ir vienodo požiūrio principai, kurie antruoju atveju taikytini kartu su Direktyvos 2004/18 23 straipsniu ir 35 straipsnio 4 dalimi. Pažymėtina, kad šie Sutarties straipsniai nedraudžia tokių teisės aktų, jeigu teisiniu ir sutartiniu pagrindu, kuriuo remiantis vykdoma šių organizacijų veikla, iš tiesų prisidedama prie socialinių tikslų bei solidarumo ir veiksmingo biudžeto lėšų panaudojimo tikslų, kuriais grindžiami šie teisės aktai.

Iš tiesų, nors subjektų, kurie nėra savanoriškos organizacijos, pašalinimas iš didesnės ginčijamos rinkos dalies yra laisvės teikti paslaugas suvaržymas, jis gali būti pateisinamas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, kaip antai tikslu visuomenės sveikatos sumetimais išlaikyti visiems prieinamas subalansuotas medicinos ir stacionarinės sveikatos priežiūros paslaugas. Tai apima priemones, kuriomis, pirma, siekiama bendrojo tikslo užtikrinti, kad atitinkamos valstybės narės teritorijoje būtų pakankamos ir nuolat prieinamos įvairios ir subalansuotos kokybiškos medicininės priežiūros paslaugos, ir, antra, prisidedama prie pastangų riboti išlaidas ir kiek įmanoma užkirsti kelią finansinių, techninių ir žmogiškųjų išteklių švaistymui.

3. Laisvas kapitalo judėjimas

2014 m. birželio 5 d. priimtame Sprendime *X ir TBG* (C-24/12 ir C-27/12, EU:C:2014:1385) Teisingumo Teismas nusprendė, kad *pagal Sąjungos teisę nedraudžiama valstybės narės mokesstinė priemonė, kuria, veiksmingai ir proporcingai siekiant tikslo kovoti su mokesčių vengimu, ribojamas kapitalo judėjimas tarp šios valstybės narės ir jos užjūrio šalies ir teritorijos (UŠT).*

Klausiamas, ar kapitalo judėjimui tarp Nyderlandų ir Nyderlandų Antilų taikoma apmokestinimo tvarka atitinka Sąjungos teisę laisvo kapitalo judėjimo srityje, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, atsižvelgiant į tai, jog tarp Sąjungos ir užjūrio šalių ir teritorijų (UŠT) egzistuoja specialus asociacijos režimas, jei nėra aiškios nuorodos, UŠT netaikomos bendrosios EB sutarties nuostatos, t. y. tos, kurios įtvirtintos šios Sutarties ketvirtojoje dalyje. Todėl Teisingumo Teismas atitinkamą mokesstinę priemonę nagrinėjo atsižvelgdamas į Sprendimo 2001/822 dėl užjūrio šalių bei teritorijų ir Europos bendrijos asociacijos (toliau – Sprendimas UŠT)⁶⁵ nuostatas.

Šiuo tikslu Teisingumo Teismas priminė, kad nors pagal Sprendimą UŠT, be kitų apribojimų, uždraudžiamas apribojimas, susijęs su dividendų mokėjimu tarp Sąjungos ir UŠT, panašus į EB 56 straipsnyje⁶⁶ nustatytą tokių priemonių, susijusių pirmiausia su santykiais tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių, draudimą, šiame sprendime įtvirtinta išlyga, kuria aiškiai siekiama užkirsti kelią mokesčių vengimui.

⁶⁴ 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132).

⁶⁵ 2001 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimas 2001/822/EB dėl užjūrio šalių bei teritorijų ir Europos bendrijos asociacijos (Užjūrio asociacijos sprendimas) (OL L 324, 2001 12 7, p. 1).

⁶⁶ Dabar SESV 63 straipsnis.

Taigi jis nusprendė, kad mokestinė priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią pernelyg dideliems kapitalo srautams į Nyderlandų Antilus ir taip kovoti su šios UŠT, kaip mokesčių rojaus, patrauklumu, yra minėta mokestinė išlyga, nepatenkanti į Sprendimo UŠT taikymo sritį, jei ja šio tikslo siekiama veiksmingai ir proporcingai.

VII. Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija

1. Sienų kirtimas

Kalbant apie bendras taisykles, susijusias su išorės sienų kontrolės standartais ir procedūromis, verta paminėti 2014 m. spalio 2 d. paskelbtą Sprendimą *U* (C-101/13, EU:C:2014:2249). Toje byloje Vokietijos teismas klausė, trūksta kablelio po jungtuko ar, atsižvelgiant į *Reglamentą Nr. 2252/2004 dėl pasų ir kelionės dokumentų*⁶⁷, *leistini nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos reikalaujama, kad paso puslapyje, kuriame pateikiami asmens duomenys, būtų nurodoma „šėimos pavardė ir gimimo pavardė“*. Šis klausimas kilo nagrinėjant ginčą dėl nacionalinės valdžios institucijos atsisakymo pakeisti ieškovo pagrindinėje byloje gimimo pavardės, nurodytos šalia jo šėimos pavardės, įrašą, nors teisės požiūriu gimimo pavardė nėra asmenvardžio dalis.

Visų pirma Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 2252/2004 priede reikalaujama, jog mašininio skaitymo biografinių duomenų lapas atitiktų visas privalomas Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (toliau – ICAO) specifikacijas⁶⁸. Be to, pagal šį priedą nedraudžiama, kai pagal valstybės narės teisę asmenvardį sudaro asmens vardai ir šėimos pavardė, kad ši valstybė narė nurodytų gimimo pavardę paso mašininio būdu nuskaitomo biografinių duomenų lapo 06 laukelyje kaip pirminį identifikatorių, šio lapo 07 laukelyje kaip antrinį identifikatorių arba viename bendrame laukelyje, sudarytame iš minėtų 06 ir 07 laukelių. Formuliuotė „visas <...> asmenvardis, nustatytas valstybės išdavėjos“, pateikiama ICAO dokumente, palieka valstybėms diskreiją pasirinkti elementus, kurie sudaro „visą asmenvardį“. Tačiau pagal Reglamento Nr. 2252/2004 priedą draudžiama valstybei narei, pagal kurios teisės aktus asmenvardį sudaro asmens vardai ir šėimos pavardė, įrašyti gimimo pavardę 13 laukelyje, kuriame pateikiami tik mašininio būdu nuskaitomi neprivalomi biografinių duomenų elementai.

Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 2252/2004 priedą, atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį, kuriame įtvirtinta teisė į privataus gyvenimo gerbimą, reikia aiškinti taip, kad, vis dėlto nusprendusi paso savininko gimimo pavardę nurodyti paso mašininio būdu nuskaitomo biografinių duomenų lapo 06 ir (arba) 07 laukelyje, valstybė narė, pagal kurios teisės aktus asmenvardį sudaro asmens vardai ir šėimos pavardė, šių laukelių pavadinime turi nedviprasmiškai nurodyti, kad juose įrašyta gimimo pavardė. Nors valstybė turi galimybę prie paso savininko asmenvardžio pridėti kitų elementų, visų pirma gimimo pavardę, ši galimybė turi būti įgyvendinama paisant suinteresuotojo asmens teisės į privatą gyvenimą, kuris saugomas Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsniu ir kurio vienas sudedamųjų elementų yra pagarba asmenvardžiui.

⁶⁷ 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2252/2004 dėl valstybių narių išduodamų pasų ir kelionės dokumentų apsauginių savybių ir biometrikos standartų (OL L 385, p. 1), iš dalies pakeistas 2009 m. gegužės 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 444/2009 (OL L 142, p. 1).

⁶⁸ Žr. Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) dokumento Nr. 9303 1 dalies IV skirsnio 8.6 punktą.

2. Prieglobsčio politika

Toliau aptariami trys prieglobsčio teisės srities sprendimai, kuriuose nagrinėta būtent Direktyva 2004/83 dėl pabėgėlio statuso (standartų direktyva)⁶⁹.

Visų pirma 2014 m. sausio 30 d. byloje *Diakite* (C-285/12, EU:C:2014:39) Teisingumo Teismui pateiktas klausimas, ar Direktyvoje 2004/83 numatyta „vidaus ginkluoto konflikto“ sąvoka turi būti aiškinama savarankiškai ir turėti kitokią reikšmę nei suteiktą tarptautinėje humanitarinėje teisėje ir, jei taip, kokiais kriterijais reikia vadovautis vertinant šią sąvoką⁷⁰. Pagrindinėje byloje Gvinėjos pilietis paprašė suteikti tarptautinę apsaugą Belgijoje, nurodęs, kad Gvinėjoje jis patyrė smurtą dėl dalyvavimo protesto prieš dabartinę valdžią judėjimuose. Sprendimas nesuteikti jam papildomos apsaugos motyvuotas tuo, kad minėtoje šalyje nevyko „vidaus ginkluotas konfliktas“, kaip jis suprantamas pagal tarptautinę humanitarinę teisę.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad „vidaus ginkluoto konflikto“ sąvoka yra Direktyvoje 2004/83 numatyta sąvoka ir ji turi būti aiškinama savarankiškai. Tarptautinėje humanitarinėje teisėje ji neturi tiesioginio atitikmens, nes toje teisėje žinomi tik „netarptautinio pobūdžio ginkluoti konfliktai“. Be to, kadangi tarptautinėje humanitarinėje teisėje papildomos apsaugos režimas nenumatytas, joje nenustatyti atvejai, kai tokia apsauga būtina, o numatyti apsaugos režimai akivaizdžiai skiriasi nuo numatytųjų direktyvoje. Be to, tarptautinė humanitarinė teisė labai glaudžiai susijusi su tarptautine baudžiamąja teise, o direktyvoje numatytos papildomos apsaugos mechanizmui tokia sąsaja nebūdinga.

Kalbėdamas apie šios Direktyvoje 2004/83 numatytos sąvokos vertinimo kriterijus Teisingumo Teismas nurodė, kad „vidaus ginkluoto konflikto“ sąvoka apibūdinama tokia situacija, kai tam tikros valstybės reguliariosios pajėgos susiremia su viena ar keliomis ginkluotomis grupėmis arba kai susiremia dvi ar daugiau ginkluotų grupių. Taigi ginkluoto konflikto buvimas gali lemti sprendimą suteikti papildomą apsaugą, tik jeigu nesirenkamojo smurto laipsnis pasiekia tokį mastą, dėl kurio prašytojui kyla realus pavojus patirti rimtą ir asmeninę grėsmę savo gyvybei ir fiziniam neliečiamumui vien dėl to, kad jis yra atitinkamoje teritorijoje. Tokiu atveju ginkluoto konflikto buvimo konstatavimas negali priklausyti nuo tam tikro konfliktuojančių ginkluotųjų pajėgų organizuotumo lygio ar konkrečios konflikto trukmės.

Antra, 2014 m. gruodžio 2 d. Sprendime *A, B ir C* (C-148/13, C-149/13 ir C-150/13, EU:C:2014:2406) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo klausimą, ar pagal *Sąjungos teisę ribojami valstybių narių veiksmai vertinant prašymus suteikti prieglobstį, jeigu tokį prašymą pateikusiai asmeniui jo kilmės šalyje gresia baudžiamasis persekiojimas dėl jo lytinės orientacijos*. Visų pirma Teisingumo Teismas nusprendė, kad kompetentingos valdžios institucijos, atsakingos už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, neprivalo nurodytos prieglobsčio prašytojo seksualinės orientacijos laikyti nustatyta, remdamasis tik jo paties pareiškimais. Pareiškimai, atsižvelgiant į ypatingas aplinkybes, kuriomis pateikiami prašymai suteikti prieglobstį, gali būti laikomi tik atspirties tašku nagrinėjant Direktyvos 2004/83 4 straipsnyje numatytus faktus ir aplinkybes. Tokius pareiškimus gali reikėti patvirtinti. Procedūros, kurias kompetentingos valdžios institucijos taiko vertindamos pareiškimus ir dokumentus ar kitus įrodymus, pateiktus tokiems prašymams pagrįsti, turi atitikti Direktyvos 2004/83

⁶⁹ 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, p. 2).

⁷⁰ Žr., be kita ko, Direktyvos 2004/83 15 straipsnio c punktą.

ir Direktyvos 2005/85 (procedūrų direktyva)⁷¹ nuostatas bei teisę į pagarbą žmogaus orumui, įtvirtintą Pagrindinių teisių chartijos 1 straipsnyje, ir teisę į privatus ir šeimos gyvenimo gerbimą, garantuojamą pagal jos 7 straipsnį.

Nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal šias nuostatas draudžiama apklausti prieglobsčio prašytoją remiantis vien su homoseksualais susijusiomis stereotipinėmis sampratomis ir vykdyti išsamias apklausas apie jo seksualinę praktiką, nes toks vertinimas neleidžia valdžios institucijoms atsižvelgti į prieglobsčio prašytojo individualią ir asmeninę padėtį. Todėl vien tai, kad prieglobsčio prašytojas nesugeba atsakyti į tokius klausimus, negali būti pakankamas pagrindas daryti išvadą, kad jo pareiškimai nepatikimi. Dėl prieglobsčio prašytojų pateiktinų įrodymų Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, jog Direktyvos 2004/83 4 straipsniu, nagrinėjamu atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartijos 1 straipsnį, draudžiama, kad nagrinėdamos prieglobsčio prašymą minėtos valdžios institucijos priimtų tokius įrodymus, kaip atitinkamo prieglobsčio prašytojo homoseksualių aktų atlikimas, jo sutikimas būti „ištirtam“, kad įrodytų savo homoseksualumą, arba net šio prašytojo atliekamų tokių aktų vaizdo įrašai. Be to, kad tokia informacija nebūtinai turi įrodomąją galią, ji dar galėtų pažeisti žmogaus orumą, kurio gerbimas užtikrinamas pagal Pagrindinių teisių chartijos 1 straipsnį. Galiausiai Teisingumo Teismas nurodė, kad atsižvelgiant į tai, kad su asmens privatumu ir pirmiausia jo seksualumu susiję klausimai yra opūs, vien dėl to, kad šis prašytojas savo seksualinės orientacijos nenurodė „kuo greičiau“, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos negali daryti išvados, kad atitinkamo prieglobsčio prašytojo pareiškimai nepatikimi, atsižvelgiant į direktyvas 2004/83 ir 2005/85⁷².

Trečia, 2014 m. gruodžio 18 d. byloje *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), susijusioje su papildomos apsaugos statuso suteikimu sunkia liga sergančiam asmeniui, Teisingumo Teismo didžioji kolegija aiškino Direktyvą 2004/83⁷³.

Belgijos Konstitucinis Teismas Teisingumo Teismui kėlė klausimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų, kuriuose įtvirtinamas skirtingas požiūris į sunkia liga sergančius trečiųjų šalių piliečius, priklausomai nuo to, ar jie turi pabėgėlio statusą pagal Direktyvą 2004/83, ar leidimą gyventi šalyje, kurį minėta valstybė narė išdavė dėl gydymosi. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkrečiai klausė, ar, atsižvelgiant į šios direktyvos tekstą ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, susijusią su sunkiai sergančių asmenų išsiuntimu, tokio leidimo gyventi šalyje išdavimas iš tiesų nėra papildoma tarptautinės apsaugos, suteikiančios teisę į minėtoje direktyvoje numatytas ekonomines ir socialines lengvatas, forma.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2004/83 28 ir 29 straipsniai, siejami su jos 2 straipsnio e punktu, 3, 15 ir 18 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad valstybė narė neprivalo užtikrinti socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros paslaugų trečiosios šalies piliečiui, turinčiam leidimą gyventi šios valstybės narės teritorijoje pagal nacionalinės teisės aktus, kuriuose numatyta minėtoje valstybėje narėje leisti gyventi užsieniečiui, sergančiam sunkia liga, kai šio užsieniečio kilmės šalyje ar šalyje, kurioje jis anksčiau gyveno, nėra jokio tinkamo gydymo, jeigu tai nesusiję su tyčia šiam prašytojui neteikiamomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

⁷¹ 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyva 2005/85/EB, nustatanti būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, p. 13).

⁷² Žr., be kita ko, Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalį ir Direktyvos 2005/85 13 straipsnio 3 dalies a punktą.

⁷³ Dėl sunkia liga sergančių trečiųjų valstybių piliečių taip pat nukreipiama į 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453), aptariamą VII.3 skyriuje „Imigracijos politika“.

Teisingumo Teismas nurodė, kad pavojaus, jog pablogės sunkia liga sergančio trečiosios šalies piliečio sveikatos būklė, nes jo kilmės šalyje neegzistuoja tinkamas gydymas, jeigu tai nėra atvejis, kai šiam trečiosios šalies piliečiui tyčia neteikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, nepakanka, kad tas asmuo galėtų gauti papildomą apsaugą. Teisingumo Teismo teigimu, su Direktyvos 2004/83 bendra struktūra ir tikslais būtų nesuderinama suteikti joje numatytą statusą trečiųjų šalių piliečiams, kurių padėtis visiškai nesusijusi su ta, dėl kurios nusprendžiama suteikti tarptautinę apsaugą. Tokio valstybės narės nacionalinės apsaugos statuso suteikimas dėl kitų nei šios direktyvos 2 straipsnio a punkte numatytas tarptautinės apsaugos poreikis priešasčių, t. y. valstybės narės nuožiūra ir dėl užuojautos ar humanitarinių sumetimų, nepatenka į jos taikymo sritį. Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad trečiųjų šalių piliečiai, kuriems leidžiama gyventi šalyje pagal tokius nacionalinės teisės aktus, nelaikomi turinčiais papildomos apsaugos statusą, dėl kurio jiems būtų taikytini šios direktyvos 28 ir 29 straipsniai.

3. Imigracijos politika

Šiais metais priimta nemažai sprendimų, kuriuose nagrinėta Direktyva 2008/115 (grąžinimo direktyva)⁷⁴.

Dviuose sprendimuose nagrinėtas šios direktyvos 16 straipsnis, pagal kurį bet koks trečiosios šalies piliečio sulaikymas, kol laukiama jo išsiuntimo iš šalies, paprastai vykdomas specialiuose sulaikymo centruose ir tik išimtiniais atvejais gali būti vykdomas įkalinimo įstaigose, tačiau valstybė narė turi užtikrinti, kad užsienio pilietis būtų atskirtas nuo už baudžiamuosius pažeidimus įkaltų asmenų.

2014 m. liepos 17 d. Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) sprendimuose *Pham* (C-474/13, EU:C:2014:2096) bei *Bero ir Bouzalmate* (C-473/13 ir C-514/13, EU:C:2014:2095) turėjo nustatyti, ar valstybė narė trečiųjų šalių piliečių, kurie neteisėtai yra šalyje, sulaikymą paprastai turi vykdyti specialiaame sulaikymo centre, jei valstybės federalinis vienetas, kompetentingas priimti sprendimą ir įvykdyti šį sulaikymą, tokio sulaikymo centro neturi. Byloje *Pham* dar keltas klausimas dėl suinteresuotojo asmens sutikimo.

Kalbėdamas apie sulaikymo vykdymo sąlygas Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal grąžinimo direktyvą nacionalinės institucijos turi būti pajėgios vykdyti sulaikymą specialiuose sulaikymo centruose, nepaisant valstybės narės, kurios jurisdikcijai jos priklauso, administracinės ar konstitucinės santvarkos. Taigi, aplinkybė, kad atitinkamoje valstybėje narėje tik kai kurių federalinių vienetų kompetentingos institucijos turi galimybę vykdyti sulaikymus, nėra pakankamas grąžinimo direktyvos perkėlimas, jei kitų tos valstybės narės federalinių vienetų kompetentingos institucijos tokių galimybių neturi. Todėl, nors federalinę santvarką turinti valstybė narė neprivalo įsteigti specialių sulaikymo centrų kiekviename federaliniame vienete, ši valstybė narė turi užtikrinti, kad tokių centrų neturinčio federalinio vieneto kompetentingos institucijos galėtų trečiųjų šalių piliečius apgyvendinti kituose federaliniuose vienetuose esančiuose specialiuose sulaikymo centruose.

Byloje *Pham* Teisingumo Teismas pridūrė, kad valstybė narė negali atsižvelgti į atitinkamo trečiosios šalies piliečio norą sulaikius būti apgyvendintam įkalinimo įstaigoje. Iš tikrųjų grąžinimo direktyvoje nenustatyta jokia reikalavimo atskirti neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius nuo bausmę atliekančių kalinių išimtis, taip siekiant garantuoti sulaikytų užsieniečių teises. Konkrečiai tariant, reikalavimas atskirti viršija tai, kas gali būti laikoma tik specialia sulaikymo įkalinimo įstaigose

⁷⁴ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, p. 98).

tvarkos taisykle, ir sudaro esminę tokio apgyvendinimo įkalinimo įstaigose sąlygą, be kurios, iš principo, jis neatitiktų Direktyvos 2008/115.

2014 m. birželio 5 d. paskelbtas Sprendimas *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320) susijęs su Sudano piliečiu, kuris buvo apgyvendintas Bulgarijos specialiame sulaikymo centre laukiant, kol bus įvykdyta jo palydėjimo iki sienos priemonė, nors baigėsi pradiniam sulaikymo sprendime numatytas šešių mėnesių terminas. Kadangi suinteresuotasis asmuo nesutiko išvykti savanoriškai, jo ambasada atsisakė jam išduoti kelionės dokumentus, o dėl to išsiuntimas negalėjo būti įvykdytas.

Prašydamas taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, Bulgarijos teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą ir uždavė jam du procedūrinio pobūdžio klausimus: ar, kai kompetentinga administracinė institucija nagrinėja suinteresuotojo asmens padėtį pasibaigus pradinio sulaikymo terminui, ji turi priimti naują rašytinį aktą ir jame nurodyti jį pagrindžiančius faktinius ir teisinius motyvus ir ar tokio akto teisėtumo kontrolė reikalauja, kad kompetentinga teisminė institucija galėtų išnagrinėti bylą iš esmės.

Nagrinėdamas pirmąjį klausimą Teisingumo Teismas dėl grąžinimo direktyvos priminė, kad vienintelis šios direktyvos 15 straipsnyje aiškiai numatytas reikalavimas dėl akto priėmimo raštu įtvirtintas šio straipsnio 2 dalyje, būtent – kad įsakymas sulaikyti turi būti parengtas raštu nurodant faktinius ir teisinius motyvus. Šis reikalavimas aiškinamas kaip privalomai taikomas kiekvienam sprendimui pratęsti sulaikymo terminą, nes pradinis sulaikymas ir jo termino pratęsimas yra analogiški, ir kiekvienu atveju pilietis turi žinoti dėl jo priimto sprendimo motyvus. Taigi Teisingumo Teismas pareiškė, kad jeigu Bulgarijos institucijos prieš kreipdamosi į administracinį teismą priėmė sprendimą dėl tolesnių priemonių, jis turėjo būti priimtas rašytinio akto forma, nurodant jį pagrindžiančius faktinius ir teisinius motyvus. Tačiau jeigu Bulgarijos institucijos tik peržiūrėjo B. Mahdi padėtį ir sprendimo dėl prašymo pratęsti nepriėmė, jos neturėjo aiškiai nustatytos pareigos priimti aktą, nes Direktyvoje 2008/115 to nereikalaujama.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad sprendimo pratęsti pradinio sulaikymo terminą teisėtumą nagrinėjanti teisminė institucija turi galėti nuspręsti dėl visų svarbių faktinių ir teisinių aplinkybių, kad galėtų įvertinti sulaikymo termino pratęsimo pagrįstumą, o tam reikia išsamiai išnagrinėti reikšmingas kiekvieno atvejo faktines aplinkybes. Darytina išvada, kad teisminės institucijos turimi kontrolės įgaliojimai negali apsiriboti tik atitinkamos administracijos institucijos pateiktais duomenimis.

Kalbant apie bylos esmę, reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausė, ar pradinį sulaikymo terminą galima pratęsti remiantis vien tuo, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis neturi asmens tapatybės dokumentų ir dėl to kyla šio piliečio pasislėpimo pavojus. Šiuo tikslu Teisingumo Teismas priminė, kad pasislėpimo pavojus yra elementas, į kurį reikia atsižvelgti per pradinį sulaikymą. Tačiau sulaikymo pratęsimo atveju pasislėpimo pavojus nėra viena iš dviejų grąžinimo direktyvoje numatytų pratęsimo sąlygų. Taigi šis pavojus reikšmingas tik peržiūrint sąlygas, kurios iš pradžių lėmė sulaikymą. Dėl to būtina įvertinti atitinkamo asmens padėties faktines aplinkybes, siekiant nuspręsti, ar jam galima veiksmingai taikyti švelnesnę prievartos priemonę. Tik tuo atveju, jei tebėra pasislėpimo pavojus, galima atsižvelgti į asmens tapatybės dokumentų nebuvimą. Tai reiškia, kad vien toks nebuvimas nepateisina sulaikymo termino pratęsimo.

2014 m. lapkričio 5 d. priimtame Sprendime *Mukarubega* (C-166/13, EU:C:2014:2336) nagrinėtas *Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintos teisės būti išklausytam prieš priimant sprendimą dėl grąžinimo pagal Direktyvą 2008/15 pobūdis ir apimtis*. Teisingumo Teismo klausta, ar

trečiosios šalies pilietė, kuri buvo tinkamai išklausyta dėl jos gyvenimo šalyje neteisėtumo, privalo būti dar kartą išklausyta prieš priimant sprendimą dėl grąžinimo.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad teisę būti išklausytam per bet kokią procedūrą, kaip antai taikomą pagal grąžinimo direktyvą, visų pirma jos 6 straipsnį, reikia aiškinti kaip nedraudžiančią nacionalinei institucijai neišklausti trečiosios šalies piliečio pozicijos atskirai dėl sprendimo grąžinti, kai pagal procedūrą, per kurią buvo visiškai užtikrinta jo teisė būti išklausytam, konstatavus šio piliečio buvimo nacionalinėje teritorijoje neteisėtumą, ji ketina priimti sprendimą dėl šio piliečio grąžinimo, nesvarbu, ar šis priimamas po sprendimo atsisakyti suteikti leidimą gyventi šalyje, ar iki jo. Šiuo tikslu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad sprendimas grąžinti, vadovaujantis šia direktyva, glaudžiai susijęs su buvimo šalyje neteisėtumo konstatavimu ir aplinkybe, jog suinteresuotasis asmuo turėjo galimybę deramai ir realiai pareikšti savo nuomonę dėl jo buvimo šalyje neteisėtumo ir pateikti motyvus, kurie pagal nacionalinę teisę galėtų pateisinti tai, kad atitinkama institucija nepriimtų sprendimo dėl grąžinimo.

Tačiau Teisingumo Teismas nurodė, kad iš pareigos priimti šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nurodytą sprendimą pagal teisingą ir skaidrią procedūrą išplaukia, kad pasinaudodamos turima procedūrine autonomija valstybės narės, viena vertus, nacionalinėje teisėje turi aiškiai įtvirtinti pareigą išvykti iš šalies, jei buvimas šalyje yra neteisėtas, ir, kita vertus, pasirūpinti, kad suinteresuotasis asmuo būtų tinkamai išklausytas per procedūrą, pradėtą dėl jo prašymo leisti gyventi šalyje arba prireikus – jo buvimo šalyje neteisėtumo. Todėl tam, kad būtų išlaikyta pusiausvyra tarp pagrindinės suinteresuotojo asmens teisės būti išklausytam prieš priimant jam nepalankų sprendimą ir valstybių narių pareigos kovoti su neteisėta imigracija, teisė būti išklausytam prieš priimant sprendimą grąžinti negali būti naudojama kaip priemonė, pagal kurią administracinė procedūra būtų nuolat atnaujinama.

Galiausiai 2014 m. gruodžio 18 d. Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) priėmė Sprendimą *Abdida* (C-562/13, C:2014:2453) byloje, kurioje nagrinėtas Belgijos valdžios institucijos ir AIDS sergančio Nigerio piliečio ginčas. Šis ginčas kilo dėl procedūrinių garantijų ir socialinių lengvatų, kurias pagal grąžinimo direktyvą valstybė narė turi suteikti trečiosios šalies piliečiui, dėl kurio sveikatos būklės reikia patenkinti jo medicininius poreikius, jeigu jis laukia teismo sprendimo dėl kito sprendimo, kuriuo atmestas jo prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje dėl sveikatos priežasčių ir jis įpareigotas išvykti iš teritorijos, teisėtumo⁷⁵.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad grąžinimo direktyvos 5 ir 13 straipsnius, siejamus su Pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, taip pat šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalies b punktą reikia aiškinti taip, kad jais draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos neturi stabdomojo poveikio skundas, pateiktas dėl sprendimo, kuriuo sunkiai sergančiam trečiosios šalies piliečiui nurodoma išvykti iš valstybės narės teritorijos, jeigu įvykdžius šį sprendimą šiam trečiosios šalies piliečiui gali kilti rimta grėsmė, kad smarkiai ir nepataisomai pablogės jo sveikatos būklė⁷⁶.

Teisingumo Teismas taip pat pripažino, kad minėtomis nuostatomis draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose nenumatyta, kad laikotarpiu, per kurį ši valstybė narė privalo atidėti šio trečiosios šalies piliečio išsiuntimą, kai jis paduoda minėtą skundą, kiek įmanoma bus užtikrinti būtiniausi

⁷⁵ Dėl sunkiai sergančių trečiųjų valstybių piliečių taip pat žiūrėti 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), aptariamą skyriuje VII.2 „Prieglobsčio politika“.

⁷⁶ Taikant Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 3 dalį aiškindamas Pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnio 2 dalį Teisingumo Teismas atsižvelgė į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, ypač 2008 m. gegužės 27 d. sprendimą *N.c./ Jungtinė Karalystė* (Petición Nr. 26565/05).

minėto trečiosios šalies piliečio poreikiai, siekiant garantuoti, kad jis iš tikrųjų gautų neatidėliotiną medicininę pagalbą ir būtiną gydymą.

VIII. Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose

Teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje reikia atkreipti dėmesį į du sprendimus, susijusius su *ne bis in idem* principo taikymu Šengeno erdvėje.

2014 m. gegužės 27 d. Sprendime *Spasic* (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586), priimtame taikant prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar „*ne bis in idem*“ principo apribojimas Šengeno erdvėje suderinamas su Pagrindinių teisių chartija.

Šis klausimas buvo keliamas Vokietijoje Serbijos piliečiui iškeltaje byloje, kurioje jis kaltintas sukčiavimu, už kurį jis jau buvo nuteistas Italijoje ir jam buvo skirta laisvės atėmimo bausmė ir bauda. Z. Spasic, kuris buvo įkalintas Austrijoje už kitus nusikaltimus, šią baudą sumokėjo, tačiau jam skirtos laisvės atėmimo bausmės neįvykdė. Vokietijos valdžios institucijos nusprendė, kad atsižvelgiant į Konvenciją dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo (toliau – KJŠS)⁷⁷, *ne bis in idem* principas netaikytinas, nes Italijoje dar nebuvo įvykdyta laisvės atėmimo bausmė.

Nors KJŠS 54 straipsnyje *ne bis in idem* principo taikymas siejamas su sąlyga, kad apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo atveju paskirta bausmė „jau yra įvykdyta“ arba „faktiškai vykdoma“, Pagrindinių teisių chartijos 50 straipsnyje, kuriame šis principas įtvirtintas, tokia sąlyga aiškiai nenurodyta.

Teisingumo Teismo didžioji kolegija visų pirma dėl *ne bis in idem* principo pažymėjo, kad su Pagrindinių teisių chartija susijusiuose išaiškinimuose aiškiai remiamasi KJŠS, nors šioje konvencijoje principas, įtvirtintas chartijoje, ribojamas. Be to jis konstatavo, kad KJŠS 54 straipsnyje numatyta vykdymo sąlyga yra įstatymo numatytas *ne bis in idem* principo apribojimas, kaip jis suprantamas pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį, ir ja nepaneigiamas šis principas *per se*, nes ja tik siekiama išvengti, kad atitinkamoje valstybėje narėje galėtų likti nenubausti kitoje valstybėje narėje galutiniu nuosprendžiu nuteisti asmenys. Galiausiai, Teisingumo Teismo teigimu, vykdymo sąlyga yra proporcinga tikslui užtikrinti aukštą saugumo lygį laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje ir neviršija to, kas būtina, kad galutiniu nuosprendžiu nuteisti asmenys neišvengtų bausmės. Vis dėlto, taikant sąlygą konkrečiu atveju, nacionaliniai teismai gali susisiekti tarpusavyje ir pradėti konsultacijas, kad patikrintų, ar pirmąjį nuosprendį priėmusi valstybė narė tikrai ketina įvykdyti skirtas bausmes.

Be to, Teisingumo Teismas pripažino, kad jei skirtos dvi pagrindinės bausmės, kaip antai laisvės atėmimo bausmė ir bauda, vien baudos sumokėjimas neleidžia pripažinti, kad bausmė jau įvykdyta ar faktiškai vykdoma, kaip tai suprantama pagal KJŠS.

KJŠS 54 straipsnis taip pat buvo aiškinamas 2014 m. birželio 5 d. paskelbtame Sprendime *M* (C-398/12, EU:C:2014:1057), kuriame Teisingumo Teismas pareiškė nuomonę dėl sprendimo neperduoti bylos nagrinėti teisiamajame posėdyje apimties, atsižvelgiant į *ne bis in idem* principą.

⁷⁷ 1990 m. birželio 19 d. Šengene pasirašyta ir 1995 m. kovo 26 d. įsigaliojusi Konvencija dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9).

Belgijoje dėl asmens, kaltinamo priekabiavimu prie nepilnametės, buvo priimta nutartis nutraukti bylą, kurią kasacinis teismas paliko nepakeistą. Tačiau dėl tų pačių faktinių aplinkybių pradėtas baudžiamasis procesas Italijoje.

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad siekiant nustatyti, ar ikiteisminio tyrimo teisėjo priimtas sprendimas yra tas sprendimas, kuriuo galutinai baigiamas asmens baudžiamasis procesas, kaip jis suprantamas pagal KĮŠS 54 straipsnį, reikia įsitikinti, kad šis sprendimas buvo priimtas išnagrinėjus bylą iš esmės ir kad baudžiamoji byla buvo galutinai nutraukta. Taip yra, kai priimamas sprendimas, kaip antai pagrindinėje byloje, išteisinti kaltinamąjį nesant pakankamai įrodymų, kuriuo užkertamas kelias atnaujinti bylą remiantis tų pačių faktinių aplinkybių visetu ir ją tęsti.

Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad galimybė atnaujinti ikiteisminį tyrimą tuo atveju, jei paaiškėja naujų aplinkybių ar įrodymų, negali paneigti to, kad nutartis nutraukti bylą yra galutinė. Iš tikrųjų ši galimybė reiškia, kad išimties tvarka ir remiantis skirtingais įrodymais pradedamas atskiras procesas, o ne tiesiog tęsiamas jau užbaigtas procesas. Be to, naujas procesas tam pačiam asmeniui dėl tų pačių veikų gali būti pradėtas tik valstybėje, kurioje ši nutartis buvo priimta.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad nutartis neperduoti bylos nagrinėti teisiamaajame posėdyje, kuria valstybėje, kurioje ji buvo priimta, užkertamas kelias naujam asmens, dėl kurio buvo priimta minėta nutartis, baudžiamajam persekiojimui dėl tų pačių veikų, išskyrus atvejus, jei paaiškėja šio asmens kaltę patvirtinančių naujų aplinkybių, pripažintina galutiniu sprendimu, kaip jis suprantamas pagal KĮŠS 54 straipsnį, taigi ja užkertamas kelias vėl pradėti to paties asmens baudžiamąjį persekiojimą dėl tų pačių veikų kitoje susitariančiojoje valstybėje.

IX. Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose

Šioje srityje reikėtų aptarti vieną nuomonę ir vieną sprendimą, kuriuose nagrinėti tarptautinio vaiko pagrobimo aspektai, ir vieną sprendimą dėl Reglamento Nr. 44/2001⁷⁸.

2014 m. spalio 14 d. nuomonėje (Nuomonė 1/13, EU:C:2014:2303) didžiajai kolegijai teko aiškintis, ar trečiosios valstybės prisijungimo prie Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (toliau – 1980 m. Hagos konvencija)⁷⁹ priėmimas patenka į išimtinės Europos Sąjungos kompetencijos sritį.

Visų pirma Teisingumo Teismas detalai išaiškino kai kuriuos savo patariamąsios kompetencijos aspektus⁸⁰. Jis konstatavo, kad prisijungimo aktas ir pareiškimas apie tokio prisijungimo priėmimą kartu išreiškia bendrą atitinkamų valstybių valią, taigi, sudaro tarptautinį susitarimą, dėl kurio Teisingumo Teismas turi kompetenciją pateikti nuomonę. Šios nuomonės, kuri gali būti susijusi su kompetencijos sudaryti konkretų susitarimą su trečiosiomis valstybėmis paskirstymu Sąjungai ir valstybėms narėms, gali būti prašoma, kai Komisijos siūlymas dėl susitarimo buvo pateiktas Tarybai ir nebuvo atsiimtas iki kreipimosi į Teisingumo Teismą dienos. Tačiau nebūtina, kad šiame etape Taryba jau būtų pareiškusi ketinimą tokį susitarimą sudaryti. Šiomis aplinkybėmis darytina išvada,

⁷⁸ 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

⁷⁹ 1980 m. spalio 25 d. Hagoje sudaryta Konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų.

⁸⁰ Dėl prašymo pateikti nuomonę priimtino klausimų taip pat žr. Nuomonę 2/13 (EU:C:2014:2454) I skyriuje „Europos Sąjungos prisijungimas prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos“.

kad prašymas pateikti nuomonę iš tiesų paduotas atitinkamoms institucijoms teisėtai siekiant prieš priimant sprendimą dėl atitinkamo susitarimo išsiaiškinti atitinkamai Sąjungos ir valstybių narių turimos kompetencijos ribas.

Antra, dėl esmės Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad pareiškimas apie prisijungimo priėmimą, taigi ir tarptautinis susitarimas, kurio sudedamasis elementas šis pareiškimas yra, yra Hagos konvencijos priedai. Be to, ši konvencija priskirtina tarpvalstybinį pobūdį turinčiai šeimos teisės sričiai, kurioje Sąjunga turi vidaus kompetenciją pagal SESV 81 straipsnio 3 dalį. Kadangi Sąjunga tokią kompetenciją įgyvendino, kai priėmė Reglamentą Nr. 2201/2003⁸¹, ji turi išorės kompetenciją šios konvencijos reglamentuojamoje srityje. Iš tikrųjų šio reglamento nuostatomis reglamentuojama didžioji dalis abiejų procedūrų, kurioms skirtos 1980 m. Hagos konvencijos nuostatos, t. y. procedūrų, iš kurių viena susijusi su neteisėtai išvežtų vaikų grąžinimu, o kita – su teisės bendrauti įgyvendinimo užtikrinimu.

Galiausiai Teisingumo Teismas pabrėžė, kad, nepaisant Reglamento Nr. 2201/2003 viršenybės prieš šią konvenciją, šiuo reglamentu nustatytų bendrų taisyklių taikymo sričiai ir veiksmingumui gali daryti poveikį nevienoda valstybių narių pozicija dėl trečiųjų valstybių prisijungimo prie 1980 m. Hagos konvencijos priėmimo. Kiltų pavojus, kad bus paveiktas Reglamento Nr. 2201/2003 ir ypač valstybių narių institucijų bendradarbiavimą reglamentuojančių taisyklių vienodas ir darnus taikymas kiekvienu atveju, kai vaiko tarptautinis grobimas bus susijęs su trečiąja valstybe ir dviem valstybėmis narėmis, iš kurių viena priėmė šios trečiosios valstybės prisijungimą prie minėtos konvencijos, o kita ne.

Toje pačioje srityje Teisingumo Teismas, išnagrinėjęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą taikant prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, 2014 m. spalio 9 d. priėmė Sprendimą C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268), kuriame aiškino *neteisėto vaiko išvežimo ar laikymo sąvoką, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, ir procedūrą, kurios turi būti laikomasi, kai teismas gauna prašymą, grindžiamą 1980 m. Hagos konvencija, grąžinti neteisėtai į kitą valstybę narę išvežtą arba joje neteisėtai laikomą vaiką*.

Prancūzijos pilietis C nutraukė santuoką su savo Jungtinės Karalystės pilietybę turinčia sutuoktine. Prancūzijoje priimtame sprendime nutraukti santuoką buvo nustatyta, kad jų vaikas nuolat gyvens su motina, kuriai leista apsigyventi Airijoje, o ši taip ir padarė. C šį sprendimą apskundė. Kadangi Prancūzijos apeliacinės instancijos teismas jo prašymą leisti vaikui gyventi su juo patenkino, C kreipėsi į Airijos pirmosios instancijos teismą, kad šis sprendimas būtų pripažintas vykdytinu ir kad būtų nurodyta vaiką grąžinti į Prancūziją. Kadangi pastarasis prašymas buvo atmestas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, į kurį kreiptasi su apeliaciniu skundu, be kito, Teisingumo Teismo klausė dėl to, ar Reglamentą Nr. 2201/2003 reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai vaikas išvežtas remiantis laikinai vykdytinu teismo sprendimu, kuris vėliau panaikintas apeliacinio teismo sprendimu, nustatančiu, kad vaiko gyvenamoji vieta yra kilmės valstybėje narėje, vaiko negrąžinimas į šią valstybę priėmus antrąjį sprendimą, yra neteisėtas.

Pirma, dėl prašymo grąžinti vaiką Teisingumo Teismas priminė, kad neteisėtas vaiko išvežimas ar jo negrąžinimas į valstybę konstatuojamas tuo atveju, kai vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta yra kilmės valstybėje narėje prieš pat jo išvežimą ar negrąžinimą ir kai vaikas išvežamas ar negrąžinamas pažeidžiant globos teises, suteiktas pagal šios valstybės narės teisę. Šiuo tikslu valstybės narės,

⁸¹ 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinant Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243).

į kurią vaikas išvežtas, nagrinėjamu atveju Airijos, teismas, gavęs prašymą dėl vaiko grąžinimo, privalo patikrinti, ar prieš pat tariamą neteisėtą vaiko negrąžinimą jo nuolatinė gyvenamoji vieta vis dar buvo kilmės valstybėje narėje (Prancūzijoje). Šiuo atveju aplinkybė, kad teismo sprendimas, kuriuo leista išvežti vaiką, galėjo būti laikinai vykdomas, tačiau dėl jo buvo paduotas apeliacinis skundas, nepagrindžia išvados, kad nuolatinė vaiko gyvenamoji vieta buvo pakeista. Tačiau šią aplinkybę reikia įvertinti lyginant su kitomis faktinėmis aplinkybėmis, kuriomis remiantis galima būtų įrodyti tam tikrą vaiko integraciją į socialinę ir šeiminių aplinką, kai jis išvežtas, ypač laikotarpiu tarp šio išvežimo ir teismo sprendimo panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir nustatyti, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas tą iš tėvų, kuris gyvena kilmės valstybėje, turint mintyje, kad į laikotarpį po šio sprendimo priėmimo bet kuriuo atveju negalima atsižvelgti.

Antra, kalbant apie apeliacinio teismo, kuris globos teisę suteikė tėvui kilmės valstybėje narėje, sprendimo vykdymą, reikia pažymėti, jog aplinkybė, kad vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta galėjo pasikeisti po to, kai buvo priimtas pirmosios instancijos teismo sprendimas, ir kad konkrečiu atveju tokį pasikeitimą galėjo konstatuoti teismas, kuriam pateiktas prašymas dėl vaiko grąžinimo, nėra kriterijus, kuriuo vienas iš tėvų, kuris laiko vaiką pažeisdamas globos teises, galėtų remtis siekdamas išlaikyti faktinę situaciją, susidariusią dėl jo neteisėto elgesio, arba užginčyti sprendimo vykdymą.

Galiausiai 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime A (C-112/13, EU:C:2014:2195)⁸² Teisingumo Teismui teko aiškinti Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnį, pagal kurį *atsakovo, kuris neginčija teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcijos, atvykimas automatiškai reiškia šio teismo jurisdikcijos prorogaciją*⁸³, nors šis teismas neturi jurisdikcijos pagal šiame reglamente įtvirtintas taisykles.

Pagrindinėje byloje nagrinėtas prieš A, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta buvo laikoma Austrijos teismo, į kurį kreiptasi, veiklos teritorijoje, nukreiptas ieškinys dėl žalos atlyginimo. Kelis kartus nepavykus jam įteikti teismo dokumentų šis teismas ieškovų prašymu paskyrė nesamo atsakovo kuratorių, kuris pateikė atsiliepimą į ieškinį, kuriame prašė ieškinį atmesti ir pareiškė nemažai prieštaraščių dėl jo esmės, tačiau neužginčijo tarptautinės Austrijos teismų jurisdikcijos. Tik vėliau A įgaliota advokatų kontora jo vardu įsikišo ir užginčijo tarptautinę Austrijos teismų jurisdikciją.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad nesamo atsakovo kuratoriaus, paskirto pagal nacionalinę teisę, atvykimas nereiškia atsakovo atvykimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnį, siejamą su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu. Iš tiesų „nebyli“ jurisdikcijos prorogacija remiantis Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnio pirmu sakiniu grindžiama sąmoningu su šia jurisdikcija susijusio ginčo šalių pasirinkimu, o tai suponuoja, kad atsakovas turi žinoti apie prieš jį pradėtą procesą. Tačiau nesamas atsakovas, kuriam bylos iškėlimo dokumentas nebuvo įteiktas ir kuris nežino apie prieš jį pradėtą procesą, negali būti laikomas „nebyliai“ sutinkančiu su teismo, į kurį buvo kreiptasi, jurisdikcija. Šiuo atžvilgiu Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta pareiškėjo teisė į veiksmingą gynybą, kuri turi būti įgyvendinama kartu užtikrinant atsakovo teisę į gynybą pagal Reglamentą Nr. 44/2001, nereikalauja kitokio šio reglamento 24 straipsnio aiškinimo.

⁸² Šis sprendimas taip pat aptariamas IV.1 skyriuje „Prašymas priimti prejudicinį sprendimą“.

⁸³ 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

X. Transportas

Transporto srityje galima paminėti tris sprendimus.

Visų pirma 2014 m. kovo 18 d. Sprendime *International Jet Management* (C-628/11, EU:C:2014:171) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo, kiek tai susiję su *SESV 18 straipsnyje įtvirtintu draudimu diskriminuoti dėl pilietybės, valstybės narės teisės aktą, kuriame numatyta, kad šios valstybės išduotos licencijos oro susisiekimui vykdyti neturintys Sąjungos oro vežėjai privalo gauti kiekvieno skrydžio iš trečiosios šalies leidimą*.

Konstatavęs, kad aplinkybė, jog atitinkamos oro susisiekimo paslaugos teikiamos iš trečiosios šalies, negali pašalinti šios situacijos iš Sutarčių taikymo srities, kaip ji suprantama pagal SESV 18 straipsnį, Teisingumo Teismas toliau nagrinėjo ginčijamo nacionalinės teisės akto atitiktį šiai nuostatai. Tuo tikslu jis pažymėjo, kad pirmosios valstybės narės aktas, pagal kurį reikalaujama, kad antrosios valstybės narės išduotą licenciją oro susisiekimui vykdyti turintis oro vežėjas, siekdamas vykdyti privačius nereguliuosius skrydžius iš trečiosios šalies į pirmąją valstybę narę, gautų leidimą įskristi į pirmosios valstybės narės oro erdvę, nors tokio leidimo nereikalaujama iš oro vežėjų, turinčių minėtos pirmosios valstybės narės išduotą licenciją oro susisiekimui vykdyti, yra diskriminacinio pobūdžio. Iš tikrųjų tokia teisės akte nustatomas atskyrimo kriterijus, kuris faktiškai lemia tokį patį rezultatą, kaip ir pilietybe pagrįstas kriterijus. Dėl tokio teisės akto mažiau palankioje padėtyje praktiškai atsiduria tik oro vežėjai, kurių buveinė yra kitoje valstybėje narėje, kaip matyti iš Reglamento Nr. 1008/2008⁸⁴ 4 straipsnio a punkto, ir kurie turi pastarosios valstybės kompetentingos institucijos išduotą licenciją oro susisiekimui vykdyti. Teisingumo Teismas pripažino, kad tas pats juo labiau pasakytina apie valstybės narės teisės aktą, kuriuo šioms oro vežėjams nustatytas reikalavimas pateikti negalėjimo vykdyti skrydžių deklaraciją, kad šios valstybės narės išduotą licenciją oro susisiekimui vykdyti turintys oro vežėjai neketina vykdyti tų skrydžių arba negali jų vykdyti. Teisingumo Teismo teigimu, toks teisės aktas prilygsta diskriminacijai dėl pilietybės, kuri negali būti pateisinama nacionalinės ekonomikos apsaugos ir saugumo tikslais.

Antra, 2014 m. gegužės 22 d. Sprendime *Glatzel* (C-356/12 EU:C:2014:350) Teisingumo Teismas sprendė dėl *Direktyvos 2006/126 dėl vairuotojo pažymėjimų*⁸⁵ III priedo 6.4 punkto galiojimo, atsižvelgiant į *Pagrindinių teisių chartijos 20 straipsnį, 21 straipsnio 1 dalį ir 26 straipsnį*. Toje byloje nagrinėta minėtoje direktyvoje įtvirtintų regėjimo aštrumo reikalavimų atitiktis diskriminacijos dėl negalios draudimo principui. Pagrindinėje byloje ieškovas negalėjo dirbti tolimųjų reisų vairuotoju dėl šių regėjimo aštrumo reikalavimų.

Teisingumo Teismas visų pirma detaliau apibrėžė diskriminacijos dėl negalios sąvokos, kaip ji suprantama pagal *Pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnio 1 dalį*, taikymo sritį. Jis pažymėjo, kad pagal šią nuostatą reikalaujama, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nesilaikytų skirtingo požiūrio remdamasis apribojimais, atsirandančiais visų pirma dėl ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie kartu su įvairiomis kliūtimis atitinkamam asmeniui gali trukdyti visapusiškai ir veiksmingai užsiimti profesine veikla tokiomis pačiomis kaip ir kitų asmenų sąlygomis, nebent toks skirtingas požiūris būtų objektyviai pateisinamas. Be to, konkrečiai išnagrinėjęs klausimą dėl *Direktyvos 2006/126 III priedo 6.4 punkto galiojimo*, Teisingumo Teismas konstatavo, kad skirtingas požiūris į asmenį, atsižvelgiant

⁸⁴ 2008 m. rugsėjo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1008/2008 dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo Bendrijoje bendrųjų taisyklių (OL L 293, p. 3).

⁸⁵ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/126/EB dėl vairuotojo pažymėjimų (OL L 403, p. 18), iš dalies pakeista 2009 m. rugpjūčio 25 d. Komisijos direktyva 2009/113/EEB (OL L 223, p. 31).

į tai, ar jis turi motorinėms transporto priemonėms vairuoti reikiamą regėjimo aštrumą, iš principo neprieštarauja diskriminacijos dėl negalios draudimui, kaip jis suprantamas pagal Pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnio 1 dalį, jei toks reikalavimas iš tiesų atitinka bendrojo intereso tikslą, yra būtinas jam pasiekti ir jo atžvilgiu nėra neproporcingas. Teisingumo Teismo teigimu, Direktyvos 2006/126 III priede vairuotojams, be kita ko, tolimųjų reisų, nustatyti minimalūs regėjimo aštrumo reikalavimai skirti kelių eismo saugumui didinti, todėl atitinka bendrojo intereso jį didinti tikslą. Kad būtų įrodytas vairuotojams taikomų minimalių regėjimo standartų būtinumas, svarbiausia, siekiant užtikrinti kelių eismo saugumą, kad asmenys, kuriems išduotas vairuotojo pažymėjimas, būtų adekvačių fizinių pajėgumų, pirmiausia kiek tai susiję su jų regėjimu, nes fiziniai trūkumai gali turėti didelių pasekmių. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas suderino, pirma, kelių eismo saugos reikalavimą su, antra, regėjimo sutrikimų turinčių asmenų teise tokiu būdu, kuris, atsižvelgiant į siekiamus tikslus, negali būti laikomas neproporcingu.

Be to, atlikdamas analizę, Teisingumo Teismas nurodė, kad Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos⁸⁶ nuostatos, kiek tai susiję su jų vykdymu ar poveikiu, priklauso nuo susitariančiųjų šalių paskesnių teisės aktų priėmimo, todėl šios konvencijos nuostatos nėra besąlygiškos ir pakankamai tikslios, kad būtų galima vykdyti Sąjungos teisės akto teisėtumo kontrolę atsižvelgiant į minėtos konvencijos nuostatas⁸⁷.

Galiausiai Teisingumo Teismas pripažino, kad nors Pagrindinių teisių chartijos 26 straipsnyje nurodyta, kad Sąjunga gerbia ir pripažįsta neįgaliųjų asmenų teisę naudotis integracinėmis priemonėmis, šiame straipsnyje įtvirtintas principas nereiškia, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas privalo priimti vieną ar kitą konkrečią priemonę.

2014 m. liepos 8 d. paskelbtame Sprendime *Fonship ir Svenska Transportarbetarförbundet* (C-83/13, EU:C:2014:2053) Teisingumo Teismo didžioji kolegija turėjo galimybę *detalesnė išaiškinti Reglamento Nr. 4055/86 dėl laisvės teikti paslaugas principo taikymo jūrų transporto paslaugoms*⁸⁸ taikymo asmenų atžvilgiu sritį.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad šio reglamento 1 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad valstybėje EEE susitarimo⁸⁹ šalyje įsteigta bendrovė, su trečiosios šalies vėliava plaukiojančio laivo, kurį naudojant teikiamos jūrų transporto paslaugos iš valstybės šio susitarimo šalies arba į ją, savininkė, gali remtis laisve teikti paslaugas. Tai įmanoma, jeigu dėl to, kad eksploatuoja šį laivą, ji gali būti laikoma šių paslaugų teikėja, o jų gavėjai yra įsisteigę kitose valstybėse, minėto susitarimo šalyse, nei ta, kurioje ši bendrovė įsteigta.

Taikant Reglamentą Nr. 4055/86 jokios įtakos neturi aplinkybė, kad laive įdarbinti darbuotojai yra trečiųjų šalių piliečiai. Be to, jį taikant turi būti paisoma Sutarties taisyklių dėl laisvės teikti paslaugas, kaip jas yra išaiškinęs Teisingumo Teismas visų pirma sprendime, susijusiam su kolektyvinių veiksmų suderinamumu su laisve teikti paslaugas⁹⁰.

⁸⁶ Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija, Europos bendrijos vardu patvirtinta 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos sprendimu 2010/48 (OL L 23, 2010, p. 35).

⁸⁷ Dėl šios konvencijos veikimo Sąjungos teisės sistemoje taip pat žiūrėti 2014 m. kovo 18 d. Sprendimą Z. (C-363/12, EU:C:2014:159), aptariamą XIV.2 skyriuje „Teisė į motinystės atostogas“.

⁸⁸ 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos Reglamentas (EEB) Nr. 4055/86 dėl laisvės teikti paslaugas principo taikymo jūrų transporto paslaugoms tarp valstybių narių bei valstybių narių ir trečiųjų šalių (OL L 378, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 4 t., p. 174).

⁸⁹ Minėta 61 išnašoje.

⁹⁰ 2007 m. lapkričio 18 d. Sprendimas *Laval un Partneri* (C-341/05, EU:C:2007:809).

XI. Konkurencija

1. Karteliai

Kalbant apie Sąjungos taisyklių kartelių srityje aiškinimą ir taikymą, reikia aptarti keturis Teisingumo Teismo sprendimus: pirmajame nagrinėta teisė į karteliu padarytos žalos atlyginimą, o kiti du susiję su kartelio konstatavimu; paskutiniame taip pat aptarta konkurencijos taisyklių taikymo procedūra.

2014 m. birželio 5 d. paskelbtas Sprendimas *Kone ir kt.* (C-557/12, EU:C:2014:1317) susijęs su byla, kai ieškovė pagrindinėje byloje pirkė liftus ir eskalatorius iš trečiųjų įmonių, nepriklausančių konkurencijos teisės draudžiamam karteliui, už didesnę kainą nei ta, kuri būtų taikoma nesant kartelio. Ieškovės pagrindinėje byloje teigimu, šios trečiosios įmonės, kurios buvo jos tiekėjos, pasinaudojusios kartelio egzistavimu padidino savo kainas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas į Teisingumo Teismą kreipėsi siekdamas sužinoti, *ar remiantis SESV 101 straipsniu asmuo, patyręs žalą dėl karteliui nepriklausančio asmens veiksmų, turi teisę reikalauti, kad žalą atlygintų kartelio nariai.*

Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad SESV 101 straipsnis, ypač jo 1 dalyje įtvirtintas draudimas, taptų neveiksmingas, jei kiekvienas asmuo negalėtų reikalauti žalos, kuri jam padaryta sutartimi ar elgesiu, galinčiais riboti ar iškraipyti konkurenciją, atlyginimo. Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad dėl kartelio gali susidaryti situacija, kai jam nepriklausančios įmonės padidina savo kainas, kad jas pritaikytų prie kartelio nulemtos rinkos kainos, o to šio kartelio nariai negali nežinoti. Taigi, net jei pasiūlymo kainos nustatymas turi būti laikomas visiškai savarankišku sprendimu, priimtu kartelyje nedalyvaujančios įmonės, toks sprendimas gali būti priimtas atsižvelgiant į rinkos kainą, kuri dėl šio kartelio buvo iškraipyta. Todėl, jeigu nustatoma, kad kartelis galėjo lemti tai, jog konkurentai, kurie nebuvo šio kartelio nariai, padidino taikomas kainas, dėl šio kainų padidėjimo nukentėję asmenys turi turėti galimybę reikalauti, kad kartelio nariai atlygintų patirtą žalą.

Teisingumo Teismo nuomone, SESV 101 straipsnio veiksmingumui kiltų grėsmė, jei teisė į patirtos žalos atlyginimą pagal nacionalinės teisės aktus visiškai ir nepaisant konkrečių bylos aplinkybių priklausytų nuo esamo tiesioginio priežastinio ryšio tarp kartelio ir žalos, atmetant galimybę šią teisę suteikti dėl aplinkybės, jog susijęs asmuo turėjo sutartinių santykių ne su kartelio nariu, o su šiam karteliui nepriklausančia įmone, kurios kainų politika vis dėlto yra kartelio padariny.

2014 m. rugsėjo 11 d. priimtame Sprendime *MasterCard ir kt. / Komisija* (C-382/12 P, EU:C:2014:2201) Teisingumo Teismas, į kurį kreiptasi su apeliaciniu skundu dėl Bendrojo Teismo sprendimo, kuriuo šis nusprendė, kad *daugiašaliai tarpbankiniai mokesčiai (DTM), taikomi atsiskaitymo MasterCard kortelėmis sistemoje, prieštarauja konkurencijos teisei*⁹¹, turėjo galimybę išaiškinti įvairius EB 81 straipsnio⁹² aspektus. Nagrinėjamu atveju daugiašaliai tarpbankiniai mokesčiai (toliau – DTM) yra atsiskaitant mokėjimo kortele ją išdavusio banko naudai išskaičiuota kainos dalis. Nurodžiusi, kad dėl to, jog šie mokesčiai taikomi prekybininkams siekiant padengti bendras naudojimosi mokėjimo kortelėmis išlaidas, jie išpučia šias išlaidas, kurios priešingu atveju galėtų būti mažesnės, Komisija savo Bendrajame Teisme ginčytame sprendime juos pripažino ribojančiais konkurenciją aptarnaujančių bankų nustatomomis kainomis.

Teisingumo Teismas, išnagrinėjęs EB 81 straipsnyje numatytas sąlygas, visų pirma nurodė, patvirtindamas Bendrojo Teismo aiškinimą, kad *MasterCard* ir finansų įstaigos, nustatančios

⁹¹ 2012 m. gegužės 24 d. Bendrojo Teismo sprendimas *MasterCard ir kt. / Komisija* (T-111/08, EU:T:2012:260).

⁹² Dabar SESV 101 straipsnis.

DTM, gali būti „įmonių asociacija“, kaip ji suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į jų interesų bendrumą. Šiuo tikslu Teisingumo Teismas, be kita ko, pabrėžė, kad EB 81 straipsnyje „suderintų veiksmų“ sąvoka atskiriama nuo „įmonių susitarimų“ bei „įmonių asociacijų sprendimų“ sąvokos tik dėl to, kad taip būtų neleidžiama įmonėms išvengti konkurencijos taisyklių taikymo vien dėl formos, kurią taikydamos jos koordinuoja tokį elgesį.

Be to, Teisingumo Teismas aiškinosi, ar DTM buvo galima netaikyti EB 81 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo dėl to, kad jie yra pagalbinio pobūdžio *MasterCard* mokėjimo sistemoje. Šiuo klausimu jis, be kita ko, priminė, kad EB 81 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas neapima komercinio savarankiškumo apribojimo, jeigu šis apribojimas yra objektyviai reikalingas vykdant tam tikrą operaciją ar veiklą, kuriai šis požymis nebūdingas, ir yra proporcingas tos operacijos arba veiklos tikslams. Tuo tikslu Teisingumo Teismas patikrino, pirma, ar *MasterCard* sistema veiktų be DTM. Jis nusprendė, priešingai, nei teigė apeliantės, kad aplinkybė, jog minėta operacija paprasčiausiai taps sunkiau įgyvendinama ar bus mažiau pelninga nesant aptariamo ribojimo, negali būti laikoma šiam ribojimui suteikiančia „objektyvų būtinumą“, kurio reikalaujama tam, kad tas ribojimas būtų laikomas pagalbiniu. Antra, dėl DTM proporcingumo atsižvelgiant į tikslus, kurių siekiama *MasterCard* sistema, Teisingumo Teismas nurodė, kad, kaip į priešingos padėties prielaidas, galima atsižvelgti ne tik į situaciją, kuri susidarytų netaikant aptariamo draudimo, bet ir į kitas situacijas, kurios galėtų susiklostyti, jei tik šios prielaidos yra realistiškos.

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas konstatavo: kadangi Bendrasis Teismas nenagrinėjo draudimo *ex post* nustatyti mokesčius, jei nebūtų DTM, tikėtinumo ar net įtikinamumo, o tik pasirinko vienintelį be šių mokesčių veikiančios sistemos ekonominio patikimumo kriterijumi, jis padarė teisės klaidą. Tačiau kadangi nagrinėjamu atveju, kaip teigia Komisija, vienintelė kita galimybė, kuri leistų *MasterCard* sistemai veikti be DTM, iš tikrųjų buvo tik draudimo *ex post* nustatyti mokesčius pagrindu veikiančios sistemos prielaida, ši klaida neturėjo įtakos nei ribojančio poveikio Bendrojo Teismo atliktai DTM antikonkurencinio poveikio analizei, nei šio teismo sprendimo rezoliucinei daliai, pagal kurią DTM daro ribojamąjį poveikį konkurencijai.

Galiausiai, Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar DTM galėjo būti taikoma išimtis pagal EB 81 straipsnio 3 dalį. Jis pabrėžė, kad nagrinėjamu atveju būtina atsižvelgti į visą objektyvią naudą ne tik atitinkamoje rinkoje, bet ir kitoje susijusioje rinkoje. Bendrasis Teismas atsižvelgė į DTM vaidmenį nustatant pusiausvyrą tarp *MasterCard* sistemos „kortelių išdavimo“ ir „kortelių aptarnavimo“ dalių ir pripažino šių dviejų dalių sąveiką. Vis dėlto, kadangi nebuvo įrodymų, jog dėl DTM kortelių aptarnavimo rinkoje prekybininkai gavo reikšmingos objektyvios naudos, Bendrasis Teismas neturėjo nagrinėti DTM teikiamos naudos kortelių turėtojams, nes ta nauda pati viena negali kompensuoti šių mokesčių daromo neigiamo poveikio.

Taigi Teisingumo Teismas paliko nepakeistą Bendrojo Teismo sprendimą, kuriame nuspręsta, kad karteliui negali būti taikoma išimtis.

Kitame su banko kortelėmis susijusiame sprendime, t. y. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime *CB / Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204), Teisingumo Teismas panaikino Bendrojo Teismo sprendimą motyvuodamas tuo, kad jame nepagrįstai nuspręsta, jog „*Groupement français des cartes bancaires*“ priimtos kainų reguliavimo priemonės dėl savo pobūdžio buvo konkurencijos ribojimas.

Groupement des cartes bancaires (CB) (toliau – *Groupement*), kurį įsteigė pagrindiniai Prancūzijos bankai, išduodantys banko korteles, priėmė priemones, kuriomis nustatė narystės mokestį, mokestį nariams, kurių CB kortelių išdavimo veikla yra reikšmingesnė nei naujų prekybininkų įtraukimo į sistemą veikla, bei mokestį, taikomą nariams, kurie buvo neaktyvūs arba mažai aktyvūs.

Kaip ir Komisija, Bendrasis Teismas nusprendė, kad *Groupement* priėmė įmonių asociacijos sprendimą, kuriuo ribojama konkurencija „dėl tikslo“. Taigi jis manė, kad nebūtina tirti šių priemonių poveikio rinkoje.

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas nusprendė, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes neteisingai įvertino egzistuojantį konkurencijos ribojimą „dėl tikslo“; ši sąvoka turi būti aiškinama siaurai ir gali būti taikoma tik tam tikros įmonių veiksmų koordinavimo rūšims. Konkrečiai tariant, nors Bendrasis Teismas išdėstė motyvus, dėl kurių nagrinėjamos priemonės gali riboti naujų rinkos dalyvių konkurenciją, jis niekaip nepagrindė, kodėl toks konkurencijos ribojimas yra pakankamai kenksmingas, kad jį būtų galima kvalifikuoti kaip ribojimą „dėl tikslo“. Iš tikrųjų, kadangi nagrinėjamos priemonės siekia nustatyti finansinį įnašą tiems *Groupement* nariams, kurie naudojami kitų narių įdėtomis pastangomis plėtojant kortelių aptarnavimo sistemos veiklą, toks tikslas, Teisingumo Teismo nuomone, negali būti laikomas savaime kenksmingu įprastam konkurencijos veikimui.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad keldamas klausimą dėl *Groupement* narių pasirinkimo galimybių siekiant užtikrinti mokėjimo ir grynųjų pinigų išėmimo naudojant banko korteles sistemų sąveiką, Bendrasis Teismas iš tikrųjų įvertino galimą priemonių poveikį, o ne jų tikslą ir taip pats pripažino, kad nagrinėjamos priemonės negali būti „savaime“ laikomos kenksmingomis geram įprastam konkurencijos veikimui.

Todėl Teisingumo Teismas grąžino bylą Bendrajam Teismui, kad šis nustatytų, ar nagrinėjamų susitarimų „poveikis“ yra konkurencijos ribojimas, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį⁹³.

2014 m. birželio 12 d. Sprendime *Deltafina / Komisija* (C-578/11 P, EU:C:2014:1742) Teisingumo Teismas, nagrinėdamas apeliacinį skundą, detaliau išaiškino kai kuriuos konkurencijos taisyklių taikymo procedūros aspektus. Jis nusprendė, kiek tai susiję su *baudos sumažinimu dėl įmonės, kaltinamos pažeidimu, bendradarbiavimo su Komisija*, kad įmonei tenka pareiga išsaugoti bendradarbiavimo konfidencialumą. Todėl tai, kad atitinkama įmonė atskleidė apie savo bendradarbiavimą su Komisija kitoms kartelyje dalyvavusioms įmonėms, yra pareigos bendradarbiauti pažeidimas.

Šiame sprendime Teisingumo Teismas taip pat nagrinėjo, ar Bendrasis Teismas pažeidė teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kai posėdyje išklausė šalių atstovų žodinius parodymus ir rėmėsi vienais iš jų. Teisingumo Teismas konstatavo, kad Bendrasis Teismas viršijo tai, kas leidžiama pagal dabartinę apklausos, užduodant techninių ar sudėtingų faktinių klausimų praktiką, nors ši apklausa buvo susijusi su aplinkybėmis, kurios turėjo būti nustatytos taikant Bendrojo Teismo procedūros reglamentą. Vis dėlto jis nusprendė, kad šis procedūrinis pažeidimas nebuvo teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimas, nes į aptariamus parodymus buvo atsižvelgta tik kaip į papildomus argumentus, ir kad Bendrojo Teismo išvada galėjo būti grindžiama tik jo turimais dokumentiniais įrodymais.

Galiausiai Teisingumo Teismas taip pat išdėstė poziciją dėl argumento, pateikto dėl pernelyg ilgo proceso. Patvirtindamas savo praktiką⁹⁴, jis, pirma, priminė, kad nesant įrodymų, jog pernelyg ilga proceso Bendrajame Teisme trukmė turėjo poveikį bylos baigčiai, bylos nagrinėjimo per protingą terminą principo pažeidimas negali lemti skundžiamo teismo sprendimo panaikinimo. Antra,

⁹³ Dabar SESV 101 straipsnis.

⁹⁴ 2013 m. lapkričio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Gascogne Sack Deutschland / Komisija* (C-40/12 P, EU:C:2013:768).

Teisingumo Teismas patvirtino, kad kai Bendrasis Teismas nesilaiko Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje numatytos pareigos išnagrinėti jam pateiktas bylas per protingą terminą, už tokį pažeidimą sankcija turi būti skiriama pareiškus ieškinį dėl žalos atlyginimo. Šį ieškinį dėl žalos atlyginimo turi nagrinėti kita Bendrojo Teismo kolegija nei nagrinėjusi ieškinį dėl panaikinimo, nes toks ieškinytis yra veiksminga teisių gynimo priemonė.

2. Valstybės pagalba

Valstybės pagalbos srityje 2014 m. balandžio 3 d. paskelbtame Sprendime *Prancūzija / Komisija* (C-559/12 P, EU:C:2014:217) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Bendrasis Teismas buvo teisingai atmesdamas Prancūzijos pareikštą ieškinį dėl panaikinimo⁹⁵, kuriuo prašyta panaikinti 2010 m. sausio 26 d. sprendimą, kuriame *Komisija padarė išvadą, jog Prancūzijos „La Poste“ suteikta neribota garantija buvo su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba*⁹⁶. Prancūzijos paštas, iki 2010 m. kovo 1 d. pertvarkant į viešojo kapitalo akcinę bendrovę, buvo laikomas viešąja pramoninio ir komercinio pobūdžio įstaiga (toliau – EPIC), kuriai netaikomos nemokumo ir bankroto procedūros pagal bendrąją teisę.

Šiame apeliaciniame skunde Prancūzija, be kita ko, kaltino Bendrąjį Teismą, pirma, nusprendus, kad Komisija galėjo perkelti garantijos egzistavimo įrodinėjimo pareigą dėl to, kad *La Poste* netaikoma bendroji teisė dėl sunkumų patiriančių įmonių restruktūrizavimo ir likvidavimo, ir, antra, pažeidus taisykles dėl įrodymų, būtinų įrodant tokios garantijos egzistavimą, apimties. Tačiau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Bendrasis Teismas iš esmės nepatvirtino jokio Komisijos neigiamų prielaidų naudojimo ir įrodinėjimo pareigos perkėlimo. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas nurodė, kad Komisija neribotos valstybės garantijos *La Poste* egzistavimą nagrinėjo pozityviai ir atsižvelgė į kelias aplinkybes, leidžiančias patvirtinti tokios garantijos suteikimą. Be to, Teisingumo Teismas patvirtino, kad Komisija gali, siekdama įrodyti numanomos garantijos egzistavimą, remtis rimtų, tikslų ir sutampančių įrodymų visumos metodu, kad patikrintų, ar vidaus teisėje iš tikrųjų egzistuoja valstybės pareiga iš savo išteklių padengti įsipareigojimų nevykdančio EPIC skolas, taigi ir pakankamai konkrečią ekonominę naštą valstybės biudžetui riziką.

Prancūzija taip pat kaltino Bendrąjį Teismą padarius teisės klaidą, kai šis nusprendė, kad Komisija teisiškai pakankamai pagrindė pranašumo dėl tariamos suteiktos valstybės garantijos *La Poste* egzistavimą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pareiškė, kad egzistuoja paprasta prielaida, jog dėl suteiktos numanomos ir neribotos valstybės garantijos įmonei, kuriai netaikomos įprastos restruktūrizavimo ir likvidavimo procedūros, pagerėja jos finansinė padėtis dėl sumažintos naštos, paprastai tenkančios įmonės biudžetui. Taigi, kad įrodytų tokios garantijos įmonei gavėjai suteikiamą pranašumą, Komisijai pakanka patvirtinti šios garantijos egzistavimą ir nereikia įrodyti realių dėl jos kilusių pasekmių nuo jos suteikimo.

XII. Mokesčių nuostatos

2014 m. sausio 16 d. Sprendime *Ibero Tours* (C-300/12, EU:C:2014:8) Teisingumo Teismas pareiškė, kad Sprendime *Elida Gibbs*⁹⁷ apibrėžti principai dėl nustatant pridėtinės vertės mokesčio (PVM) apmokestinamąją vertę atsižvelgimo į gamintojo taikomas nuolaidas prekybos grandinėje netaikytini,

⁹⁵ 2012 m. rugsėjo 20 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Prancūzija / Komisija* (T-154/10, EU:T:2012:452).

⁹⁶ 2010 m. sausio 26 d. Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos C-56/07 (ex E 15/05), kurią Prancūzija suteikė Paštui (pranešta dokumentu Nr. C(2010) 133) (OL L 274, p. 1).

⁹⁷ 1996 m. spalio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Elida Gibbs* (C-317/94, EU:C:1996:400).

jei kelionių agentūra, veikdama kaip tarpininkė, savo iniciatyva ir sąskaita galutiniam vartotojui sumažina kelionių organizatoriaus teikiamos pagrindinės paslaugos kainą.

Sprendime *Elida Gibbs* Teisingumo Teismas nusprendė, kad jei gamintojas, kuris pagal sutartį nėra susijęs su galutiniu vartotoju, tačiau, būdamas sandorių grandinės, kurios pabaigoje yra šis vartotojas, pirmasis narys, taiko šiam galutiniam vartotojui sumažintą kainą, išduodamas jam nuolaidų kuponą, kurį priima mažmenininkai ir kurio vertę atitinkančią sumą grąžina gamintojas, apmokestinamoji vertė PVM tikslais turi būti sumažinta šio kainos sumažinimo dydžiu. Šioje byloje Teisingumo Teismas konstatavo, kad siekiant įgyvendinti Šeštosios direktyvos⁹⁸ 26 straipsnyje numatytos specialios schemos kelionių organizatoriams siekiamą tikslą, nereikia nukrypti nuo šios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkte įtvirtintos bendrosios taisyklės, kurioje, kalbant apie apmokestinamosios vertės nustatymą, nurodoma sąvoka „atlygis, kuris yra ar turi būti tiekėjo [teikėjo] gautas iš <...> kliento ar trečiosios šalies“. Dėl to jis padarė išvadą, kad, skirtingai nei byla *Elida Gibbs*, ši byla susijusi ne su gamintojo taikoma nuolaida prekybos grandinėje, bet su tuo, kaip kelionių agentūra, veikdama kaip tarpininkė, finansuoja kelionės kainos dalį, kuri išreikšta galutiniam kelionės vartotojui suteiktu kelionės kainos sumažinimu. Kadangi šis kainos sumažinimas neturi įtakos nei atlygiui, kurį gauna kelionės organizatorius už šios kelionės pardavimą, nei atlygiui, kurį gauna kelionės agentūra už tarpininkavimo paslaugas, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A dalies 1 punkto a papunktį dėl tokio kainos sumažinimo nesumažėja nei pagrindinės paslaugos, kurią suteikia kelionių organizatorius, nei kelionių agentūros suteiktos paslaugos apmokestinamoji vertė.

2014 m. rugsėjo 17 d. priimtame Sprendime *Skandia America (USA), filial Sverige* (C-7/13, EU:C:2014:2225) nagrinėtas klausimas, ar ir kaip paslaugų, kurias teikia trečiojoje valstybėje įsteigtas pagrindinis padalinys savo filialui, įsteigtam valstybėje narėje, teikimas turi būti apmokestinamas PVM pagal Direktyvą 2006/112⁹⁹, jei šis filialas šioje valstybėje narėje yra PVM grupės, įsteigtos remiantis šios direktyvos 11 straipsniu, narys.

Teisingumo Teismas visų pirma nagrinėjo klausimą dėl paslaugų, kurias pagrindinis padalinys teikia savo filialui, teikimo apmokestinimo PVM pirmiau aprašytomis aplinkybėmis. Šiuo tikslu Teisingumo Teismas pabrėžė, net jei pagrindinėje byloje aptariamas filialas buvo priklausomas nuo pagrindinio padalinio ir jis pats nebuvo apmokestinamasis asmuo, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/112 9 straipsnį, jis buvo PVM grupės narys, todėl ne su pagrindiniu padaliniu, bet kartu su kitomis šios grupės narėmis yra vienas apmokestinamasis asmuo. Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tokių paslaugų teikimas yra apmokestinamasis sandoris pagal Direktyvos 2006/112 2 straipsnio 1 dalies c punktą, nes pagrindinio padalinio šiam filialui atlygintinai suteiktos paslaugos vien tik PVM požiūriu turi būti traktuojamos kaip suteiktos PVM grupei. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad esant tokiai situacijai Direktyvos 2006/112 56, 193 ir 196 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad PVM grupė, kaip šios direktyvos 56 straipsnyje nurodytų paslaugų gavėja, privalo mokėti pridėtinės vertės mokestį. Iš tiesų šios direktyvos 196 straipsnyje numatyta, kad nukrypstant nuo bendros taisyklės, įtvirtintos šios direktyvos 193 straipsnyje, pagal kurią PVM valstybėje narėje moka apmokestinamasis asmuo, teikiantis apmokestinamąsias paslaugas, PVM moka apmokestinamasis asmuo, kuriam teikiamos tokios paslaugos, jei šios direktyvos 56 straipsnyje numatytas paslaugas teikia šioje valstybėje narėje neįsisteigęs apmokestinamasis asmuo.

⁹⁸ 1977 m. gegužės 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1).

⁹⁹ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, p. 1).

XIII. Teisės aktų derinimas

1. Intelektinė nuosavybė

Intelektinės nuosavybės srityje verta paminėti penkis sprendimus. Pirmasis iš jų susijęs su biotechnologinių išradimų patentavimu, kiti trys – su autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis, o penktasis – su erdviniais prekių ženklais.

2014 m. gruodžio 18 d. paskelbtame Sprendime *International Stem Cell Corporation* (C-364/13, EU:C:2014:2451) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) aiškino Direktyvos 98/44 dėl teisinės biotechnologinių išradimų apsaugos¹⁰⁰ 6 straipsnio 2 dalies c punktą, pagal kurį *žmonių embrionų panaudojimas pramoniniais ar komerciniais tikslais yra nepatentabilus*, nes jų panaudojimas tokiems tikslams prieštarautų viešajai tvarkai ar moralei.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, be kita ko, pareiškė, kad neapvaisinta žmogaus kiaušialąstė, kuri partenogenezės būdu priverčiama dalytis ir vystytis, nėra „žmogaus embrionas“, kaip jis suprantamas pagal minėto 6 straipsnio 2 dalies c punktą, jeigu, atsižvelgiant į dabartinės mokslo žinias, jai pačiai nėra būdingas gebėjimas vystytis į žmogų.

Pagrįsdamas šią išvadą Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad „žmogaus embriono“ sąvoka aiškintina plačiai, nes Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo pašalinti bet kokią galimybę patentuoti tuo atveju, jeigu dėl to galėtų būti sumenkinta derama pagarba žmogaus orumui¹⁰¹. Iš tikrųjų „žmogaus embrionu“ laikytina neapvaisinta žmogaus kiaušialąstė, į kurią iš subrendusios žmogaus ląstelės transplantuotas branduolys, ir neapvaisinta žmogaus kiaušialąstė, kuri partenogenezės būdu priverčiama dalytis ir vystytis, nes šie organizmai dėl technikos, kuri naudojama norint juos gauti, lemia žmogaus, kaip embriono, sukurto apvaisinant kiaušialąstę, vystymosi proceso pradžią.

Remdamasis šiais aiškinimo kriterijais Teisingumo Teismas turėjo konstatuoti, atsižvelgdamas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodytus faktus, kad ši patentabilumo išimtis netaikoma partenotams, kuriems nebūdingas gebėjimas vystytis į žmogų.

Dėl autorių ir gretutinių teisių 2014 m. sausio 23 d. priimtame Sprendime *Nintendo ir kt.* (C-355/12, EU:C:2014:25) Teisingumo Teismas turėjo galimybę detaliau išaiškinti, *kokios apimties teisine apsauga gali remtis autoriaus teisių turėtojas pagal Direktyvą 2001/29 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių*¹⁰² *siekdamas, kad nebūtų apeinamos techninės apsaugos priemonės, įdiegtos norint apsaugoti jo žaidimų pultus nuo neteisėtų programų, skirtų šiems pultams, naudojimui.*

Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad vaizdo žaidimai yra kompleksinė įranga, kurią sudaro ne tik kompiuterių programa, bet ir grafiniai bei garso elementai, kurie, nors ir užkoduoti informatikos kalba, turi savarankišką kūrybinę vertę. Originalios kompiuterių programos, kaip paties autoriaus intelektualiniai kūriniai, yra saugomi šioje direktyvoje numatytų autorių teisių. Teisingumo Teismo teigimu, techninės priemonės, kurios integruotos į fizines žaidimų laikmenas ir pultus ir reikalauja jų tarpusavio sąveikos, patenka į sąvokos „veiksmingos techninės apsaugos priemonės“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2001/29, apibrėžtį ir joms garantuojama joje numatyta apsauga, jeigu jomis siekiama užkirsti kelią veiksmams, kuriais pažeidžiamos ja saugomų teisių turėtojo teisės,

¹⁰⁰ 1998 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/44/EB dėl teisinės biotechnologinių išradimų apsaugos (OL L 213, p. 13).

¹⁰¹ 2014 m. spalio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669).

¹⁰² Minėta 26 išnašoje.

arba juos riboti. Teikiant tokią teisinę apsaugą turėtų būti atsižvelgta į proporcingumo principą ir neturėtų būti uždrausti tokie įtaisai ar tokios veiklos rūšys, kurios turi komerciniu atžvilgiu paskirtį arba panaudojimą, nesusijusius su neteisėtu techninės apsaugos šalinimu ir vengimu. Tokiu kaip šis atveju, vertinant aptariamos teisinės apsaugos apimtį, turėtų būti atsižvelgiama ne į konkrečią pultų paskirtį, kurią yra numatęs autoriaus teisių turėtojas, bet į Direktyvos 2001/29 6 straipsnio 2 dalyje numatytus kriterijus dėl įtaisų, gaminių ar sudedamųjų dalių, galinčių pašalinti veiksmingų techninių apsaugos priemonių užtikrinamą apsaugą ar jos išvengti.

2014 m. kovo 27 d. paskelbtame Sprendime *UPC Telekabel Wien* (C-314/12, EU:C:2014:192) Teisingumo Teismas turėjo progą spręsti dėl *autorių teisių turėtojams suteiktų prerogatyvų, kiek tai susiję su pagrindinių teisių apsauga*. Byla buvo susijusi su dviem filmų gamyba užsiimančiomis bendrovėmis, kurioms priklausė teisės į filmus, kuriuos Austrijoje įsteigta interneto prieigos teikėja padarė viešai prieinamus interneto svetainėje. Austrijos teismas uždraudė pastarajai teikti prieigą prie svetainės, nes šioje svetainėje be tų bendrovių sutikimo buvo daromi viešai prieinami kinematografijos kūriniai, į kuriuos šios gamybos bendrovės turėjo teisių, gretutinių autorių teisės.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad interneto prieigos teikėjas, leidžiantis savo klientams naudotis saugomais objektais, kuriuos viešai prieinamus internete padarė trečiasis asmuo, yra tarpininkas, kurio paslaugomis naudojamosi pažeidžiant autorių teises ar gretutines teises, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/29 8 straipsnio 3 dalį. Tokią išvadą patvirtina direktyva siekiamas tikslas. Iš šios nuostatos taikymo srities pašalinus interneto prieigos teikėjus, reikšmingai sumažėtų šia direktyva siekiama užtikrinti teisių turėtojų apsauga. Taip pat užklaustas, kiek tai susiję su pagrindinėmis teisėmis, dėl galimybės nustatyti draudimą, kuriame nenurodyta, kokių priemonių interneto prieigos teikėjas turi imtis, ir dėl galimybės pastarajam išvengti bausmių dėl šio draudimo pažeidimo, jei pateikia įrodymų, kad ėmėsi visų įmanomų priemonių, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad atitinkamos pagrindinės teisės, kaip antai laisvė užsiimti verslu ir informacijos laisvė, neprieštarauja tokiam draudimui, jeigu tenkinamos dvi sąlygos. Pirmą, interneto prieigos teikėjo nustatytomis priemonėmis iš interneto naudotojų be reikalo neturi būti atimta galimybė teisėtai gauti esamą informaciją. Antra, šiomis priemonėmis turi būti užkirstas kelias arba bent jau labai apsunkinta galimybė neleistinu būdu prieiti prie saugomų objektų ir rimtai atgrasyti naudotojus nuo prieigos prie objektų, kurie padaryti jiems prieinami, pažeidžiant intelektinės nuosavybės teisę.

Taip pat autorių teisių ir gretutinių teisių srityje 2014 m. rugsėjo 3 d. priimtame Sprendime *Deckmyn ir Vrijheidsfonds* (C-201/13, EU:C:2014:2132) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) detaliau išaiškino „parodijos“ sąvokos turinį, atsižvelgiant į tai, kad parodija yra atgaminimo teisės, teisės viešai paskelbti kūrinius ir teisės kitus saugomus objektus padaryti viešai prieinamus, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 3 dalies k punktą, išimtis.

Teisingumo Teismas visų pirma nurodė, kad „parodijos“ sąvoka laikytina savarankiška Sąjungos teisės sąvoka. Vis dėlto, kadangi Direktyvoje 2001/29 nėra šios sąvokos apibrėžimo, šio žodžio reikšmė ir apimtis turi būti nustatytos pagal įprastą jo reikšmę bendrinėje kalboje, atsižvelgiant į kontekstą, kuriam esant jis vartojamas, ir teisės aktų, kuriuose jis įtvirtintas, tikslus. Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagrindiniai parodijos požymiai yra, viena vertus, tai, kad ji primena egzistuojantį kūrinių, nors kartu yra pastebimų skirtumų, palyginti su juo, ir, kita vertus, humoro arba pajuokos išreiškimas. „Parodijos“ sąvokai netaikomos sąlygos, pagal kurias parodija, be to, kad turėtų suvokiamų skirtumų, palyginti su parodijuojamu originaliu kūriniu, turėtų būti originaliai savita, ją turėtų būti galima pagrįstai priskirti kitam asmeniui nei pačiam originalaus kūrinio autoriui, ji turėtų būti susijusi su pačiu originaliu kūriniu arba joje turėtų būti nurodytas parodijuojamo kūrinio šaltinis. Tai reiškia, kad konkrečiu atveju taikant parodijos išimtį pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 3 dalies k punktą reikia išlaikyti deramą, viena vertus, autoriaus

interesų ir teisių ir direktyva saugomų teisių turėtojo teisių ir, kita vertus, saugomo kūrinio naudotojo, kuris remiasi parodijos išimtimi, saviraiškos laisvės pusiausvyrą.

Galiausiai, prekių ženklų srityje nagrinėdamas bylą, kurioje 2014 m. liepos 10 d. priimtas Sprendimas *Apple* (C-421/13, EU:C:2014:2070), Teisingumo Teismas turėjo spręsti dėl *galimybės įregistruoti erdvinį prekių ženklą, kurį sudaro spalvotas piešinys, nenurodant dydžio ir proporcijų, vaizduojantis parduotuvės, kurioje teikiamos joje siūlomos paslaugos, apstatymą*.

Spręsdamas, ar nagrinėjamas žymuo yra registruotinas, Teisingumo Teismas visų pirma priminė prekių ženklo registravimo sąlygas pagal Direktyvos 2008/95¹⁰³ nuostatas. Teisingumo Teismo nuomone, pavidalas, pasitelkiant linijų, kontūrų ir formų visumą, vaizduojantis pardavimo vietą, gali sudaryti prekių ženklą su sąlyga, kad leidžia atskirti vienos įmonės prekes ar paslaugas nuo kitų įmonių prekių ar paslaugų. Vis dėlto bendras žymens gebėjimas sudaryti prekių ženklą nereiškia, kad šis žymuo tikrai turi skiriamąjį požymį pagal šią direktyvą. Šis požymis turi būti vertinamas realiai, pirma, atsižvelgiant į atitinkamas prekes arba paslaugas ir, antra, į tai, kaip šį žymenį suvokia atitinkama visuomenė. Be to, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad jei nėra nė vieno Direktyvoje 2008/95 įtvirtinto atsisakymo registruoti pagrindo, žymuo, vaizduojantis prekių gamintojo reprezentacinės parduotuvės apstatymą, gali būti teisėtai įregistruotas kaip prekių ženklas ne tik toms prekėms, bet ir paslaugoms, jeigu šios paslaugos nėra minėtų prekių pardavimo dalis. Todėl tik piešinyje, nenurodant dydžio ir proporcijų, pavaizduotas prekių pardavimo vietos apstatymas gali būti įregistruotas kaip prekių ženklas su šiomis prekėmis susijusioms, bet jų pardavimo dalimi nesančioms paslaugoms su sąlyga, kad toks vaizdavimas leidžia atskirti paraišką įregistruoti pateikusio asmens paslaugas nuo kitų įmonių paslaugų ir kad netaikytinas nė vienas iš atsisakymo registruoti pagrindų.

2. Asmens duomenų apsauga

Asmens duomenų apsaugos srityje Teisingumo Teismas priėmė tris dėmesio vertus sprendimus. Du sprendimai susiję su elektroninių ryšių paslaugas teikiančioms ir paieškos variklį eksploatuojančioms įmonėms nustatytomis pareigomis, susijusiomis su šių duomenų apsauga. Trečiajame sprendime nagrinėtas nacionalinių duomenų apsaugos priežiūros institucijų savarankiškumo klausimas.

Sprendimą *Digital Rights Ireland ir kt.* (C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) paskelbė 2014 m. balandžio 8 d., išnagrinėjęs *prašymą įvertinti Direktyvos 2006/24 dėl duomenų saugojimo*¹⁰⁴ *galiojimą, atsižvelgiant į pagrindines teises į privataus gyvenimo gerbimą ir asmens duomenų apsaugą*. Prašymu siekta sužinoti, ar viešai prieinamų elektroninių ryšių paslaugų ar viešųjų ryšių tinklų teikėjams nustatyta pareiga tam tikrą laikotarpį saugoti su asmens privačiu gyvenimu ir jo komunikacijomis susijusius duomenis yra nepagrįstas šių pagrindinių teisių apribojimas.

Teisingumo Teismas visų pirma nusprendė, kad dėl nustatytų tokių pareigų šiems teikėjams Direktyvos 2006/24 nuostatos yra ypač didelis teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir asmens duomenų apsaugą, įtvirtintų atitinkamai Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsniuose, apribojimas. Be to, remdamasis Chartijos 52 straipsnio 1 dalimi, Teisingumo Teismas konstatavo,

¹⁰³ 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/95/EB valstybių narių teisės aktams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (kodifikuota redakcija) (OL L 299, p. 25).

¹⁰⁴ 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB (OL L 105, p. 54).

kad šis apribojimas gali būti pateisinamas siekiant bendrojo intereso tikslo, pavyzdžiui, kovoti su organizuotu nusikalstamumu.

Tačiau Teisingumo Teismas pareiškė, kad direktyva yra negaliojanti, pripažinęs, kad ji sudaro plataus masto ir ypač didelį šių pagrindinių teisių apribojimą, kuris nėra tiksliai reglamentuotas nuostatomis, leidžiančiomis užtikrinti, kad jis iš tiesų nevirsija to, kas yra griežtai būtina.

Grįsdamas šią išvadą Teisingumo Teismas pažymėjo, pirma, kad Direktyva 2006/24 bendrai taikoma visiems asmenims ir visoms elektroninio ryšio priemonėms bei visiems srauto duomenims visiškai jų nediferencijuojant, nenumatant kokių nors ribojimų ar išimčių pagal kovos su sunkiais nusikaltimais tikslo kriterijų. Antra, kiek tai susiję su kompetentingų nacionalinių institucijų prieiga prie duomenų ir jų vėlesniu naudojimu, šioje direktyvoje nenumatyti nei objektyvūs kriterijai, leidžiantys užtikrinti, kad duomenys bus naudojami tik nusikaltimų, kurie gali būti laikomi pakankamai sunkiais, kad pateisintų tokį ribojimą, prevencijos, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo tikslais, nei tokios prieigos ar tokio naudojimo materialinės ir procedūrinės sąlygos. Trečia, kalbant apie duomenų saugojimo trukmę, reikia pažymėti, kad pagal direktyvą reikalaujama juos saugoti bent šešis mėnesius, visiškai nediferencijuojant šio reikalavimo pagal skirtingas duomenų kategorijas, remiantis šių duomenų tikėtinu naudingumu siekiamam tikslui.

Be to, kalbėdamas apie reikalavimus, kylančius iš Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 3 dalies, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvoje 2006/24 nenumatyta pakankamai garantijų, kurios leistų užtikrinti veiksmingą saugomų duomenų apsaugą nuo piktnaudžiavimo rizikos, bet kokios neteisėtos prieigos prie jų ir neteisėto jų naudojimo, ir kad joje taip pat nereikalaujama atitinkamus duomenis saugoti Sąjungos teritorijoje. Todėl ja nevisiškai užtikrinama, kad nepriklausoma institucija vykdys apsaugos ir saugumo reikalavimų kontrolę, kaip to aiškiai reikalaujama pagal minėtą 8 straipsnį.

Taip pat reikia paminėti 2014 m. gegužės 13 d. priimtą Sprendimą *Google Spain ir Google* (C-131/12, EU:C:2014:317), kuriame Teisingumo Teismui (didžioji kolegija) teko *aiškinti Direktyvos 95/46 dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis*¹⁰⁵ taikymo internetinės paieškos variklių veiklai sąlygas.

Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad automatiškai, nuolatos ir sistemingai ieškodamas internete paskelbtos informacijos paieškos variklio eksploatuotojas atlieka operacijas, kurios turi būti laikomos „asmens duomenų tvarkymu“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 95/46, jei ši informacija apima asmens duomenis. Teisingumo Teismo teigimu, šis eksploatuotojas laikytinas taip tvarkomų duomenų „valdytoju“, kaip jis suprantamas pagal direktyvos 2 straipsnio d punktą, nes būtent jis nustato tokio tvarkymo tikslus ir būdus. Šio eksploatuotojo atliekamas tokių duomenų tvarkymas skiriasi nuo interneto svetainių rengėjų vykdomo tvarkymo, kurį sudaro šių duomenų dėjimas į tinklalapį, ir jį papildo.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas konkrečiai nurodė, kad asmens duomenų tvarkymas, kurį vykdo paieškos variklio eksploatuotojas, gali daryti didelį neigiamą poveikį pagrindinėms teisėms į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą, nes dėl tokio tvarkymo kiekvienas internautas kartu su paieškos rezultatų sąrašu gali gauti struktūrišką su šiuo asmeniu susijusios internete galimos rasti informacijos apie galbūt daugelį jo privataus gyvenimo aspektų, kurie be paieškos variklio nebūtų buvę susieti arba tai būtų buvę labai sudėtinga padaryti, apžvalgą ir taip sudaryti

¹⁰⁵ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355).

daugiau ar mažiau išsamų duomenų subjekto profilį. Atsižvelgiant į potencialų šio apribojimo mastą reikia konstatuoti, kad vien paieškos variklio eksploatuotojo ekonominio intereso nepakanka tam, kad būtų galima jį pateisinti.

Klausiamas, ar Direktyva 95/46 suteikia duomenų subjektui teisę reikalauti iš rezultatų sąrašo pašalinti nuorodas į tinklalapius, nes jis pageidauja, kad jame pateikta informacija apie jį praėjus tam tikram laikui būtų „pamiršta“, Teisingumo Teismas pabrėžia, kad duomenų subjekto prašymu konstatavus, jog šių nuorodų įtraukimas į šį sąrašą šiuo metu neatitinka direktyvos, atitinkama šio rezultatų sąrašo informacija ir nuorodos turi būti pašalintos. Kadangi, atsižvelgdamas į pagal Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsnius jam suteiktas teises, šis asmuo gali prašyti, kad atitinkama informacija nebebūtų pateikiama plačiai visuomenei ir įtraukta į tokį rezultatų sąrašą, reikia pripažinti tai, jog šios teisės iš principo yra viršesnės ne tik už paieškos variklio eksploatuotojo ekonominį interesą, bet ir už šios visuomenės interesą surasti šią informaciją vykdant paiešką pagal šio subjekto asmenvardį. Taip negalėtų būti tik tuo atveju, kai dėl konkrečių aplinkybių, kaip antai šio subjekto padėties viešajame gyvenime, paaiškėtų, kad šių pagrindinių teisių apribojimą pateisina viršesnis šios visuomenės interesas turėti dėl šio įtraukimo į atitinkamus sąrašus suteikiamą prieigą prie atitinkamos informacijos.

2014 m. balandžio 8 d. Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) priėmė Sprendimą *Komisija / Vengrija* (C-288/12, EU:C:2014:237) dėl *ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo, susijusio su pirma laiko nutraukta Vengrijos asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos kadencija ir atitinkamai pareigomis, kurios valstybėms narėms tenka pagal Direktyvą 95/46 dėl duomenų apsaugos*¹⁰⁶.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Direktyvos 95/46 28 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą valstybėse narėse įsteigtos kompetentingos asmens duomenų priežiūros institucijos turi būti tiek nepriklausomos, kad galėtų vykdyti joms pavestas užduotis be išorinės įtakos. Šis nepriklausomumas reiškia, kad šios institucijos turi būti apsaugotos nuo bet kokios išorinės įtakos, tiesioginės ar netiesioginės, galinčios pakreipti jų sprendimus kuria nors linkme ir taip sutrukdyti joms vykdyti pavestą užduotį nustatyti teisingą teisės į privatų gyvenimą apsaugos ir laisvo asmens duomenų judėjimo pusiausvyrą. Šiuo atžvilgiu vien galimybės, jog valstybės kontrolės institucijos gali daryti politinę įtaką priežiūros institucijų sprendimams, pakanka, kad būtų pakenkta pastarųjų nepriklausomai vykdomoms funkcijoms. Jei visoms valstybėms narėms būtų leidžiama nutraukti priežiūros institucijos kadenciją nepasibaigus iš pradžių numatytam terminui, nepaisant taikytinuose teisės aktuose šiuo atžvilgiu iš anksto nustatytų taisyklių ir garantijų, tokio pirmalaikio nutraukimo pavojus, kuris šios institucijos atžvilgiu egzistuos visą jos kadencijos laikotarpį, galėtų lemti jos tam tikros formos paklusnumą politinei valdžiai, nesuderinamą su minėtu nepriklausomumo reikalavimu. Šį nepriklausomumo reikalavimą reikia aiškinti kaip apimančią pareigą nekeisti priežiūros institucijos kadencijos trukmės iki jos pabaigos ir ją pirma laiko nutraukti tik laikantis taikytinuose teisės aktuose numatytų taisyklių ir garantijų. Teisingumo Teismas iš to padarė išvadą, kad, pirma laiko nutraukusi asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos kadenciją, Vengrija neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvą 95/46.

¹⁰⁶ Minėta 105 išnašoje.

XIV. Socialinė politika

Socialinės politikos srityje galima paminėti tris sprendimus. Pirmasis susijęs su diskriminacijos dėl amžiaus draudimu, o kiti du susiję su atvejais, kai numatytajai motinai atsakyta suteikti mokamas atostogas, kad ji galėtų rūpintis vaiku.

1. Vienodas požiūris užimtumo ir profesinėje srityje

2014 m. lapkričio 11 d. paskelbtame Sprendime *Schmitzer* (C-530/13, EU:C:2014:2359) Teisingumo Teismo didžioji kolegija nagrinėjo Austrijoje atliktą teisės aktų reformą priėmus Sprendimą *Hütter*¹⁰⁷, kuria siekta nutraukti pareigūnų diskriminaciją dėl amžiaus. Sprendime *Hütter* Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 2000/78 dėl vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje¹⁰⁸ draudžia Austrijos teisės aktus, pagal kuriuos laikotarpiai, išdirbti iki sueinant 18 metų, neįskaitomi nustatant pakopą, kuriai priskiriami valstybės narės valstybės tarnyboje pagal sutartį dirbantys tarnautojai. Naujuose teisės aktuose atsižvelgiama į iki sueinant 18 metų įgytus mokymosi ir darbo laikotarpius, bet tuo pačiu metu tarnautojams, kurie patyrė šią diskriminaciją, nustatomas trejais metais ilgesnis laikotarpis, būtinas tam, kad jie galėtų būti perkelti iš pirmosios į antrąją kiekvienos darbuotojų ir darbo užmokesčio kategorijos pakopą. Teisingumo Teismo teigimu, kadangi šis prailginimas taikomas tik tarnautojams, įgijusiems mokymosi ir darbo laikotarpius iki 18 metų amžiaus, naujoje nacionalinės teisės normoje įtvirtintas amžiaus kriterijumi tiesiogiai grindžiamas skirtingas požiūris, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 2 dalies a punktą.

Kalbėdamas apie šio skirtingo požiūrio pateisinimą Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors su biudžetu susiję veiksniai gali būti valstybės narės pasirinktos socialinės politikos pagrindas, vien tokie veiksniai negali būti teisėtas tikslas. Tačiau pagal ankstesniąją sistemą privilegijuojamų tarnautojų įgytų teisių paisymas ir teisėtų lūkesčių apsauga yra teisėti užimtumo politikos ir darbo rinkos tikslai, pereinamuoju laikotarpiu galintys pateisinti ankstesnių atlyginimų, taigi ir amžiaus kriterijumi grindžiamos diskriminacinės sistemos, palikimą. Teisingumo Teismas nusprendė, kad teisės aktai, kaip antai nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, leidžia pasiekti šiuos tikslus, jeigu minėtiems tarnautojams nebus atgaline data prailgintas perkėlimo į aukštesnę pakopą terminas. Tačiau šie tikslai negali pateisinti priemonės, kuria galutinai paliekamas galioti, nors tik tam tikrų asmenų atžvilgiu, skirtingas požiūris dėl amžiaus, kurį diskriminacinės sistemos reforma siekta pašalinti. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 1 dalimi ir 2 dalies a punktu bei 6 straipsnio 1 dalimi taip pat draudžiami tokie teisės aktai.

2. Teisė į motinystės atostogas

2014 m. kovo 18 d. sprendimuose *D.* (C-167/12, EU:C:2014:169) ir *Z.* (C-363/12, EU:C:2014:159) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) turėjo nustatyti, ar *atsisakymas suteikti mokamas atostogas numatytajai motinai, kuriai vaikas gimė pagal sutartį su surogatine motina, prieštarauja*

¹⁰⁷ 2009 m. birželio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Hütter* (C-88/08, EU:C2009:381).

¹⁰⁸ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79).

Direktyvai 92/85¹⁰⁹, ar yra diskriminacija dėl lyties ar negalios, prieštaraujanti direktyvoms 2006/54¹¹⁰ ir 2000/78¹¹¹. Abi ieškovės pagrindinėse bylose kreipėsi į surogatines motinas, kad šios pagimdytų joms vaikus, ir joms buvo atsisakyta suteikti mokamas atostogas motyvuojant tuo, kad jos niekada nebuvo nėščios ir kad vaikai nebuvo įvaikinti.

Kiek tai susiję su Direktyva 92/85, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad valstybės narės neprivalo numatyti motinystės atostogų pagal šią direktyvą darbuotojai, kuri yra numatytoji motina, kuriai vaikas gimė pagal sutartį su surogatine motina, įskaitant ir atvejį, kai ji gali po kūdikio gimimo maitinti jį krūtimi arba jį faktiškai maitina krūtimi. Iš tikrųjų Direktyvos 92/85 8 straipsnyje numatytų motinystės atostogų tikslas yra saugoti vaiko motinos sveikatą specifinėje pažeidžiamumo situacijoje, kuri atsiranda dėl nėštumo. Nors Teisingumo Teismas nusprendė, jog motinystės atostogomis taip siekiama užtikrinti ypatingą moters ir jos vaiko ryšį, tačiau šis tikslas siejamas tik su laikotarpiu po „nėštumo ir gimdymo“. Iš to išplaukia, kad motinystės atostogų suteikimas suponuoja, kad teisę į jas turinti darbuotoja buvo nėščia ir pagimdė kūdikį. Tačiau, Teisingumo Teismo teigimu, Direktyva 92/85 niekaip nepanaikina galimybės valstybėms narėms numatyti taisykles, kurios būtų palankesnės užtikrinant numatytųjų motinų saugumą ir sveikatą ir kuriomis remiantis joms būtų leidžiama pasinaudoti motinystės atostogomis.

Kiek tai susiję su Direktyva 2006/54, Teisingumo Teismas nusprendė, kad darbdavio atsisakymas suteikti motinystės atostogas numatytajai motinai, kuriai vaikas gimė pagal sutartį su surogatine motina, nėra tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija dėl lyties. Kalbėdamas būtent apie tariamą netiesioginę diskriminaciją Teisingumo Teismas konstatavo, pirma, kad tokia diskriminacija neegzistuoja, kai jokia informacija neleidžia nustatyti, kad dėl atsisakymo suteikti nagrinėjamas atostogas mažiau palankios sąlygos sudaromos būtent darbuotojoms moterims, o ne darbuotojams vyrams. Antra, numatytoji motina pagal apibrėžimą negali būti vertinama mažiau palankiai dėl nėštumo, nes ji nesilaukė šio vaiko. Kalbėdamas apie įvaikinimo atostogų suteikimą, Teisingumo Teismas nurodė, kad tokios atostogos nepatenka į Direktyvos 2006/54 taikymo sritį, todėl valstybėms narėms suteikiama teisė nuspręsti, ar suteikti tokias atostogas.

Byloje Z. numatytoji motina negalėjo išnešioti vaiko, todėl sudarė sutartį su surogatine motina. Kiek tai susiję su Direktyva 2000/78, Teisingumo Teismas nusprendė, kad diskriminacijos dėl lyties nėra tuomet, kai atsisakoma suteikti mokamas atostogas, lygiavertės motinystės ar įvaikinimo atostogoms. Iš tiesų, negalėjimas susilaukti vaikų įprastiniais būdais savaime iš principo nėra kliūtis numatytajai motinai įsidarbinti, dirbti ir tobulėti, todėl tai negali būti laikoma negalia, kaip ji suprantama pagal šią direktyvą. Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė klausimą dėl Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos¹¹², Teisingumo Teismas nurodė, kad Direktyvos 2000/78 galiojimas negali būti vertinamas atsižvelgiant į šią konvenciją, kuri yra programinio pobūdžio ir nėra tiesiogiai veikianti. Tačiau Direktyvą 2000/78 reikia, kiek įmanoma, aiškinti pagal šią konvenciją.

¹⁰⁹ 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyva 92/85/EEB dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo (Dešimtoji atskira direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (OL L 348, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 5 sk., 2 t., p. 110).

¹¹⁰ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (nauja redakcija) (OL L 204, p. 23).

¹¹¹ Minėta 108 išnašoje.

¹¹² Minėta 86 išnašoje.

XV. Aplinka

2014 m. liepos 1 d. Sprendime *Ålands Vindkraft* (C-573/12, EU:C:2014:2037) aiškindamas SESV 34 straipsnį ir Direktyvą 2009/28 *dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją*¹¹³ Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė, kad pagal 2 straipsnio antros pastraipos k punktą ir 3 straipsnio 3 dalį valstybės narės, teikiančios pagalbą energijos iš atsinaujinančių išteklių gamintojams, neprivalo numatyti finansinės paramos priemonių už tai, kad naudojama kitoje valstybėje narėje pagaminta žaliaji energija.

Pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą Švedijos paramos schemą sertifikatai, kuriais gali būti prekiaujama¹¹⁴, išduodami žaliosios energijos gamintojams už šios valstybės teritorijoje pagamintą elektros energiją, o energijos tiekėjams ir tam tikriems vartotojams numatyta pareiga kiekvienais metais įsigyti ir kompetentingai valdžios institucijai grąžinti tam tikrą skaičių tokių sertifikatų, atitinkančių dalį visos jų patiektos ar suvartotos elektros energijos. Kadangi Švedijos institucijos atsisakė ieškovės Suomijoje esančiam vėjo jėgainių parkui suteikti šių sertifikatų motyvuodamos tuo, kad tokie sertifikatai gali būti išduodami tik Švedijoje esančių gamybos įrenginių eksploatuotojams, ieškovė dėl šio sprendimo atsisakyti suteikti sertifikatų pareiškė ieškinį.

Teisingumo Teismas visų pirma konstatavo, kad, pirma, nagrinėjama paramos schema turi požymių, būdingų Direktyvos 2009/28 nuostatomis numatytoms ir leidžiamoms pagalbos schemoms, ir, antra, Sąjungos teisės aktų leidėjas nesiekė įpareigoti valstybių narių išplėsti galimybes ja pasinaudoti, kai žaliaji elektros energija pagaminta kitos valstybės narės teritorijoje. Tačiau jis pripažino, kad tokie teisės aktai gali riboti, bent jau netiesiogiai ir potencialiai, elektros energijos, ypač žaliosios, importą iš kitų valstybių narių. Todėl tokia schema yra kiekybiniam importo apribojimui lygiavertis poveikio priemonė, iš principo nesuderinama su Sąjungos teisės įpareigojimais, kylančiais pagal SESV 34 straipsnį, nebent ji gali būti objektyviai pateisinama. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos teisėje nesuderintos nacionalinės paramos žaliajai elektros energijai schemas, todėl valstybės narės iš principo gali tokias schemas taikyti tik jų teritorijoje vykdomai žaliosios elektros energijos gamybai, jeigu schemomis iš esmės siekiama ilgainiui skatinti investicijas į naujus įrenginius, suteikiant gamintojams tam tikrų garantijų dėl jų pagamintos žaliosios elektros energijos realizavimo ateityje.

¹¹³ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičianti bei vėliau panaikinanti Direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB (OL L 140, p. 16).

¹¹⁴ Tai pagalbos schema, pagal kurią elektros energijos tiekėjams ir tam tikriems vartotojams nustatyta pareiga suvartoti tam tikrą žaliosios energijos dalį.

C – Teisingumo Teismo sudėtis

(2014 m. spalio 9 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen; kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta; Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts; Teisingumo Teismo pirmininkas V. Skouris; kolegijų pirmininkai A. Tizzano, M. Ilešič ir T. von Danwitz.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

kolegijos pirmininkė K. Jürimäe; kolegijų pirmininkai C. Vajda ir A. Ó Caoimh; pirmasis generalinis advokatas M. Wathelet; kolegijų pirmininkai J.-C. Bonichot ir S. Rodin; teisėjas A. Rosas.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

generalinis advokatas Y. Bot, generalinė advokatė E. Sharpston; teisėjai J. Malenovský ir E. Juhász; generalinė advokatė J. Kokott; teisėjai A. Borg Barthet ir E. Levits; generalinis advokatas P. Mengozzi.

Ketvirtoje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėja A. Prechal; generalinis advokatas N. Jääskinen; teisėjas D. Šváby, teisėja C. Toader, teisėjas A. Arabadjiev, teisėjas M. Safjan, teisėja M. Berger; generalinis advokatas P. Cruz Villalón.

Penktoje eilėje iš kairės į dešinę:

generaliniai advokatai M. Szpunar ir N. Wahl; teisėjai C. G. Fernlund, E. Jarašiūnas, J. L. da Cruz Vilaça, F. Biltgen ir C. Lycourgos; kancleris A. Calot Escobar.

1. Teisingumo Teismo nariai

(pagal datą, kada pradėtos eiti pareigos)

Vassilios Skouris

gimė 1948 m.; Berlyno laisvojo universiteto Teisės fakulteto diplomas (1970 m.); Hamburgo universiteto konstitucinės ir administracinės teisės mokslų daktaras (1973 m.); Hamburgo universiteto dėstytojas (1972–1977 m.); Bylefeldo universiteto viešosios teisės dėstytojas (1978 m.); Salonikų universiteto viešosios teisės dėstytojas (1982 m.); vidaus reikalų ministras (1989 m. ir 1996 m.); Kretos universiteto administracijos komiteto narys (1983–1987 m.); Salonikų Tarptautinės ir Europos ekonominės teisės centro direktorius (1997–2005 m.); Graikijos Europos teisės asociacijos pirmininkas (1992–1994 m.); Graikijos nacionalinio tyrimų komiteto narys (1993–1995 m.); Vyriausiojo Graikijos tarnautojų atrankos komiteto narys (1994–1996 m.); Tryro Europos teisės akademijos Mokslo tarybos narys (nuo 1995 m.); Graikijos nacionalinės teisėjų mokyklos administracijos komiteto narys (1995–1996 m.); Užsienio reikalų ministerijos Mokslo tarybos narys (1997–1999 m.); Graikijos ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos pirmininkas (1998 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 1999 m. birželio 8 d.; Teisingumo Teismo pirmininkas nuo 2003 m. spalio 7 d.

Koen Lenaerts

gimė 1954 m.; Leuveno katalikiškojo universiteto teisės diplomas ir teisės mokslų daktaras; Harvardo universiteto teisės magistras ir viešojo administravimo magistras; Leuveno katalikiškojo universiteto Europos teisės dėstytojas (nuo 1983 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1984–1985 m.); Europos koledžo Briugėje dėstytojas (1984–1989 m.); Briuselio advokatūros narys (1986–1989 m.); Harvardo teisės mokyklos kviestinis dėstytojas (1989 m.); Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 1989 m. rugsėjo 25 d. iki 2003 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2003 m. spalio 7 d.; Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas nuo 2012 m. spalio 9 d.

Antonio Tizzano

gimė 1940 m.; Romos *La Sapienza* universiteto Europos Sąjungos teisės dėstytojas; Neapolio *Istituto Orientale* (1969–1979 m.) ir *Federico II* universiteto (1979–1992 m.), Katanijos universiteto (1969–1977 m.) ir Mogadišo universiteto (1967–1972 m.) dėstytojas; advokatas prie Italijos kasacinio teismo; Italijos Respublikos nuolatinės atstovybės prie Europos Bendrijų patarėjas teisės klausimais (1984–1992 m.); Italijos delegacijos narys vykstant deryboms dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos stojimo į Europos Bendrijas, dėl Suvestinio Europos akto ir dėl Europos Sąjungos sutarties; daugelio publikacijų, įskaitant Europos sutarčių komentarus ir Europos Sąjungos kodeksus, autorius; žurnalo „*Il Diritto dell’Unione Europea*“ steigėjas ir vyriausiasis redaktorius (nuo 1996 m.); kelių teisinių leidinių vadovų komiteto arba redaktorių kolegijos narys; daugelio tarptautinių kongresų pranešėjas; įvairiose tarptautinėse institucijose, įskaitant Hagos tarptautinės teisės akademiją (1987 m.), vykusių konferencijų ir paskaitų dalyvis ir pranešėjas; nepriklausomų ekspertų grupės Europos Bendrijų Komisijos finansinei veiklai įvertinti narys (1999 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2000 m. spalio 7 d. iki 2006 m. gegužės 3 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. gegužės 4 d.

Allan Rosas

gimė 1948 m.; Turku universiteto (Suomija) teisės mokslų daktaras (1977 m.); Turku universiteto (1978–1981 m.) ir *Åbo Akademi* (*Turku / Åbo*) (1981–1996 m.) teisės dėstytojas; šio universiteto Žmogaus teisių instituto direktorius (1985–1995 m.); įvairios atsakingos akademinės pareigos šalyje ir užsienyje; mokslo draugijų narys; daugelio nacionalinių ir tarptautinių tyrimo projektų ir programų, visų pirma Bendrijos teisės, tarptautinės teisės, žmogaus teisių ir pagrindinių teisių, konstitucinės teisės ir lyginamosios viešojo administravimo teisės srityse koordinatorius; kaip delegacijų narys arba patarėjas atstovavo Suomijos vyriausybei įvairiose tarptautinėse konferencijose ir susitikimuose; ekspertas Suomijos teisinio gyvenimo klausimais Vyriausybės ar Parlamento komisijose Suomijoje, taip pat Jungtinėse Tautose, UNESCO, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijoje (ESBO) ir Europos Taryboje; nuo 1995 m. – Europos Komisijos Teisės tarnybos vyresnysis patarėjas užsienio santykių klausimais; nuo 2001 m. kovo mėn. – Europos Komisijos Teisės tarnybos generalinio direktoriaus pavaduotojas; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2002 m. sausio 17 d.

Rosario Silva de Lapuerta

gimė 1954 m.; Madrido *Complutense* universiteto teisės diplomas; Malagoje pareigas vykdanti *abogado del Estado*; Transporto, turizmo ir komunikacijų ministerijos Teisės tarnybos, o vėliau – Užsienio reikalų ministerijos Teisės tarnybos *abogado del Estado*; Valstybės teisės tarnybos, atsakingos už bylas Teisingumo Teisme, *abogado del Estado-Jefe* ir *Abogacía General del Estado* (Teisingumo ministerija) Bendrijos ir tarptautinės teisinės pagalbos tarnybos generalinio direktoriaus pavaduotoja; Komisijos darbo grupės dėl Europos Bendrijų teismų sistemos ateities narė; Ispanijos delegacijos „Pirmininkavimo draugijos“ dėl Bendrijos teismų sistemos reformos pagal Nicos sutartį ir Tarybos „Teisingumo Teismo“ *ad hoc* darbo grupės vadovė; Madrido diplomatinės mokyklos Bendrijos teisės dėstytoja; žurnalo „Noticias de la Unión Europea“ redaktorių kolegijos narė; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2003 m. spalio 7 d.

Juliane Kokott

gimė 1957 m.; teisės studijos Bonos ir Ženevos universitetuose; Amerikos universiteto (Vašingtonas) teisės magistrė (LL.M); Heidelbergo universiteto (1985 m.) ir Harvardo universiteto (1990 m.) teisės mokslų daktarė; Berklio universiteto kviestinė dėstytoja (1991 m.); Augsburgio (1992 m.), Heidelbergo (1993 m.) ir Diuseldorfo (1994 m.) universitetų Vokietijos ir užsienio šalių viešosios teisės, tarptautinės teisės ir Europos teisės dėstytoja; Vokietijos vyriausybės pakaitinė teisėja Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Sutaikymo ir arbitražo teisme; Federalinės konsultacinės tarybos dėl globalinių pasikeitimų (WBGU) pirmininko pavaduotoja (1996 m.); Sankt Galeno universiteto tarptautinės teisės, tarptautinės verslo teisės ir Europos teisės dėstytoja (1999 m.); Sankt Galeno universiteto Europos teisės ir tarptautinės verslo teisės instituto direktorė (2000 m.); Sankt Galeno universiteto Verslo teisės specializacijos programos direktoriaus pavaduotoja (2001 m.); Teisingumo Teismo generalinė advokatė nuo 2003 m. spalio 7 d.

Endre Juhász

gimė 1944 m.; Segedo universiteto (Vengrija) teisės diplomas (1967 m.); Vengrijos advokatūros egzaminas (1970 m.); trečiosios pakopos lyginamosios teisės studijos Strasbūro universitete (Prancūzija) (1969–1972 m.); Užsienio prekybos ministerijos Teisės departamento tarnautojas (1966–1974 m.), direktorius teisės aktų leidybos klausimais (1973–1974 m.); Vengrijos ambasados Briuselyje pirmasis atašė prekybos klausimais, atsakingas už Bendrijos klausimus (1974–1979 m.); direktorius Užsienio prekybos ministerijoje (1979–1983 m.); Vengrijos ambasados Vašingtone (Jungtinės Amerikos Valstijos) pirmasis atašė prekybos klausimais, vėliau – patarėjas prekybos klausimais (1983–1989 m.); generalinis direktorius Prekybos ministerijoje ir Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijoje (1989–1991 m.); vyriausiasis derybininkas dėl Asociacijos sutarties tarp Vengrijos Respublikos ir Europos Bendrijų ir jų valstybių narių (1990–1991 m.); Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijos generalinis sekretorius, Europos reikalų biuro direktorius (1992 m.); Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijos valstybės sekretorius (1993–1994 m.); Pramonės ir prekybos ministerijos valstybės sekretorius, Europos reikalų tarnybos pirmininkas (1994 m.); nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius, Vengrijos Respublikos diplomatinės atstovybės prie Europos Sąjungos vadovas (1995 m. sausio mėn.–2003 m. gegužės mėn.); vyriausiasis derybininkas dėl Vengrijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą (1998 m. liepos mėn.–2003 m. balandžio mėn.); ministras be portfelio Europos integracijos klausimams koordinuoti (nuo 2003 m. gegužės mėn.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

George Arestis

gimė 1945 m.; Atėnų universiteto teisės diplomas (1968 m.); Kenterberio Kento universiteto lyginamosios politikos ir valdymo magistras (M. A.) (1970 m.); praktikuojantis advokatas Kipre (1972–1982 m.); Rajono teismo teisėjas (nuo 1982 m.); Rajono teismo pirmininkas (nuo 1995 m.); Nikosijos rajono teismo administracijos vadovas (1997–2003 m.); Kipro Aukščiausiojo Teismo teisėjas (nuo 2003 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d. iki 2014 m. spalio 8 d.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

gimė 1947 m.; Maltos karališkojo universiteto teisės mokslų daktaras (1973 m.); 1975 m. priimtas į Maltos valstybės tarnybą *Notary to Government* pareigoms; Respublikos patarėjas (1978 m.), pirmasis Respublikos patarėjas (1979 m.); generalinio prokuroro pavaduotojas (1988 m.); Maltos Respublikos prezidento paskirtas generalinis prokuroras (1989 m.); ne visą darbo laiką dirbantis Maltos universiteto civilinės teisės dėstytojas (1985–1989 m.); Maltos universiteto tarybos narys (1998–2004 m.); Teisingumo vykdymo komisijos narys (1994–2004 m.); Maltos arbitražo centro valdybos narys (1998–2004 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Marko Ilešič

gimė 1947 m.; Liublianos universiteto teisės mokslų daktaras; lyginamosios teisės specializacija (Strasbūro ir Koimbros universitetai); teisėjo egzaminas; civilinės, komercinės ir tarptautinės privatinės teisės dėstytojas; Liublianos universiteto Teisės fakulteto prodekanas (1995–2001 m.) ir dekanas (2001–2004 m.); daugelio teisės publikacijų autorius; Liublianos darbo teismo garbės teisėjas ir kolegijos pirmininkas (1975–1986 m.); Slovėnijos sporto teismo pirmininkas (1978–1986 m.); Liublianos biržos arbitražo kolegijos pirmininkas; Jugoslavijos (iki 1991 m.) ir Slovėnijos (nuo 1991 m.) prekybos rūmų arbitras; Paryžiaus tarptautinių prekybos rūmų arbitras; UEFA ir FIFA apeliacinio teismo teisėjas; Slovėnijos teisininkų draugijų sąjungos pirmininkas (1993–2005 m.); Tarptautinės teisės asociacijos narys, Tarptautinio jūrų komiteto ir daugelio kitų tarptautinių teisės asociacijų narys; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Jiří Malenovský

gimė 1950 m.; Prahos Karolio universiteto teisės mokslų daktaras (1975 m.); Brno Masaryko universiteto vyresnysis dėstytojas (1974–1990 m.), prodekanas (1989–1991 m.) ir Tarptautinės teisės ir Europos Sąjungos teisės katedros vedėjas (1990–1992 m.); Čekoslovakijos Konstitucinio Teismo teisėjas (1992 m.); ambasadorius prie Europos Tarybos (1993–1998 m.); Europos Tarybos ministrų atstovų komiteto pirmininkas (1995 m.); generalinis direktorius Užsienio reikalų ministerijoje (1998–2000 m.); Tarptautinės teisės asociacijos Čekijos ir Slovakijos padalinio pirmininkas (1999–2001 m.); Konstitucinio Teismo teisėjas (2000–2004 m.); Teisėkūros tarybos narys (1998–2000 m.); Nuolatinio arbitražo teismo Hagoje narys (nuo 2000 m.); Brno Masaryko universiteto tarptautinės viešosios teisės dėstytojas (2001 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Egils Levits

gimė 1955 m.; Hamburgo universiteto teisės ir politikos mokslų diplomas; Kylio universiteto Teisės fakulteto mokslo darbuotojas; patarėjas tarptautinės teisės, konstitucinės teisės ir teisėkūros reformos klausimais Latvijos Parlamente; Latvijos Respublikos ambasadorius Vokietijoje ir Šveicarijoje (1992–1993 m.), Austrijoje, Šveicarijoje ir Vengrijoje (1994–1995 m.); ministro pirmininko pavaduotojas ir teisingumo ministras, einantis užsienio reikalų ministro pareigas (1993–1994 m.); ESBO sutaikymo ir arbitražo teismo taikintojas (nuo 1997 m.); Nuolatinio arbitražo teismo narys (nuo 2001 m.); 1995 m. išrinktas Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėju, perrinktas 1998 m. ir 2001 m.; įvairių publikacijų konstitucinės teisės ir administracinės teisės, teisėkūros reformos ir Bendrijos teisės klausimais autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Aindrias Ó Caoimh

gimė 1950 m.; Airijos nacionalinio universiteto, Dublino universiteto koledžo civilinės teisės bakalauras (1971 m.); baristeris (*King's Inns*, 1972 m.); Dublino universiteto koledžo Europos teisės aukštojo mokslo studijų diplomas (1977 m.); Airijos advokatūros baristeris (1972–1999 m.); Europos teisės lektorius (*King's Inns*, Dublinas); *Senior Counsel* (1994–1999 m.); Airijos vyriausybės atstovas daugelyje bylų Europos Bendrijų Teisingumo Teisme; Airijos *High Court* teisėjas (nuo 1999 m.); *Honorable Society of King's Inns bencher* (nuo 1999 m.); Airijos Europos teisės draugijos pirmininko pavaduotojas; Tarptautinės teisės asociacijos Airijos padalinio narys; Teisingumo Teismo teisėjo Aindrias Ó Caoimh (1974–1985 m.) sūnus; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. spalio 13 d.

Lars Bay Larsen

gimė 1953 m.; Kopenhagos universiteto politikos mokslų diplomas (1976 m.) ir teisės diplomas (1983 m.); Teisingumo ministerijos tarnautojas (1983–1985 m.); Kopenhagos universiteto šeimos teisės dėstytojas (1984–1991 m.), vėliau – asocijuotasis dėstytojas (1991–1996 m.); *Advokatsamfund* skyriaus vadovas (1985–1986 m.); tarnybos vadovas Teisingumo ministerijoje (1986–1991 m.); priimtas į advokatūrą (1991 m.); skyriaus vadovas (1991–1995 m.), Policijos departamento vadovas (1995–1999 m.), Teisės departamento vadovas (2000–2003 m.) Teisingumo ministerijoje; Danijos atstovas K 4 komitete (1995–2000 m.), Pagrindinėje Šengeno grupėje (1996–1998 m.) ir Europolo valdyboje (1998–2000 m.); *Højesteret* teisėjas (2003–2006 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. sausio 11 d.

Eleanor Sharpston

gimė 1955 m.; ekonomikos, kalbų ir teisės studijos Kembridžo *King's College* (1973–1977 m.); Oksfordo *Corpus Christi College* asistentė ir mokslo darbuotoja (1977–1980 m.); priimta į advokatūrą (*Middle Temple*, 1980 m.); baristerė (1980–1987 m. ir 1990–2005 m.); generalinio advokato, vėliau – teisėjo Sero Gordon Slynn teisės referentė (1987–1990 m.); Londono universiteto koledžo Europos teisės ir lyginamosios teisės dėstytoja (*Director of European Legal Studies*) (1990–1992 m.); Kembridžo universiteto Teisės fakulteto dėstytoja (1992–1998 m.), vėliau – afilijuotoji dėstytoja (1998–2005 m.); Kembridžo *Fellow of King's College* (1992–2010 m.); Kembridžo *Emeritus Fellow of King's College* (nuo 2011 m.); Kembridžo universiteto Europos teisės studijų centro asocijuotoji dėstytoja ir mokslo darbuotoja (*Senior Research Fellow*) (1998–2005 m.); *Queen's Counsel* (1999 m.); *bencher of Middle Temple* (2005 m.); *Honorary Fellow of Corpus Christi College* (Oksfordas, 2010 m.); LL.D (h.c.) Glazgas (2010 m.) ir Notingamas Trentas (2011 m.); Teisingumo Teismo generalinė advokatė nuo 2006 m. sausio 11 d.

Paolo Mengozzi

gimė 1938 m.; Bolonijos universiteto tarptautinės teisės dėstytojas ir Žano Monė Europos Bendrijų teisės katedros vedėjas; Madrido *Carlos III* universiteto daktaras *honoris causa*; *Johns Hopkins* (Bolonijos centras), *St. Johns* (Niujorkas), Džordžtauno, Paryžiaus II, *Georgia* (Atėnai) universitetų ir Tarptautinio universitetinio instituto (Liuksemburgas) kviestinis dėstytojas; Nijmegeno universiteto Europos verslo teisės „Pallas“ programos koordinatorius; Europos Bendrijų Komisijos patariamojo komiteto viešųjų pirkimų klausimais narys; valstybės sekretoriaus pavaduotojas pramonės ir prekybos klausimais Italijos pirmininkavimo Tarybai laikotarpiu; Europos bendrijos darbo grupės dėl Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) narys ir Hagos tarptautinės teisės akademijos tyrimų centro 1997 m. sesijos, skirtos PPO, pirmininkas; Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 1998 m. kovo 4 d. iki 2006 m. gegužės 3 d.; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2006 m. gegužės 4 d.

Yves Bot

gimė 1947 m.; Teisės fakulteto (Ruana) diplomas; Paryžiaus II Panteono-Aso universiteto teisės mokslų daktaras; Teisės fakulteto (Le Manas) asocijuotasis dėstytojas; Le Mano prokuratūros prokuroras, vėliau – pirmasis prokuroras (1974–1982 m.); Respublikos prokuroras prie Djepo apygardos teismo (1982–1984 m.); Respublikos prokuroras prie Strasbūro apygardos teismo (1984–1986 m.); Respublikos prokuroras prie Bastjos apygardos teismo (1986–1988 m.); generalinis advokatas prie Kano apeliacinio teismo (1988–1991 m.); Respublikos prokuroras prie Le Mano apygardos teismo (1991–1993 m.); teisingumo ministro reikalų patikėtinis (1993–1995 m.); Respublikos prokuroras prie Nantero apygardos teismo (1995–2002 m.); Respublikos prokuroras prie Paryžiaus apygardos teismo (2002–2004 m.); generalinis prokuroras prie Paryžiaus apeliacinio teismo (2004–2006 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Jean-Claude Bonichot

gimė 1955 m.; Meco universiteto teisės diplomas, Paryžiaus politikos mokslų instituto diplomas, studijos Nacionalinėje administravimo mokykloje (*École nationale d'administration*); Valstybės Tarybos *rapporteur* (1982–1985 m.), *commissaire du gouvernement* (1985–1987 m. ir 1992–1999 m.), asesorius (1999–2000 m.), Ginčų skyriaus 6-ojo poskyrio pirmininkas (2000–2006 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1987–1991 m.); Darbo, užimtumo ir profesinio mokymo reikalų ministro kabineto vadovas, vėliau – Viešosios tarnybos ir administracijos modernizavimo ministro kabineto vadovas (1991–1992 m.); Valstybės Tarybos misijos teisės klausimais prie Nacionalinės pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų sveikatos draudimo kasos vadovas (2001–2006 m.); Meco universiteto (1988–2000 m.), vėliau – Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto asocijuotasis dėstytojas (nuo 2000 m.); daugelio publikacijų administracinės teisės, Bendrijos teisės ir Europos žmogaus teisių klausimais autorius; „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme“ leidinio steigėjas ir redaktorių kolegijos pirmininkas; „Bulletin juridique des collectivités locales“ leidinio vienas steigėjų ir redaktorių kolegijos narys; Tyrimų, susijusių su institucijomis, urbanistikos ir būsto teise, grupės mokslo tarybos pirmininkas; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Thomas von Danwitz

gimė 1962 m.; studijos Bonoje, Ženevoje ir Paryžiuje; išlaikė valstybinį teisės egzaminą (1986 m. ir 1992 m.); Bonos universiteto teisės mokslų daktaras (1988 m.); Nacionalinės administravimo mokyklos (*École nationale d'administration*) tarptautinis viešojo administravimo diplomas (1990 m.); Bonos universiteto habilituotasis daktaras (1996 m.); Rūro universiteto (Bochumas) Teisės fakulteto Vokietijos viešosios teisės ir Europos teisės dėstytojas (1996–2003 m.), dekanas (2000–2001 m.); Kelno universiteto Vokietijos viešosios teisės ir Europos teisės dėstytojas (2003–2006 m.); Viešosios teisės ir administracinių mokslų instituto direktorius (2006 m.); Fletčerio teisės ir diplomatijos mokyklos (2000 m.), Fransua Rablė universiteto (Turas, 2001–2006 m.) ir Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto (2005–2006 m.) kviestinis dėstytojas; Fransua Rablė universiteto (Turas, 2010 m.) daktaras *honoris causa*; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Alexander Arabadjiev

gimė 1949 m.; teisės studijos Šv. Klemenso iš Ochrido universitete Sofijoje; Blagojevgrado pirmosios instancijos teismo teisėjas (1975–1983 m.); Blagojevgrado apygardos teismo teisėjas (1983–1986 m.); Aukščiausiojo Teismo teisėjas (1986–1991 m.); Konstitucinio Teismo teisėjas (1991–2000 m.); Europos žmogaus teisių komisijos narys (1997–1999 m.); Europos konvento dėl Europos ateities narys (2002–2003 m.); Parlamento narys (2001–2006 m.); stebėtojas Europos Parlamente; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2007 m. sausio 12 d.

Camelia Toader

gimė 1963 m.; Bukarešto universiteto teisės diplomas (1986 m.), teisės mokslų daktarė (1997 m.); Buftios pirmosios instancijos teismo teisėja stažuotoja (1986–1988 m.); Bukarešto 5-ojo sektoriaus pirmosios instancijos teismo teisėja (1988–1992 m.); priimta į Bukarešto advokatūrą (1992 m.); Bukarešto universiteto civilinės teisės ir Europos sutarčių teisės dėstytoja (1992–2005 m.), vėliau nuo 2005 m. etatinė dėstytoja; doktorantūros studijos ir mokslo tyrimai Makso Planko tarptautinės privatinės teisės institute Hamburge (1992–2004 m.); Teisingumo ministerijos Europos integracijos departamento vadovė (1997–1999 m.); Aukščiausiojo kasacinio ir teisingumo teismo teisėja (1999–2007 m.); Vienos universiteto kviestinė dėstytoja (2000 m. ir 2011 m.); Nacionalinio teisėjų instituto Bendrijos teisės dėstytoja (2003 m. ir 2005–2006 m.); kelių teisinių leidinių redaktorių kolegijų narė; nuo 2010 m. Tarptautinės lyginamosios teisės akademijos asocijuotoji narė ir Rumunijos akademijos Teisės tyrimų instituto Europos teisės studijų centro garbės tyrinėtoja; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2007 m. sausio 12 d.

Marek Safjan

gimė 1949 m.; Varšuvos universiteto teisės mokslų daktaras (1980 m.); Varšuvos universiteto habilituotasis teisės mokslų daktaras (1990 m.); teisės mokslų profesorius (1998 m.); Varšuvos universiteto Civilinės teisės instituto direktorius (1992–1996 m.); Varšuvos universiteto prorektorius (1994–1997 m.); Prancūzų teisės kultūros Henri Capitant draugijos (*Association Henri Capitant des amis de la culture juridique française*) Lenkų skyriaus generalinis sekretorius (1994–1998 m.); Lenkijos atstovas Europos Tarybos bioetikos komitete (1991–1997 m.); Konstitucinio Teismo teisėjas (1997–1998 m.), vėliau – šio teismo pirmininkas (1998–2006 m.); Tarptautinės lyginamosios teisės akademijos narys (nuo 1994 m.) ir jos pirmininko pavaduotojas (nuo 2010 m.), Tarptautinės teisės, etikos ir mokslų asociacijos narys (nuo 1995 m.), Lenkijos Helsinkio komiteto narys; Lenkijos menų ir mokslų akademijos narys; Europos Tarybos generalinio sekretoriaus suteiktas *pro merito* medalis (2007 m.); daugelio publikacijų civilinės, medicinos ir Europos teisės klausimais autorius; Europos universitetinio instituto daktaras *honoris causa* (2012 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Daniel Šváby

gimė 1951 m.; Bratislavos universiteto teisės mokslų daktaras; Bratislavos pirmosios instancijos teismo teisėjas; Bratislavos apeliacinio teismo civilinių bylų teisėjas ir pirmininko pavaduotojas; Teisingumo ministerijos Teisės instituto Civilinės ir šeimos teisės skyriaus narys; Aukščiausiojo Teismo komercinių bylų *ad interim* teisėjas; Europos žmogaus teisių komisijos (Strasbūras) narys; Konstitucinio Teismo teisėjas (2000–2004 m.); Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d. iki 2009 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Maria Berger

gimė 1956 m.; teisės ir ekonomikos studijos (1975–1979 m.), teisės mokslų daktarė; Insbruko universiteto Viešosios teisės ir politikos mokslų instituto asistentė ir dėstytoja (1979–1984 m.); Federalinės mokslo ir tyrimų ministerijos administratorė, vėliau – skyriaus vadovo pavaduotoja (1984–1988 m.); už Europos Sąjungos klausimus Federalinėje kanceliarijoje atsakingas asmuo (1988–1989 m.); Federalinės kanceliarijos Europos integracijos skyriaus (Austrijos pasirengimas narystei Europos Sąjungoje) vadovė (1989–1992 m.); ELPA priežiūros institucijos vadovė Ženevoje ir Briuselyje (1993–1994 m.); Kremso universiteto prie Dunojaus prorektorė (1995–1996 m.); Europos Parlamento narė (1996 m. lapkričio mėn.–2007 m. sausio mėn. ir 2008 m. gruodžio mėn.–2009 m. liepos mėn.) ir Teisės komiteto narė; Europos konvento dėl Europos ateities pakaitinė narė (2002 m. vasario mėn.–2003 m. liepos mėn.); Pergo miesto tarybos narė (1997 m. rugsėjo mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); federalinė teisingumo ministrė (2007 m. sausio mėn.–2008 m. gruodžio mėn.); publikacijos įvairiomis Europos Sąjungos teisės temomis; Vienos universiteto Europos teisės garbės profesorė; Sarbrukeno universiteto kvietinė dėstytoja; Insbruko universiteto senato garbės narė; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2009 m. spalio 7 d.

Niilo Jääskinen

gimė 1958 m.; Helsinkio universiteto teisės diplomas (1980 m.), trečiosios pakopos teisės studijų diplomas (1982 m.), teisės mokslų daktaras (2008 m.); Helsinkio universiteto dėstytojas (1980–1986 m.); teisės referentas Rovaniemi pirmosios instancijos teisme ir šio teismo laikinasis teisėjas (1983–1984 m.); Teisingumo ministerijos patarėjas teisės klausimais (1987–1989 m.), vėliau – Europos teisės skyriaus vadovas (1990–1995 m.); Užsienio reikalų ministerijos patarėjas teisės klausimais (1989–1990 m.); Suomijos Parlamento Didžiosios komisijos sekretorius ir patarėjas Europos klausimais (1995–2000 m.); Vyriausiojo administracinio teismo laikinasis teisėjas (2000 m. liepos mėn.–2002 m. gruodžio mėn.), vėliau – teisėjas (2003 m. sausio mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); vykstant deryboms dėl Suomijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą – už teisės ir institucinius klausimus atsakingas asmuo; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Pedro Cruz Villalón

gimė 1946 m.; Sevilijos universiteto teisės diplomas (1963–1968 m.) ir teisės mokslų daktaras (1975 m.); trečiosios pakopos studijos Breisgau Freiburgo universitete (1969–1971 m.); Sevilijos universiteto politikos teisės dėstytojas (1978–1986 m.); Sevilijos universiteto Konstitucinės teisės katedros vedėjas (1986–1992 m.); teisės referentas Ispanijos Konstituciniame Teisme (1986–1987 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo teisėjas (1992–1998 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo pirmininkas (1998–2001 m.); Berlyno mokslų kolegijos (*Wissenschaftskolleg*) *fellow* (2001–2002 m.); Madrido autonominio universiteto Konstitucinės teisės katedros vedėjas (2002–2009 m.); renkamas Valstybės Tarybos narys (2004–2009 m.); daugelio publikacijų autorius; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2009 m. gruodžio 14 d.

Alexandra (Sacha) Prechal

gimė 1959 m.; teisės studijos Groningeno universitete (1977–1983 m.); Amsterdamo universiteto teisės mokslų daktarė (1995 m.); Maastrichto universiteto Teisės fakulteto dėstytoja (1983–1987 m.); teisės referentė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1987–1991 m.); Amsterdamo universiteto Teisės fakulteto Europos instituto dėstytoja (1991–1995 m.); Tilburgo universiteto Teisės fakulteto Europos teisės dėstytoja (1995–2003 m.); Utrechto universiteto Teisės fakulteto Europos teisės dėstytoja ir Utrechto universiteto Europos instituto valdybos narė (nuo 2003 m.); įvairių nacionalinių ir tarptautinių teisės leidinių redaktorių kolegijos narė; daugelio publikacijų autorė; Nyderlandų karališkosios mokslų akademijos narė; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2010 m. birželio 10 d.

Egidijus Jarašiūnas

gimė 1952 m.; Vilniaus universiteto teisės diplomas (1974–1979 m.); Lietuvos teisės universiteto socialinių mokslų (teisė) daktaras (1999 m.); Lietuvos advokatūros narys (1979–1990 m.); Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo narys (1990–1992 m.); Lietuvos Respublikos Seimo narys ir Seimo Valstybės ir teisės komiteto narys (1992–1996 m.); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjas (1996–2005 m.), vėliau – Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininko patarėjas (nuo 2006 m.); Mykolo Romerio universiteto Konstitucinės teisės katedros asistentas (1997–2000 m.), vėliau – šios katedros asocijuotasis profesorius (2000–2004 m.), profesorius (nuo 2004 m.) ir galiausiai šios katedros vedėjas (2005–2007 m.); Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto dekanas (2007–2010 m.); Venecijos komisijos narys (2006–2010 m.); 1990 m. kovo 11 d. Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ signataras; daugelio publikacijų teisės klausimais autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2010 m. spalio 6 d.

Carl Gustav Fernlund

gimė 1950 m.; Lundo universiteto teisės diplomas (1975 m.); Landskronos pirmosios instancijos teismo kancleris (1976–1978 m.); Administracinio apeliacinio teismo asesorius (1978–1982 m.); Administracinio apeliacinio teismo pakaitinis teisėjas (1982 m.); Švedijos Parlamento nuolatinio Konstitucijos komiteto patarėjas teisės klausimais (1983–1985 m.); Finansų ministerijos patarėjas teisės klausimais (1985–1990 m.); Finansų ministerijos Fizinių asmenų pajamų mokesčio skyriaus vadovas (1990–1996 m.); Finansų ministerijos Akcizų skyriaus vadovas (1996–1998 m.); patarėjas mokesčių klausimais nuolatinėje Švedijos atstovybėje prie Europos Sąjungos (1998–2000 m.); Finansų ministerijos Mokesčių ir muitinės departamento generalinis direktorius teisės klausimais (2000–2005 m.); Vyriausiojo administracinio teismo teisėjas (2005–2009 m.); Geteborgo administracinio apeliacinio teismo pirmininkas (2009–2011 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2011 m. spalio 6 d.

José Luís da Cruz Vilaça

gimė 1944 m.; Koimbros universiteto teisės studijų diplomas ir politinės ekonomikos magistro diplomas; Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto tarptautinės ekonomikos mokslų daktaras; privaloma karinė tarnyba atlikta Jūrų reikalų ministerijoje (Teisingumo skyrius 1969–1972 m.); Portugalijos katalikiškojo universiteto ir Lisabonos Nova universiteto dėstytojas; Koimbros universiteto ir Lisabonos *Lusíada* universiteto dėstytojas (Europos studijų instituto direktorius); Portugalijos vyriausybės narys (1980–1983 m.); Vidaus reikalų ministerijos valstybės sekretorius, Ministrų tarybos prezidiumo valstybės sekretorius ir Europos reikalų valstybės sekretorius; Portugalijos Parlamento narys, krikščionių demokratų grupės pirmininko pavaduotojas; Teisingumo Teismo generalinis advokatas (1986–1988 m.); Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo pirmininkas (1989–1995 m.); Lisabonos advokatūros narys, Europos teisės ir konkurencijos teisės specialistas (1996–2012 m.); darbo grupės dėl Europos Bendrijų teismų sistemos ateities „Groupe Due“ narys (2000 m.); Europos Komisijos drausmės tarybos pirmininkas (2003–2007 m.); Portugalijos Europos teisės asociacijos pirmininkas (nuo 1999 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2012 m. spalio 8 d.

Melchior Wathelet

gimė 1949 m.; Lježo universiteto teisės diplomas ir ekonomikos mokslų diplomas; Harvardo universiteto (Jungtinės Valstijos) teisės magistras; *Paris Dauphine* universiteto daktaras *honoris causa*; Leuveno ir Lježo universitetų Europos teisės dėstytojas; Parlamento narys (1977–1995 m.); valstybės sekretorius, Valonijos regiono ministras ir ministras pirmininkas (1980–1988 m.); ministro pirmininko pavaduotojas, teisingumo ir viduriniųjų klasių ministras (1988–1992 m.); ministro pirmininko pavaduotojas, teisingumo ir ekonomikos reikalų ministras (1992–1995 m.); ministro pirmininko pavaduotojas, nacionalinės gynybos ministras (1995 m.); Vervjė meras (1995 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisėjas (1995–2003 m.); patarėjas teisės klausimais, vėliau – advokatas (2004–2012 m.); valstybės ministras (2009–2012 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2012 m. spalio 8 d.

Christopher Vajda

gimė 1955 m.; Kembridžo universiteto teisės diplomas; Briuselio laisvojo universiteto specialusis Europos teisės diplomas (*magna cum laude*); priimtas į Anglijos ir Velso advokatūrą (*Gray's Inn*, 1979 m.); baristeris (1979–2012 m.); priimtas į Šiaurės Airijos advokatūrą (1996 m.); *Queen's Counsel* (1997 m.); *Gray's Inn bencher* (2003 m.); *Crown Court Recorder* (2003–2012); Jungtinės Karalystės Europos teisės asociacijos išdininkas (2001–2012 m.); *European Community Law of Competition* straipsnių autorius (*Bellamy & Child*, 3–6 leid.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2012 m. spalio 8 d.

Nils Wahl

gimė 1961 m.; Stokholmo universiteto teisės mokslų daktaras (1995 m.), Žano Monė Europos teisės katedros asocijuotasis dėstytojas (docentas) ir vedėjas (1995 m.), Europos teisės dėstytojas (2001 m.); Mokymo fondo generalinis direktorius (1993–2004 m.); Švedijos asociacijos *Nätverket för europarättslig forskning* (Bendrijos teisės tyrimų tinklas) pirmininkas (2001–2006 m.); Konkurencijos teisės tarybos narys (2001–2006 m.); Pirmosios instancijos teismo, vėliau – Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d. iki 2012 m. lapkričio 28 d.; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2012 m. lapkričio 28 d.

Siniša Rodin

gimė 1963 m.; Zagrebo universiteto teisės mokslų daktaras (1995 m.); Mičigano universiteto teisės mokyklos teisės magistras (LL.M) (1992 m.); Harvardo teisės mokyklos kvietinis mokslininkas ir *Fulbright Fellow* (2001–2002 m.); nuo 1987 m. Zagrebo universiteto teisės fakulteto dėstytojas, vėliau – profesorius; nuo 2006 m. Žano Monė katedros vedėjas, o nuo 2011 m. – Žano Monė katedros vedėjas *ad personam*; Kornelio teisės mokyklos kvietinis dėstytojas (2012 m.); Kroatijos komisijos dėl konstitucijos reformos narys, darbo grupės dėl stojimo į Sąjungą vadovas (2009–2010 m.); derybų dėl Kroatijos stojimo į Sąjungą grupės narys (2006–2011 m.); daugelio publikacijų autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2013 m. liepos 4 d.

François Biltgen

gimė 1958 m.; Paryžiaus II teisės, ekonomikos ir socialinių mokslų universiteto teisės magistro diplomas (1981 m.) ir trečiosios pakopos (DEA) Bendrijos teisės studijų diplomas (1982 m.); Paryžiaus politikos mokslų instituto diplomas (1982 m.); Liuksemburgo advokatūros narys (1987–1999 m.); Deputatų Rūmų narys (1994–1999 m.); Ešo prie Alzeto miesto savivaldybės tarybos narys (1987–1999 m.); Ešo prie Alzeto miesto mero pavaduotojas (1997–1999 m.); Liuksemburgo delegacijos Europos Sąjungos regionų komitete pakaitinis narys (1994–1999 m.); darbo ir užimtumo ministras, religijų reikalų ministras, ryšių su Parlamentu ministras, deleguotasis ryšių ministras (1999–2004 m.); darbo ir užimtumo ministras, religijų reikalų ministras, kultūros, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ministras (2004–2009 m.); teisingumo ministras, viešosios tarnybos ir administracinės reformos ministras, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ministras, ryšių ir žiniasklaidos ministras, religijų reikalų ministras (2009–2013 m.); vienas iš Bolonijos proceso ministrų konferencijos pirmininkų (2005 m. ir 2009 m.); vienas iš Europos kosmoso agentūros ministrų konferencijos pirmininkų (2012–2013 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2013 m. spalio 7 d.

Küllike Jürimäe

gimė 1962 m.; Tartu universiteto teisės studijų (1981–1986 m.) diplomas; Respublikos prokuroro padėjėja Taline (1986–1991 m.); Estijos diplomatijos mokyklos studijų (1991–1992 m.) diplomas; Prekybos ir pramonės rūmų patarėja teisės klausimais (1991–1993 m.) ir generalinė patarėja (1992–1993 m.); Talino apeliacinio teismo teisėja (1993–2004 m.); Padujos ir Notingemo universitetų žmogaus teisių ir demokratizacijos studijų Europos magistro diplomas (2002–2003 m.); Pirmosios instancijos teismo, vėliau – Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d. iki 2013 m. spalio 23 d., Teisingumo Teismo teisėja nuo 2013 m. spalio 23 d.

Maciej Szpunar

gimė 1971 m.; Silezijos universiteto ir Europos koledžo Briugėje teisės diplomai; teisės mokslų daktaras (2000 m.); habilituotasis teisės mokslų daktaras (2009 m.); teisės mokslų profesorius (2013 m.); Kembridžo *Jesus College* (1998 m.), Lježo universiteto (1999 m.) ir Europos universitetinio instituto Florencijoje (2003 m.) kviestinis dėstytojas; advokatas (2001–2008 m.), Civilinės teisės kodifikavimo komisijos prie teisingumo ministro tarptautinės privatinės teisės komiteto narys (2001–2008 m.); Europos teisės akademijos Tryre Mokslo tarybos narys (nuo 2008 m.); Galiojančios Bendrijos privatinės teisės tyrimų grupės „Acquis Group“ narys (nuo 2006 m.); Europos integracijos komiteto tarnybos (2008–2009 m.), vėliau Užsienio reikalų ministerijos valstybės sekretoriaus pavaduotojas (2010–2013 m.); Teisingumo instituto Mokslo tarybos pirmininko pavaduotojas; Lenkijos vyriausybės atstovas daugelyje Europos Sąjungos teismuose nagrinėtų bylų; Lenkijos delegacijos vadovas derybose dėl Sutarties dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje; kelių teisės leidinių redaktorių kolegijos narys; daugelio publikacijų Europos teisės ir tarptautinės privatinės teisės klausimais autorius; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2013 m. spalio 23 d.

Constantinos Lycourgos

gimė 1964 m.; Panteono-Aso universiteto trečiosios pakopos Bendrijos teisės studijų diplomai (1987 m.) ir teisės mokslų daktaras (1991 m.); Panteono-Aso universiteto tęstinio mokymo centro lektorius; priimtas į Kipro advokatūrą (1993 m.); Kipro užsienio reikalų ministro specialusis patarėjas Europos klausimais (1996–1999 m.); derybų dėl Kipro stojimo į Europos Sąjungą grupės narys (1998–2003 m.); Kipro Respublikos Teisės tarnybos patarėjas Sąjungos teisės klausimais (1999–2002 m.); Kipro graikų delegacijų narys vykstant deryboms dėl bendro Kipro problemos sprendimo (2002–2014 m.); Kipro Respublikos pagrindinis teisininkas (2002–2007 m.), vėliau – pagrindinis advokatas (2007–2014 m.) ir Kipro Respublikos Teisės tarnybos Europos teisės departamento direktorius (2003–2014 m.); Kipro vyriausybės atstovas Europos Sąjungos teismuose (2004–2014 m.); Europos viešosios teisės organizacijos (Atėnai, Graikija) valdybos narys (nuo 2013 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2014 m. spalio 8 d.

Alfredo Calot Escobar

gimė 1961 m.; Valensijos universiteto teisės studijų (1979–1984 m.) diplomai; Valensijos autonominio regiono Prekybos rūmų tarybos prekybos analitikas (1986 m.); teisininkas lingvistas Teisingumo Teisme (1986–1990 m.); teisininkas revizorius Teisingumo Teisme (1990–1993 m.); Teisingumo Teismo spaudos ir informacijos tarnybos administratorius (1993–1995 m.); Europos Parlamento Institucinių reikalų komiteto sekretoriato administratorius (1995–1996 m.); Teisingumo Teismo kanclerio atašė (1996–1999 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1999–2000 m.); Teisingumo Teismo Ispanų kalbos vertimų raštu skyriaus vadovas (2000–2001 m.); Teisingumo Teismo vertimo raštu tarnybos direktorius, vėliau – generalinis direktorius (2001–2010 m.); Teisingumo Teismo kancleris nuo 2010 m. spalio 7 d.

2. Teisingumo Teismo sudėties pasikeitimai 2014 m.

2014 m. spalio 8 d. iškilmingas posėdis

Atsistatydinus iš pareigų George Arestis, Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai 2014 m. rugsėjo 24 d. sprendimu likusiam kadencijos laikui, t. y. iki 2018 m. spalio 6 d., teisėju paskyrė Constantinos Lycourgos.

Šią dieną Europos Sąjungos Teisingumo Teismo būstinėje įvyko iškilmingas posėdis naujojo teisėjo prisiekimo ir pradėjimo eiti pareigas proga.

3. Vyresniškumo tvarka

2014 m. sausio 1 d.–2014 m. liepos 3 d.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas K. LENAERTS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkė R. SILVA DE LAPUERTA
Trečiosios kolegijos pirmininkas M. ILEŠIČ
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas L. BAY LARSEN
Penktosios kolegijos pirmininkas T. von DANWITZ
Pirmasis generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN
Dešimtosios kolegijos pirmininkas E. JUHÁSZ
Šeštosios kolegijos pirmininkas A. BORG BARTHET
Devintosios kolegijos pirmininkas M. SAFJAN
Aštuntosios kolegijos pirmininkas C. G. FERNLUND
Septintosios kolegijos pirmininkas J. L. da CRUZ VILAÇA
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas G. ARESTIS
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas E. LEVITS
Teisėjas A. Ó CAOIMH
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGGOZZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas J.-C. BONICHOT
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėja C. TOADER
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Generalinis advokatas M. WATHELET
Teisėjas C. VAJDA
Generalinis advokatas N. WAHL
Teisėjas S. RODIN
Teisėjas F. BILTGEN
Teisėja K. JÜRIMÄE
Generalinis advokatas M. SZPUNAR

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

2014 m. liepos 4 d.–2014 m. spalio 8 d.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas K. LENAERTS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkė R. SILVA DE LAPUERTA
Trečiosios kolegijos pirmininkas M. ILEŠIČ
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas L. BAY LARSEN
Penktosios kolegijos pirmininkas T. von DANWITZ
Pirmasis generalinis advokatas M. WATHELET
Aštuntosios kolegijos pirmininkas A. Ó CAOIMH
Septintosios kolegijos pirmininkas J.-C. BONICHOT
Dešimtosios kolegijos pirmininkas C. VAJDA
Šeštosios kolegijos pirmininkas S. RODIN
Devintosios kolegijos pirmininkė K. JÜRIMÄE
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas G. ARESTIS
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas E. LEVITS
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGGOZZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėja C. TOADER
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Teisėjas C. G. FERNLUND
Teisėjas J. L. da CRUZ VILAÇA
Generalinis advokatas N. WAHL
Teisėjas F. BILTGEN
Generalinis advokatas M. SZPUNAR

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

2014 m. spalio 9 d.–2014 m. gruodžio 31 d.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas
K. LENAERTS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkė R. SILVA DE
LAPUERTA
Trečiosios kolegijos pirmininkas M. ILEŠIČ
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas L. BAY LARSEN
Penktosios kolegijos pirmininkas T. von DANWITZ
Pirmasis generalinis advokatas M. WATHELET
Aštuntosios kolegijos pirmininkas A. Ó CAOIMH
Septintosios kolegijos pirmininkas
J.-C. BONICHOT
Dešimtosios kolegijos pirmininkas C. VAJDA
Šeštosios kolegijos pirmininkas S. RODIN
Devintosios kolegijos pirmininkė K. JÜRIMÄE
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas E. LEVITS
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOZZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėja C. TOADER
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Teisėjas C. G. FERNLUND
Teisėjas J. L. da CRUZ VILAÇA
Generalinis advokatas N. WAHL
Teisėjas F. BILTGEN
Generalinis advokatas M. SZPUNAR
Teisėjas C. LYCOURGOS

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

4. Buvē Teisingumo Teismo nariai

Massimo Pilotti, teisėjas (1952–1958 m.), pirmininkas (1952–1958 m.)
Petrus Serrarens, teisėjas (1952–1958 m.)
Adrianus Van Kleffens, teisėjas (1952–1958 m.)
Jacques Rueff, teisėjas (1952–1959 m. ir 1960–1962 m.)
Otto Riese, teisėjas (1952–1963 m.)
Maurice Lagrange, generalinis advokatas (1952–1964 m.)
Louis Delvaux, teisėjas (1952–1967 m.)
Charles Léon Hammes, teisėjas (1952–1967 m.), pirmininkas (1964–1967 m.)
Karl Roemer, generalinis advokatas (1953–1973 m.)
Nicola Catalano, teisėjas (1958–1962 m.)
Rino Rossi, teisėjas (1958–1964 m.)
Andreas Matthias Donner, teisėjas (1958–1979 m.), pirmininkas (1958–1964 m.)
Alberto Trabucchi, teisėjas (1962–1972 m.), vėliau – generalinis advokatas (1973–1976 m.)
Robert Lecourt, teisėjas (1962–1976 m.), pirmininkas (1967–1976 m.)
Walter Strauss, teisėjas (1963–1970 m.)
Joseph Gand, generalinis advokatas (1964–1970 m.)
Riccardo Monaco, teisėjas (1964–1976 m.)
Josse J. Mertens de Wilmars, teisėjas (1967–1984 m.), pirmininkas (1980–1984 m.)
Pierre Pescatore, teisėjas (1967–1985 m.)
Alain Louis Dutheil de Lamothe, generalinis advokatas (1970–1972 m.)
Hans Kutscher, teisėjas (1970–1980 m.), pirmininkas (1976–1980 m.)
Henri Mayras, generalinis advokatas (1972–1981 m.)
Cearbhall O'Dalaigh, teisėjas (1973–1974 m.)
Max Sørensen, teisėjas (1973–1979 m.)
Gerhard Reischl, generalinis advokatas (1973–1981 m.)
Jean-Pierre Warner, generalinis advokatas (1973–1981 m.)
Alexander J. Mackenzie Stuart, teisėjas (1973–1988 m.), pirmininkas (1984–1988 m.)
Aindrias O'Keeffe, teisėjas (1975–1985 m.)
Adolphe Touffait, teisėjas (1976–1982 m.)
Francesco Capotorti, teisėjas (1976 m.), vėliau – generalinis advokatas (1976–1982 m.)
Giacinto Bosco, teisėjas (1976–1988 m.)
Thymen Koopmans, teisėjas (1979–1990 m.)
Ole Due, teisėjas (1979–1994 m.), pirmininkas (1988–1994 m.)
Ulrich Everling, teisėjas (1980–1988 m.)
Alexandros Chloros, teisėjas (1981–1982 m.)
Simone Rozès, generalinė advokatė (1981–1984 m.)
Pieter Verloren van Themaat, generalinis advokatas (1981–1986 m.)
Seras Gordon Slynn, generalinis advokatas (1981–1988 m.), vėliau – teisėjas (1988–1992 m.)
Fernand Grévisse, teisėjas (1981–1982 m. ir 1988–1994 m.)
Kai Bahlmann, teisėjas (1982–1988 m.)
Yves Galmot, teisėjas (1982–1988 m.)
G. Federico Mancini, generalinis advokatas (1982–1988 m.), vėliau – teisėjas (1988–1999 m.)
Constantinos Kakouris, teisėjas (1983–1997 m.)

Marco Darmon, generalinis advokatas (1984–1994 m.)
René Joliet, teisėjas (1984–1995 m.)
Carl Otto Lenz, generalinis advokatas (1984–1997 m.)
Thomas Francis O’Higgins, teisėjas (1985–1991 m.)
Fernand Schockweiler, teisėjas (1985–1996 m.)
José Luís da Cruz Vilaça, generalinis advokatas (1986–1988 m.)
José Carlos de Carvalho Moithinho de Almeida, teisėjas (1986–2000 m.)
Jean Mischo, generalinis advokatas (1986–1991 m. ir 1997–2003 m.)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, teisėjas (1986–2003 m.), pirmininkas (1994–2003 m.)
Manuel Díez de Velasco, teisėjas (1988–1994 m.)
Manfred Zuleeg, teisėjas (1988–1994 m.)
Walter Van Gerven, generalinis advokatas (1988–1994 m.)
Giuseppe Tesauro, generalinis advokatas (1988–1998 m.)
Francis Geoffrey Jacobs, generalinis advokatas (1988–2006 m.)
Paul Joan George Kapteyn, teisėjas (1990–2000 m.)
John L. Murray, teisėjas (1991–1999 m.)
Claus Christian Gulmann, generalinis advokatas (1991–1994 m.), vėliau – teisėjas (1994–2006 m.)
David Alexander Ogilvy Edward, teisėjas (1992–2004 m.)
Michael Bendik Elmer, generalinis advokatas (1994–1997 m.)
Günter Hirsch, teisėjas (1994–2000 m.)
Georges Cosmas, generalinis advokatas (1994–2000 m.)
Antonio Mario La Pergola, teisėjas (1994 m. ir 1999–2006 m.), generalinis advokatas (1995–1999 m.)
Jean-Pierre Puissechet, teisėjas (1994–2006 m.)
Philippe Léger, generalinis advokatas (1994–2006 m.)
Hans Ragnemalm, teisėjas (1995–2000 m.)
Nial Fennelly, generalinis advokatas (1995–2000 m.)
Leif Sevón, teisėjas (1995–2002 m.)
Melchior Wathelet, teisėjas (1995–2003 m.)
Peter Jann, teisėjas (1995–2009 m.)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, generalinis advokatas (1995–2009 m.)
Romain Schintgen, teisėjas (1996–2008 m.)
Krateros Ioannou, teisėjas (1997–1999 m.)
Siegbert Alber, generalinis advokatas (1997–2003 m.)
Antonio Saggio, generalinis advokatas (1998–2000 m.)
Fidelma O’Kelly Macken, teisėja (1999–2004 m.)
Stig Von Bahr, teisėjas (2000–2006 m.)
Ninon Colneric, teisėja (2000–2006 m.)
Leendert A. Geelhoed, generalinis advokatas (2000–2006 m.)
Christine Stix-Hackl, generalinė advokatė (2000–2006 m.)
Christiaan Willem Anton Timmermans, teisėjas (2000–2010 m.)
José Narciso Da Cunha Rodrigues, teisėjas (2000–2012 m.)
Luís Miguel Póaires Pessoa Maduro, generalinis advokatas (2003–2009 m.)
Jerzy Makarczyk, teisėjas (2004–2009 m.)
Ján Klučka, teisėjas (2004–2009 m.)
Pranas Kūris, teisėjas (2004–2010 m.)
Konrad Hermann Theodor Schieman, teisėjas (2004–2012 m.)

Uno Löhmus, teisėjas (2004–2013 m.)
Pernilla Lindh, teisėja (2006–2011 m.)
Ján Mazák, generalinis advokatas (2006–2012 m.)
Verica Trstenjak, generalinė advokatė (2006–2012 m.)
Jean-Jacques Kasel, teisėjas (2008–2013 m.)
Georges Arestis, teisėjas (2004–2014 m.)

Pirmininkai

Massimo Pilotti (1952–1958 m.)
Andreas Matthias Donner (1958–1964 m.)
Charles Léon Hammes (1964–1967 m.)
Robert Lecourt (1967–1976 m.)
Hans Kutscher (1976–1980 m.)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984 m.)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988 m.)
Ole Due (1988–1994 m.)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003 m.)

Kancleriai

Albert Van Houtte (1953–1982 m.)
Paul Heim (1982–1988 m.)
Jean-Guy Giraud (1988–1994 m.)
Roger Grass (1994–2010 m.)

D – Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Teisingumo Teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2010–2014 m.)

Gautos bylos

2. Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)
3. Ieškinio dalykinė sritis (2014 m.)
4. Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo (2010–2014 m.)

Baigtos bylos

5. Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)
6. Sprendimai, nutartys, nuomonės (2014 m.)
7. Teismo sudėtis (2010–2014 m.)
8. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi (2010–2014 m.)
9. Ieškinio dalykinė sritis (2010–2014 m.)
10. Ieškinio dalykinė sritis (2014 m.)
11. Sprendimai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo: sprendimo esmė (2010–2014 m.)
12. Proceso trukmė (sprendimai ir jurisdikcinės nutartys) (2010–2014 m.)

Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

13. Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)
14. Teismo sudėtis (2010–2014 m.)

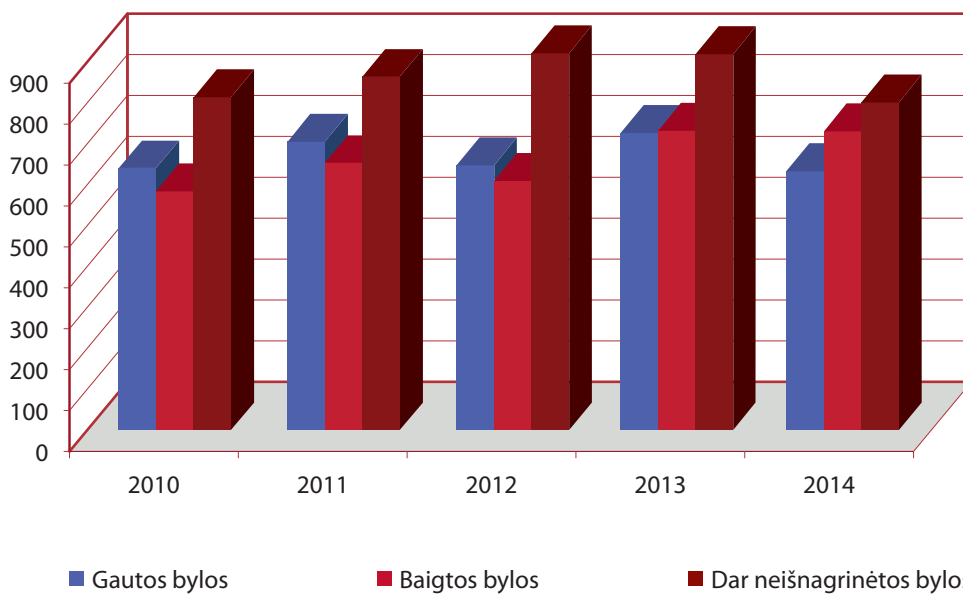
Kita

15. Pagreitintos procedūros (2010–2014 m.)
16. Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros (2010–2014 m.)
17. Laikinių apsaugos priemonių taikymo procedūros (2014 m.)

Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2014 m.)

18. Gautos bylos ir sprendimai
19. Pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir metus)
20. Pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir teismą)
21. Pateikti ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo

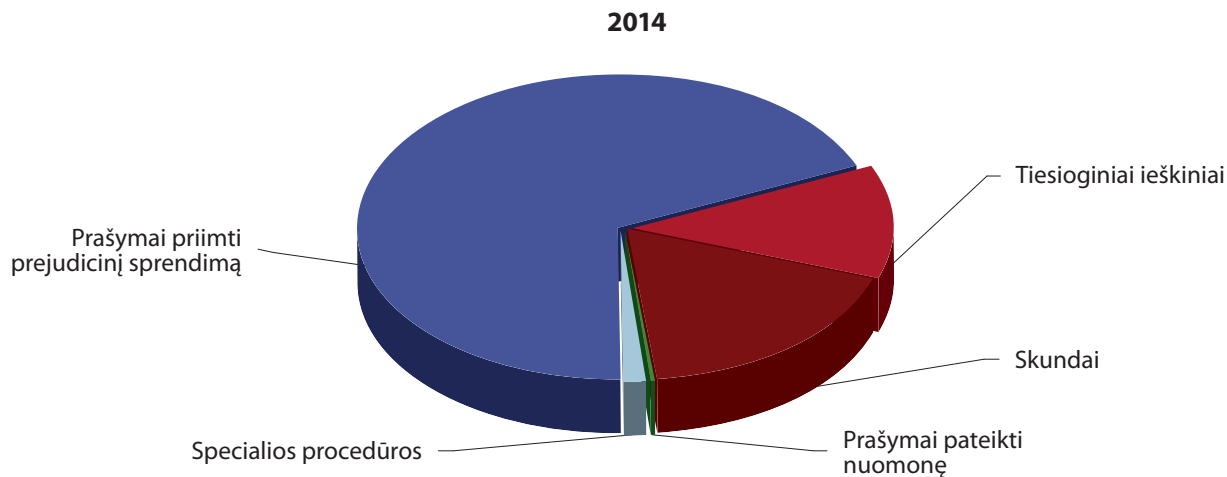
1. *Bendrieji Teisingumo Teismo veiklos duomenys* **Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2010–2014 m.)¹**

	2010	2011	2012	2013	2014
Gautos bylos	631	688	632	699	622
Baigtos bylos	574	638	595	701	719
Dar neišnagrinėtos bylos	799	849	886	884	787

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2. *Gautos bylos – Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)*¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	385	423	404	450	428
Tiesioginiai ieškiniai	136	81	73	72	74
Skundai	97	162	136	161	111
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	6	13	3	5	
Prašymai pateikti nuomonę			1	2	1
Specialios procedūros ²	7	9	15	9	8
Iš viso	631	688	632	699	622
Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	3	3		1	3

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

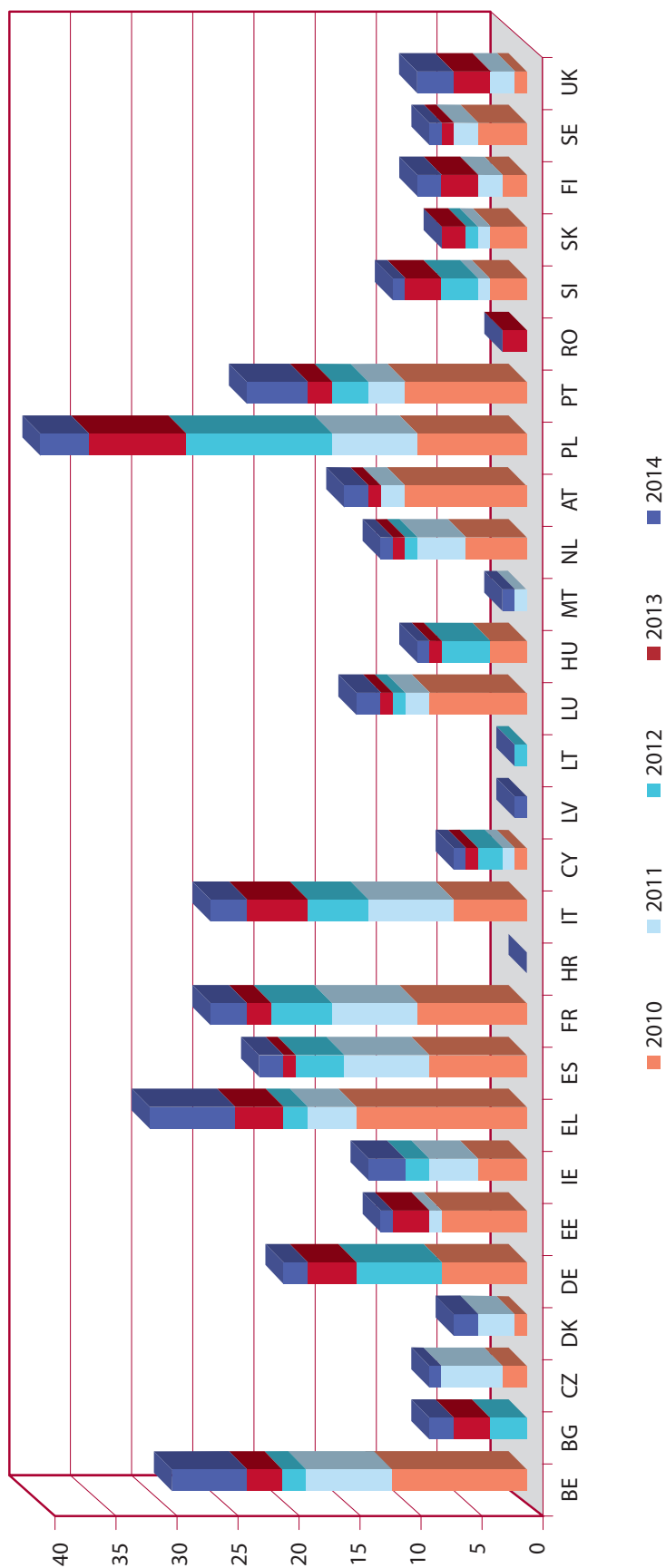
² „Specialiomis“ laikomos procedūros dėl: nemokamos teisinės pagalbos suteikimo, atlygintinų išlaidų nustatymo, sprendimo ištaisymo, protesto dėl už akių priimto sprendimo, trečiojo asmens skundo, sprendimo išaiškinimo, sprendimo peržiūros, pirmojo generalinio advokato pasiūlymo persvarstyti Bendrojo Teismo sprendimą, turto suvaržymo ir imunitetų.

3. *Gautos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2014 m.)*¹

	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Skundai	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Specialios procedūros
Aplinka	22	15	4		41	
Bendra užsienio ir saugumo politika	1	1	5		7	
Bendra žuvininkystės politika			2		2	
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	2				2	
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	4	2			6	
Ekonominė ir pinigų politika	2		1		3	
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda			1		1	
Energetika		4			4	
Europos Sąjungos išorės veiksmai	2				2	
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...)	4				4	
Institucinė teisė	2	12	11		25	2
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	13		34		47	
Įsisteigimo laisvė	26				26	
Konkurencija	8		15		23	
Laisvas asmenų judėjimas	6	5			11	
Laisvas kapitalo judėjimas	5	2			7	
Laisvas prekių judėjimas	10	1			11	
Laisvė teikti paslaugas	16	1	1	1	19	
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	49	3	1		53	
Mokesčiai	54	3			57	
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas			2		2	
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	19		5		24	
Pramonės politika	8	1			9	
Prekybos politika	8		3		11	
Sąjungos pilietybė	7	1	1		9	
Sąjungos teisės principai	21	1	1		23	
Socialinė politika	20	5			25	
Susipažinimas su dokumentais			1		1	
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas			1		1	
Teisės aktų derinimas	19	2			21	
Transeuropiniai tinklai			1		1	
Transportas	24	5			29	
Užimtumas			1		1	
Valstybės pagalba	11	6	15		32	
Vartotojų apsauga	34				34	
Viešieji pirkimai	20		1		21	
Visuomenės sveikata		1	1		2	
Žemės ūkis	9	1	3		13	
SESV	426	72	111	1	610	2
Pareigūnų tarnybos nuostatai	1				1	
Privilegijos ir imunitetai	1	1			2	
Procesas						6
Kita	2	1			3	6
AE sutartis		1			1	
IŠ VISO BENDRAI	428	74	111	1	614	8

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

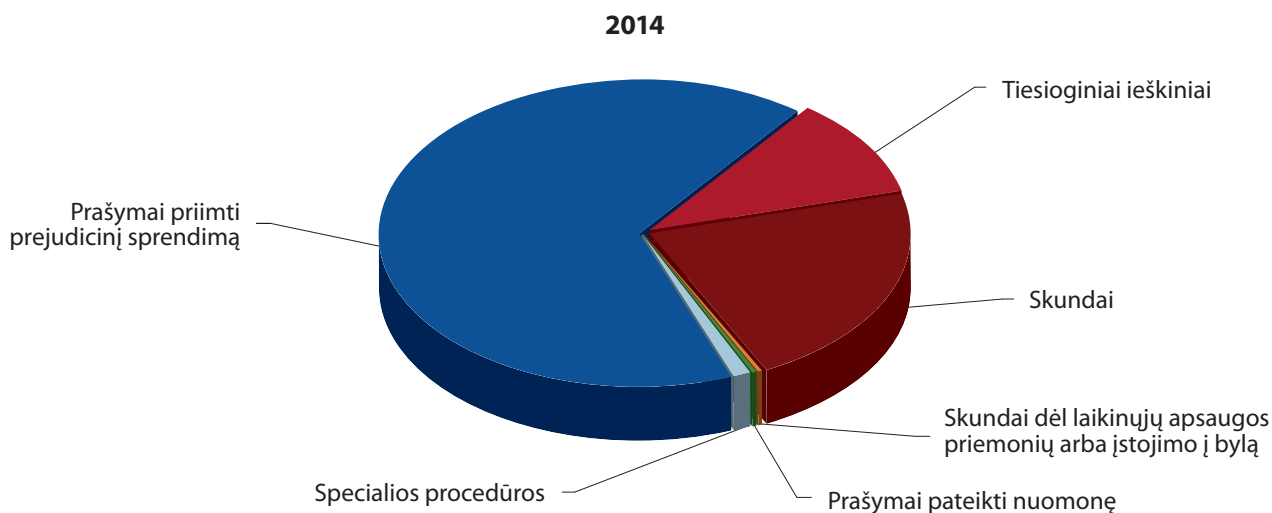
4. Gautos bylos – leškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo (2010–2014 m.)¹⁾

	2010	2011	2012	2013	2014
Belgija	11	7	2	3	6
Bulgarija			3	3	2
Čekijos Respublika	2	5			1
Danija	1	3			2
Vokietija	7		7	4	2
Estija	7	1		3	1
Airija	4	4	2		3
Graikija	14	4	2	4	7
Ispanija	8	7	4	1	2
Prancūzija	9	7	5	2	3
Kroatija					
Italija	6	7	5	5	3
Kipras	1	1	2	1	1
Latvija					1
Lietuva			1		
Liuksemburgas	8	2	1	1	2
Vengrija	3		4	1	1
Malta		1			1
Nyderlandai	5	4	1	1	1
Austrija	10	2		1	2
Lenkija	9	7	12	8	4
Portugalija	10	3	3	2	5
Rumunija				2	
Slovėnija	3	1	3	3	1
Slovakija	3	1	1	2	
Suomija	2	2		3	2
Švedija	4	2		1	1
Jungtinė Karalystė	1	2		3	3
Iš viso	128	73	58	54	57

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

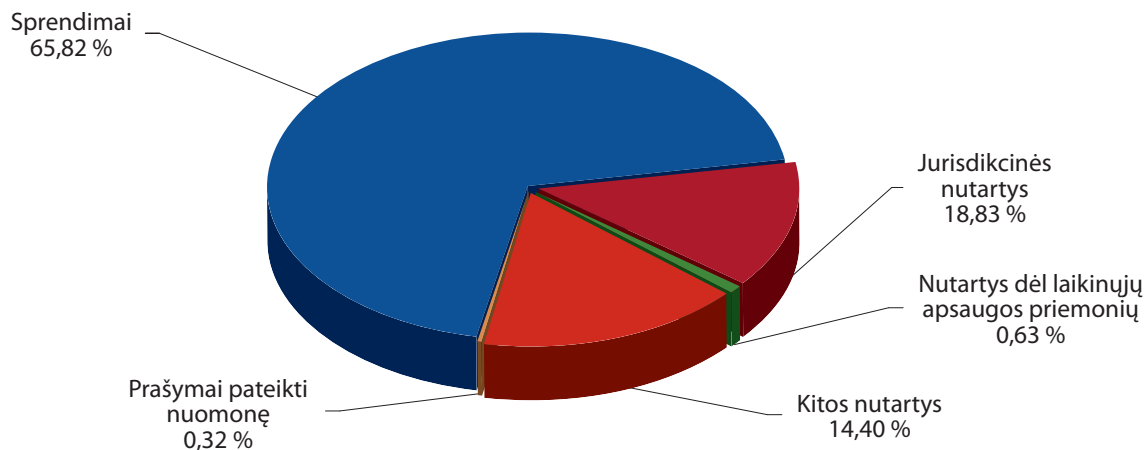
5. Baigtos bylos – Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	339	388	386	413	476
Tiesioginiai ieškiniai	139	117	70	110	76
Skundai	84	117	117	155	157
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	4	7	12	5	1
Prašymai pateikti nuomonę		1		1	2
Specialios procedūros	8	8	10	17	7
Iš viso	574	638	595	701	719

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

6. Baigtos bylos – Sprendimai, nutartys, nuomonės (2014 m.)¹

	Sprendimai	Jurisdikcinės nutartys ²	Nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių ³	Kitos nutartys ⁴	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	296	60		64		420
Tiesioginiai ieškiniai	56			19		75
Skundai	64	53	3	8		128
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą			1			1
Prašymai pateikti nuomonę					2	2
Specialios procedūros		6				6
Iš viso	416	119	4	91	2	632

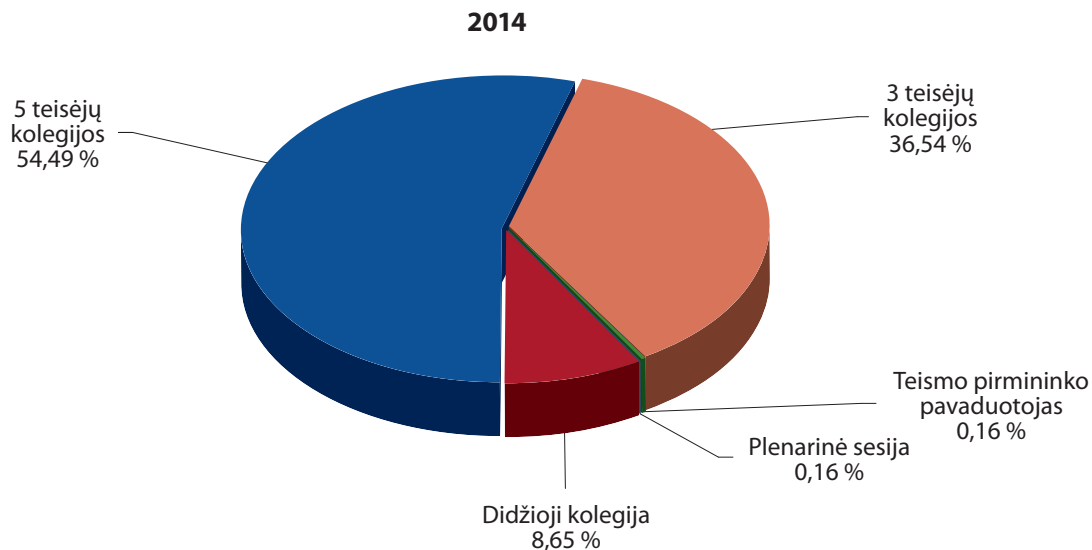
¹ Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

² Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

³ Nutartys, priimtose pateikus prašymą pagal SESV 278 ir 279 straipsnius (anksčiau – EB 242 ir 243 straipsniai), SESV 280 straipsnį (anksčiau – EB 244 straipsnis) ar atitinkamas EAEBS nuostatas arba apskundus nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą.

⁴ Nutartys dėl proceso užbaigimo, kai byla išbraukiama iš registro, nėra pagrindo priimti sprendimą arba byla perduodama Bendrajam Teismui.

7. Baigtos bylos – Teismo sudėtis (2010–2014 m.)¹

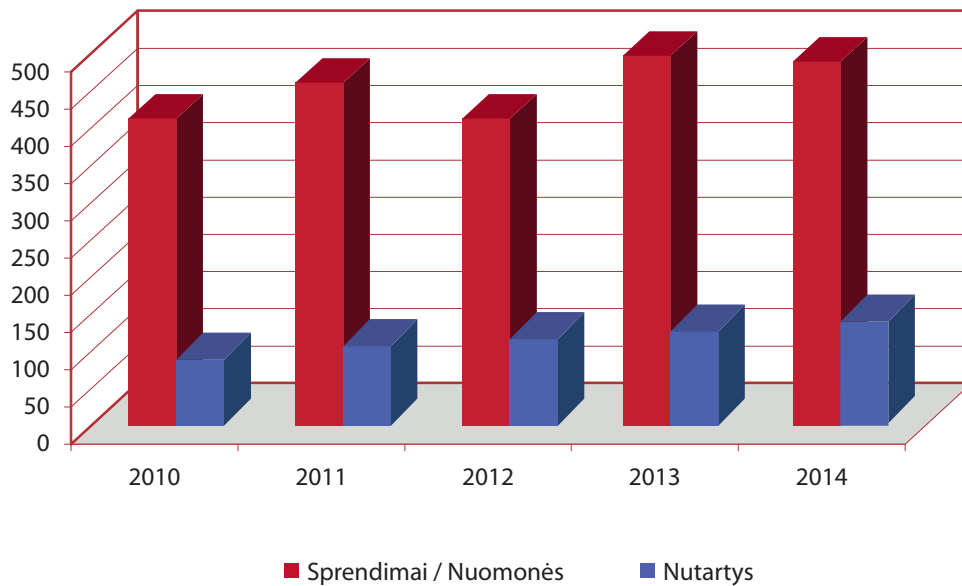

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Plenarinė sesija				1		1	1		1				1		1
Didžioji kolegija	70	1	71	62		62	47		47	52		52	51	3	54
5 teisėjų kolegijos	280	8	288	290	10	300	275	8	283	348	18	366	320	20	340
3 teisėjų kolegijos	56	76	132	91	86	177	83	97	180	91	106	197	110	118	228
Teismo pirmininkas		5	5		4	4		12	12						
Teismo pirmininko pavaduotojas											5	5		1	1
Iš viso	406	90	496	444	100	544	406	117	523	491	129	620	482	142	624

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

² Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

8. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi (2010–2014 m.)^{1 2}

	2010	2011	2012	2013	2014
Sprendimai / Nuomonės	406	444	406	491	482
Nutartys	90	100	117	129	142
Iš viso	496	544	523	620	624

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

² Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

9. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi – ieškinio dalykinė sritis (2010–2014 m.)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Aplinka ³	9	35	27	35	30
Aplinka ir vartotojai ³	48	25	1		
Bendra užsienio ir saugumo politika	2	3	9	12	3
Bendra žuvininkystės politika	2	1			5
Bendrasis muitų tarifas ⁴	7	2			
Bendrijų biudžetas ²	1				
Bendrijų nuosavi ištekliai ²	5	2			
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)		1			5
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	6	8	8	12	6
Ekonominė ir pinigų politika	1		3		1
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda			3	6	8
Energetika	2	2		1	3
Europos Sąjungos išorės veiksmai	10	8	5	4	6
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...) ²	1	4	3	2	5
Įmonių teisė	17	8	1	4	3
Institucinė teisė	26	20	27	31	18
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	38	47	46	43	69
Įsisteigimo laisvė	17	21	6	13	9
Konkurencija	13	19	30	42	28
Laisvas asmenų judėjimas	17	9	18	15	20
Laisvas kapitalo judėjimas	6	14	21	8	6
Laisvas prekių judėjimas	6	8	7	1	10
Laisvė teikti paslaugas	30	27	29	16	11
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	24	24	37	46	51
Mokesčiai	66	49	64	74	52
Mokslo tyrimai, informacija, švietimas, statistika	1				
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas			1	1	
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas ⁴	15	19	19	11	21
Naujų valstybių įstojimas		1	2		
Pramonės politika	9	9	8	15	3
Prekybos politika	2	2	8	6	7
Regioninė politika	2				
Sąjungos pilietybė	6	6	8	12	9
Sąjungos teisės principai	4	15	7	17	23
Socialinė politika	36	36	28	27	51
Susipažinimas su dokumentais		2	5	6	4
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas			1		1
Teisės aktų derinimas	15	15	12	24	25
Transportas	4	7	14	17	18

>>>

	2010	2011	2012	2013	2014
Turizmas			1		
Valstybės pagalba	16	48	10	34	41
Vartotojų apsauga ³	3	4	9	19	20
Viešieji pirkimai		8	12	12	13
Visuomenės sveikata		3	1	2	3
Žemės ūkis	15	23	22	33	29
EB sutartis / SESV	482	535	513	601	617
ES sutartis	4	1			
AP sutartis		1			
Pareigūnų tarnybos nuostatai	4			5	1
Privilegijos ir imunitetai		2	3		
Procesas	6	5	7	14	6
Kita	10	7	10	19	7
IŠ VISO BENDRAI	496	544	523	620	624

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

² Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

³ Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

⁴ Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

10. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi – ieškinio dalykinė sritis (2014 m.)¹

	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Aplinka	28	2	30
Bendra užsienio ir saugumo politika	2	1	3
Bendra žuvininkystės politika	5		5
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)		5	5
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	6		6
Ekonominė ir pinigų politika	1		1
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	8		8
Energetika	3		3
Europos Sąjungos išorės veiksmai	4	2	6
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...)	4	1	5
Įmonių teisė	2	1	3
Institucinė teisė	14	4	18
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	36	33	69
Įsisteigimo laisvė	9		9
Konkurencija	26	2	28
Laisvas asmenų judėjimas	20		20
Laisvas kapitalo judėjimas	6		6
Laisvas prekių judėjimas	8	2	10
Laisvė teikti paslaugas	9	2	11
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	47	4	51
Mokesčiai	46	6	52
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	20	1	21
Pramonės politika	2	1	3
Prekybos politika	7		7
Sąjungos pilietybė	7	2	9
Sąjungos teisės principai	10	13	23
Socialinė politika	43	8	51
Susipažinimas su dokumentais	3	1	4
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		1	1
Teisės aktų derinimas	23	2	25
Transportas	17	1	18
Valstybės pagalba	13	28	41
Vartotojų apsauga	17	3	20
Viešieji pirkimai	11	2	13
Visuomenės sveikata	2	1	3
Žemės ūkis	22	7	29
EB sutartis / SESV	481	136	617

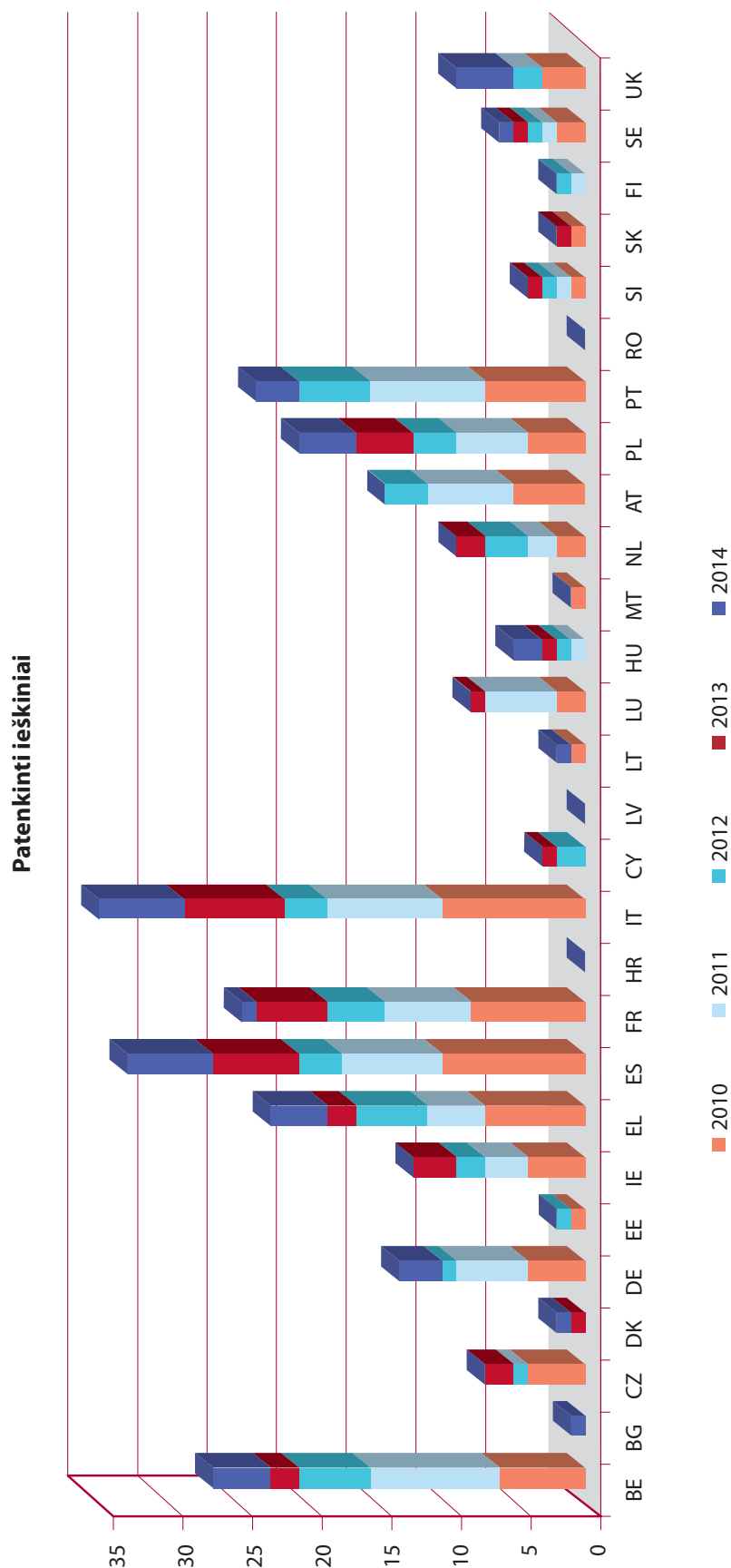
>>>

	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Pareigūnų tarnybos nuostatai	1		1
Procesas		6	6
Kita	1	6	7
IŠ VISO BENDRAI	482	142	624

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

² Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

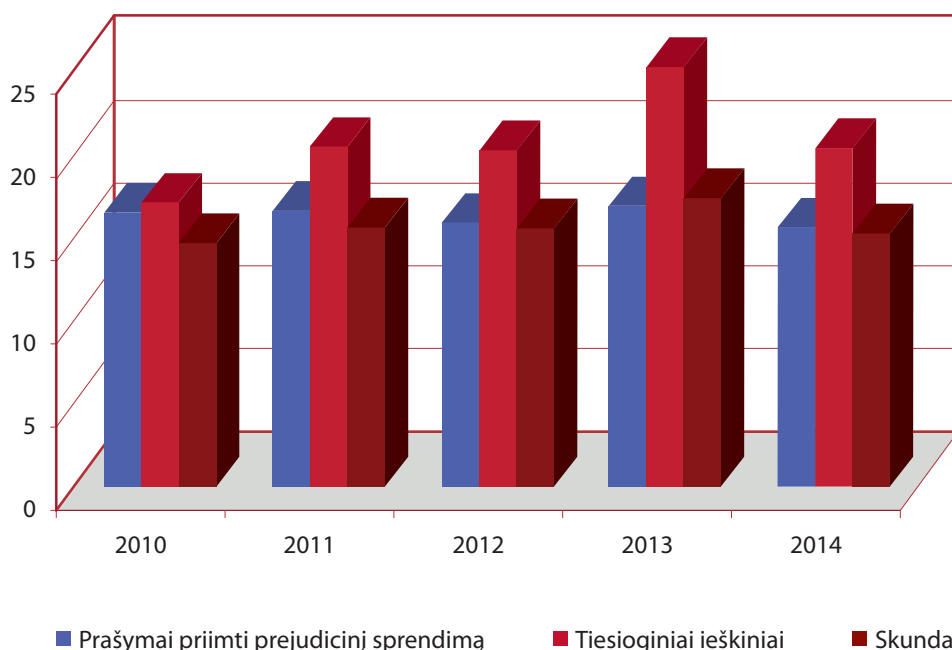
11. Baigtos bylos – Sprendimai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo: sprendimo esmė (2010–2014 m.)¹⁾

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį
Belgija	6	1	9	1	5	1	2	1	4	1
Bulgarija									1	1
Čekijos Respublika	4				1		2	2		
Danija							1	1	1	
Vokietija	4	2	5		1	2		2	3	1
Estija	1				1					
Airija	4		3		2		3	1		
Graikija	7		4		5		2	1	4	
Ispanija	10	2	7	1	3		6		6	
Prancūzija	8	2	6		4		5	3	1	
Kroatija										
Italija	10		8	1	3		7	1	6	
Kipras				1	2		1			
Latvija										
Lietuva	1								1	
Liuksemburgas	2		5				1	1		
Vengrija			1	1	1		1		2	
Malta	1	1		1						
Nyderlandai	2	1	2		3	1	2	2		1
Austrija	5		6		3			1		
Lenkija	4	1	5		3		4	2	4	
Portugalija	7	1	8	1	5			1	3	
Rumunija				1						
Slovėnija	1		1		1		1			
Slovakija	1			1		1	1			
Suomija			1		1			2		
Švedija	2		1		1		1	1	1	
Jungtinė Karalystė	3	1			2			1	4	
Iš viso	83	12	72	9	47	5	40	23	41	3

¹ Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

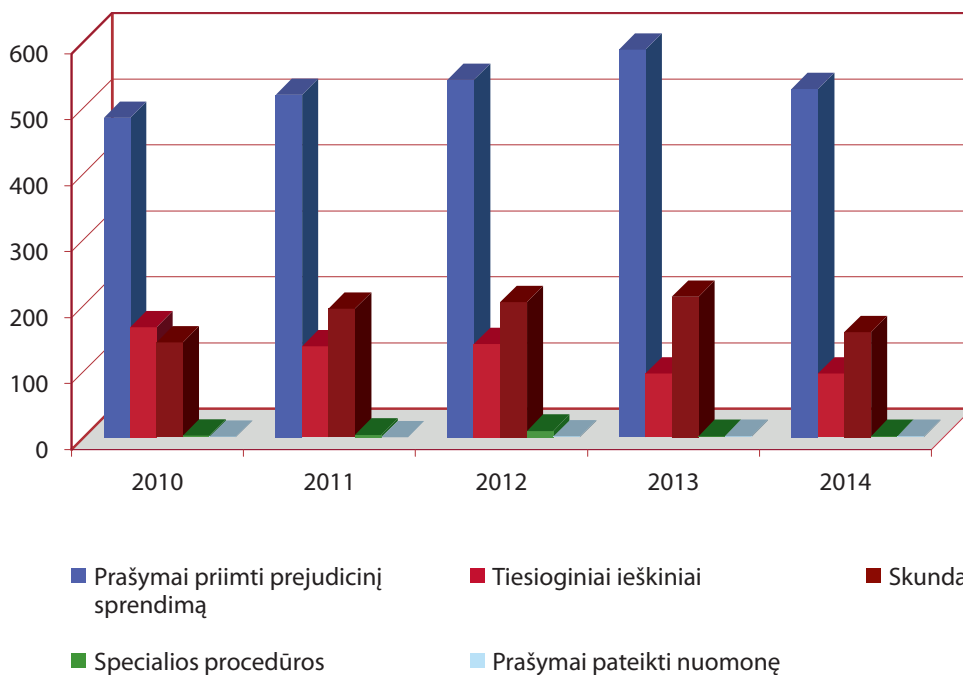
12. *Baigtos bylos – Proceso trukmė (2010–2014 m.)¹* (sprendimai ir jurisdikcinės nutartys)

	2010	2011	2012	2013	2014
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	16,1	16,3	15,6	16,3	15,0
Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros	2,2	2,5	1,9	2,2	2,2
Tiesioginiai ieškiniai	16,7	20,3	19,7	24,3	20,0
Skundai	14,0	15,1	15,2	16,6	14,5

¹ Skaičiuojant proceso trukmę neatsižvelgiama į: bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas arba imtasi parengtinio tyrimo priemonių; nuomones; specialias procedūras (t. y. dėl nemokamos teisinės pagalbos suteikimo, atlygintinų išlaidų nustatymo, sprendimo ištaisymo, protesto dėl už akių priimto sprendimo, trečiojo asmens skundo, sprendimo išaiškinimo, sprendimo peržiūrėjimo, pirmojo generalinio advokato pasiūlymo peržiūrėti Bendrojo Teismo sprendimą, turto suvaržymo ir imunitetų); bylas, kurios užbaigtos nutartimi dėl bylos išbraukimo iš registro, dėl pagrindo priimti sprendimą nebuvimo arba dėl bylos perdavimo Bendrajam Teismui; laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūras arba skundų dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar įstojimo į bylą nagrinėjimo procedūras.

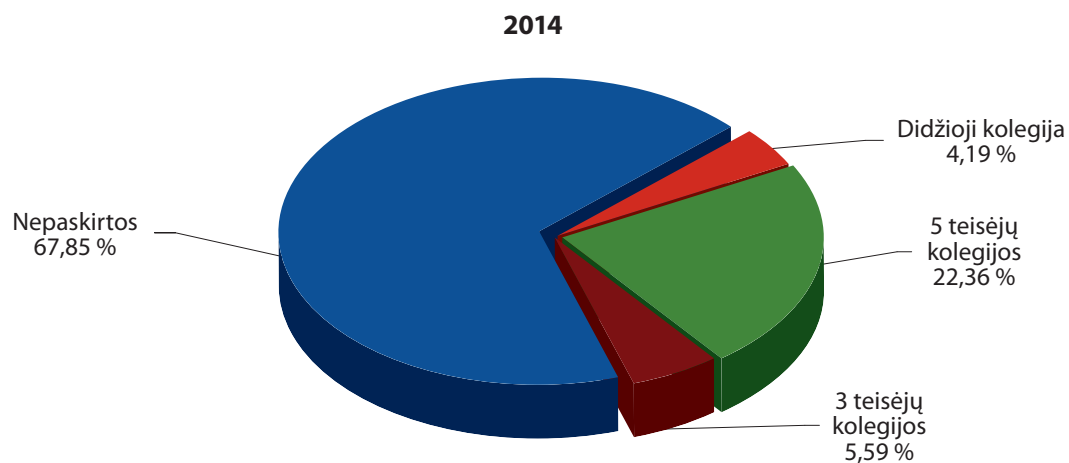
13. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	484	519	537	574	526
Tiesioginiai ieškiniai	167	131	134	96	94
Skundai	144	195	205	211	164
Specialios procedūros	3	4	9	1	2
Prašymai pateikti nuomonę	1		1	2	1
Iš viso	799	849	886	884	787

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

14. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Teismo sudėtis (2010–2014 m.)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Plenarinė sesija	1				
Didžioji kolegija	49	42	44	37	33
5 teisėjų kolegijos	193	157	239	190	176
3 teisėjų kolegijos	33	23	42	51	44
Teismo pirmininkas	4	10			
Teismo pirmininko pavaduotojas			1	1	
Nepaskirtos	519	617	560	605	534
Iš viso	799	849	886	884	787

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

15. Kita – Pagreitinios procedūros (2010–2014 m.)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Tiesioginiai ieškiniai		1			1			1		
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą		8	2	7	1	5		16	2	10
Skundai				5		1				
Iš viso	4	9	2	12	2	6		17	2	10

16. Kita – Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros (2010–2014 m.)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	5	4	2	5	4	1	2	3	4	1
Teisės aktų derinimas										1
Iš viso	5	4	2	5	4	1	2	3	4	2

17. Kita – Laikinių apsaugos priemonių taikymo procedūros (2014 m.)¹

	Prašymai dėl laikinių apsaugos priemonių	Skundai dėl laikinių apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Sprendimo pobūdis	
			Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą
Valstybės pagalba	1		2	
Institucinė teisė	1		1	
Prekybos politika	1		1	
IŠ VISO BENDRAI	3		4	

¹ Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

18. Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2014 m.) – Gautos bylos ir sprendimai

Metai	Gautos bylos ¹							Sprendimai / Nuomonės ²
	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Skundai	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojoimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1 218				1 324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188

>>>

Metai	Gautos bylos ¹							Sprendimai / Nuomonės ²
	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Skundai	Skundai dėl laikinių apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinių apsaugos priemonių	
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
Iš viso	8 710	8 901	1 689	106	23	19 429	359	10 213

¹ Skaičius bruto, neįskaitant specialių procedūrų.² Skaičius neto.

19. Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2014 m.) – Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir metus)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos¹	Iš viso
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965					4					2									1											7
1966																			1											1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4							10											40
1973	8				37					4		5				1			6											61
1974	5				15					6		5							7									1		39
1975	7			1	26					15		14				1			4									1		69
1976	11				28			1		8		12							14									1		75
1977	16			1	30		2			14		7							9									5		84
1978	7			3	46		1			12		11							38									5		123
1979	13			1	33		2			18		19				1			11									8		106
1980	14			2	24		3			14		19							17									6		99
1981	12			1	41					17		11				4			17									5		108
1982	10			1	36					39		18							21									4		129
1983	9			4	36		2			15		7							19									6		98
1984	13			2	38		1			34		10							22									9		129
1985	13				40		2			45		11				6			14									8		139
1986	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16									8		91
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos ¹	Iš viso
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428
Iš viso	762	78	40	165	2 137	15	77	170	354	906	1	1 279	7	37	29	83	107	2	909	447	74	124	91	9	27	91	114	573	2	8 710

¹ Byla C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux Gerichtshof).

Byla C-196/09, *Miles* ir kt. (Europos mokyklų skundų taryba).

20. Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2014 m.) – Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir teismą)

			Iš viso
Belgija	Cour constitutionnelle	30	
	Cour de cassation	91	
	Conseil d'État	71	
	Kiti teismai	570	762
Bulgarija	Върховен касационен съд	1	
	Върховен административен съд	13	
	Kiti teismai	64	78
Čekijos Respublika	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	3	
	Nejvyšší správní soud	20	
	Kiti teismai	17	40
Danija	Højesteret	35	
	Kiti teismai	130	165
Vokietija	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	194	
	Bundesverwaltungsgericht	116	
	Bundesfinanzhof	303	
	Bundesarbeitsgericht	26	
	Bundessozialgericht	76	
	Kiti teismai	1 421	2 137
Estija	Riigikohus	5	
	Kiti teismai	10	15
Airija	Supreme Court	26	
	High Court	25	
	Kiti teismai	26	77
Graikija	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	54	
	Kiti teismai	106	170
Ispanija	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	53	
	Kiti teismai	300	354
Prancūzija	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	110	
	Conseil d'État	93	
	Kiti teismai	702	906
Kroatija	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Kiti teismai	1	1

>>>

			Iš viso
Italija	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	130	
	Consiglio di Stato	107	
	Kiti teismai	1 040	1 279
Kipras	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Kiti teismai	3	7
Latvija	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Kiti teismai	16	37
Lietuva	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	11	
	Vyriausiasis administracinis teismas	9	
	Kiti teismai	8	29
Liuksemburgas	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	12	
	Cour administrative	10	
	Kiti teismai	51	83
Vengrija	Kúria	17	
	Fővárosi Ítéltábla	5	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Kiti teismai	83	107
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Kiti teismai	2	2
Nyderlandai	Hoge Raad	253	
	Raad van State	101	
	Centrale Raad van Beroep	59	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	151	
	Tariefcommissie	35	
	Kiti teismai	310	909
Austrija	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	103	
	Verwaltungsgerichtshof	81	
	Kiti teismai	258	447
Lenkija	Trybunał Konstytucyjny		
	Sąd Najwyższy	9	
	Naczelny Sąd Administracyjny	28	
	Kiti teismai	37	74
Portugalija	Supremo Tribunal de Justiça	4	
	Supremo Tribunal Administrativo	53	
	Kiti teismai	67	124

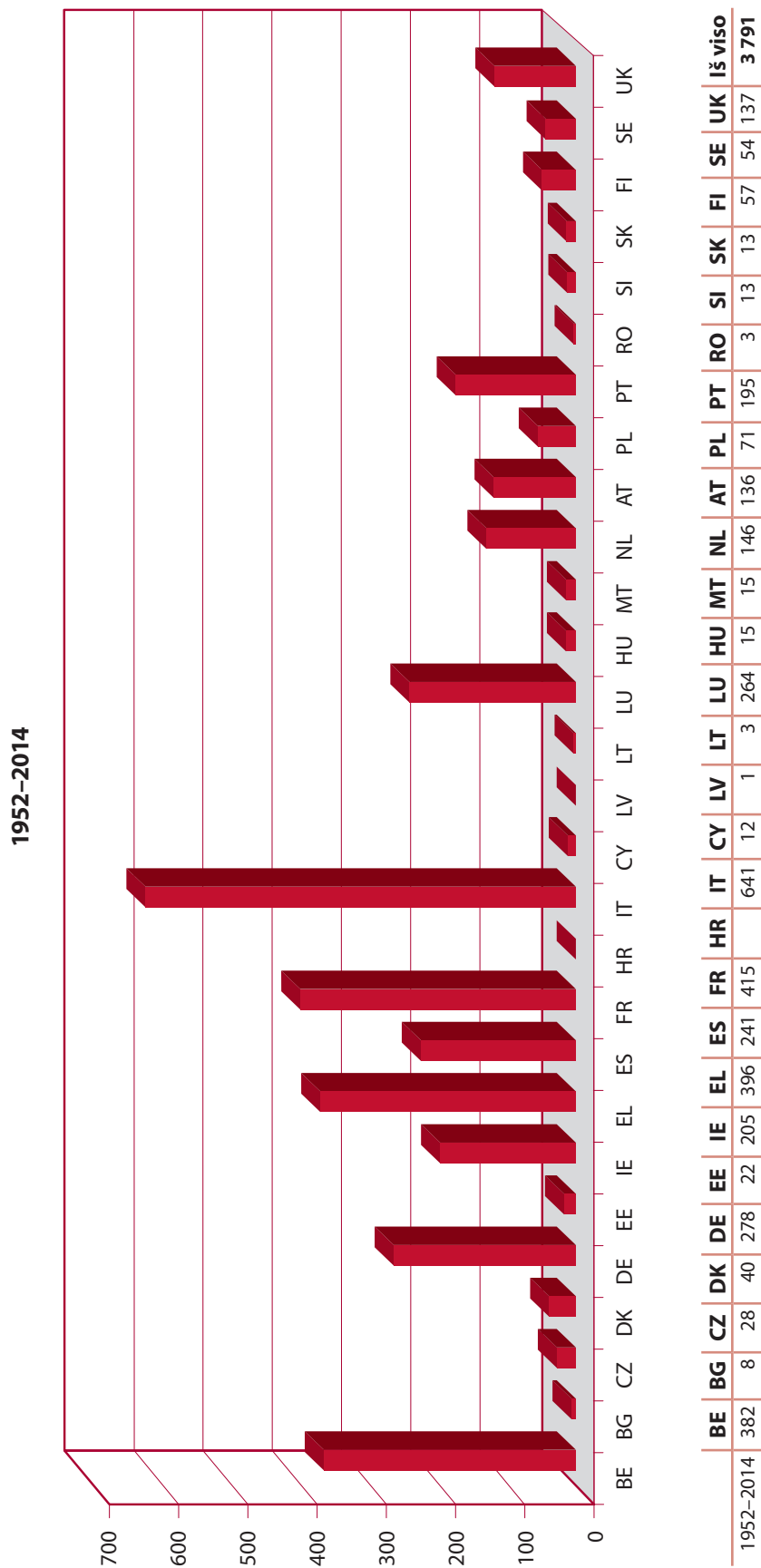
>>>

			Iš viso
Rumunija	Înalta Curte de Casație și Justiție	7	
	Curtea de Apel	45	
	Kiti teismai	39	91
Slovėnija	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	5	
	Kiti teismai	3	9
Slovakija	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	9	
	Kiti teismai	18	27
Suomija	Korkein oikeus	16	
	Korkein hallinto-oikeus	45	
	Työtuomioistuin	3	
	Kiti teismai	27	91
Švedija	Högsta Domstolen	18	
	Högsta förvaltningsdomstolen	7	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	3	
	Kiti teismai	81	114
Jungtinė Karalystė	House of Lords	40	
	Supreme Court	5	
	Court of Appeal	74	
	Kiti teismai	454	573
Kita	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	
	Europos mokyklų skundų taryba ²	1	2
Iš viso			8 710

¹ Byla C-265/00, *Campina Melkunie*.

² Byla C-196/09, *Miles ir kt.*

21. Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2014 m.) – Pateikti ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo

II skyrius

Bendrasis Teismas

A – Bendrojo Teismo veikla 2014 m.

Parengė Bendrojo Teismo pirmininkas Marc Jaeger

2014 m. Bendrasis Teismas gražiai atšventė savo įkūrimo 25-metį, pakvietęs į šventę savo buvusius narius ir surengęs apmąstymams, įžvalgoms ir prisiminimams skirtą renginį, per kurį buvo paminėti ir didesni praėjusių metų pasiekimai.

Retas atvejis, bet teismo sudėtis per metus išliko visiškai nepakitusi, o tai visiems leido veiksmingai ir ramiai dirbti, tai patvirtina šiais metais užfiksuoti iki šiol nematyti rezultatai. Šis tęstinumas leido pasinaudoti, viena vertus, įdirbiu ir keletą metų vykdomomis reformomis, antra vertus, personalo pastiprinimu metų pradžioje įdarbinus devynis papildomus teisėjų padėjėjus (po vieną į kolegiją).

Džiugina tai, kad teismas sugebėjo **išspręsti 814 bylų**. Tai yra ne tik išspręstų bylų rekordas, bet reikšmingas (16 %) padidėjimas, palyginti su paskutinių trejų metų, kurie ir taip buvo patys produktyviausi teismo istorijoje, vidurkiu. Vertinant plačiau, išanalizavus vidutinius trejų metų duomenis matyti, kad produktyvumas išaugo daugiau nei 50 % (nuo 479 bylų 2008 m. iki 735 bylų 2014 m.).

Reikšmingas Bendrojo Teismo darbo apimties augimas matyti ir iš 2014 m. **posėdžiuose nagrinėtų bylų** (kurių didelė dalis bus išnagrinėta 2015 m.) skaičiaus, kuris siekė 390 bylų arba 40 % daugiau nei 2013 m.

Pateiktų bylų skaičius taip pat labai išaugo (be kita ko, dėl didelio susijusių bylų valstybės pagalbos ir ribojamųjų priemonių srityje skaičiaus) ir pasiekė iki šiol nematytą apimtį (912 bylų). Todėl, nepaisant ypatingo darbo našumo, teisme neišnagrinėtų bylų skaičius (1 423 bylos) išaugo beveik visu šimtu, palyginti su 2013 m. Tačiau įdomu tai, kad neišnagrinėtų ir išnagrinėtų bylų santykis, kuris yra teorinis prognozuojamas bylų nagrinėjimo trukmės rodiklis, yra pats mažiausias per maždaug dešimt metų.

Šią teigiamą tendenciją atspindi **vidutinė 2014 m. išspręstų bylų nagrinėjimo trukmė**. Ji sutrumpėjo 3,5 mėnesio (nuo 26,9 mėnesio 2013 m. iki 23,4 mėnesio 2014 m.), t. y. daugiau nei 10 %, ir pasiekė prieš dešimtmetį buvusias vertes.

Bendrajam Teismui naudojantis patobulėjusiais darbo metodais ir dėl juntamo jo išteklių sustiprinimo pavyko susitvarkyti su vis augančiu jam pateiktų bylų skaičiumi. Be to, ateityje jis galės pasinaudoti **proceso modernizavimu**, nes 2014 m. pabaigoje Taryba baigė darbus, susijusius su naujo Procedūros reglamento projektu. Į šį instrumentą, kuris, kaip numatoma, įsigalios 2015 m., įtraukta daug naujų nuostatų, kurios leis Bendrajam Teismui padidinti procedūrų efektyvumą ir išspręsti su bylų skaičiaus augimu susijusias problemas. Kaip pavyzdį galima nurodyti galimybę intelektinės nuosavybės bylas paskirti vienam teisėjui, galimybę priimti sprendimą nerengiant posėdžio, įstojimo į bylą tvarkos griežtesnį reglamentavimą ar informacijos arba dokumentų, susijusių su Sąjungos ar valstybių narių saugumu, tvarkymą.

Bendrasis Teismas, kaip nuolat kintanti institucija, dirba savo darbą, daugiausia dėmesio skirdamas subjekto pagrindinių teisių užtikrinimui, ir bando surasti delikačią pusiausvyrą tarp teisminės kontrolės operatyvumo ir kokybės.

I. Ginčai dėl teisėtumo

Pagal SESV 263 straipsnį pareikštų ieškinų priimtinumas

2014 m. Bendrojo Teismo praktikoje buvo pateikta paaiškinimų dėl akto, dėl kurio galima pareikšti ieškinį, ir reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, kaip jis suprantamas pagal SESV 263 straipsnį, sąvokų.

1. Akto, dėl kurio galima pareikšti ieškinį, sąvoka

2014 m. lapkričio 13 d. Sprendime *Ispanija / Komisija* (T-481/11, Rink., EU:T:2014:945) Bendrasis Teismas, gavęs ieškinį dėl įgyvendinimo reglamento žemės ūkio srityje panaikinimo iš dalies, nagrinėjo akto, tik patvirtinančio kitą aktą, sąvoką.

Bendrasis Teismas šiuo klausimu priminė, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką teisės aktas tik patvirtina ankstesnį teisės aktą, jei jame nėra nieko naujo, palyginti su ankstesniu teisės aktu, ir prieš jį priimant nebuvo peržiūrėta jo adresato situacija. Ši teismo praktika, kuri susijusi su individualiais teisės aktais, turi būti taikoma ir norminiams aktams, nes niekas nepateisina kitokio pastarųjų aktų vertinimo. Pasak Bendrojo Teismo, aktas laikomas priimtu peržiūrėjus situaciją, jei jis buvo priimtas arba suinteresuotojo asmens prašymu, arba paties teisės aktų leidėjo iniciatyva, remiantis esminėmis aplinkybėmis, į kurias nebuvo atsižvelgta priimant ankstesnį teisės aktą. Tačiau, jei faktinės ir teisinės aplinkybės, kuriomis grindžiamas naujas teisės aktas, nesiskiria nuo tų, kuriomis buvo grindžiamas ankstesnio teisės akto priėmimas, šis naujas teisės aktas tik patvirtina ankstesnįjį.

Dėl to, kada aplinkybės gali būti laikomos naujomis ir esminėmis, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad aplinkybė turi būti laikoma nauja, jei, nepaisant to, ar ji egzistavo ankstesnio akto priėmimo momentu, dėl kokių nors priežasčių, įskaitant ankstesnio teisės akto autoriaus nerūpestingumą, į ją nebuvo atsižvelgta jį priimant. Esminis aplinkybės pobūdis reiškia, kad tokia aplinkybė turi iš esmės pakeisti teisinę situaciją, į kurią atsižvelgė ankstesnio teisės akto autoriai.

Bendrasis Teismas dar pažymėjo, kad turi egzistuoti galimybė paduoti prašymą dėl priemonės, kuriai taikomas reikalavimas dėl faktinių ir teisinių aplinkybių, egzistavusių jos priėmimo momentu, tęstinumo, peržiūrėjimo siekiant išsiaiškinti, ar verta ją palikti galioti. Bendrasis Teismas mano, kad naujas nagrinėjimas, kuriuo siekiama patikrinti, ar anksčiau priimta priemonė išlieka pateisinama atsižvelgiant į per tą laiką įvykusį teisinės ir faktinės situacijos pasikeitimą, sudaro prielaidas priimti aktą, kuris nėra vien tik ankstesnį aktą patvirtinantis aktas, bet yra aktas, kuris gali būti ieškinio dėl panaikinimo, pareikšto remiantis SESV 263 straipsniu, dalykas.

2. Reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, sąvoka

2014 m. rugsėjo 26 d. Sprendime *Dansk Automat Brancheforening / Komisija* (T-601/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:839) Bendrasis Teismas turėjo galimybę nagrinėti reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, sąvoką. Ieškinį dėl Komisijos sprendimo, kuriuo Danijoje žaidimams internete nustatyti mažesni mokesčiai nei kazino ir žaidimo salėms buvo pripažinti suderinamais su vidaus rinka, Bendrajam Teismui pareiškė įmonių ir bendrovių, turinčių licenciją įrengti ir eksploatuoti žaidimų automatus, asociacija.

Šioje byloje Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti ieškovės argumentą, kad ginčijamas sprendimas yra reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, ir šiuo klausimu pabrėžė, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, ypač Sprendimą *Telefónica / Komisija*¹, ši sąvoka turi būti aiškinama atsižvelgiant į veiksmingos teisminės apsaugos principą. Be to, jis priminė, kad fiziniai ar juridiniai asmenys, kurie dėl SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytų priimtino reikalavimų negali tiesiogiai Europos Sąjungos teisme ginčyti Sąjungos reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, yra apsaugoti nuo tokio akto taikymo jiems, nes jiems suteikta galimybė ginčyti dėl šio akto priimtas įgyvendinamąsias priemones.

Atsižvelgęs, pirma, į tai, kad ginčijamame sprendime nebuvo apibrėžti specifiniai ir konkretūs padariniai kiekvienam mokesčių mokėtojui, ir, antra, į tai, kad iš jo teksto buvo matyti, jog Lošimų mokesčių įstatymo įsigaliojimą nacionalinės valdžios institucijos atidėjo iki to laiko, kol Komisija pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį priims galutinį sprendimą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad dėl šio sprendimo reikia priimti įgyvendinamąsias priemones. Specifinių ir konkrečių ginčijamo sprendimo padarinių subjektams atsirado dėl nacionalinės teisės aktų, t. y. Lošimų mokesčių įstatymo ir įgyvendinant šį įstatymą priimtų aktų, kuriais nustatomos mokesčių mokėtojų mokėtinų mokesčių sumos ir kurie yra įgyvendinamosios priemonės, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos pabaigą. Kadangi šiuos aktus galima ginčyti nacionaliniame teisme, mokesčių mokėtojai turėjo galimybę kreiptis į teismą nebūdami priversti pažeisti teisės aktų; ieškiniuose nacionaliniams teismams jie galėjo ginčyti ginčijamo sprendimo teisėtumą ir prireikus paskatinti šiuos teismus pagal SESV 267 straipsnį kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Todėl ieškinys dėl šio sprendimo netenkino SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytų priimtino sąlygų.

Pagal SESV 265 straipsnį pareikštų ieškinių priimtinumą

Byloje, kurioje buvo priimtas 2014 m. kovo 21 d. Sprendimas *Yusef / Komisija* (T-306/10, Rink., EU:T:2014:141), į Bendrąjį Teismą buvo kreiptasi su ieškiniu dėl neveikimo, kuriuo buvo siekiama, kad būtų pripažinta, jog Komisija neteisėtai atsisakė išbraukti ieškovo pavardę iš asmenų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės pagal Reglamentą (EB) Nr. 881/2002², sąrašo, po to, kai gavo jo prašymą dėl jo įtraukimo į šį sąrašą peržiūrėjimo.

Bendrasis Teismas visų pirma nusprendė, kad ieškovui neleidžiama apeiti termino ieškiniui dėl institucijos akto panaikinimo pareikšti pagal SESV 263 straipsnį pabaigos, „dirbtinai procesiškai“ pareiškiant ieškinį dėl neveikimo pagal SESV 265 straipsnį dėl šios institucijos atsisakymo panaikinti arba atšaukti šį aktą. Bendrojo Teismo nuomone, reikėjo taip pat atsižvelgti į ypatingą šiuo atveju nagrinėjamo akto pobūdį laiko atžvilgiu, nes priemonės dėl lėšų įšaldymo pagal Reglamentą Nr. 881/2002 galiojimas visada priklauso nuo faktinių ir teisinių aplinkybių, kuriomis remiantis ji nustatyta, tęsimosi ir būtinybės ją toliau taikyti siekiant įgyvendinti jos tikslą. Remiantis tuo darytina išvada, kad, kitaip nei dėl akto, skirto ilgalaikiam poveikiui sukelti, dėl tokios priemonės turi būti galima bet kuriuo metu pateikti prašymą peržiūrėti, kad būtų patikrinta, ar jos tolesnis taikymas yra pateisinamas, o jeigu Komisija nepatenkina tokio prašymo, turi būti galima pareikšti

¹ 2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimas *Telefónica / Komisija* (C-274/12 P, Rink., EU:C:2013:852, 27 ir paskesni punktai).

² 2002 m. gegužės 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 881/2002, nustatantis tam tikras specialias ribojančias priemones, taikomas tam tikriems asmenims ir subjektams, susijusiems su Usama bin Laden, Al-Qaida tinklu ir Talibanu, ir panaikinant Tarybos reglamentą (EB) Nr. 467/2001, uždraudžiantį tam tikrų prekių ir paslaugų eksportą į Afganistaną, sustiprinantį skrydžių uždraudimą ir pratęsiantį Afganistano Talibanų lėšų ir kitų finansinių išteklių įšaldymą (OL L 139, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 294).

ieškinį dėl neveikimo. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju nauji faktai yra dvejoji, t. y., pirma, Sprendimo *Kadi ir Al Barakaat International Foundation / Taryba ir Komisija*³ paskelbimas ir, antra, aplinkybė, kad Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės vyriausybė nusprendė, kad ieškovas neatitinka įtraukimo į šį sąrašą kriterijų, ir pranešė apie ketinimą siekti, kad jo pavardė būtų išbraukta iš šio sąrašo. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas manė, kad reikia atsižvelgti ne tik į minėto Sprendimo *Kadi I* (EU:C:2008:461) priėmimą, bet taip pat ir visų pirma į neišvengiamai šiuo sprendimu nulemtą Komisijos požiūrio ir elgesio pasikeitimą, kuris pats savaime yra naujas ir esminis faktas. Iš tikrųjų tuoj pat po šio teismo sprendimo paskelbimo Komisija iš esmės pakeitė savo požiūrį ir ėmėsi persvarstyti, jei ne savo iniciatyva, tai bent jau aiškiu suinteresuotųjų asmenų prašymu, visus kitus lėšų įšaldymo pagal Reglamentą Nr. 881/2002 atvejus.

Net jeigu Komisija manė, jog Reglamentu Nr. 881/2002 numatytų ribojamųjų priemonių taikymas ieškovui iš esmės buvo ir tebėra pateisinamas, ji bet kuriuo atveju privalėjo kuo greičiau ištaisyti per asmens įrašymo į minėtą sąrašą procedūrą taikytinų principų akivaizdų pažeidimą, konstatavusi, kad šis pažeidimas iš esmės yra identiškas tų pačių principų pažeidimui, konstatuotam minėtame Teisingumo Teismo sprendime *Kadi I* (EU:C:2008:461) ir Sprendime *Komisija ir kt. / Kadi*⁴ ir Bendrojo Teismo sprendimuose *Kadi / Taryba ir Komisija* bei *Kadi / Komisija*⁵. Todėl, Bendrojo Teismo nuomone, reikėjo konstatuoti Komisijos neveikimą, kuris tebesitęsė žodinės proceso dalies užbaigimo dieną, nes konstatuoti pažeidimai vis dar nebuvo tinkamai ištaisyti.

Įmonės taikomos konkurencijos taisyklės

1. Bendrosios nuostatos

a) Prašymai pateikti informacijos

2014 m. Bendrasis Teismas priėmė sprendimus dėl kelių ieškinių, kuriuos pareiškė cemento sektoriuje veikiančios įmonės, siekdamos panaikinti Komisijos pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003⁶ 18 straipsnio 3 dalį joms adresuotus sprendimus dėl prašymo pateikti informacijos. Šie ieškiniai leido Bendrajam Teismui pateikti paaiškinimų dėl to, koks turi būti duomenų, pateisinančių prašymą pateikti informacijos, pobūdis ir kiek teisė neteikti parodymų prieš save leidžia atsisakyti vykdyti tokį prašymą, ir dėl prašymo proporcingumo reikalavimo.

– Pakankamai rimtas duomenų, pateisinančių prašymą, pobūdis

2014 m. kovo 14 d. Sprendime *Cementos Portland Valderrivas / Komisija* (T-296/11, Rink., EU:T:2014:121) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad norėdama priimti sprendimą dėl prašymo pateikti informacijos Komisija turi turėti pakankamai rimtų duomenų, leidžiančių įtarti konkurencijos normų pažeidimą.

³ 2008 m. rugsėjo 3 d. Sprendimas *Kadi ir Al Barakaat International Foundation / Taryba ir Komisija* (C-402/05 P ir C-415/05 P, Rink., toliau – Sprendimas *Kadi I*, EU:C:2008:461).

⁴ 2013 m. liepos 18 d. Sprendimas *Komisija ir kt. / Kadi* (C-584/10 P, C-593/10 P ir C-595/10 P, Rink., EU:C:2013:518).

⁵ 2005 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Kadi / Taryba ir Komisija* (T-315/01, Rink., EU:T:2005:332) ir 2010 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Kadi / Komisija* (T-85/09, Rink., EU:T:2010:418).

⁶ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 [SESV 101 ir SESV 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

Nors Komisijai negalima nustatyti pareigos parengtinio tyrimo stadijoje nurodyti informaciją, kuria remdamasi ji įtaria, kad padarytas SESV 101 straipsnio pažeidimas, iš to negalima daryti išvados, jog Komisija neprivalo turėti įrodymų, kuriais remdamasi įtaria, kad yra padarytas SESV 101 straipsnio pažeidimas, iki tokio sprendimo priėmimo. Siekiant laikytis reikalavimo saugoti bet kurio – fizinio ar juridinio – asmens privačios veiklos sferą nuo valstybės institucijų savavališko ar neproporcingo kišimosi, sprendimu, kuriuo prašoma pateikti informacijos, turi būti siekiama surinkti dokumentus, reikalingus tam tikrų faktinių ir teisinių aplinkybių, apie kurias Komisija jau turi tam tikros informacijos, tikrumui ir apimčiai patikrinti, esant pakankamai svarių įrodymų įtarti, jog įmonė pažeidė konkurencijos taisykles. Kadangi šiuo atveju Bendrajam Teismui buvo pateiktas prašymas šiuo klausimu ir ieškovė pateikė tam tikrų įrodymų, keliančių abejonių dėl pakankamo įrodymų, kuriais remdamasi Komisija pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 3 dalį priėmė sprendimą, svarumo, jis manė turintis išnagrinėti šiuos įrodymus ir patikrinti, ar jie pakankamai svarūs. Pasak Bendrojo Teismo, toks vertinimas turi būti atliktas atsižvelgiant į tą aplinkybę, kad ginčijamas sprendimas priimamas parengtinio tyrimo stadijoje, kuri skirta Komisijai leisti surinkti visą svarbią konkurencijos normų pažeidimą ar jo nebuvimą patvirtinančią informaciją ir suformuluoti pirminę poziciją dėl procedūros ir jos vėlesnės eigos. Taigi, šioje stadijoje, iki sprendimo, kuriuo prašoma pateikti informacijos, priėmimo, negalima reikalauti, kad Komisija turėtų pažeidimo buvimą patvirtinančių įrodymų. Todėl pakanka, kad tokie įrodymai sukeltų pagrįstą įtarimą dėl įtariamų pažeidimų padarymo ir Komisija galėtų prašyti pateikti papildomos informacijos, priimdama sprendimą pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 3 dalį. Kadangi Komisijos pateikti įrodymai atitiko šį apibrėžimą, Bendrasis Teismas atmetė ieškinį.

– Prašymo proporcingumas

Be to, 2014 m. kovo 14 d. Sprendime *Buzzi Unicem / Komisija* (T-297/11, Rink., EU:T:2014:122) Bendrasis Teismas turėjo galimybę pabrėžti, jog tam, kad sprendimas pateikti prašymą suteikti informacijos neprieštarautų proporcingumo principui, nepakanka, kad prašoma pateikti informacija būtų susijusi su tyrimo dalyku. Taip pat svarbu, kad įmonei nustatytas įpareigojimas pateikti informacijos jai nebūtų neproporcinga našta, palyginti su tyrimo poreikiais. Pasak Bendrojo Teismo, tuo remiantis turi būti daroma išvada, kad sprendimas, kuriuo jo adresatui nustatoma pareiga dar kartą pateikti anksčiau prašytą informaciją dėl to, kad tam tikra informacija, Komisijos nuomone, paprasčiausiai yra neteisinga, gali pasirodyti esąs pernelyg didelė našta, palyginti su tyrimo poreikiais, ir dėl to toks sprendimas neatitinka proporcingumo principo. Siekiu palengvinti įmonių atsakymuose pateiktos informacijos tvarkymą taip pat negalima pagrįsti toms įmonėms nustatyto įpareigojimo nauja forma pateikti Komisijos jau turimą informaciją. Šiuo atveju, nors ir pripažinęs, kad prašomos informacijos apimtis ir Komisijos reikalavimas pateikti labai tikslius atsakymus lemia didelį darbo krūvį, Bendrasis Teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į tyrimo poreikius ir nagrinėjimų pažeidimų mastą, toks darbo krūvis nėra neproporcingas.

Klausimas dėl prašymo pateikti informacijos proporcingumo taip pat iškilo byloje, kurioje priimtas 2014 m. kovo 14 d. Sprendimas *Schwenk Zement / Komisija* (T-306/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:123). Šioje byloje Bendrasis Teismas turėjo, be kita ko, pareikšti nuomonę dėl galimai neproporcingos įmonei ieškovei nustatytos naštos atsakyti į daug klausimų per dviejų savaičių terminą.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad atliekant tokį vertinimą reikia atsižvelgti į tai, kad ieškovei, kaip sprendimo dėl prašymo pateikti informacijos pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 3 dalį adresatei, gali būti skirta ne tik vienkartinė arba periodinė bauda už neišsamios informacijos pateikimą, pavėluotą pateikimą arba jos nepateikimą, bet ir bauda už informacijos, kurią Komisija pripažintų netikslią ar iškraipytą, pateikimą. Bendrasis Teismas nurodė, kad tyrimas, ar sprendime dėl prašymo pateikti informacijos nustatytas terminas yra tinkamas, yra ypač svarbus, nes per tą terminą adresatas turi galėti ne tik fiziškai pateikti atsakymą, bet ir įsitikinti, kad pateikta informacija yra išsami, tiksli ir neiškraipyta.

b) Skundas – Įsipareigojimai

2014 m. vasario 6 d. Sprendime *CEEES ir Asociación de Gestores de Estaciones de Servicio / Komisija* (T-342/11, Rink., EU:T:2014:60) Bendrasis Teismas pareiškė nuomonę dėl dviejų įmonių asociacijų pateikto skundo, kuriame skundžiamas naftos bendrovės Komisijos atžvilgiu vykstant konkurencijos taisyklių taikymo procedūrai priimtų įsipareigojimų nesilaikymas. Ieškovės tvirtino, kad tai bendrovei nesilaikius įsipareigojimų Komisija turėjo atnaujinti procedūrą jos atžvilgiu ir skirti jai vienkartinę ar periodinę baudą.

Bendrasis Teismas atmetė šiuos argumentus. Jis pažymėjo, kad kai įmonė nesilaiko sprendimo dėl įsipareigojimų, kaip jis suprantamas pagal to Reglamento Nr. 1/2003 9 straipsnio 1 dalį, Komisija neprivalo atnaujinti procedūros prieš tokią įmonę, bet šiuo atžvilgiu turi diskreciją. Komisija taip pat turi diskreciją dėl Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies c punkto ir 24 straipsnio 1 dalies c punkto taikymo, pagal kuriuos ji gali skirti vienkartines ar periodines baudas įmonėms, jei šios nesilaiko įsipareigojimo, kuris sprendimu, priimtu pagal šio reglamento 9 straipsnį, tapo privalomas.

Be to, Bendrojo Teismo nuomone, kadangi Komisija privalo įvertinti klausimą, ar yra Sąjungos interesas toliau nagrinėti skundą atsižvelgiant į konkrečiu atveju reikšmingas teises ir faktines aplinkybes, ji turi atsižvelgti į tai, kad situacija gali skirtis, priklausomai nuo to, ar šis skundas susijęs su galimu sprendimo dėl įsipareigojimų nesilaikymu, ar su galimu SESV 101 ar 102 straipsnio pažeidimu. Iš tiesų, kadangi įsipareigojimų nesilaikymą apskritai lengviau įrodyti nei SESV 101 ar 102 straipsnio pažeidimą, tyrimo priemonių, būtinų tokiam įsipareigojimų nesilaikymui įrodyti, apimtis iš principo yra labiau ribota. Tačiau remiantis tuo negalima daryti išvados, kad tokiu atveju Komisija privalo visada atnaujinti procedūrą ir skirti vienkartinę ar periodinę baudą. Iš tiesų dėl tokio požiūrio kompetencija, kurią ji turi pagal Reglamento Nr. 1/2003 9 straipsnio 2 dalį, 23 straipsnio 2 dalies c punktą ir 24 straipsnio 1 dalies c punktą, pasikeistų į susijusią kompetenciją, o tai prieštarautų šių nuostatų formuluotei. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisija turi atsižvelgti į priemones, kurias nacionalinė konkurencijos institucija priėmė dėl įmonės, kai vertina, ar yra Sąjungos interesas atnaujinti procedūrą prieš šią įmonę dėl jos įsipareigojimų nesilaikymo tam, kad galėtų jai paskirti vienkartinę ar periodinę baudą. Atsižvelgęs į tai Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisijos sprendime neatnaujinti procedūros ir skunde nurodytai įmonei neskirti vienkartinės ar periodinės baudos nėra padaryta akivaizdžios vertinimo klaidos.

2. Teismo praktikos įnašas SESV 101 straipsnio taikymo srityje

a) Komisijos teritorinė kompetencija

Byloje, kurioje priimtas 2014 m. vasario 27 d. Sprendimas *InnoLux / Komisija* (T-91/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:92), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį dėl Komisijos sprendimo, susijusio su SESV 101 straipsnio ir Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo⁷ 53 straipsnio taikymo procedūra, panaikinimo. Tame sprendime Komisija nubaudė ieškovę už dalyvavimą kartelyje pasaulinėje skystųjų kristalų ekranų (toliau – LCD) rinkoje. Grįsdama savo ieškinį ieškovė, be kita ko, tvirtino, kad nustatydamą reikšmingų pardavimų vertę, pagal kurią apskaičiuojama bauda, Komisija vartojo teisiniu požiūriu klaidingą sąvoką – „tiesioginiai perdarytų produktų pardavimai EEE“. Pasak jos, apibrėždama šią sąvoką Komisija dirbtinai perkėlė vietą, kurioje šie pardavimai iš tikrųjų įvyko, ir taip peržengė savo teritorinės kompetencijos ribas.

⁷ Europos ekonominės erdvės susitarimas (OL L 1, 1994, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 52 t., p. 3).

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad SESV 101 straipsnio pažeidimas suponuoja du elgesio elementus, t. y. kartelio sudarymą ir jo įgyvendinimą. Jei įgyvendinimo sąlyga tenkinama, Komisijos kompetencijai taikyti Sąjungos konkurencijos taisyklės dėl tokio elgesio galioja teritoriškumo principas, kuris visuotinai pripažįstamas tarptautinėje viešojoje teisėje⁸.

Kai pasaulinio masto kartelio tikslas yra antikonkurencinis, jis įgyvendinamas vidaus rinkoje vien dėl to, kad produktais, dėl kurių sudarytas kartelis, prekiaujama šioje rinkoje. Bendrasis Teismas pabrėžė, kad kartelio įgyvendinimas nebūtinai reiškia, kad jis turi daryti realų poveikį, todėl tai, ar kartelis darė konkretų poveikį jo dalyvių taikytoms kainoms, svarbu tik nustatant kartelio sunkumą, kai norima apskaičiuoti baudą, su sąlyga, jei Komisija nusprendžia remtis šiuo kriterijumi. Tokiomis aplinkybėmis įgyvendinimo sąvoka iš esmės grindžiama konkurencijos teisėje vartojama įmonės sąvoka, kuriai turi tekti lemiamas vaidmuo nustatant Komisijos teritorinės kompetencijos taikyti šią teisę ribas. Jei, pavyzdžiui, įmonė, kuriai priklauso ieškovė, dalyvavo už EEE ribų sudarytame kartelyje, Komisija turi galėti vykdyti procedūras dėl poveikio, kurį šios įmonės elgesys turėjo konkurencijai vidaus rinkoje, ir skirti jai baudą, proporcingą žalai, kuri dėl šio kartelio padaryta konkurencijai minėtoje rinkoje. Bendrojo Teismo nuomone, darytina išvada, kad šiuo atveju apskaičiuodama baudą atsižvelgusi į „tiesioginius perdarytų produktų pardavimus EEE“ Komisija neteisėtai nepraplėtė savo teritorinės kompetencijos vykdyti procedūras dėl Sutartyse įtvirtintų konkurencijos taisyklių pažeidimų.

b) Baudos dydžio apskaičiavimas

– Pardavimų vertė – Sudedamosios dalys ir galutiniai produktai

Minėtoje byloje *InnoLux / Komisija* Bendrasis Teismas taip pat turėjo nustatyti kartelio paveiktų pardavimų, naudotų Komisijos nustatant skirtinos baudos bazinį dydį, vertę. Ieškovė šiuo klausimu teigė, kad Komisija atsižvelgė į galutinių produktų su integruotais LCD, dėl kurių sudarytas kartelis, pardavimus, kurių atžvilgiu ginčijamame sprendime nebuvo konstatuota jokie pažeidimo, todėl jie nėra tiesiogiai ar netiesiogiai susiję su tame sprendime konstatuotu pažeidimu.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jei Komisija nebūtų rėmusis šiuo metodu, ji nebūtų galėjusi apskaičiuodama baudą atsižvelgti į didelę dalį kartelio, kuriam priklauso vertikalios integracijos įmonės, dalyvių LCD, dėl kurių sudarytas kartelis, pardavimų, nors šie pardavimai buvo žalingi konkurencijai EEE. Pasak Bendrojo Teismo, Komisija turėjo atsižvelgti į pažeidimo mastą atitinkamoje rinkoje ir šiuo tikslu galėjo atsižvelgti į ieškovės apyvartą, susijusią su LCD, dėl kurių sudarytas kartelis, kaip į objektyvų veiksnį, teisingai parodantį dėl jos dalyvavimo kartelyje padarytą žalą įprastai konkurencijai, su sąlyga, kad ši apyvarta, kaip yra šiuo atveju, susijusi su pardavimais, turinčiais sąsają su EEE. Be to, negalima teigti, kad Komisija naudojo tyrimą, kurį ji atliko dėl LCD, dėl kurių sudarytas kartelis, tam, kad konstatuotų su galutiniais produktais, į kuriuos integruoti šie LCD, susijusį pažeidimą. Komisija LCD, dėl kurių sudarytas kartelis, tikrai neprilygino galutiniams produktams, kurių sudedamoji dalis buvo šie LCD, o tik siekdama apskaičiuoti baudą padarė išvadą, kad vertikalios integracijos įmonių, kaip antai ieškovės, atveju galutinių produktų pardavimo vieta sutapo su sudedamosios dalies, dėl kurios sudarytas kartelis, pardavimo trečiajam asmeniui, nepriklausančiam tai pačiai įmonei, kuri pagamino šią sudedamąją dalį, vieta.

⁸ Dėl Komisijos teritorinės kompetencijos taip pat žr. 2014 m. birželio 12 d. Sprendime *Intel / Komisija* (T-286/09, Rink. (Ištraukos)), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:547) išdėstytas mintis, pateikiamas 3 dalyje „Teismo praktikos įnašas SESV 102 straipsnio taikymo srityje“.

– Apskaičiavimo metodas ir gairės

2014 m. vasario 6 d. Sprendime *AC-Treuhand / Komisija* (T-27/10, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:59) Bendrasis Teismas galėjo patikslinti Komisijos vertinimo diskrecijos apimtį taikant 2006 m. baudų apskaičiavimo gaires⁹. Šioje byloje ieškovė tvirtino, kad Komisija pažeidė 2006 m. baudų apskaičiavimo gaires, nes, pirma, jai ginčijamu sprendimu skirtos baudos turėjo būti ne fiksuoto dydžio, o nustatytos atsižvelgiant į už su pažeidimu susijusių paslaugų teikimą gautus atlyginimus ir, antra, Komisija turėjo atsižvelgti į jos pajėgumą sumokėti baudą.

Bendrasis Teismas pabrėžė, kad 2006 m. baudų apskaičiavimo gairės negali būti laikomos teisės aktu, kurio administracija privalo laikytis bet kuriuo atveju, vis dėlto jos nustato su administracijos veiksmais susijusią taisyklę, nuo kurios tam tikru atveju ji negali nukrypti nenurodžiusi priežasčių. 2006 m. baudų apskaičiavimo gairėse Komisijos nustatytas jos pačios diskrecijos apribojimas vis dėlto nėra nesuderinamas su tuo, kad Komisija išsaugo esminę diskreciją. Iš 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 37 punkto matyti, kad bylos ypatumai ar būtinybė siekti atgrasomojo poveikio konkrečioje byloje gali pateisinti Komisijos nukrypimą nuo šiose gairėse numatytų bendrų baudų apskaičiavimo metodų. Šioje byloje Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ieškovė nevykdė veiklos su pažeidimais susijusiose rinkose, todėl tiesiogiai ar netiesiogiai su pažeidimu susijusių jos paslaugų pardavimų vertė buvo lygi nuliui arba iš jos nebuvo matyti poveikio, kurį atitinkamoms rinkoms turėjo ieškovės dalyvavimas darant nagrinėjamus pažeidimus. Todėl Komisija negalėjo remtis šių ieškovės paslaugų pardavimų verte atitinkamose rinkose ir juo labiau ieškovės gautais atlyginimais, nes jie visiškai neatspindėjo šios vertės. Šios ypatingos nagrinėjamos bylos aplinkybės leido Komisijai, ar net įpareigojo ją, remiantis 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 37 punktu nukrypti nuo šiose gairėse nurodytų metodų. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija šioje byloje teisėtai nukrypo nuo 2006 m. baudų apskaičiavimo gairėse nurodytų metodų, kai nustatė fiksuoto dydžio baudas, ir galiausiai neviršijo Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje nustatytos maksimalios ribos.

– Pardavimų vertė – Neatsargumas – Neribota jurisdikcija

Minėtame Sprendime *InnoLux / Komisija* (EU:T:2014:92) Bendrasis Teismas turėjo patikslinti savo neribotos jurisdikcijos apimtį, kai įmonė, kuriai taikoma konkurencijos taisyklių taikymo procedūra, nebendradarbiauja.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad įmonė, kuriai Komisija pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio nuostatas adresuoja prašymą pateikti informacijos, privalo aktyviai bendradarbiauti, ir jai gali būti skirta šio reglamento 23 straipsnio 1 dalyje numatyta bauda, kuri gali siekti iki 1 % jos bendros apyvartos, jei ji tyčia ar dėl neatsargumo pateikia neteisingą arba iškraipytą informaciją. Remiantis tuo darytina išvada, kad naudodamasis savo neribota jurisdikcija Bendrasis Teismas prireikus gali atsižvelgti į įmonės nebendradarbiavimą ir padidinti už SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimą jai skirtos baudos dydį, jei įmonė nebuvo bausta už tą patį elgesį specifine bauda pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 1 dalies nuostatas. Vis dėlto šioje byloje Bendrasis Teismas nusprendė, kad tai, jog ieškovė padarė klaidų, kai pateikė Komisijai duomenis, kurių reikia reikšmingų pardavimų vertei apskaičiuoti, nes į juos įtraukė duomenis apie pardavimus, susijusius su kitais nei LCD, dėl kurių sudarytas kartelis, produktais, neleidžia daryti išvados, jog ieškovė neįvykdė pareigos bendradarbiauti tiek, kad į tai reikėtų atsižvelgti nustatant baudos dydį. Taikydamas tą patį metodą, kurį Komisija taikė ginčijamame sprendime, Bendrasis Teismas nusprendė, kad baudos dydį reikia sumažinti iki 288 milijonų eurų sumos.

⁹ Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairės (OL C 210, 2006, p. 2).

– Sunkinančios aplinkybės – Recidyvas

2014 m. kovo 27 d. Sprendime *Saint-Gobain Glass France ir kt. / Komisija* (T-56/09 ir T-73/09, Rink., EU:T:2014:160) dėl kartelio automobilių stiklo rinkoje Bendrasis Teismas pareiškė nuomonę dėl recidyvo pasekmių Komisijos nustatytos baudos dydžiui. Viena iš nubaustų įmonių buvo ankstesnių Komisijos sprendimų dėl 1984 ir 1988 m. padarytų panašių pažeidimų adresatė. Ieškovės nesutiko su tuo, kad joms galima priskirti recidyvo atvejį.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nusprendė, kad negalima sutikti su tuo, jog nustatydama sunkinančios aplinkybės – pakartotinio pažeidimo – buvimą Komisija gali teigti, jog įmonė turi būti laikoma atsakinga už ankstesnį pažeidimą, už kurį ji nebuvo nubausta Komisijos sprendimu ir kurį nustatant ji nebuvo pranešimo apie kaltinimus adresatė, todėl tokia įmonė per procedūrą, kurioje buvo priimtas sprendimas, kuriuo konstatuojamas ankstesnis pažeidimas, neturėjo galimybės pateikti savo argumentų siekdama užginčyti tai, kad ji su kokia nors įmone, ankstesnio sprendimo adresate, gali sudaryti vieną ekonominį vienetą. Todėl šiuo atveju Bendrasis Teismas nusprendė, kad konstatuodama recidyvą Komisija negali atsižvelgti į 1988 m. sprendimą. Tačiau Komisija nepadarė klaidos šiuo tikslu atsižvelgusi į 1984 m. sprendimą. Bendrojo Teismo nuomone, trylikos metų ir maždaug aštuonių mėnesių laikotarpis, praėjęs nuo šio sprendimo priėmimo iki pažeidimo, už kurį ginčijamu sprendimu skirta bauda, pradžios momento, nesudarė kliūčių tam, kad nepažeisdama proporcingumo principo Komisija galėtų konstatuoti, jog iš ieškovių sudaryta įmonė yra linkusi nesilaikyti konkurencijos taisyklių.

Be to, Bendrasis Teismas konstatavo, jog atsižvelgiant į tai, kad tik pastaruoju sprendimu galima remtis siekiant nustatyti recidyvą ir kad, be to, šis sprendimas priimtas anksčiau už kitą sprendimą, palyginti su ginčijamame sprendime nurodyto pažeidimo pradžia, ieškovių neteisėtų veiksmų pasikartojimas yra ne toks sunkus, kaip nustatė Komisija. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė nustatyti, kad baudos sumos padidinimo dėl recidyvo procentinė dalis yra 30 %, ir atitinkamai sumažinti ieškovėms skirtos baudos dydį.

3. Teismo praktikos įnašas SESV 102 straipsnio taikymo srityje

Bendrojo Teismo veikloje šiais metais išsiskyrė byla, kurioje buvo priimtas 2014 m. birželio 12 d. Sprendimas *Intel / Komisija* (T-286/09, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:547). Bendrajam Teismui buvo pareikštas ieškinys dėl sprendimo, kuriuo Komisija Jungtinių Amerikos Valstijų mikroprocesorių gamintojai *Intel Corp.* skyrė rekordinę 1,06 milijardo eurų dydžio baudą dėl to, kad ši įmonė taikydama strategiją, skirtą vieninteliui savo rimtam konkurentui išstumti iš rinkos, 2002–2007 m. piktnaudžiavo savo dominuojančia padėtimi pasaulinėje procesorių rinkoje ir taip pažeidė Sąjungos konkurencijos taisykles. Šioje byloje Bendrasis Teismas turėjo galimybę pateikti svarbių paaiškinimų dėl Komisijos teritorinės kompetencijos¹⁰, pažeidimo įrodinėjimo būdo, vadinamųjų nuolaidų už „išimtinumą“, praktikos, vadinamos „nepaslėptais apribojimais“, ir dėl skirtos baudos dydžio apskaičiavimo.

Visų pirma Bendrasis Teismas patvirtino, kad siekiant pateisinti Komisijos kompetenciją pagal viešąją tarptautinę teisę pakanka įrodyti arba veiksmų, kuriais piktnaudžiaujama, apibrėžtą poveikį (t. y. iš karto atsirandantis, esminis ir numatomas), arba jų įgyvendinimą Europos ekonominėje erdvėje (EEE). Taigi, tai yra alternatyvūs, o ne kumuliatyvūs būdai. Komisija neprivalo įrodyti konkretaus

¹⁰ Dėl Komisijos teritorinės kompetencijos taip pat žr. minėtame Sprendime *InnoLux / Komisija* (T-91/11, EU:T:2014:92) išdėstytas mintis, pateikiamas 2 dalyje „Teismo praktikos įnašas SESV 101 straipsnio taikymo srityje“.

poveikio buvimo. Pasak Bendrojo Teismo, siekiant išnagrinėti, ar piktnaudžiavimo veiksmų Sąjungoje poveikis yra esminis, įvairių vieną tęstinį pažeidimą sudariusių elgesio apraiškų negalima nagrinėti atskirai. Pakanka, kad vienas pažeidimas, vertinamas visas, galėtų daryti esminį poveikį.

Paskui Bendrasis Teismas pabrėžė, kad nereikia nustatyti bendros taisyklės, pagal kurią vien trečiosios įmonės pareiškimo, kad dominuojančią padėtį užimanti įmonė elgėsi tam tikru būdu, niekada nepakanka EB 82 straipsnio pažeidimą sudarantiems faktams įrodyti. Tokiais atvejais, kokie nagrinėjami šioje byloje, kai neatrodo, kad trečioji įmonė yra kaip nors suinteresuota nepagrįstai apkaltinti dominuojančią padėtį užimančią įmonę, vien trečiosios įmonės pareiškimo iš principo gali pakakti pažeidimui įrodyti.

Be to, Bendrasis Teismas pažymi, kad, kalbant apie dominuojančią padėtį užimančios įmonės nuolaidų taikymo kvalifikavimą kaip piktnaudžiavimą, galima išskirti trijų kategorijų nuolaidas: kiekybines nuolaidas, nuolaidas už išimtinumą ir nuolaidas, galinčias daryti lojalumą formuojantį poveikį. Nuolaidos už išimtinumą, kurių taikymas susietas su sąlyga, kad klientas visą arba didelę dalį jam reikalingos produkcijos įsigis tik iš dominuojančią padėtį užimančios įmonės, kai jas teikia dominuojančią padėtį užimanti įmonė, neatitinka neiškreiptos konkurencijos bendrojoje rinkoje siekio. Antikonkurencinis nuolaidos už išimtinumą pobūdis grindžiamas tuo, kad ji gali paskatinti klientą pasirinkti išimtinį tiekimą. Tokios paskatos buvimas nepriklauso nuo to, ar nuolaida iš tikrųjų yra sumažinama ar panaikinama pažeidus išimtinumo sąlygą. Nuolaidos už išimtinumą, išskyrus išimties aplinkybes, grindžiamos ne ekonominiu sandoriu, pateisinančiu šią finansinę naudą, bet yra skirtos pirkėjo galimybei laisvai pasirinkti tiekimo šaltinius panaikinti arba apriboti ir neleisti į rinką patekti kitiems gamintojams. Tokio tipo nuolaidos yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, jeigu nėra objektyvaus jų taikymo pateisinimo. Nuolaidos už išimtinumą, kurias suteikia dominuojančią padėtį užimanti įmonė, vien dėl savo pobūdžio gali riboti konkurenciją ir išstumti konkurentus iš rinkos. Todėl, Bendrojo Teismo nuomone, šioje byloje Komisija neprivalėjo nagrinėti šios bylos aplinkybių, kad įrodytų, jog šiomis nuolaidomis buvo konkrečiai ar galimai siekiama išstumti konkurentus iš rinkos. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad dėl to, jog neišvengiama prekybos partnerė, kaip antai dominuojančią padėtį užimanti įmonė, taiko nuolaidą už išimtinumą, konkurentui tampa struktūriškai sunkiau pateikti pasiūlymą už patrauklią kainą ir patekti į rinką. Tai, kad rinkos dalys, kuriose dominuojančią padėtį užimanti įmonė suteikia nuolaidų už išimtinumą, gali būti nedidelės, nereiškia, kad šios nuolaidos yra teisėtos. Taigi, dominuojančią padėtį užimanti įmonė negali pateisinti nuolaidų už išimtinumą taikymo tam tikriems klientams tuo, kad jos konkurentai gali nevaržomi tiekti prekes kitiems klientams. Be to, dominuojančią padėtį užimanti įmonė negali pateisinti nuolaidų taikymo klientui su beveik išimtinio aprūpinimo sąlyga tam tikrame rinkos segmente tuo, kad kituose segmentuose šis klientas ir toliau gali laisvai įsigyti jo poreikius tenkinančios produkcijos iš konkurentų. Bendrasis Teismas taip pat konstatavo, kad pagal vadinamąjį „as efficient competitor test“ nebūtina nagrinėti, ar Komisija teisingai įvertino galimybę nuolaidomis išstumti konkurentą, kuris yra toks pat produktyvus, kaip ieškovė.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad dėl „nepaslėptais apribojimais“ vadinamų veiksmų, kuriuos sudaro tam tikromis sąlygomis numatyti atlikti mokėjimai dominuojančią padėtį užimančios įmonės klientams tam, kad šie vienaip ar kitaip atidėtų, apribotų prekybą konkurento produktu ar jo atsisakytų, konkurentui gali būti sunkiau patekti į rinką ir gali būti pakenkta konkurencijos struktūrai. Bet kurio tokio veiksmo įgyvendinimas yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, kaip tai suprantama pagal SESV 102 straipsnį. Pasak Bendrojo Teismo, išstūmimo poveikis atsiranda ne tik tuomet, kai konkurentams tampa neįmanoma patekti į rinką, bet ir tuomet, kai į ją tampa sunkiau patekti. Bendrasis Teismas taip pat pabrėžė, kad taikant SESV 102 straipsnį antikonkurencinio tikslo ir poveikio įrodinėjimas tam tikrais atvejais gali sutapti. Jei įrodyta, kad dominuojančią padėtį užimanti įmonė savo veiksmais siekia apriboti konkurenciją, šie veiksmai taip pat gali turėti tokį poveikį. Dominuojančią padėtį užimanti įmonė siekia antikonkurencinio tikslo,

jeigu tiksliai trukdo prekiauti produktais, kuriuose įdiegtas konkretus konkurento produktas, nes vienintelis tikslas, kurį ji gali turėti taip elgdama, yra pakenkti konkurentui. Dominuojančią padėtį užimančiai įmonei tenka ypatinga atsakomybė nepakenkti veiksmingai ir neiškreiptai konkurencijai bendrojoje rinkoje, elgiantis kitaip, nei elgiamasi konkuruojant pranašumais. Tačiau mokėjimų klientams atlikimas kaip atlygis už prekybos produktais su įdiegtu konkurentų produktu apribojimus aiškiai nepriskiriamas prie konkuravimo pranašumais.

Galiausiai Bendrasis Teismas priminė, kad nustatydamas pagal pažeidimo sunkumą nustatytą pardavimų vertės dalį, kaip numatyta 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 22 punkte, Komisija nebūtinai turi atsižvelgti į konkretaus poveikio nebuvimą kaip į lengvinančią aplinkybę, jei ši dalis pagrįsta kitais veiksniais, galinčiais turėti įtakos nustatant pažeidimo sunkumą. Tačiau jeigu Komisija mano, kad reikia atsižvelgti į konkretų pažeidimo poveikį rinkai, siekiant padidinti šią dalį, ji turi pateikti konkrečių, įtikinamų ir pakankamų įrodymų, leidžiančių įvertinti tikrą poveikį, kurį pažeidimas galėjo turėti konkurencijai toje rinkoje. Taigi, Bendrasis Teismas atmetė visą ieškinį ir patvirtino Komisijos sprendimą ir *Intel* skirtą baudą, kuri yra pati didžiausia kada nors vienai įmonei per procedūrą dėl konkurencijos normų pažeidimo skirta bauda.

4. Teismo praktikos įnašas koncentracijų srityje

Byloje, kurioje buvo priimtas 2014 m. rugsėjo 5 d. Sprendimas *Éditions Odile Jacob / Komisija* (T-471/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:739), Bendrajam Teismui buvo pareikštas ieškinys dėl sprendimo, kuriuo Komisija iš naujo atgaline data patvirtino *Wendel Investissement SA* perleidžiamo turto perėmėja pagal įsipareigojimus, nurodytus Komisijos sprendime, kuriuo suteiktas leidimas vykdyti koncentraciją *Lagardère / Natexis / VUP*.

Pažymėjęs, kad teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo principai nebūtų pažeisti, jei Komisija būtų nusprendusi atšaukti ginčijamą sprendimą dėl sąlyginio leidimo vykdyti koncentraciją, Bendrasis Teismas priminė, kad nors pagal bendrą taisyklę pastarasis principas prieštarauja tam, kad laiko atžvilgiu aktas įsigaliotų dar nepaskelbtas, išimtinėmis aplinkybėmis gali būti kitaip, jei to reikia siekiant tam tikro tikslo. Šioje byloje atgaline data taikomo naujo sprendimo dėl patvirtinimo priėmimu buvo siekta kelių bendrojo intereso tikslų. Iš tikrųjų naujuoju sprendimu buvo siekiama ištaisyti Bendrojo Teismo nustatytus pažeidimus ir tai buvo bendrojo intereso tikslas. Be to, naujuoju sprendimu buvo siekiama užpildyti teisinę tuštumą, atsiradusią panaikinus pirmąjį sprendimą dėl patvirtinimo, ir taip užtikrinti įmonių, kurioms taikomas Reglamentas Nr. 4064/89¹¹, teisinį saugumą. Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad, panaikinus administracinį aktą, jo autorius turi priimti naują jį pakeičiantį aktą grįždamas į tą datą, kurią jis buvo priimtas atsižvelgiant į tuo metu galiojusius nuostatus ir į tuo metu reikšmingus faktus, tačiau naujajame sprendime jis gali remtis kitais motyvais nei tie, kuriais grindė pirmąjį sprendimą. Vykdamas koncentracijos operacijų kontrolę reikia atlikti perspektyvinę konkurencijos padėties, kuri dėl koncentracijos operacijos gali susidaryti ateityje, analizę. Šiuo atveju Komisija būtinai privalėjo atlikti konkurencijos padėties, kuri susidarė dėl koncentracijos operacijos, *a posteriori* analizę, ir ji visiškai pagrįstai išnagrinėjo, ar jos analizė, atlikta remiantis panaikinto sprendimo priėmimo momentu jos turėta informacija, yra pagrįsta duomenimis, susijusiais su laikotarpiu,ėjusiu po šios datos.

Be to, dėl perleidžiamo turto perėmėjo nepriklausomumo sąlygos Bendrasis Teismas pažymėjo, kad vykdamas koncentraciją šia sąlyga siekiama būtent užtikrinti, kad perėmėjas būtų pajėgus rinkoje veikti kaip veiksmingas ir savarankiškas konkurentas ir kad turto perleidėjas negalėtų daryti įtakos

¹¹ 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 4064/89 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 395, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 31).

jo strategijai ir sprendimams. Šis nepriklausomumas gali būti vertinamas nagrinėjant kapitalo, finansinius, komercinius, asmeninius ir materialinius dviejų bendrovių ryšius. Šiuo atveju Bendrasis Teismas nusprendė, kad tai, jog vienas iš perėmėjo administratorių vienu metu buvo perleidėjas stebėtojų tarybos ir audito komiteto narys, nėra nesuderinama su šia nepriklausomumo sąlyga. Pasak Bendrojo Teismo, ši sąlyga buvo tenkinama, nes Komisijos prašymu perėmėjas prieš priimant pirmąjį sprendimą dėl patvirtinimo formaliai įsipareigojo, pirma, nutraukti šio asmens įgaliojimus šioje bendrovėje per vienus metus nuo šios bendrovės kandidatūros patvirtinimo ir, antra, šiuo laikotarpiu jam nebeleisti dalyvauti priimant valdybos ir kitų vidaus komitetų sprendimus, jeigu jie bus susiję su grupės leidybos veikla, ir nebesuteikti jam jokios šios bendrovės vadovų ar vykdančiojo personalo turimos konfidencialios informacijos apie leidybos sektorių.

Valstybės pagalba

1. Priimtinumas

Šių metų teismo praktikoje yra naudingų paaiškinimų, pavyzdžiui, susijusių su tiesioginės sąsajos sąvoka valstybės pagalbos srityje¹².

Byloje, kurioje buvo priimtas 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband / Komisija* (T-457/09, Rink., EU:T:2014:683), kilo klausimas, ar sprendimas, kuriuo pagalba pripažįstama suderinama su vidaus rinka, jei laikomasi tam tikrų sąlygų, gali būti laikomas konkrečiai susijusiu su pagalbą gaunančio banko akcininku.

Priminęs, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką, jeigu asmuo negali remtis suinteresuotumu pareikšti ieškinį, kuris skiriasi nuo įmonės, su kuria susijęs Sąjungos teisės aktas ir kurios kapitalo dalį jis turi, suinteresuotumo, savo interesus šio akto atžvilgiu jis gali ginti tik įgyvendindamas savo, kaip šios įmonės, turinčios teisę pareikšti ieškinį, dalininko, teises, Bendrasis Teismas nagrinėjo, ar ieškovas turi suinteresuotumą pareikšti ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo, kuris skiriasi nuo banko, pagalbos gavėjo, suinteresuotumo. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad šis suinteresuotumas skiriasi, kiek tai susiję su ginčijamo sprendimo priede įrašyta pareiga parduoti. Ši pareiga buvo susijusi tik su akcininkais, kurie buvo priversti per privalomus terminus atsisakyti savo nuosavybės teisės į banką, pagalbos gavėją, kad būtų leista teikti šią pagalbą. Tačiau bankas neturėjo imtis jokių veiksmų atsižvelgdamas į šią pareigą, kuri nedarė poveikio jo turtui ir neturėjo įtakos jo elgesiui rinkoje. Vis dėlto dėl kitų ginčijamame sprendime numatytų sąlygų, įskaitant sąlygas dėl banko, pagalbos gavėjo, balanso mažinimo, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jos susijusios su šio banko komercine veikla. Dėl ginčijamo sprendimo pareikštame ieškinyje pats bankas galėjo remtis bet koku argumentu dėl šių sąlygų neteisėtumo arba nebūtinumo. Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad kalbant apie ginčijamame sprendime numatytas sąlygas, išskyrus pareigą parduoti, ieškovo suinteresuotumas pareikšti ieškinį sutampa su banko, pagalbos gavėjo, suinteresuotumu, todėl ginčijamas sprendimas nėra konkrečiai susijęs su ieškovu. Tačiau jis nusprendė, kad šis sprendimas su ieškovu konkrečiai susijęs tiek, kiek pagalbą leista teikti, jeigu laikomasi pareigos parduoti.

¹² Dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio reikia priimti įgyvendinamąsias priemones valstybės pagalbos srityje, sąvokos taip pat žr. minėtame 2014 m. rugsėjo 26 d. Sprendime *Dansk Automat Brancheforening / Komisija* (EU:T:2014:839) išdėstyta mintis, pateikiamas dalyje „Pagal SESV 263 straipsnį pareikštų ieškinių priimtinumas“.

2. Klausimai dėl esmės

a) Valstybės pagalbos sąvoka

2014 m. lapkričio 7 d. sprendimuose *Autogrill España / Komisija* (T-219/10, Rink., EU:T:2014:939) ir *Banco Santander ir Santusa / Komisija* (T-399/11, Rink., EU:T:2014:938) Bendrasis Teismas turėjo pareikšti nuomonę dėl atrankinio pobūdžio, kuris yra vienas iš lemiamų kriterijų priemonę kvalifikuojant kaip valstybės pagalbą, sąvokos.

Šiuose Bendrojo Teismo sprendimuose buvo nagrinėjamas Komisijos sprendimas, kuriuo Ispanijos mokesčių sistema, pagal kurią atskaičiuojamos užsienio bendrovėse įsigytos akcijos, buvo pripažinta nesuderinama su vidaus rinka. Komisijos sprendimą Bendrajame Teisme apskundė trys Ispanijoje įsisteigusios įmonės, kurios, be kita ko, remdamosi nagrinėjamos mokesčių sistemos atrankinio pobūdžio nebuvimu ginčijo tai, kad ginčijamame sprendime priemonė, kiek ji susijusi su šia sistema, buvo kvalifikuota kaip valstybės pagalba.

Bendrasis Teismas manė, kad Komisija neįrodė, jog nagrinėjama mokesčių sistema yra atrankinio pobūdžio. Šiuo klausimu jis visų pirma pažymėjo, kad net manant, jog įrodyta, kad egzistuoja nukrypimas nuo referencinio pagrindo (šiuo atveju bendros pelno mokesčio sistemos, o tiksliau perviršinės vertės apmokestinimo tvarkos taisyklių) arba jo išimtis, vien to nepakanka norint teigti, kad ginčijama priemonė palaikomos „tam tikros įmonės arba tam tikrų prekių gamyba“, kaip tai suprantama ES teisėje, jei ši priemonė yra *a priori* prieinama visoms įmonėms. Toliau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ginčijama sistema nėra susijusi su jokia konkrečių įmonių kategorija arba konkrečių prekių gamyba, o yra susijusi su ekonominių operacijų kategorija. Iš tikrųjų ji buvo taikoma bet kokiam bent 5 % užsienio bendrovių akcijų įsigijimui, jei šios akcijos išlaikomos nepertraukiamą bent jau vienų metų laikotarpį.

Be to, Bendrasis Teismas atmetė argumentą dėl atrankinio pobūdžio, kuris gali būti grindžiamas tuo, kad sistema taikoma tik tam tikroms bendrovėms, kurios atlieka tam tikras investicijas užsienyje, grupėms. Remiantis tokiu požiūriu būtų galima konstatuoti visų mokesčių priemonių, kuriomis galima pasinaudoti, jei tenkinamos tam tikros sąlygos, atrankinį pobūdį, net jei įmonių gavėjų nesieja jokia ypatinga savybė, kad jas būtų galima atskirti nuo kitų įmonių, išskyrus tai, kad jos atitinka priemonės taikymo sąlygas.

Galiausiai Bendrasis Teismas priminė, kad priemonė, kuria gali pasinaudoti visos be išimties tam tikros valstybės teritorijoje įsteigtos įmonės, negali būti laikoma valstybės pagalba remiantis atrankinio pobūdžio kriterijumi. Be to, priemonės atrankinio pobūdžio konstatavimas turi būti pagrįstas, be kita ko, skirtingu įmonių kategorijų vertinimu, išplaukiančiu iš tos pačios valstybės narės teisės aktų, o ne vienos valstybės narės įmonių skirtingu vertinimu, palyginti su kitų valstybių narių įmonėmis. Remdamasis tuo Bendrasis Teismas padarė išvadą, jog tai, kad priemonė palaikomos valstybėje narėje apmokestinamos įmonės, palyginti su kitose valstybėse narėse apmokestinamomis įmonėmis, būtent dėl to, jog dėl jos nacionalinėje teritorijoje įsteigtoms įmonėms yra lengviau įsigyti užsienyje įsteigtų įmonių akcijų, neturi jokios įtakos atrankinio pobūdžio kriterijaus analizei, o tam tikrais atvejais tik leidžia konstatuoti poveikį konkurencijai ir prekybai.

Priemonės atrankinio pobūdžio kriterijus buvo pagrindinė diskusijų tema byloje, kurioje priimtas 2014 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Hansestadt Lübeck / Komisija* (T-461/12, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:758). Šioje byloje kilo klausimas, ar laikyti valstybės pagalba Liubeko (Vokietija) oro uosto mokesčių tvarką, kurią Komisija pripažino valstybės pagalba savo sprendime pradėti SESV 108 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą dėl įvairių su šiuo oro uostu susijusių

priemonių. Tokį kvalifikavimą užginčijo Liubeko miestas, remdamasis tuo, kad ginčijama tvarka negali būti laikoma atrankinio pobūdžio.

Gavęs prašymą iš dalies panaikinti šį sprendimą, Bendrasis Teismas priminė, kad siekiant nustatyti, ar priemonė yra atrankinio pobūdžio, reikia įvertinti, ar atitinkamoje teisinėje sistemoje ši priemonė suteikia pranašumą tam tikroms įmonėms, palyginti su kitomis, kurių faktinė ir teisinė situacija panaši. Tačiau Bendrasis Teismas patikslino, kad valstybės pagalbos sąvoka neapima valstybės priemonių, diferencijuojančių įmones, todėl *a priori* taikomų pasirinktinai, kai ši diferenciacija atsiranda dėl sistemos, su kuria jos susijusios, pobūdžio ar struktūros.

Tokiomis aplinkybėmis, siekiant įvertinti galimai atrankinį viešojo subjekto nustatytos tarifų skalės dėl konkrečios prekės ar paslaugos naudojimo tam tikrame sektoriuje pobūdį tam tikrų įmonių atžvilgiu, reikia, be kita ko, vertinti visas įmones, naudojančias ar galinčias naudoti tą prekę ar paslaugą, ir išnagrinėti, ar tik kai kurios iš jų įgyja arba gali įgyti galimą pranašumą. Taigi, įmonių, kurios nenori arba negali naudoti atitinkamos prekės ar paslaugos, situacija neturi tiesioginės reikšmės siekiant įvertinti pranašumo egzistavimą. Kitaip tariant, atrankinis priemonės, kurią sudaro viešojo subjekto nustatyta tarifų skalė dėl šio subjekto tiekiamos prekės ar teikiamos paslaugos naudojimo, pobūdis gali būti įvertintas tik atsižvelgiant į esamus ar potencialius šio subjekto klientus ir atitinkamą konkrečią prekę ar paslaugą, o ne atsižvelgiant į kitų sektoriaus įmonių, tiekiančių panašias prekes ar teikiančių panašias paslaugas, klientus. Be to, kad galimu viešojo subjekto suteiktu pranašumu tiekiant konkrečias prekes ar teikiant paslaugas būtų palaikomos tam tikros įmonės, būtina, kad įmonės, naudojančios ar pageidaujančios naudoti šią prekę ar paslaugą, neįgytų ar negalėtų įgyti šio subjekto teikiamo pranašumo šiomis konkrečiomis aplinkybėmis.

Atsižvelgęs į tai Bendrasis Teismas nusprendė, kad vien tai, jog ginčijama tvarka taikoma tik oro transporto bendrovėms, kurios naudoja Liubeko oro uostu, nėra svarbus kriterijus nusprendžiant, kad ji yra atrankinio pobūdžio.

b) Bendros ekonominės svarbos paslaugos

2014 m. liepos 11 d. Sprendime *DTS Distribuidora de Televisión Digital / Komisija* (T-533/10, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:629) Bendrasis Teismas turėjo galimybę priminti principus, reglamentuojančius Sąjungos teismo atliekamą Komisijos sprendimų bendros ekonominės svarbos paslaugų (toliau – BESP), būtent transliavimo paslaugų, srityje kontrolę.

Šis sprendimas buvo priimtas gavus ieškinį dėl sprendimo, kuriuo Komisija Ispanijos Karalystės visuomeniniam radijo ir televizijos transliuotojui pagal įstatymą, keičiantį viešos transliavimo paslaugos finansavimo sistemą, numatytą skirti valstybės pagalbą pripažino suderinama su vidaus rinka.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad valstybės narės turi plačią diskreciją apibrėžti visuomeninio transliavimo paslaugos užduotį ir nustatyti jos organizavimą, todėl Komisijos atliekama kontrolė yra ribota. Kadangi Komisija vertina sudėtingus ekonominius reiškinius, Bendrojo Teismo atliekama Komisijos sprendimo šioje srityje kontrolė yra dar labiau ribota. Jis tik patikrina, ar nagrinėjama priemonė yra akivaizdžiai netinkama, palyginti su siekiamu tikslu. Atsižvelgiant į plačią valstybių narių diskreciją apibrėžiant visuomeninio transliavimo paslaugą, SESV 106 straipsnio 2 dalimi nedraudžiama valstybei narei plačiai apibrėžti šią viešąją paslaugą ir visuomeniniam transliuotojui pavesti užduotį teikti subalansuotas ir įvairias programas, tarp kurių gali būti sporto renginių transliacijos ir filmų demonstravimas. Todėl vien tai, kad visuomeninis transliuotojas konkuruoja su privačiais operatoriais turinio įsigijimo rinkoje ir tam tikrais atvejais prieš juos laimi, negali savaime būti įrodymas, kad Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą.

Pasak Bendrojo Teismo, su SESV 106 straipsnio 2 dalimi nesuderinama transliuotojo antikonkurencinė veikla rinkoje veikiančių privačių transliuotojų atžvilgiu, kai jis, pavyzdžiui, nuolat sukelia kainas turinio įsigijimo rinkoje. Toks elgesys negali būti laikomas būtinu vykdant su viešąja paslauga susijusią užduotį.

Be to, remiantis šios nuostatos antru sakiniu darytina išvada, jog su viešąja paslauga susijusios užduoties vykdymas neturi daryti įtakos prekybai taip, kad tai prieštarautų Sąjungos interesams, o remiantis ESS bei SESV papildančiu Protokolu Nr. 29 dėl valstybių narių visuomeninės transliacijos sistemos galima teigti, kad visuomeninio transliuotojo finansavimas negali keisti prekybos ir konkurencijos sąlygų Sąjungoje taip, kad tai prieštarautų bendrajam interesui. Vadinas, kad pagalbos schema, taikoma operatoriui, įpareigotam vykdyti visuomeninio transliavimo paslaugos užduotį, galėtų būti pripažinta neatitinkančia šių sąlygų, ji turi iš esmės pakeisti prekybos ir konkurencijos sąlygas taip, kad tai būtų akivaizdžiai neproporcinga, palyginti su valstybių narių siekiamais tikslais. Kad būtų galima teigti, jog jos taip pasikeitė, reikia įrodyti, kad privataus operatoriaus veikla nacionalinėje transliavimo rinkoje yra negalima ar tapo pernelyg sudėtinga, o tai šiuo atveju nebuvo įrodyta.

2014 m. liepos 16 d. Sprendime *Zweckverband Tierkörperbeseitigung / Komisija* (T-309/12, pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:676), kaip ir 2014 m. liepos 16 d. Sprendime *Vokietija / Komisija* (T-295/12, pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:675), priimtame Vokietijai pareiškus ieškinį dėl byloje *Zweckverband Tierkörperbeseitigung / Komisija* nagrinėjamo Komisijos sprendimo, Bendrasis Teismas vėl galėjo grįžti prie BESP sąvokos apibrėžimo.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką valstybės narės turi plačią diskreciją apibrėždamos, ką laikyti BESP. Todėl Komisija gali ginčyti valstybės narės šių paslaugų apibrėžtį tik esant akivaizdžiai klaidai. Turint tai omenyje, paslaugą galima laikyti BESP tik tada, kai ji yra bendro ekonominio intereso, kuris turi specifinių bruožų, pobūdžio, palyginti su interesu, kuris būdingas kitai ekonominei veiklai. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pažymėjo, kad iš Sprendimo *GEMO*¹³ kylantis principas, pagal kurį finansinės gyvulių gaišenų ir skerdyklų atliekų šalinimo išlaidos turi būti laikomos neatsiejamomis gyvulių augintojų ir skerdyklų ekonominės veiklos išlaidomis, yra taikomas ir išlaidoms, susijusioms su pajėgumų rezervo išlaikymu epizootijos atveju. Beje, ši išvada darytina taip pat ir taikant principą „teršėjas moka“. Taigi, pasak Bendrojo Teismo, nusprendusi, kad šalinimo pajėgumų rezervo išlaikymą epizootijos atveju kvalifikavusios kaip BESP kompetentingos Vokietijos valdžios institucijos padarė akivaizdžią vertinimo klaidą, Komisija nepažeidė SESV 107 straipsnio 1 dalies ir 106 straipsnio 2 dalies. Komisija taip pat nepadarė teisės klaidos konstatavusi, kad ieškovė gavo ekonominės naudos, nes per ginčijamame sprendime nagrinėtą laikotarpį niekada nebuvo kumulatyviai tenkinami visi Sprendime *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*¹⁴ nustatyti kriterijai.

c) Su vidaus rinka suderinama valstybės pagalba

Šiais metais ypač reikėtų atkreipti dėmesį į tris sprendimus, susijusius su valstybės pagalbos, kuri yra suderinama su vidaus rinka, tematika.

Pirmiausia minėtame Sprendime *Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband / Komisija* (EU:T:2014:683) Bendrasis Teismas turėjo pareikšti savo nuomonę dėl Komisijos sprendimo, kuriame ji konstatavo, kad Vokietijos valstybės finansų institucijos restruktūrizavimui suteikta pagalba yra

¹³ 2003 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *GEMO* (C-126/01, Rink., EU:C:2003:622).

¹⁴ 2003 m. liepos 24 d. Sprendimas *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, Rink., EU:C:2003:415).

suderinama su vidaus rinka pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą, jei laikomasi tam tikrų sąlygų, teisėtumo.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jeigu Komisija, naudodamasi pagal EB 107 straipsnio 3 dalį turima plačia diskrecija vertinti valstybės pagalbos suderinamumą su vidaus rinka, reikalauja, kad siekdama gauti leidimą teikti pagalbą atitinkama valstybė narė prisiimtų įsipareigojimus dėl plano, pagal kurį galima pasiekti tam tikrus konkrečius teisėtus tikslus, Komisija neprivalo paaiškinti kiekvienos plane numatytos priemonės būtinumo ar stengtis nustatyti tik kuo mažiau varžančias priemones, pasirinktas iš tų priemonių, kurios užtikrintų, pirma, ilgalaikį pagalbos gavėjo gyvybingumą ir, antra, tai, kad dėl pagalbos konkurencija nebus pernelyg iškraipyta. Taip yra tik tada, kai valstybė narė iš anksto yra prisiėmusi įsipareigojimus dėl restruktūrizavimo plano, kuriuo nustatyti mažesni suvaržymai ir kuris taip pat tinkamai atitinka šiuos tikslus, arba kai valstybė narė nesutiko, kad tam tikros priemonės būtų įtrauktos į restruktūrizavimo planą, ir prisiėmė įsipareigojimus dėl šio plano, nes Komisija jai galutinai nurodė, jog nesant šių priemonių nebus leista teikti pagalbos, nes šiais atvejais sprendimas susieti pagalbos teikimą su minėtų priemonių laikymosi sąlyga negali būti priskirtas atitinkamai valstybei narei. Šiuo atveju, kadangi Komisija viso labo nusprendė, jog leisti teikti Šiaurės Reino-Vestfalijos žemei (Vokietija) garantiją galima tik atsižvelgiant į restruktūrizavimo plano, kuriame numatyta įgyvendinti tam tikras priemones, buvimą, Bendrasis Teismas manė, jog nelogiška reikalauti, kad Komisija nurodytų priežastis, kodėl jos sprendime leisti teikti pagalbą turi būti nustatyta sąlyga, kad šios priemonės būtų įgyvendintos. Be to, remdamasis analogiškais argumentais, jis nusprendė, kad laikydamasi proporcingumo principo Komisija neprivalo leisti teikti restruktūrizavimo pagalbos, jeigu taikomos pagalbos gavėjo gyvybingumui atkurti ir pernelyg dideliu konkurencijos iškraipymu išvengti tikrai būtinos priemonės ir jeigu šios priemonės yra restruktūrizavimo plano, dėl kurio atitinkama valstybė narė prisiėmė įsipareigojimus, dalis.

Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad SESV 345 straipsnis, pagal kurį „Sutartys jokių būdu nepažeidžia valstybių narių normų, reglamentuojančių nuosavybės sistemą“, netrukdo Komisijai leisti teikti valstybės pagalbos įmonei, kurią reikia restruktūrizuoti, nustačius sąlygą, kad ši įmonė būtų parduota, kai tuo siekiama užtikrinti ilgalaikį įmonės gyvybingumą.

Antra, byloje, kurioje buvo priimtas 2014 m. balandžio 8 d. Sprendimas *ABN Amro Group / Komisija* (T-319/11, Rink., EU:T:2014:186), buvo nagrinėjamas Komisijos sprendimas pripažinti Nyderlandų valstybės ieškovės atžvilgiu taikytas priemones suderinamomis su vidaus rinka. Tame sprendime buvo nustatytas draudimas trejus metus įsigyti kitų įmonių akcijų, išskyrus tam tikrus ir tam tikro minimalaus dydžio įgijimus, kuris pratęsiamas iki penkerių metų tuo atveju, kai pasibaigus trejų metų laikotarpiui Nyderlandų valstybė tebeturės daugiau nei 50 % ieškovės akcijų.

Nagrinėdamas ieškinį dėl šio Komisijos sprendimo, Bendrasis Teismas pritarė Komisijos išvadai, kad įsigijimais turi būti siekiama užtikrinti subjekto, kuriam teikiama pagalba, gyvybingumą, o tai reiškia, kad bet koks teikiant valstybės pagalbą finansuojamas įsigijimas, kuris nėra neišvengiamai būtinas siekiant užtikrinti bendrovės naudos gavėjos gyvybingumo atkūrimą, pažeidžia griežto pagalbos apribojimo iki mažiausios būtinos sumos principą. Kadangi šiuo atveju buvo siekiama, kad banko pagalbos gavėjo lėšos būtų pirmiausia naudojamos pagalbai, o ne naujoms akcijoms įsigyti, Bendrasis Teismas nusprendė, kad draudimas atlikti įsigijimus įsigyjant 5 % ar daugiau bet kokiame sektoriuje veikiančių įmonių akcijų atitinka įvairiuose Komisijos komunikatuose, įskaitant ir Restruktūrizavimo komunikatą¹⁵, nustatytus principus. Dėl draudimo laikotarpio Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors Restruktūrizavimo komunikate konkrečiai neapibrėžtas draudimų

¹⁵ Komisijos komunikatas dėl finansų sektoriaus gyvybingumo atkūrimo ir restruktūrizavimo priemonių vertinimo pagal valstybės pagalbos taisyklės dabartinės krizės sąlygomis (OL C 195, 2009, p. 9).

įsigyti akcijų, nustatytų siekiant užtikrinti, kad pagalba būtų apribota iki mažiausios būtinos sumos, laikotarpis, tačiau kadangi Restruktūrizavimo komunikato 23 punkte kalbama apie pagalbos gavėjo restruktūrizavimą, tuo remiantis galima daryti išvadą, kad tokia priemonė gali būti laikoma pagrįsta tol, kol egzistuoja tokios aplinkybės. Atsižvelgęs į tai, jis nusprendė, kad negalima teigti, jog nustačiusi, kad ginčijamas draudimas turi būti taikomas maksimalų penkerių metų laikotarpį, Komisija pažeidė komunikatus ir ypač Restruktūrizavimo komunikatą.

Galiausiai Bendrasis Teismas pabrėžė, kad ginčijamame sprendime valstybės nuosavybė nėra prilyginama valstybės pagalbai ir jame įvardyta objektyvi priežastis, dėl kurios tuo, kad valstybė valdo daugumą banko naudos gavėjo akcijų, remiamasi kaip atskaitos tašku, todėl tai negali būti laikoma valstybės nuosavybės diskriminavimu.

Trečia, 2014 m. gruodžio 3 d. Sprendime *Castelnuovo Energia / Komisija* (T-57/11, Rink., EU:T:2014:1021) Bendrasis Teismas patikslino sąlygas, kuriomis reikia atsižvelgti į Sąjungos teisės normas, susijusias aplinkos apsauga, kai Komisija vykdo valstybės pagalbos kontrolę. Šioje byloje ieškovė, remdamasi keliomis Sąjungos teisės normomis, susijusiomis su aplinkos apsauga, ginčijo sprendimą, kuriuo Komisija Ispanijos Karalystės sukurtą sistemą, pagal kurią yra palaikoma iš Ispanijoje pagamintos anglies gaminamos elektros energijos gamyba, pripažino suderinama su vidaus rinka.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad kai Komisija taiko procedūrą dėl valstybės pagalbos, remiantis bendrąja Sutarties logika ji privalo užtikrinti valstybės pagalbą reglamentuojančių nuostatų bei kitų su valstybės pagalba nesusijusių specialių nuostatų nuoseklumą ir vertinti aptariamą pagalbą suderinamumą su šiomis specialiomis nuostatomis. Vis dėlto tokia pareiga Komisijai tenka tik tuo atveju, kai kalbama apie pagalbos aspektus, kurie yra taip neatsiejamai susiję su pagalbos tikslu, kad būtų neįmanoma jų nagrinėti atskirai. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors pagal teismo praktiką vertindama pagalbos priemonę pagal Sąjungos taisykles dėl valstybės pagalbos Komisija privalo atsižvelgti į SESV 11 straipsnyje nustatytus su aplinkosauga susijusius reikalavimus, Sąjungos teismas įtvirtino tokią Komisijos pareigą vertinti pagalbą, kuria siekiama su aplinkos apsauga susijusių tikslų, nes tokia pagalba gali būti pripažinta suderinama su vidaus rinka pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies b arba c punktus. Tačiau vertindama pagalbos priemonę, kuria nesiekama su aplinkos apsauga susijusio tikslo, Komisija, nagrinėdama pagalbą ir su ja neatsiejamai susijusius aspektus, neprivalo atsižvelgti į aplinkos apsaugą reglamentuojančius teisės aktus.

Be to, jeigu pagalba, skirta, kaip šiuo atveju, elektros energijos tiekimo saugumui užtikrinti, būtų buvusi pripažinta nesuderinama su vidaus rinka dėl to, kad pažeidžia Sąjungos teisės nuostatas aplinkos apsaugos srityje, nors ji ir atitiktų SESV 106 straipsnio 2 dalies taikymo sąlygas, taip būtų pažeista nacionalinių valdžios institucijų turima diskrecija nustatyti BESP ir atitinkamai išplėsti Komisijos įgaliojimai naudotis pagal SESV 106–108 straipsnius jai suteikta kompetencija. Tačiau kompetencija, kuria šioje srityje naudojasi Komisija, ir speciali pagalbos suderinamumo tyrimo procedūra negali pakeisti procedūros dėl įsipareigojimų neįvykdymo, per kurią Komisija tikrina, ar valstybės narės laikosi visų Sąjungos teisės nuostatų. Bet kuriuo atveju Bendrasis Teismas pabrėžė, jog Komisija teisingai nusprendė, kad tai, jog ši priemonė lemia anglies dvideginio (CO₂) emisijos iš elektrinių, naudojančių vietoje išgaunamas akmens anglis, padidėjimą ir emisijos leidimų kainos augimą, nelemia bendro Ispanijoje išmetamo CO₂ kiekio padidėjimo.

*Intelektinė nuosavybė***1. Bendrijos prekių ženklas****a) Absoliutūs atsisakymo registruoti pagrindai**

2014 m. Bendrojo Teismo praktikoje buvo pateikta paaiškinimų dėl absoliutaus atsisakymo registruoti pagrindo, grindžiamo skiriamąjo požymio, kaip jis suprantamas pagal Reglamento (EB) Nr. 207/2009¹⁶ 7 straipsnio 1 dalies b punktą, nebuvimu.

Bylose, kuriose priimti 2014 m. sausio 16 d. sprendimai *Steiff / VRDT (Metalinė saga pliušinio gyvūno ausies viduryje)* (T-433/12, EU:T:2014:8) ir *Steiff / VRDT (Vėliavėlė su metaline saga pliušinio gyvūno ausies viduryje)* (T-434/12, EU:T:2014:6), Bendrojo Teismo prašyta priimti sprendimą dėl ieškinių, pateiktų dėl sprendimų, kuriais Vidaus rinkos derinimo tarnybos (prekių ženkams ir pramoniniam dizainui) (VRDT) pirmoji apeliacinė taryba atsisakė įregistruoti kaip Bendrijos prekių ženklus atitinkamai žymenį, kurį sudaro pliušinio gyvūno ausies viduryje pritvirtinta metalinė saga ir metaline saga pliušinio gyvūno ausies viduryje pritvirtinta vėliavėlė, dėl to, kad prašomi įregistruoti prekių ženklai neturi skiriamąjo požymio.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia konstatavo, kad prašomi įregistruoti prekių ženklai painiojami su vienu iš galimų pliušinių gyvūnų atvaizdų. Kaip „poziciniai prekių ženklai“ jie neišvengiamai siejami su pliušinių gyvūnų atvaizdu, nes tvirtai nesusiejus sagos ir vėliavėlės su konkrečia žymimų prekių vieta šie prekių ženklai nebūtų egzistavę. Be to, sagos ir mažos lentelės yra įprasti ant pliušinių gyvūnų naudojami konfigūravimo elementai. Kadangi vartotojai neturi įpročio preziumuoti komercinės prekių kilmės remdamiesi žymenimis, kurie siejami su tų prekių atvaizdu, reikėjo, kad prašomi įregistruoti prekių ženklai gerokai skirtųsi nuo sektoriui būdingų normų ir įpročių.

Kadangi, viena vertus, sagos ir vėliavėlės yra įprasti ant pliušinių gyvūnų naudojami konfigūravimo elementai, o, kita vertus, vartotojai yra įpratę prie labai didelės šių prekių įvairovės, dizaino ir galimos konfigūracijos, Bendrasis Teismas nusprendė, kad sagų ir vėliavėlių pritvirtinimas prie pliušinio gyvūno ausies, faktiškai sukuriant banalų derinį, kurį visuomenė supranta kaip dekoratyvinį elementą, jokių būdu negali būti laikomas išskirtiniu. Todėl, Bendrojo Teismo teigimu, tikslinė visuomenė negalėjo iš to spręsti, kad tai yra komercinės kilmės nuoroda. Remdamasis tuo jis padarė išvadą, kad šie prekių ženklai neturi minimalaus būtino skiriamąjo požymio.

b) Santykiniai atsisakymo registruoti prekių ženklų pagrindai

2014 m. balandžio 9 d. Sprendime *Pico Food / VRDT – Sobieraj (MILANÓWEK CREAM FUDGE)* (T-623/11, Rink., EU:T:2014:199) Bendrasis Teismas įvertino galimybę supainioti keletą karvę vaizduojančių vaizdinių prekių ženklų, kuriuose yra žodinių elementų.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors žymenys, dėl kurių kilo ginčas, vizualiai kiek panašūs dėl to, kad visuose juose yra karvę vaizduojantis elementas, nagrinėjamu atveju šis elementas yra užuomina į atitinkamas prekes, taigi turi silpną skiriamąjį požymį. Be to, jis pažymėjo, kad net darant prielaidą, jog ankstesni prekių ženklai turėjo dėl naudojimo atitinkamoje teritorijoje sustiprėjusį skiriamąjį požymį, Apeliacinė taryba nepadarė klaidos, kai nagrinėjamu atveju

¹⁶ 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo (kodifikuota redakcija) (OL L 78, p. 1).

nusprendė, kad atitinkama visuomenė aptariamų prekių ženklų negali supainioti, nepaisant to, kad aptariamoms prekėms yra tapačios. Bendrojo Teismo teigimu, Apeliacinė taryba tinkamai atsižvelgė į tai, kad ankstesni prekių ženklai prireikus gali būti laikomi įgijusiais dėl naudojimo reikšmingoje teritorijoje sustiprėjusį skiriamąjį požymį, bet vis dėlto pagrįstai nusprendė, kad, remiantis tokia galima aplinkybe, negalima daryti išvados, jog yra galimybė supainioti. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nurodė, kad egzistuoja skirtumas tarp to, kai palyginus žymenis daroma išvada, kad vienas iš sudėtinio prekių ženklo elementų turi silpną skiriamąjį požymį, ir to, kai visapusiškai vertinant galimybę supainioti daroma išvada, kad ankstesnis prekių ženklas turi dėl naudojimo sustiprėjusį skiriamąjį požymį arba tokio požymio neturi.

Byloje, kurioje priimtas 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Coca-Cola / VRDT – Mitico (MASTER)* (T-480/12, Rink., EU:T:2014:1062), Bendrojo Teismo prašyta išnagrinėti sprendimo, kuriuo VRDT antroji apeliacinė taryba patvirtino, kad protestas, kurį ieškovė pateikė dėl prašymo įregistruoti vaizdinį Bendrijos prekių ženklą „Master“, yra atmestinas, teisėtumą.

Bendrasis Teismas visų pirma pažymėjo, kad nagrinėjami žymenys, būtent, pirma, ankstesni žymenys, kuriuos sudaro stilizuoti žodžiai „coca-cola“ arba stilizuota didžioji raidė „C“, ir, antra, prašomas įregistruoti žymuo, kurį sudaro stilizuotas žodis „master“, virš kurio yra žodis arabų kalba, turi akivaizdžių vizualių skirtumų. Vis dėlto Bendrasis Teismas pabrėžė, kad šie žymenys turi ir vizualaus panašumo elementų dėl to, kad juose naudojamas tas pats šriftas, kuris nėra populiarus šiuolaikiniame verslo pasaulyje. Bendrojo Teismo teigimu, visapusiškai įvertinus šiuos panašumo ir skirtumo elementus matyti, kad žymenys, dėl kurių kilo ginčas, bent jau keturi ankstesni vaizdiniai Bendrijos prekių ženklai „Coca-Cola“ ir prašomas įregistruoti prekių ženklas „Master“, turi nedidelį panašumo laipsnį, o jų fonetinį ir konceptualų skirtumą neutralizuoja bendras vizualus panašumas, kuris yra svarbesnis. Tačiau Bendrasis Teismas nusprendė, kad ankstesnis nacionalinis prekių ženklas C, atsižvelgiant, be kita ko, į jo trumpumą, skiriasi nuo prašomo įregistruoti prekių ženklo.

Priminęs, kad net nedidelis žymenų, dėl kurių kilo ginčas, panašumas yra Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 5 dalies taikymo sąlyga ir kad tokio panašumo laipsnis yra veiksnys, svarbus ryšiui tarp šių žymenų įvertinti, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad visapusiškai įvertinus, ar atitinkama visuomenė tarp prekių ženklų, dėl kurių kilo ginčas, nustato ryšį pagal šią nuostatą, darytina išvada, kad, atsižvelgiant net ir į nedidelį šių prekių ženklų panašumo laipsnį, yra galimybė, kad minėta visuomenė tokį ryšį gali nustatyti. Konstatavęs, kad Apeliacinė taryba neišsakė savo pozicijos dėl visų Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 5 dalies taikymo sąlygų, Bendrasis Teismas nurodė, kad jis neturi pirmą kartą priimti sprendimo dėl šio klausimo, kai atlieka ginčijamo sprendimo teisėtumo kontrolę. Jis padarė išvadą, kad Apeliacinė taryba turi išnagrinėti minėtas taikymo sąlygas atsižvelgdama į žymenų, dėl kurių kilo ginčas, panašumo laipsnį, kuris, nors ir nedidelis, yra pakankamas, kad atitinkama visuomenė sietų šiuos žymenis.

Paprašytas išnagrinėti ir nesąžiningo pranašumo įgijimo, pasinaudojant ankstesnio prekių ženklo skiriamuoju požymiu ar geru vardu, sąvokos vertinimą, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad toks įgijimas nustatomas, be kita ko, tuo atveju, kai akivaizdžiai bandoma eksploatuoti žinomą prekių ženklą ir piktybiškai juo naudotis, taigi, į tai daroma nuoroda vartojant sąvoką „piktybinio naudojimosi rizika“. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas konstatavo, kad Apeliacinės tarybos vertinimas nagrinėjamu atveju neatitiko teismų praktikoje nustatyto principo, pagal kurį piktybinio naudojimosi rizikos buvimas pagal Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 5 dalį gali būti konstatuotas, be kita ko, remiantis tikimybių analize grindžiamomis loginėmis išvadomis ir atsižvelgiant į įprastą praktiką atitinkamoje verslo srityje bei į visas kitas bylos aplinkybes, įskaitant tai, kad prašomo įregistruoti prekių ženklo savininkas naudoja pakuotę, kuri panaši į ankstesnių prekių ženklų savininko prekių pakuotę. Kadangi šioje teismų praktikoje leidžiama atsižvelgti į visus įrodymus, skirtus minėtai tikimybių analizei dėl prašomo įregistruoti prekių ženklo savininko

ketinimų atlikti, Bendrasis Teismas nusprendė, kad neatsižvelgusi į ieškovės pateiktus įrodymus, susijusius su prašomo įregistruoti prekių ženklo komerciniu naudojimu, Apeliacinė taryba padarė klaidą. Argumentas, kad tokiais įrodymais ieškovė galėtų remtis pateikdama Reglamento Nr. 207/2009 9 straipsnio 1 dalies c punktu grindžiamą ieškinį dėl teisių pažeidimo, neturi reikšmės, nes juo neatsižvelgiama į šio reglamento struktūrą ir į jo 8 straipsnyje numatytos protesto procedūros tikslą užtikrinti, kad dėl teisinio saugumo ir gero administravimo priežasčių nebūtų registruojami prekių ženklai, kurių naudojimas vėliau galėtų būti sėkmingai užginčytas teismuose.

c) Procesiniai klausimai

2014 m. kovo 5 d. Sprendime *HP Health Clubs Iberia / VRDT – Shiseido (ZENSATIONS)* (T-416/12, EU:T:2014:104) Bendrasis Teismas nurodė, jog tai, kad, remiantis Reglamento Nr. 207/2009 76 straipsniu, procedūros dėl atsisakymo registruoti paraiškas santykinų pagrindų atveju Tarnyba nagrinėja tiksliai šalių nurodytus faktus, įrodymus, argumentus ir siekiamą reikalavimų patenkinimo būdą, nereiškia, jog VRDT turi manyti, kad bet koks jai šalies pateiktas teiginys yra pagrįstas, jeigu kita šalis jo neginčija.

Be to, 2014 m. rugsėjo 25 d. Sprendime *Peri / VRDT (Srieginės sąvaržos forma)* (T-171/12, Rink., EU:T:2014:817) Bendrasis Teismas nurodė, kad iš principo Bendrijos prekių ženklo paraiškoje nurodytų prekių ar paslaugų sąrašo apribojimas pagal Reglamento Nr. 207/2009 43 straipsnio 1 dalį, padarytas jau priėmus ginčijamą Apeliacinės tarybos sprendimą, negali turėti įtakos šio sprendimo, kuris vienintelis ginčijamas Bendrajame Teisme, teisėtumui. Tačiau, Bendrojo Teismo teigimu, VRDT apeliacinės tarybos sprendimas tam tikrais atvejais Bendrajame Teisme gali būti ginčijamas tik dėl tam tikrų atitinkamo Bendrijos prekių ženklo paraiškos sąraše nurodytų prekių ar paslaugų. Tokiu atveju kitoms tame pačiame sąraše esančioms prekėms ar paslaugoms šis sprendimas tampa galutinis. Taigi, prekių ženklo paraišką pateikusio asmens pareiškimą, kuris yra vėlesnis už Apeliacinės tarybos sprendimą ir kuriuo jis atšaukia savo paraišką dėl tam tikrų pirminėje paraiškoje nurodytų prekių, galima laikyti arba pareiškimu, kad sprendimas ginčijamas tik tiek, kiek jame nurodytos likusios prekės, arba, jeigu toks pareiškimas padarytas vėlesnėje proceso Bendrajame Teisme stadijoje, dalies reikalavimų atsisakymu.

Tačiau jeigu Bendrijos prekių ženklų paraiškoje nurodytų prekių sąrašą prekių ženklo paraišką pateikęs asmuo apriboja ne tam, kad išbrauktų iš šio sąrašo vieną ar kelias prekes, o tam, kad pakeistų vieną ar kelias šio sąrašo charakteristikas, negalima atmesti, jog toks pakeitimas gali daryti įtaką per administracinę procedūrą VRDT instancijų atliekamam Bendrijos prekių ženklo nagrinėjimui. Tokiomis aplinkybėmis leidimas padaryti tokį pakeitimą tuo metu, kai ieškinys nagrinėjamas Bendrajame Teisme, prilygtų jo Procedūros reglamento 135 straipsnio 4 dalyje draudžiamam ginčo dalyko pakeitimui vykstant procesui. Todėl Bendrasis Teismas, nagrinėdamas ieškinio pagrįstumą, negali atsižvelgti į tokį apribojimą.

Be to, 2014 m. spalio 8 d. Sprendime *Fuchs / VRDT – Les Complices (Žvaigždė apskritime)* (T-342/12, Rink., EU:T:2014:858) Bendrasis Teismas priėmė sprendimą dėl klausimo, susijusio su ieškovės suinteresuotumu pareikšti ieškinį, siekiant ginčyti sprendimą, kuriuo patenkintas protestas, pateiktas dėl jos prašymo įregistruoti prekių ženklą po to, kai VRDT priėmė sprendimą pripažinti ankstesnio prekių ženklo, kuriuo buvo grindžiamas protestas, registraciją panaikinta.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia pažymėjo, kad kadangi ieškinio priimtinumą sąlygos, ypač suinteresuotumo pareikšti ieškinį nebuvimas, yra imperatyvūs ieškinio nepriimtumo pagrindai, jis turi savo iniciatyva patikrinti, ar ieškovė išlaiko suinteresuotumą, kad toks sprendimas būtų panaikintas. Atlikdamas tokį patikrinimą jis pabrėžė, kad prekių ženklo, kuriuo grindžiamas protestas, registracijos panaikinimas tik po to, kai Apeliacinė taryba sprendimu patenkina

tokiu prekių ženklų grindžiamą protestą, nereiškia, kad minėtas sprendimas atšaukiamas ar panaikinamas. Iš tiesų, registracijos panaikinimo atveju pagal Reglamento Nr. 207/2009 55 straipsnio 1 dalį laikoma, kad Bendrijos prekių ženklas nuo prašymo panaikinti registraciją padavimo dienos neturėjo šiame reglamente nurodytos galios. Tačiau iki šios datos Bendrijos prekių ženklas turi visą su tokia apsauga siejamą galią, kaip numatyta šio reglamento VI dalies 2 skyriuje. Taigi, jeigu būtų pripažinta, kad dėl vykstant procesui priimto sprendimo panaikinti registraciją nelieka ginčo dalyko, tai reikštų, kad Bendrasis Teismas turėtų atsižvelgti į motyvus, atsiradusius po ginčijamo sprendimo priėmimo ir neturinčius nei įtakos šio sprendimo pagrįstumui, nei poveikio protesto procedūrai, vykusiai prieš pareiškiant ieškinį dėl panaikinimo.

Be to, Bendrajam Teismui panaikinus tokį sprendimą, jo panaikinimas *ex tunc* galėtų būti naudingas ieškovui. Kitaip būtų konstatavus, kad nėra poreikio priimti sprendimą. Jeigu Bendrasis Teismas nuspręstų, kad nėra poreikio priimti sprendimą, ieškovas galėtų tik pateikti VRDT naują savo prekių ženklo registracijos paraišką, bet nuo to momento nebūtų galimybės pareikšti ankstesniu Bendrijos prekių ženklu, kurio registracija buvo panaikinta, grindžiamo protesto. Tačiau jeigu Bendrasis Teismas, nusprendęs, kad nėra galimybės supainioti prekių ženklų, dėl kurių kilo ginčas, priimtų sprendimą dėl esmės ir pripažintų, kad ieškinys yra priimtinas, tokiu atveju nebūtų kliūčių įregistruoti prašomą prekių ženklą. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad vien tai, jog dėl Protestų skyriaus ir Apeliacinės tarybos sprendimų pateikti skundai pagal Reglamento Nr. 207/2009 58 straipsnio 1 dalies antro sakinio ir 64 straipsnio 3 dalies nuostatas turi suspenduojamąjį poveikį, negali būti pakankamas pagrindas paneigti ieškovo suinteresuotumą pareikšti ieškinį tokiu atveju. Iš tiesų, pagal Reglamento Nr. 207/2009 45 straipsnį tik tuomet, kai protestas atmetas galutiniu sprendimu, prekių ženklas įregistruojamas kaip Bendrijos prekių ženklas.

Byloje, kurioje priimtas 2014 m. spalio 21 d. Sprendimas *Szajner / VRDT-Forge de Laguiole (LAGUIOLE)* (T-453/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:901), Bendrasis Teismas taip pat turėjo progą išnagrinėti ieškovo, ginčijančio VRDT sprendimo teisėtumą, galimybę remtis šiame teisme, siekiant išaiškinti nacionalinę teisę, į kurią daro nuorodą Sąjungos teisė, elementais iš nacionalinės teisės aktų ar teismų praktikos, kurie nebuvo nurodyti VRDT.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nurodė, kad nei šalims, nei pačiam Bendrajam Teismui negali būti sudaryta kliūčių remtis tokiais elementais, nes norima ne priekaištauti Apeliacinei tarybai dėl to, kad ji neatsižvelgė į konkrečiame nacionalinio teismo sprendime esančias faktines aplinkybes, bet remtis teisės nuostatomis ir teismų sprendimais, kuriais grindžiamas pagrindas, kad Apeliacinės tarybos neteisingai taikė nacionalinės teisės nuostatą. Nors šalis, prašanti taikyti nacionalinės teisės normą, turi pateikti VRDT jos turinio įrodymus, tai nereiškia, kad Bendrasis Teismas, atsižvelgdamas į nacionalinio teismo sprendimą, priimtą po VRDT sprendimo priėmimo ir vienos iš proceso šalių pirmą kartą nurodytą Bendrajame Teisme, negali kontroliuoti to, kaip VRDT taikė nacionalinės teisės normą.

Bendrojo Teismo teigimu, ši išvada teisinga net ir tuomet, kai atitinkamu nacionalinio teismo sprendimu keičiama teismų praktika. Tokie pakeitimai iš principo taikomi esamoms situacijoms atgaline data. Šis principas pateisinamas argumentu, kad teismų atliekamas normos aiškinimas konkrečiu momentu negali skirtis, nelygu, koks nagrinėjamų faktinių aplinkybių laikotarpis, ir niekas negali remtis įgyta teise į nekintančią teismų praktiką. Nors šį principą galima sušvelninti tuo, kad išimtinėse situacijose teismai gali nuo jo nukrypti, kad pakeitimo galiojimo atgaline data poveikį pritaikytų atitinkamu laikotarpiu, pakeitimų galiojimas atgaline data išlieka principinis. Todėl net jeigu nacionalinio teismo sprendimas, kuriuo keičiama teismų praktika, savaime yra naujas faktas, jis susijęs tik su nacionaline teise, kaip ją turėjo taikyti VRDT ir kaip ją turi taikyti Bendrasis Teismas.

d) Teisė pakeisti sprendimą

2014 m. rugsėjo 26 d. Sprendime *Koscher + Würtz / VRDT – Kirchner & Wilhelm (KW SURGICAL INSTRUMENTS)* (T-445/12, Rink., EU:T:2014:829) Bendrasis Teismas dar kartą išnagrinėjo naudojimosi Reglamento Nr. 207/2009 65 straipsnio 3 dalyje jam suteikta teise pakeisti sprendimą sąlygas.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad galimybė pakeisti sprendimą, kuria jis gali remtis pagal šią nuostatą, nesuteikia jam teisės vertinti klausimo, dėl kurio Apeliacinė taryba dar nepriėmė sprendimo. Dėl šios priežasties sprendimų pakeitimo kompetencija turi būti naudojama iš esmės tik tais atvejais, kai patikrinęs Apeliacinės tarybos atliktą vertinimą Bendrasis Teismas, remdamasis nustatytomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, gali nustatyti, kokią sprendimą turėjo priimti Apeliacinė taryba. Atsižvelgęs į šį principą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad nagrinėjamu atveju Bendrasis Teismas negali vertinti ankstesnio prekių ženklo naudojimo iš tikrųjų, nes Apeliacinė taryba dėl šio klausimo nepriėmė sprendimo. Tačiau dėl antrojo pagrindo, susijusio su galimybės supainioti nebuvimu ir nurodyto ieškovo grindžiant jo reikalavimus dėl panaikinimo, Bendrasis Teismas nusprendė, kad turi jį nagrinėti, nes jeigu jis būtų pripažintas pagrįstu, ieškovė galėtų tikėtis visiško ginčo išsprendimo. Be to, Bendrasis Teismas nurodė, kad jeigu šiuo atveju iš jo nagrinėjimo būtų matyti, jog šis antrasis pagrindas turėtų būti atmestas, o ieškovo pateikti reikalavimai pakeisti sprendimą – nepatenkinti, po to, kai bus išnagrinėtas ankstesnio prekių ženklo naudojimo iš tikrųjų klausimas, VRDT prireikus turės vėl priimti sprendimą dėl galimybės supainioti abu prekių ženklus, dėl kurių kilo ginčas. Tuomet ji turės padaryti išvadą dėl to, kokią įtaką šių dviejų prekių ženklų palyginimui turi galimas ankstesnio prekių ženklo nenaudojimas iš tikrųjų tam tikroms juo nurodomoms prekėms žymėti.

e) Įrodymas, jog prekių ženklas yra naudojamas iš tikrųjų

Pirmiausia byloje, kurioje priimtas 2014 m. kovo 27 d. Sprendimas *Intesa Sanpaolo / VRDT – equinet Bank (EQUITER)* (T-47/12, Rink., EU:T:2014:159), Bendrojo Teismo prašyta išnagrinėti ankstesnio prekių ženklo naudojimo iš tikrųjų tik daliai prekių ar paslaugų, kurioms jis buvo įregistruotas, atvejį.

Bendrojo Teismo teigimu, Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 1 dalies b punktu grindžiama protesto procedūra siekiama suteikti VRDT teisę įvertinti, ar yra galimybė supainioti, kuri prekių ženklų, dėl kurių kilo ginčas, panašumo atveju reiškia, kad reikia išnagrinėti šiais prekių ženklais žymimų prekių ir paslaugų panašumą. Šiomis aplinkybėmis pabrėžtina, kad, kaip numatyta Reglamento Nr. 207/2009 42 straipsnio 2 dalies paskutiniame sakinyje, jeigu ankstesnis Bendrijos prekių ženklas buvo naudojamas žymėti tik daliai prekių ar paslaugų, kurioms jis yra įregistruotas, nagrinėjant protestą prekių ženklas laikomas įregistruotu tik tai prekių ar paslaugų daliai. Apeliacinė taryba taip pat turi įvertinti, ar tuo atveju, kai naudojimo įrodymų pateikta tik dėl dalies prekių ar paslaugų, priklausančių prekių ar paslaugų kategorijai, kuriai ankstesnis prekių ženklas yra įregistruotas ir kuria grindžiamas protestas, šią kategoriją sudaro atskiros pakategorės, kurioms reikėtų priskirti prekes ar paslaugas, kurių atžvilgiu naudojimas buvo įrodytas, ir būtina laikyti, kad tokių įrodymų pateikta tik dėl šios prekių ar paslaugų pakategorės, ar, atvirkščiai, tokių pakategorių neįmanoma išskirti. Todėl Bendrasis Teismas nurodė, kad užduotį patikrinti, ar prekių ženklas, kuriuo grindžiamas protestas, iš tiesų naudojamas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 207/2009 42 straipsnio 2 dalį, sudaro dvi neatskiriamos dalys. Pirmą, reikia nustatyti, ar aptariamas prekių ženklas buvo iš tikrųjų naudojamas Sąjungoje, įskaitant naudojimą tokia forma, kuri skirtųsi tam tikrais aspektais, tačiau nedarytų poveikio šio prekių ženklo skiriamiesiems požymiams, atsižvelgiant į formą, kuria šis prekių ženklas buvo įregistruotas. Antra, reikia nustatyti, kokių konkrečiai prekių ar paslaugų, kurioms buvo įregistruotas ankstesnis prekių ženklas ir kuriomis grindžiamas protestas, atžvilgiu įrodytas naudojimas iš tikrųjų.

Antra, byla, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *KW SURGICAL INSTRUMENTS* (EU:T:2014:829), suteikė Bendrajam Teismui progą priminti, jog pateikus prašymą, kad protestą pateikęs asmuo įrodytų ankstesnio prekių ženklo naudojimą iš tikrųjų, pareiga įrodyti, kad jo ženklas buvo naudotas iš tikrųjų, tenka protestą pateikusiam asmeniui, o to neįrodžius jo protestas atmetamas. Vadinasi, ankstesnio prekių ženklo naudojimas iš tikrųjų yra klausimas, kuris, jei iškeltas prekių ženklo paraišką pateikusio asmens, turi būti išspręstas prieš priimant sprendimą dėl paties protesto. Taigi ankstesnio prekių ženklo naudojimo iš tikrųjų įrodymo prašymas protesto procedūroje iškelia papildomą specifinį ir išankstinį klausimą ir šia prasme pakeičia jos turinį. Atsižvelgęs į šį argumentą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad VRDT Apeliacinė taryba šiuo atveju padarė teisės klaidą, nes atsisakė ieškovei pripažinti Bendrijos prekių ženklo teikiamą apsaugą pagal turimą tarptautinę registraciją, prieš tai neišnagrinėjusi ankstesnio prekių ženklo naudojimo iš tikrųjų klausimo, nors ieškovė Protestų skyriui buvo pateikusi prašymą dėl tokio naudojimo.

Trečia, specifiniu erdvinio prekių ženklo atveju Bendrasis Teismas 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendime *CEDC International / VRDT – Underberg (Žolės stiebo butelyje forma)* (T-235/12, Rink., EU:T:2014:1058) nusprendė, kad dėl prekių ženklo erdvinio pobūdžio negalima jo vertinti statiškai atsižvelgiant į du matmenis, bet jį reikia suvokti dinamiškai atsižvelgiant į tris matmenis. Taigi iš principo erdvinį prekių ženklą atitinkamas vartotojas gali suvokti iš kelių pusių. Todėl, kalbant apie tokio prekių ženklo naudojimo įrodymus, pažymėtina, kad į juos reikia atsižvelgti ne kaip į dvimačio jo vaizdo pateikimą, bet kaip į pavaizdavimą, kaip atitinkamas vartotojas suvokia jo trimatį vaizdą. Vadinasi, erdvinio prekių ženklo vaizdavimas iš šono ir iš galo iš principo gali turėti realios įtakos vertinant minėto prekių ženklo naudojimą iš tikrųjų ir negali būti atmetamas vien todėl, kad tai nėra vaizdavimas iš priekio.

2. Dizainas

Byloje, kurioje priimtas 2014 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Biscuits Poult / VRDT – Banketbakkerij Merba (Sausainis)* (T-494/12, Rink., EU:T:2014:757), Bendrasis Teismas nurodė, kad Reglamento (EB) Nr. 6/2002¹⁷ 4 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta speciali taisyklė, susijusi konkrečiai su dizainais, taikomais gaminiui arba įmontuotais į gaminį, kuris sudaro sudėtinio gaminio dalį pagal šio reglamento 3 straipsnio c punktą. Pagal šią taisyklę tokie dizainai saugomi, tik jei, pirma, ta sudedamoji dalis, įmontuota į sudėtinį gaminį, išlieka matoma jį įprastai naudojant ir, antra, tik tada, kai tos sudedamosios dalies matomos savybės atitinka naujumo ir individualumo reikalavimus. Iš tikrųjų, kadangi sudėtinio gaminio, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 6/2002 3 straipsnio c punktą, dalys yra ypatingo pobūdžio ir jų gamyba ir pardavimas gali būti vykdomi atskirai nuo sudėtinio gaminio gamybos ir pardavimo, teisės aktų leidėjas gali pagrįstai pripažinti galimybę jas įregistruoti kaip dizainus su sąlyga, kad jos ir įmontuotos į sudėtinį gaminį lieka matomos, ir tokią galimybę numatyti tik įprastai naudojant sudėtinį gaminį matomiems aptariamų sudedamųjų dalių elementams ir tik tiek, kiek šie elementai yra nauji ir turi individualių savybių. Iš to Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad, kadangi prekė (nagrinėjamu atveju – sausainis) nėra sudėtinis gaminyje pagal Reglamento Nr. 6/2002 3 straipsnio c punktą, nes jis nesudarytas iš daugelio sudedamųjų dalių, kurias galima pakeisti tą gaminį išardant ir vėl surenkant, Apeliacinė taryba nesuklydo nusprendusi, kad į nematomas gaminio savybes, kurios nesusijusios su jo išvaizda, negali būti atsižvelgiama nustatant, ar ginčijamam dizainui gali būti suteikiama apsauga.

Galiausiai 2014 m. spalio 3 d. Sprendime *Cezar / VRDT – Poli-Eco (Įdėklas)* (T-39/13, Rink., EU:T:2014:852) Bendrasis Teismas nusprendė, kad Bendrijos dizaino naujumo ir individualių savybių

¹⁷ 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino (OL L 3, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 142).

negalima vertinti lyginant jį su ankstesniu dizainu, kuris kaip sudėtinio gaminio sudedamoji dalis nėra matomas įprastai naudojant šį gaminį. Taigi ankstesniam dizainui taikomas Reglamento Nr. 6/2002 12 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintas matomumo kriterijus, pagal kurį Bendrijos dizainui suteikiama apsauga neturėtų būti teikiama toms sudėtinėms dalims, kurių nematyti gaminį įprastai naudojant, taip pat toms detalės savybėms, kurių nematyti, kai detalė yra įmontuota. Iš to Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Apeliacinė taryba padarė vertinimo klaidą lygindama dizainus, dėl kurių kilo ginčas, nes savo sprendimą pagrindė ankstesniu dizainu, kuris, būdamas sudėtinio gaminio sudedamoji dalis, nebuvo matomas įprastai naudojant šį gaminį.

Bendra užsienio ir saugumo politika (BUSP) – Ribojamosios priemonės

2014 m. sprendžiant ginčus, susijusius su ribojamosiomis priemonėmis bendros užsienio ir saugumo politikos srityje, įvyko didelių pokyčių.

Visų pirma paminėtinos dvi bylos dėl ribojamųjų priemonių, priimtų Sirijos Arabų Respublikos atžvilgiu; viena byla susijusi su tam tikrų asmenų ir subjektų lėšų įšaldymu kovojant su terorizmu¹⁸, kita byla – su ribojamosiomis priemonėmis, priimtomis Irano Islamo Respublikos atžvilgiu siekiant užkirsti kelią branduolinių ginklų platinimui.

2014 m. liepos 3 d. Sprendime *Alchaar / Taryba* (T-203/12, EU:T:2014:602) buvo nagrinėjamos ribojamosios priemonės, priimtose buvusio Sirijos vyriausybės ministro atžvilgiu, kurios buvo paliktos galioti net ir po to, kai šis asmuo atsistatydino iš ministro pareigų.

Bendrasis Teismas visų pirma pažymėjo, kad pirminis ieškovo įtraukimas į asmenų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, sąrašą buvo teisėtas tiek, kiek tai grindžiama tuo, kad jis ėjo ministro pareigas, nes vyriausybės nariai turi būti laikomi solidariai atsakingais už vyriausybės vykdomą represijų politiką. Tačiau dėl ieškovo palikimo sąrašė motyvų, pagrįstų jo, kaip buvusio ministro, statusu, Bendrasis Teismas nusprendė, kad galima preziumuoti, jog net ir atsistatydinęs jis toliau palaikė glaudžius ryšius su Sirijos režimu, su sąlyga, kad tokia prezumpcija yra nugincijama ir yra proporcinga siekiamam tikslui, taip pat ją nustatant užtikrinama teisė į gynybą. Tačiau nagrinėjamu atveju Europos Sąjungos Taryba nepateikė pakankamai įtikinamų įrodymų, kurie leistų pagrįstai manyti, kad ieškovas išlaikė glaudžius ryšius su režimu net ir po atsistatydinimo, todėl ji nepagrįstai perkėlė įrodinėjimo našą ir padarė akivaizdžią vertinimo klaidą.

Be to, Bendrasis Teismas konstatavo, kad Taryba rūpestingai ir nešališkai neišnagrinėjo ieškovo per procedūrą pateiktų įrodymų, visų pirma garbės deklaracijų, kuriuos jis buvo pateikęs ir, be kita ko, nurodęs, kad visuomet priešinosi prievartos naudojimui. Bendrojo Teismo nuomone, nebuvo jokio pagrindo abejoti šiose deklaracijose esančios informacijos teisingumu arba bent jau preziumuoti ieškovo nesąžiningumą. Be to, jis nusprendė, kad tarptautinė ieškovo reputacija turėjo priversti Tarybą iškelti klausimą apie priežastis, paskatinusias jį atsistatydinti iš ministro pareigų, o ne preziumuoti sąsajas su Sirijos režimu dėl to, kad jis trumpai ėjo šias pareigas.

¹⁸ Dėl tam tikrų asmenų ir subjektų lėšų įšaldymo kovojant su terorizmu taip pat žr. pirmiau dalyje „Pagal SESV 265 straipsnį pareiktų ieškinių priimtinumas“ nurodytame 2014 m. kovo 21 d. Sprendime *Yusef / Komisija* (EU:T:2014:141) aprašytus pokyčius.

Byloje *Mayaleh / Taryba* (2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimas T-307/12 ir T-408/13, Rink., EU:T:2014:926) Bendrasis Teismas turėjo progą patikslinti šį požiūrį¹⁹. Šioje byloje į Bendrąjį Teismą buvo kreiptasi su ieškiniu, kuriuo buvo prašoma panaikinti kelis Tarybos aktus, kuriais ji buvo priėmusi arba palikusi galioti ribojamąsias priemones ieškovo – Sirijos centrinio banko valdytojo – atžvilgiu.

Bendrasis Teismas nusprendė, kad, kiek tai susiję su Sirijos režimą remiančių asmenų atžvilgiu priimtomis ribojamosiomis priemonėmis, nors sąvoka „parama režimui“ atitinkamose nuostatose neapibrėžta, negalima daryti išvados, kad ribojamosios priemonės gali būti taikomos tik Sirijos režimą remiantiems asmenims, siekiantiems padėti jam tęsti civilių gyventojų represijas. Kadangi buvo aišku, kad Sirijos centrinis bankas atlieka, be kita ko, šios šalies vyriausybės bankininko funkcijas, nebuvo galima neigti, kad jis finansiškai remia Sirijos režimą. Nustatęs, kad ieškovas, kaip valdytojas, Sirijos centriniame banke ėjo aukštas pareigas, Bendrasis Teismas toliau priminė, kad asmuo, einantis pareigas, kurios suteikia jam galimybę vadovauti subjektui, kuriam taikomos ribojamosios priemonės, paprastai gali pats būti laikomas susijusiu su veikla, dėl kurios buvo priimtos aptariamam subjektui taikytinos priemonės. Todėl Taryba, nepažeisdama proporcingumo principo, galėjo pasiremti ieškovo pareigomis, kad konstatuotų, jog jis užėmė įtakingą vadovaujamą poziciją, kiek tai susiję su Sirijos centrinio banko Sirijos režimui teikiama finansine parama.

Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nuostatose, reglamentuojančiose ribojamąsias priemones Sirijos Arabų Respublikos atžvilgiu, pripažįstama išimtinė valstybių narių kompetencija dėl nagrinėjamų apribojimų taikymo savo piliečiams. Darytina išvada, kad, kalbant apie asmenį, kuris, be Sirijos pilietybės, turi dar ir Prancūzijos pilietybę, Sąjungos teisėje nenumatyta Prancūzijos valdžios institucijų pareiga uždrausti jam atvykti į Prancūzijos teritoriją. Be to, nors SESV 21 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, tai jis gali daryti tik laikydamasis Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų ir sąlygų. Taigi, kadangi atvykimo apribojimai sprendimuose, priimtuose remiantis ESS 29 straipsniu, akivaizdžiai yra nuostatos, priimtose pagal ES sutartį, Bendrasis Teismas nusprendė, kad priimdama aktus bendros užsienio politikos ir saugumo srityje Taryba, atsižvelgdama į priimtų priemonių būtinumą, tinkamumą ir ribojimą laiko atžvilgiu, nagrinėjamu atveju galėjo apriboti teisę laisvai judėti Sąjungoje, kuria ieškovas naudojasi dėl turimo Sąjungos piliečio statuso. Šiomis aplinkybėmis nuostatos dėl atvykimo apribojimų, kiek jos taikomos Sąjungos piliečiams, laikytinos *lex specialis* minėtos Direktyvos 2004/38/CE²⁰ atžvilgiu, todėl šios nuostatos turi viršenybę prieš šią direktyvą situacijose, kurias konkrečiai jomis siekiama sureguliuoti.

¹⁹ Šis sprendimas taip pat suteikė progą Bendrajam Teismui paaiškinti priemonių pranešimo jų adresatams ir termino ieškiniui pareikšti apskaičiavimo sąlygas. Taigi Bendrasis Teismas nusprendė, kad tik jeigu neįmanoma tiesiogiai suinteresuotajam asmeniui pranešti apie aktą, kuriuo jam nustatytos arba toliau taikomos ribojamosios priemonės, terminas ieškiniui pareikšti pradedamas skaičiuoti paskelbus pranešimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Jeigu Tarybai žinomas asmens, kuriam taikomos ribojamosios priemonės, gyvenamosios vietos adresas ir ji jam šiuo adresu tinkamai praneša apie šias priemones nustatančius aktus, tai, kad ieškiniu dėl šių aktų panaikinimo pareiškimo terminas galėtų būti šiam asmeniui palankesnis, jeigu jis būtų skaičiuojamas nuo pranešimo, susijusio su aptariamais aktais, paskelbimo Oficialiajame leidinyje, atsižvelgiant pirmiausia į Procedūros reglamento 102 straipsnio 1 dalį, kurioje numatytas papildomas keturiolikos dienų terminas pareikšti ieškinį dėl Oficialiajame leidinyje paskelbtų aktų, negali turėti jokios reikšmės. Be to, jei ieškiniu pareiškimo terminas pradedamas skaičiuoti tik kai apie aktą pranešama, šis aktas iš principo turi būti pateiktas asmeniui, kuriam yra skirtas, o ne jam atstovaujantiems advokatams, nebent taikytinuose teisės aktuose arba šalių susitarime būtų numatyta kitaip.

²⁰ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimų narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46 ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009 10 20, p. 47).

Be to, 2014 m. spalio 16 d. Sprendime *LTTE / Taryba* (T-208/11 ir T-508/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:885) Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, pateiktą judėjimo, kuris jėga priešinasi Šri Lankos vyriausybei, dėl aktų, kuriais Taryba nusprendė palikti galioti ribojamąsias priemones, priimtas šio judėjimo atžvilgiu.

Nors ieškovas ginčijo šių priemonių palikimą galioti motyvuodamas, be kita ko, tuo, kad jo konfrontacija su minėta vyriausybe yra „ginkluotas konfliktas“, kuriam taikoma tik tarptautinė humanitarinė teisė, o ne antiteroristiniai teisės aktai, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ginkluoto konflikto, kaip jis suprantamas pagal tarptautinę humanitarinę teisę, egzistavimas nereiškia, kad vykstant tokiame konfliktui galimiems teroro aktams negali būti taikomos Sąjungos teisės nuostatos dėl terorizmo.

Paprašytas išnagrinėti argumentą, kad minėtų priemonių palikimas galioti buvo pagrįstas nepatikimais motyvais, paimtais ne iš kompetentingų institucijų, kaip jos suprantamos pagal Bendrąją poziciją 2001/931/BUSP²¹, sprendimų, Bendrasis Teismas nurodė, kad Sąjungai nepriklausančios valstybės institucija gali būti kompetentinga institucija, kai ji suprantama pagal šį aktą. Tačiau, prieš pasiremddama trečiosios valstybės institucijos sprendimu, Taryba turi kruopščiai patikrinti, kad reikšminguose šios valstybės teisės aktuose būtų užtikrinta teisė į gynybą ir teisė į veiksmingą teisminę apsaugą, prilygstančią užtikrinamai Sąjungoje. Be to, pagal Bendrąją poziciją 2001/931 reikalaujama, kad, siekiant apsaugoti asmenis ir atsižvelgiant į tai, jog Sąjunga neturi nuosavų tyrimo priemonių, Sąjungos sprendimo įšaldyti lėšas, kiek tai susiję su teroristine veikla, faktinis pagrindas turi būti paremtas ne informacija, kurią Taryba rado spaudoje ar internete, o kompetentingų nacionalinių institucijų, kaip jos suprantamos pagal šią bendrąją poziciją, konkrečiai išnagrinėtais ir patvirtintais duomenimis. Taigi, siekiant užtikrinti kovos su terorizmu veiksmingumą, valstybės narės privalo Tarybai reguliariai pateikti, o Taryba – rinkti, kompetentingų institucijų sprendimus, priimtus tose valstybėse narėse, ir tų sprendimų motyvus. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jei, nepaisant perduotos informacijos, Taryba neturi kompetentingos institucijos sprendimo dėl konkretaus fakto, kuris gali būti laikomas teroro aktu, Taryba, neturėdama galimybių pati atlikti tyrimo, privalo kompetentingos nacionalinės institucijos prašyti įvertinti šį faktą ir priimti sprendimą.

Galiausiai 2014 m. lapkričio 25 d. Sprendime *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (T-384/11, Rink., EU:T:2014:986) Bendrojo Teismo buvo prašyta, nagrinėjant ieškovės pareikštą ieškinį dėl aktų, kuriais Taryba pagal Reglamentą (ES) Nr. 961/2010²² ir Reglamentą (ES) Nr. 267/2012²³ jai nustatė ribojamąsias priemones, priimti sprendimą dėl prašymo atlyginti neturtinę ir turtingą žalą, jai padarytą priėmus šias priemones.

Analizuodamas Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygas, Bendrasis Teismas pirmiausia išnagrinėjo elgesio, kuriuo kaltinama Taryba, neteisėtumą. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia pažymėjo, kad ginčijamomis ribojamosiomis priemonėmis pažeistos reikšmingos Reglamento Nr. 961/2010 ir Reglamento Nr. 267/2012, kuriuose yra nuostatų, kuriomis siekiama apsaugoti atitinkamų privačių asmenų individualius interesus, apribojant ribojamųjų priemonių, kurios jiems teisėtai gali būti pritaikytos, taikymo atvejus, apimtį ar intensyvumą, nuostatos. Todėl šios nuostatos

²¹ 2001 m. gruodžio 27 d. Tarybos bendroji pozicija 2001/931/BUSP dėl konkrečių priemonių taikymo kovojant su terorizmu (OL L 344, p. 93; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 217).

²² 2010 m. spalio 25 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 961/2010 dėl ribojamųjų priemonių Iranui, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 423/2007 (OL L 281, p. 1).

²³ 2012 m. kovo 23 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 267/2012 dėl ribojamųjų priemonių Iranui, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 961/2010 (OL L 88, p. 1).

turėjo būti vertinamos kaip teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims. Antra, Bendrasis Teismas priminė, kad Tarybos pareiga įrodyti priimtų ribojamųjų priemonių pagrįstumą kildintina iš būtinybės gerbti pagrindines asmenų ir subjektų teises, pirmiausia jų teisę į veiksmingą teisminę apsaugą, o tai reiškia, kad šiuo klausimu ji neturi diskrecijos. Trečia, Bendrasis Teismas konstatavo, kad taisyklė, pagal kurią Taryba įpareigojama pagrįsti priimamas ribojamąsias priemones, nesusijusi su itin sudėtinga situacija, be to, yra aiški ir tiksli, todėl ją taikyti ar aiškinti nesudėtinga. Atsižvelgęs į tai, kas išdėstyta, Bendrasis Teismas konstatavo, kad paprastai apdairi ir rūpestinga administracija, atsižvelgdama į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, pirmo ginčijamo akto priėmimo momentu galėjo suprasti, kad ji privalo surinkti informaciją ar įrodymus, pateisinančius ribojamųjų priemonių taikymą ieškovei, kad tuo atveju, jei kiltų ginčas, šią informaciją ar šiuos įrodymus pateikdama Sąjungos teismui galėtų įrodyti šių priemonių pagrįstumą. Pasielgusi kitaip, Taryba buvo pripažinta atsakinga už gana sunkų teisės normos, kuria siekiama suteikti teisių privatiems asmenims, pažeidimą.

Dėl ieškovės patirtos žalos Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jeigu subjektui dėl to, jog jis tariamai prisidėjo prie branduolinių ginklų platinimo, nustatomos ribojamosios priemonės, jis viešai siejamas su elgesiu, kuris pripažįstamas grėsme tarptautinei taikai ir saugumui, už tai jis smerkiamas, juo nebepasitikima, tai paveikia jo reputaciją ir todėl jam padaroma didelė neturtinė žala dar ir dėl to, kad ji atsiranda Sąjungos institucijai priėmus oficialią poziciją. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad neteisėtai nustačius ieškovei taikytinas ribojamąsias priemones ir jas palikus galioti jai buvo padaryta neturtinė žala, kuri skiriasi nuo turtinės žalos, atsiradusios dėl poveikio prekybos santykiams, ir dėl to reikėjo pripažinti, kad ji turi teisę į šios žalos atlyginimą. Kadangi visų pirma ieškovę kaltinantis Tarybos teiginys buvo itin rimtas ir nebuvo pagrįstas nė menkiausia informacija ar atitinkamu įrodymu, Bendrasis Teismas, vertindamas patirtą žalą *ex aequo et bono*, nusprendė, kad 50 000 EUR suma yra tinkama kompensacija ieškovei.

Visuomenės sveikata

2014 m. gegužės 14 d. Sprendimas *Vokietija / Komisija* (T-198/12, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:251) suteikė Bendrajam Teismui progą paaiškinti principus, kuriais reglamentuojama kontrolė, kurią jis vykdo Sąjungos valdymo visuomenės sveikatos srityje veiklos atžvilgiu. Ieškinio dalykas buvo Komisijos sprendimas, kuriuo iš dalies atmestas Vokietijos Federacinės Respublikos prašymas leisti nukrypti nuo tam tikrų žaisluose esančių cheminių medžiagų ribinių verčių, numatytų Direktyvoje 2009/48/EB²⁴. Nors Vokietijos Federacinė Respublika pageidavo, kad būtų paliktos galioti jos teisės aktuose numatytos švino, bario, stibio, arseno ir gyvsidabrio ribinės vertės, Komisija šį prašymą atmetė, kiek tai susiję su pastarosiomis trimis medžiagomis, ir leido palikti galioti dviejų pirmųjų medžiagų nacionalines ribines vertes tik iki 2013 m. liepos 21 d.

Priėmęs sprendimą pagrindinėje byloje po to, kai teismo pirmininkas priėmė nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo²⁵, Bendrasis Teismas pirmiausia priminė, kad valstybė narė gali prašyti palikti galioti esamas nacionalinės teisės nuostatas, kai mano, kad rizika visuomenės sveikatai turi būti vertinama skirtingai, nei tą riziką vertino Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatydamas Sąjungos derinimo priemonę. Šiuo tikslu prašančioji valstybė narė turi įrodyti, kad minėtomis nacionalinės teisės nuostatomis užtikrinamas aukštesnis visuomenės sveikatos apsaugos lygis negu Sąjungos suderinimo priemone ir kad jomis neviršijama tai, kas būtina šiam tikslui pasiekti. Šioje byloje, lygindamas nacionalines ribines vertes ir Direktyvoje 2009/48 numatytas ribines vertes, Bendrasis Teismas konstatavo, kad šioje direktyvoje nustatytos išsiskyrimo ribinės vertės, o pavojus sveikatai

²⁴ 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/48/EB dėl žaislų saugos (OL L 170, p. 1).

²⁵ 2013 m. gegužės 15 d. Nutartis *Vokietija / Komisija* (T-198/12 R, Rink., EU:T:2013:245), kuria Komisijai nurodyta leisti išlaikyti penkias nacionalines ribines vertes, kol Bendrasis Teismas priims sprendimą pagrindinėje byloje.

laikomas susijusiu su atitinkamos kenksmingos medžiagos, kuri gali išsiskirti iš žaislo ir paskui patekti į vaiko organizmą, kiekiu. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad direktyvoje numatytos įvairios išsiskyrimo ribinės vertės, nustatytos pagal tai, kokios rūšies yra žaislo medžiaga (t. y. sausa, trapi, miltelių pavidalo arba lanksti, skysta arba lipni ir nugrاندoma), o nacionalinės vertės išreikštos biologiniu įsisavinamumu. Pastarosios rodo maksimalų leidžiamą cheminės medžiagos, kuri naudojant žaislus gali patekti į organizmą ir dalyvauti jame vykstančiuose biologiniuose procesuose, kiekį ir taikomos bet kokiai žaislo rūšiai, kad ir kokia būtų jo materialinė konsistencija.

Bendrojo Teismo nuomone, kadangi direktyvoje nustatytos išsiskyrimo ribinės vertės buvo didesnės negu atlikus pakeitimą gautos nacionalinės teisės nuostatose nustatytos galėjimo įsisavinti ribinės vertės, tik vieninteliu atveju, būtent kalbant apie nugrandytą žaislo medžiagą, Komisijos nebuvo galima kaltinti tuo, kad atmetė prašymą palikti galioti nacionalines ribines vertes, kurios taikomos neatsižvelgiant į žaislo medžiagos konsistenciją. Iš to jis padarė išvadą, kad, kiek tai susiję su arsenu, stibiu ir gyvsidabriu, Vokietijos Federacinė Respublika neįrodė, kad nacionalinės ribinės vertės užtikrina didesnę apsaugą nei direktyvos užtikrinama apsauga. Tačiau Bendrasis Teismas panaikino ginčijamą sprendimą, kiek jis susijęs su švinu, tiek, kiek juo iki 2013 m. liepos 21 d. buvo apribotas šio sunkiojo metalo nacionalinių ribinių verčių patvirtinimas. Jis nusprendė, kad Komisija pažeidė jai tenkančią pareigą motyvuoti, nes jos sprendime šiuo klausimu yra vidinis prieštaravimas, dėl kurio negalima gerai suprasti motyvų, kuriais šis sprendimas grindžiamas.

Cheminių medžiagų registracija

Byloje, kurioje priimtas 2014 m. spalio 2 d. Sprendimas *Spraylat / ECHA* (T-177/12, Rink., EU:T:2014:849), Bendrajam Teismui buvo pateiktas prašymas panaikinti Europos cheminių medžiagų agentūros (ECHA) sprendimą, kuriuo ieškovei kaip cheminės medžiagos registracijos mokestis buvo nustatytas administravimo mokestis, daugiau nei 17 kartų didesnis už registracijos mokesčio sumą. Šio administravimo mokesčio taikymas buvo grindžiamas išvada, kad ieškovė, priešingai jos pateiktai deklaracijai, neatitiko sąlygų, kad galėtų pasinaudoti mažosioms įmonėms numatyta registracijos mokesčio nuolaida pagal ECHA administravimo tarybos sprendimą MB/D/29/2010 dėl paslaugų, už kurias mokamas mokestis, klasifikavimo. Ieškovė rėmėsi, be kita ko, proporcingumo principo pažeidimu.

Pažymėjęs, kad, nurodydama šio principo pažeidimą, ieškovė reiškia Sprendimo MB/D/29/2010 neteisėtumu pagrįstą prieštaravimą, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad Reglamento (EB) Nr. 340/2008²⁶ 11 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, jog „[n]uo klaidingos informacijos pateikimo turėtų atgrasyti [ECHA] nustatytas administravimo mokestis ir, jei reikia, valstybių narių taikoma atgrasomoji bauda“. Bendrojo Teismo teigimu, nors iš šios konstatuojamosios dalies matyti, kad nustatant administravimo mokestį siekiama atgrasyti įmones pateikti klaidingą informaciją, šis administravimo mokestis negali būti sutapatintas su bauda. Kadangi šiuo atveju taikomo administravimo mokesčio suma yra žymiai didesnė už finansinę naudą, kurią ieškovė būtų galėjusi gauti pateikusi neteisingą deklaraciją, Bendrasis Teismas nusprendė, kad teisės aktų tikslai neleidžia pateisinti ieškovei dėl tokio mokesčio taikymo kylančių neigiamų ekonominių pasekmių. Tai reiškia, kad toks Sprendimas MB/D/29/2010, kaip taikytas ieškovei, akivaizdžiai viršija tai, kas būtina siekiant taikytiname teisės akte nustatyto administravimo mokesčio tikslo, todėl jį reikia pripažinti netaikytinu ir dėl to patenkinti ieškovės reikalavimus, taip pat, remiantis šiuo motyvu, panaikinti ginčijamą sprendimą.

²⁶ 2008 m. balandžio 16 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 340/2008 dėl Europos cheminių medžiagų agentūrai mokėtinų mokesčių pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) (OL L 107, p. 6).

Galimybė susipažinti su institucijų dokumentais

2014 m. spalio 7 d. Sprendime *Schenker / Komisija* (T-534/11, Rink., EU:T:2014:854) Bendrasis Teismas pareiškė nuomonę dėl dokumentų atskleidimą pateisinančio viršesnio viešojo intereso, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 1049/2001²⁷ 4 straipsnio 2 dalį, sąvokos išaiškinimo konkurencijos srityje ir dėl sąlygų, kurioms esant nustatytas terminas atsakyti į prašymą leisti susipažinti su dokumentais gali būti pratęstas. Šiuo atveju ieškovė prašė panaikinti Komisijos sprendimą, kuriuo jai buvo atsisakyta leisti susipažinti su galutinio sprendimo, susijusio su lėktuvų frachtavimo paslaugų karteliu, administracine byla ir to sprendimo išsamia ir nekonfidencialia versijomis.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad visuomenė turi turėti galimybę žinoti, kokių veiksmų Komisija imasi konkurencijos srityje, taigi, egzistuoja viršesnis viešasis interesas visuomenei susipažinti su tam tikrais esminiais Komisijos veiksmais šioje srityje. Vis dėlto šio viešojo intereso egzistavimas neįpareigoja Komisijos pagal Reglamentą Nr. 1049/2001 suteikti bendros prieigos prie visos taikant SESV 101 straipsnį surinktos informacijos. Iš tiesų, tokia bendra prieiga galėtų kelti pavojų pusiausvyrai, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė užtikrinti tarp atitinkamų įmonių pareigos pateikti Komisijai galimai jautrią komercinę informaciją ir sustiprintos taip Komisijai pateiktos informacijos apsaugos garantijos, susijusios su profesine ir verslo paslaptimi. Todėl viešasis interesas susipažinti su Komisijos veiksmais konkurencijos srityje savaime nepateisina nei tyrimo bylos dokumentų atskleidimo, nei išsamios priimto sprendimo versijos atskleidimo, nes šie dokumentai nebūtini norint žinoti esminius Komisijos veiksmų elementus, kaip antai procedūros rezultatą ir jos veiksmus lėmusias priežastis. Komisija gali užtikrinti, kad šis rezultatas ir šios priežastys būtų pakankamai suprantamos, be kita ko, paskelbdama nekonfidencialią atitinkamo sprendimo versiją.

Bendrojo Teismo teigimu, norint identifikuoti informaciją, reikalingą tam, kad būtų patenkintas šis viršesnis viešasis interesas, pagal Reglamento Nr. 1/2003 30 straipsnio 1 ir 2 dalis Komisija, atsižvelgdama į teisėtą įmonių interesą apsaugoti savo verslo paslaptis, turi paskelbti sprendimus, kuriuos ji priima pagal to reglamento 7 straipsnį, nurodydama suinteresuotųjų šalių pavadinimus ir pagrindinį sprendimo turinį, įskaitant skirtas sankcijas. Todėl minėtas viršesnis viešasis interesas negali būti patenkintas paprasčiausiai paskelbiant pranešimą spaudai, kuriame informuojama apie priimtą atitinkamą sprendimą, nes tokiam pranešime nepateikiamas esminis sprendimų, priimtų pagal Reglamento Nr. 1/2003 7 straipsnį, turinys. Šis viršesnis viešasis interesas reikalauja paskelbti nekonfidencialią tokių sprendimų versiją. Atsižvelgęs į šiuos argumentus, Bendrasis Teismas nusprendė, kad šiuo atveju ieškovės paprašyta Komisija privalėjo jai pateikti nekonfidencialią ginčyto sprendimo versiją, o tai yra galimybė iš dalies susipažinti su šiuo sprendimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 6 dalį.

Komisija turi stengtis parengti tokią versiją kuo greičiau ir bet kuriuo atveju per protingą laikotarpį, kuris turi būti nustatytas atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes ir visų pirma į didesnę ar mažesnę atitinkamų įmonių pateiktų prašymų užtikrinti konfidencialumą skaičių ir jų techninį bei teisinį sudėtingumą. Šiuo atveju Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisijai niekas nekludė perduoti ieškovei nekonfidencialios ginčyto sprendimo versijos dalies, dėl kurios nebuvo pateiktas joks prašymas užtikrinti konfidencialumą. Taigi, Komisija turėjo pateikti ieškovei tokią nekonfidencialią ginčyto sprendimo versiją nelaukdama, kol bus galutinai išnagrinėti visi atitinkamų įmonių pateikti prašymai užtikrinti konfidencialumą.

²⁷ 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

II. Ginčai dėl žalos atlyginimo

Byloje, kurioje priimtas 2014 m. rugsėjo 18 d. Sprendimas *Holcim (Romania) / Komisija* (T-317/12, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2014:782), Bendrajam Teismui buvo pateiktas prašymas dėl žalos, kurią ieškovė tariamai patyrė dėl to, kad Komisija atsisakė jai atskleisti informaciją apie iš jos, kaip įtariama, pavogtus šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinius taršos leidimus ir uždrausti visus sandorius šiais leidimais, atlyginimo. Ieškovė reikalavo, kad būtų pripažinta Sąjungos atsakomybė, visų pirma atsakomybė esant kaltei arba – kitu atveju – atsakomybė nesant kaltės.

Dėl prašymo priimtumo Bendrasis Teismas priminė, kad, remiantis Teisingumo Teismo priimtu Sprendimu *Roquette frères / Komisija*²⁸, SESV 268 straipsnyje ir 340 straipsnio antroje pastraipoje numatyto ieškinio dėl žalos atlyginimo priimtumas tam tikrais atvejais gali priklausyti nuo to, ar išnaudotos visos nacionalinės teisių gynimo priemonės, kurios yra prieinamos siekiant, kad nacionalinės valdžios institucija atlygintų žalą, o tam reikia, kad nacionalinės teisių gynimo priemonės leistų veiksmingai apginti suinteresuotuosius privačius asmenis ir kad jomis būtų galima atlyginti nurodomą žalą. Veiksmažodžio „galėti“ vartojimas taip formuluojant principą reiškia, kad „nacionalinių teisių gynimo priemonių, kurios yra prieinamos siekiant, kad nacionalinės valdžios institucija atlygintų žalą“, neišnaudojimas neturi automatiškai lemti Sąjungos teismo išvados dėl nepriimtumo. Vis dėlto Bendrasis Teismas mano, kad yra tik vienas atvejis, kai tai, jog dėl nacionaliniame teisme pareikšto ieškinio dėl žalos atlyginimo yra nepriimtas galutinis sprendimas, neišvengiamai reiškia, kad Sąjungos teisme pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo yra nepriimtinas. Tai yra atvejis, kai dėl tokios aplinkybės šis teismas negali nustatyti jame nurodytos žalos pobūdžio ir dydžio. Manydamas, kad nagrinētu atveju taip nėra, Bendrasis Teismas atmetė galimybę atmesti ieškinį kaip nepriimtina.

Dėl ieškinio pagrįstumo nagrinėjimo Bendrasis Teismas nurodė, kad jei asmuo pareiškia du ieškinius dėl tos pačios žalos atlyginimo, vieną – nacionaliniame teisme nacionalinei valdžios institucijai, kitą – Sąjungos teisme Sąjungos institucijai ar organui, egzistuoja pavojus, kad dėl skirtingo abiejų teismų tokios žalos įvertinimo ji tam asmeniui bus nepakankamai arba neteisingai atlyginta. Prieš priimdamas sprendimą dėl žalos atlyginimo, Sąjungos teismas turi palaukti, kol nacionalinis teismas dėl jame pareikšto ieškinio priims sprendimą, kuriuo užbaigiamas procesas. Tačiau jis gali net iki nacionalinio teismo sprendimo priėmimo nustatyti, ar dėl inkriminuojamo elgesio kyla Sąjungos deliktinė atsakomybė.

III. Apeliaciniai skundai

Tarp sprendimų, kuriuos 2014 m. priėmė Bendrojo Teismo apeliacinių skundų kolegija, visų pirma reikia atkreipti dėmesį į tris sprendimus.

Pirma, 2014 m. gegužės 21 d. Sprendime *Mocová / Komisija* (T-347/12 P, Rink. (Ištraukos), EU:T:2014:268) Bendrasis Teismas patvirtino Tarnautojų teismo požiūrį, kad, atsižvelgiant į ikiteisminės procedūros kintamą pobūdį, nagrinėjant asmens nenaudai priimto pirmojo akto teisėtumą, turi būti atsižvelgiama į sprendime atmesti skundą pateiktus motyvus, nes jie laikomi sutampančiais su pirmojo akto motyvais. Tai yra su galimybės skusti atsakymą į skundą nustatymu susijusios teismų praktikos, iš kurios matyti, kad paskyrimų tarnyba arba sudaryti tarnybos sutartis įgaliota tarnyba sprendime atmesti skundą gali papildyti savo sprendimą ir net jį pakeisti, pasekmė.

²⁸ 1989 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Roquette frères / Komisija* (20/88, Rink., EU:C:1989:221).

Antra, 2014 m. gegužės 21 d. Sprendime *Komisija / Macchia* (T-368/12 P, Rink. VT, EU:T:2014:266) Bendrasis Teismas paaiškino pareigos, taikomos institucijai laikinojo darbuotojo terminuotos sutarties neatnaujinimo atveju, pobūdį. Šiame sprendime Bendrasis Teismas nusprendė, kad Tarnautojų teismas, pirma, klaidingai išaiškino administracijai tenkančią rūpestingumo pareigą, antra, netiksliai taikė 2012 m. kovo 8 d. Sprendimą *Huet* (C-251/11, Rink., EU:C:2012:133). Dėl rūpestingumo pareigos Bendrasis Teismas nusprendė, kad vadovaudamasis per plačią minėtos pareigos aiškinimu, pagal kurį administracijai nustatoma pareiga iš anksto išnagrinėti galimybę pakartotinai įdarbinti atitinkamą darbuotoją, ir taip jos atžvilgiu nustatydamas jai pareigą, nenumatytą kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygose, Tarnautojų teismas nesilaikė savo kompetencijos ribų – išnagrinėti, ar atitinkama tarnyba veikė nepažeisdama protingumo ribų ir nesinaudojo turima diskrecija akivaizdžiai klaidingai. Dėl minėto Sprendimo *Huet* (EU:C:2012:133) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šiame sprendime nenustatoma laikinųjų tarnautojų teisė į tam tikrą įdarbinimo tęstinumą, o tik primenama, kad 1999 m. kovo 18 d. „pagrindų susitarimo“ dėl terminuoto darbo tikslas – išvengti piktnaudžiavimo sudarant terminuotas sutartis.

Trečia, 2014 m. spalio 16 d. Sprendime *Schönberger / Audito Rūmai* (T-26/14 P, Rink. VT, EU:T:2014:887) Bendrasis Teismas nusprendė, kad atmetęs pagrindą remdamasis reikšmingos nuostatos aiškinimu, neatitinkančiu aiškinimo, kurį administracija naudojo ginčijamam sprendimui motyvuoti, Tarnautojų teismas ne tik pakeitė motyvus, bet ir pagrindė šį atmetimą faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, kurios jame nebuvo nagrinėtos, ir taip pažeidė rungimosi principą.

IV. Prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones

2014 m. Bendrajam Teismui buvo pateikti 45 prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones, o tai yra kur kas daugiau, palyginti su 2013 m. gautų prašymų skaičiumi (31). Šiais metais Bendrasis Teismas išnagrinėjo 48 bylas²⁹, o 2013 m. – 27 bylas. Bendrojo Teismo pirmininkas patenkino keturis prašymus, būtent 2014 m. vasario 13 d. Nutartyje *Luxembourg Pamol (Cyprus) ir Luxembourg Industries / Komisija* (T-578/13 R, EU:T:2014:103), 2014 m. birželio 13 d. Nutartyje *SACE ir Sace BT / Komisija* (T-305/13 R, EU:T:2014:595), 2014 m. liepos 25 d. Nutartyje *Deza / ECHA* (T-189/14 R, EU:T:2014:686) ir 2014 m. gruodžio 4 d. Nutartyje *Vanbreda Risk & Benefits / Komisija* (T-199/14 R, Rink. (Ištraukos), EU:T:2014:1024).

Minėtose nutartyse *Luxembourg Pamol (Cyprus) ir Luxembourg Industries / Komisija* (EU:T:2014:103) ir *Deza / ECHA* (EU:T:2014:686), susijusiose su problematika dėl Komisijos ir ECHA planuoto tariamai konfidencialios informacijos atskleidimo, iš esmės vadovaujamasi 2012 ir 2013 m. priimtų atitinkamų nutarčių modeliu³⁰. Visų pirma, Bendrojo Teismo pirmininkas pripažino, kad egzistuoja

²⁹ Dvi nutartis priėmė laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas, pavadavęs Bendrojo Teismo pirmininką pagal Procedūros reglamento 106 straipsnį: 2014 m. vasario 4 d. Nutartį *Serco Belgium ir kt. / Komisija* (T-644/13 R, EU:T:2014:57) ir 2014 m. spalio 27 d. Nutartį *Diktyo Amyntikon Viomichanion Net / Komisija* (T-703/14 R, EU:T:2014:914).

³⁰ Tai yra 2012 m. lapkričio 16 d. nutartys *Evonik Degussa / Komisija* (T-341/12 R, EU:T:2012:604) ir *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* (T-345/12 R, EU:T:2012:605) ir 2012 m. lapkričio 29 d. Nutartis *Alstom / Komisija* (T-164/12 R, EU:T:2012:637), kurios nebuvo apskųstos (žr. 2012 m. metinio pranešimo p. 161 ir 162), ir 2013 m. kovo 11 d. Nutartis *Pilkington Group / Komisija* (T-462/12 R, Rink., EU:T:2013:119), kuri, ją apskundus, buvo patvirtinta, ir 2013 m. balandžio 25 d. nutartys *AbbVie / EMA* (T-44/13 R, EU:T:2013:221) ir *InterMune UK ir kt. / EMA* (T-73/13 R, EU:T:2013:222) (žr. 2013 m. metinio pranešimo p. 148 ir 149). Pastarąsias nutartis, jas apskundus, Teisingumo Teismas panaikino. Grąžinus bylas Bendrajam Teismui, ieškovės atsiėmė savo prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones, dėl to 2014 m. balandžio 8 d. ir gegužės 21 d. bylos T-44/13 R ir T-73/13 R buvo išbrauktos iš bylų registro.

fumus boni juris: dėl didelės apimties cheminės (byla T-189/14 R), fizikinės-cheminės, biologinės ir farmacinės (byla T-578/13 R) informacijos konfidencialumo vertinimo kilo sudėtingų ir anksčiau nenagrinėtų mokslinių klausimų, kurie *prima facie* negalėjo būti laikomi akivaizdžiai nereikšmingais, bet kuriems išspręsti reikėjo atlikti išsamią analizę per pagrindinę procedūrą.

Dėl skubos Bendrojo Teismo pirmininkas pripažino nurodytos žalos sunkumą ir pabrėžė, kad laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslais reikia preziumuoti, jog informacija, dėl kurios vyko ginčas, yra konfidenciali. Ši informacija, susijusi su gamybine ir komercine ieškovių veikla, yra nematerialus turtas, kurį galima naudoti konkurencijos tikslais ir kurio vertė labai sumažėtų, jeigu informacija nebebūtų slapta. Dėl šios žalos nepataisomumo Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad žala, padaryta informaciją, dėl kurios vyksta ginčas, paskelbus internete, negali būti nurodyta skaičiais, nes prie interneto gali prieiti neribotas asmenų skaičius visame pasaulyje. Dėl žalos, padarytos dėl informacijos, dėl kurios vyksta ginčas, atskleidimo trečiajam asmeniui, kuris pateikė atitinkamą paraišką pagal Reglamentą Nr. 1049/2001, Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad ieškovės buvo bent jau tokioje grėsmingoje pažeidžiamoje situacijoje kaip ta, kuri susidaro dėl paskelbimo internete. Šis trečiasis asmuo iškart sužinojo apie šią informaciją ir galėjo tuoj pat panaudoti ją bet kuriais tikslais, be kita ko, konkurenciniais, kurie jam atrodė naudingi, ir taip susilpninti konkurencines ieškovių pozicijas. Bendrojo Teismo pirmininko nuomone, šios žalos neįmanoma apskaiciuoti, nes ieškovės turi sulaukti, kol neapibrėžtas ir teoriškai neribotas skaičius esamų ir galimų konkurentų visame pasaulyje sužinos informaciją, dėl kurios vyksta ginčas, kad galėtų ją visur naudoti trumpuoju, vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu.

Lygindamas interesus Bendrojo Teismo pirmininkas pažymėjo, kad teismo sprendimas, kuriuo panaikintas sprendimas, kuriame buvo paneigtas informacijos, dėl kurios vyksta ginčas, konfidencialumas, taptų iliuzinis ir neturėtų praktinio veiksmingumo, jeigu prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones būtų atmesti, nes toks atmetimas leistų iškart atskleisti minėtą informaciją, taigi faktiškai nulemti būsimą sprendimą dėl bylos esmės.

Bylos, kurioje priimta minėta Nutartis *SACE ir Sace BT / Komisija* (EU:T:2014:595), dalykas buvo sprendimas, kuriuo Komisija, pirma, *Servizi assicurativi del commercio estero SpA (SACE SpA)*, Italijos valstybinės draudimo kompanijos, kapitalo injekcijas į savo dukterinę įmonę *Sace BT SpA*, kurią jos patronuojančioji bendrovė įsteigė kaip atskirą vienetą, siekdama atskirti tam tikrų rizikų valdymą, pripažino neteisėta ir su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba ir, antra, nurodė Italijos valdžios institucijoms iš *Sace BT* susigrąžinti suteiktą 78 mln. EUR dydžio pagalbą.

2014 m. birželio 13 d. nutartyje Bendrojo Teismo pirmininkas pripažino, kad su *fumus boni juris* susijusi sąlyga yra tenkinama, nes ieškovės įrodė, kad ginče dėl bylos esmės nurodytas pagrindas, grįstas SESV 107 straipsnio pažeidimu, nes Komisija, kaip teigta, klaidingai nusprendė, jog ginčijamos priemonės priskirtinos Italijos valstybei, kėlė labai didelių abejonių dėl ginčyto sprendimo teisėtumo; šių abejonių kitos šalies pastabos per laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūrą nepajėgė išsklaidyti. Konkrečiai kalbant, Komisija neginčijo šalių argumento, kad ji nežinojo apie komercinę ir strateginę autonomiją, kuria naudojosi SACE, nes per laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūrą ji neužsiminė apie *fumus boni juris*. Atsižvelgdami į dispozicijos principą, pagal kurį šalys gali laisvai nuspręsti dėl ginčo dalyko, laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas negalėjo neatsižvelgti į šį procesinį Komisijos elgesį.

Kiek tai susiję su skuba, pažymėtina, kad ieškovėms pavyko įrodyti, jog *Sace BT* būtų patyrusi didelę nepataisomą žalą, jeigu prašytas vykdymo sustabdymas nebūtų buvęs patenkinamas. Bendrojo Teismo pirmininkas pažymėjo, pirma, kad pati Komisija pripažino, jog viso sprendimo, kuriuo buvo nurodyta susigrąžinti tariamą valstybės pagalbą, vykdymas, jeigu tai būtų lėmę *Sace BT* likvidavimą prieš priimant sprendimą dėl bylos esmės, būtų sukėlęs didelę nepataisomą žalą šiai bendrovei, ir,

antra, kad visos šios pagalbos sumos susigrąžinimas būtų lėmęs tai, kad *Sace BT* nebebūtų atitikusi reikalavimų, taikomų pagal Italijos draudimo sistemą, ir kaip draudimo kompanija būtų buvusi likviduota.

Lygindamas interesus Bendrojo Teismo pirmininkas priminė, kad, kalbant apie pareigą grąžinti neteisėtai išmokėtą ir su vidaus rinka nesuderinama pripažintą pagalbą, Komisijos interesus paprastai turi būti viršesnis už pagalbos gavėjo interesą, bet išimtinėmis aplinkybėmis pastarajam gali būti taikomos laikinosios priemonės. Kadangi šiuo atveju ieškovės įrodė ir skubą, ir tai, kad egzistuoja *fumus boni juris*, Bendrojo Teismo pirmininkas pripažino, kad jos turi teisėtą interesą, kad jų prašymas dėl vykdymo sustabdymo būtų patenkintas. Be to, kadangi rašytinė procedūra pagrindinėje byloje keletą mėnesių yra baigta, Bendrojo Teismo pirmininkas padarė išvadą, kad Bendrasis Teismas turėtų paskelbti savo sprendimą santykinai netolimoje ateityje, atsižvelgdamas į tai, jog tai yra procesinio pobūdžio išimtinė aplinkybė, į kurią galima atsižvelgti lyginant interesus. Tačiau atsižvelgiant, pirma, į Sąjungos interesą, kad valstybės pagalba iš tiesų būtų susigrąžinta, ir, antra, į ieškovių teiginį, kad bendrovei *Sace BT* reikalingos tik minimalios grynojo turto sumos, būtinos veiklos tęstinumui užtikrinti, Bendrojo Teismo pirmininkas leido sustabdyti vykdymą tik iš dalies.

Minėta Nutartis *Vanbreda Risk & Benefits / Komisija* (EU:T:2014:1024) buvo susijusi su konkursu dėl pastatų draudimo sutarties; šį konkursą Komisija buvo paskelbusi 2013 m. rugpjūčio mėn. savo ir kelių Sąjungos institucijų ir agentūrų vardu. Konkursu buvo siekiama pakeisti tuo metu galiojusią sutartį, sudarytą su konsorciūmu, kurio brokeris buvo ieškovė *Vanbreda Risk & Benefits*. 2014 m. sausio 30 d. Komisija informavo ieškovę, kad jos pasiūlymas atmestas, nes nepasiūlyta mažiausia kaina, o sutartis skirta bendrovei *Marsh SA*, draudimo brokeriui. Ieškovė pareiškė, pirma, ieškinį dėl šio sprendimo panaikinimo ir 1 mln. EUR dydžio nuostolių atlyginimo ir, antra, prašymą taikyti laikinasias apsaugos priemones, kuriuo Bendrojo Teismo pirmininko paprašė sustabdyti ginčijamo sprendimo vykdymą. 2014 m. gruodžio 1 d. nutartimi Bendrojo Teismo pirmininkas šį prašymą patenkino.

Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad egzistuoja labai rimtas *fumus boni juris*. Viena pagrindinių konkurso sąlygų buvo bendrą pasiūlymą teikiančio dalyvio garantija dėl solidaraus visų pasiūlymą pateikusių partnerių įsipareigojimo vykdyti sutartį. Tačiau pirminis *Marsh* pasiūlymas šio reikalavimo neatitiko, nes draudimo kompanijos, kurios šiam brokeriui pavedė joms atstovauti, įsipareigojo tik dėl tos sutarties dalies, kurią kiekviena iš jų siūlėsi įvykdyti individualiai. Tai, kad vėliau, pasirašant sutartį, visos kompanijos, su kuriomis nuspręsta pasirašyti sutartį, sutiko su solidarumo sąlyga, buvo pasiūlymo pakeitimo, kuris *prima facie* buvo neteisėtas ir po pasiūlymų pateikimo įvyko dėl dvišalių Komisijos ir *Marsh* kontaktų, rezultatas. Be to, vienam iš draudikų atsisakius prisidėti prie *Marsh* pasiūlymo, Komisija po to, kai sutartis buvo paskirta, leido šiai bendrovei, kad sutartį pasirašytų dvi naujos draudimo kompanijos, kurių nei ekonominis ir finansinis pajėgumas, nei techninis pajėgumas, prieš paskiriant sutartį ir atmetant kitų konkurso dalyvių pasiūlymus, nebuvo įvertinti. Bendrojo Teismo pirmininko teigimu, tai iš pirmo žvilgsnio sukėlė didelių abejonių dėl teisėtumo vykdant pirkimo sutarčių sudarymo procedūrą laikymosi.

Dėl skubos sąlygos Bendrojo Teismo pirmininkas, pripažinęs, jog nurodyta finansinė žala yra didelė, konstatavo, kad ieškovei nepavyko įrodyti, jog ši žala yra nepataisoma, nes, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, finansinė žala paprastai negali būti laikoma nepataisoma, kadangi paprastai už ją vėliau gali būti sumokėta finansinė kompensacija. Kiek tai konkrečiai susiję su ginčais dėl viešojo pirkimo sutarčių sudarymo, pažymėtina, kad konkurso nelaimėjusiam dalyviui dėl su šiuo konkrečiu ginču susijusių sisteminio pobūdžio priežasčių netgi labai sunku įrodyti grėsmę patirti nepataisomą žalą. Toks rezultatas yra nesuderinamas su veiksmingos laikinos apsaugos, kuri turi būti užtikrinama viešųjų pirkimų srityje, reikalavimais. Taigi Bendrojo Teismo pirmininkas mano, kad reikia taikyti

naują požiūrį, kuris atitiktų tokių bylų specifiką. Todėl tuomet, kai konkurso nelaimėjusiam dalyviui pavyksta įrodyti, jog egzistuoja labai rimtas *fumus boni juris*, iš jo negalima reikalauti įrodyti, kad jo prašymo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo atmetimas galėtų jam padaryti nepataisomą žalą, nes priešingu atveju būtų padaryta didelė ir nepagrįsta žala veiksmingai teisminei apsaugai, kuria jis naudojasi pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį. Toks *fumus boni juris* yra tuomet, kai matyti, jog egzistuoja pakankamai akivaizdus ir sunkus neteisėtumas, ir reikia kuo greičiau užkirsti kelią jo pasekmių atsiradimui ar tęsimuisi, jei palyginus esamus interesus tai nėra kategoriškai draudžiama. Tokiomis išimtinėmis aplinkybėmis vien rimtos žalos, kuri būtų sukelta nesustabdžius ginčijamo sprendimo vykdymo, įrodymo pakanka, kad būtų tenkinama skubos sąlyga, atsižvelgiant į būtinybę užkirsti kelią tokio neteisėtumo pasekmių kilimui. Šiuo atveju Bendrojo Teismo pirmininkas konstatavo, kad *prima facie* buvo padaryta rimtų pažeidimų, lemiančių atrinkto pasiūlymo neteisėtumą, ir Komisijos elgesys turi būti laikomas pakankamai akivaizdžiu ir sunkiu Sąjungos teisės neteisėtumu, todėl reikia išvengti jo pasekmių atsiradimo ateityje.

Dėl interesų palyginimo Bendrojo Teismo pirmininkas nurodė, jog yra linkęs manyti, kad ieškovė yra teisi ir kad jos interesus, kad būtų išsaugota jos teisė į veiksmingą ieškinį, Sąjungos finansinių interesų apsauga ir būtinumas neutralizuoti konstatuoto neteisėtumo poveikį yra svarbesni už Komisijos interesą palikti galioti ginčijamą sprendimą. Bendrojo Teismo pirmininkas atmetė Komisijos argumentą, kad sustabdžius ginčijamą sprendimą jai kiltų katastrofiškų pasekmių dėl Sąjungos finansinių interesų. Iš tiesų, kalbant apie grėsmę, susijusią su atitinkamų pastatų draudimo nebuvimu, paaiškėjo, jog egzistavo keli sprendimai, kuriais galima užtikrinti, kad šie pastatai būtų apdrausti pagal tuo metu galiojančią sutartį.

Todėl Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad nagrinėjamos bylos aplinkybės reikalauja, jog ginčijamo sprendimo vykdymas būtų sustabdytas. Tačiau, atsižvelgdamas į pasikeitusį požiūrį ir teisinio saugumo principą, jis nurodė, kad šis sustabdymas įsigalioja tik pasibaigus apskundimo terminui³¹.

³¹ Kiti viešųjų pirkimų srityje pateikti prašymai taikyti laikinasias apsaugos priemones, nenagrinėjus skubos sąlygos, buvo atmesti dėl to, kad nebuvo *fumus boni juris* (2014 m. vasario 4 d. Nutartis *Serco Belgium ir kt. / Komisija* (T-644/13 R, EU:T:2014:57); 2014 m. gruodžio 5 d. Nutartis *AF Steelcase / VRDT* (T-652/14 R, EU:T:2014:1026) ir 2014 m. gruodžio 8 d. Nutartis *STC / Komisija* (T-355/14 R, EU:T:2014:1046)).

B – Bendrojo Teismo sudėtis

(2014 m. gruodžio 31 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

Bendrojo Teismo kolegijų pirmininkai G. Berardis, M. Van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas; pirmininko pavaduotojas H. Kanninen; pirmininkas M. Jaeger; kolegijos pirmininkė M. E. Martins Ribeiro; kolegijų pirmininkai M. Prek, S. Frimodt Nielsen ir D. Gratsias.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjai E. Buttigieg ir A. Popescu; teisėjos I. Labucka ir I. Wiszniewska-Białecka; teisėjai F. Dehousse, N. J. Forwood ir O. Czúcz; teisėja I. Pelikánová; teisėjas J. Schwarcz; teisėja M. Kancheva.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjai L. Madise, I. Ulloa Rubio ir V. Kreuschitz; teisėja V. Tomljenović; teisėjai C. Wetter, E. Bieliūnas, A. M. Collins ir S. Gervasoni; kancleris E. Coulon.

1. Bendrojo Teismo nariai

(pagal datą, kada pradėtos eiti pareigos)

Marc Jaeger

gimė 1954 m.; Strasbūro Roberto Šumano universiteto teisės diplomas; studijos Europos koledže; priimtas į Liuksemburgo advokatūrą (1981 m.); *attaché de justice* prie Liuksemburgo generalinio prokuroro (1983 m.); Liuksemburgo apygardos teismo teisėjas (1984 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1986–1996 m.); Liuksemburgo tarptautinio universitetinio instituto pirmininkas (IUIL); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1996 m. liepos 11 d.; Bendrojo Teismo pirmininkas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Heikki Kanninen

gimė 1952 m.; Helsinkio aukštųjų komercijos studijų mokyklos diplomas ir Helsinkio universiteto Teisės fakulteto diplomas; teisės referentas Suomijos vyriausajame administraciniame teisme; Teisinės apsaugos reformos viešosios administracijos srityje komiteto generalinis sekretorius; Vyriausiojo administracinio teismo vyriausiasis administratorius; Administracinės teisenos reformos komiteto generalinis sekretorius, Teisingumo ministerijos Teisės aktų leidybos direktorato patarėjas; ELPA teismo kanclerio pavaduotojas; teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme; Vyriausiojo administracinio teismo teisėjas (1998–2005 m.); Pabėgėlių skundų komisijos narys; Suomijos teisminių institucijų tobulinimo komiteto pirmininko pavaduotojas; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d. iki 2009 m. spalio 6 d.; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.; Bendrojo Teismo pirmininko pavaduotojas nuo 2013 m. rugsėjo 17 d.

Nicholas James Forwood

gimė 1948 m.; Kembridžo universiteto bakalauro diplomas (1969 m.) ir magistro diplomas (1973 m.) (mechanikos mokslai ir teisė); priimtas į Anglijos advokatūrą (1970 m.); advokato praktika Londone (1971–1999 m.) ir Briuselyje (1979–1999 m.); priimtas į Airijos advokatūrą (1981 m.); 1987 m. paskirtas *Queen's Counsel*; *Middle Temple bencher* (1998 m.); Anglijos ir Velso advokatūrų atstovas Europos Sąjungos advokatūrų taryboje (CCBE) bei CCBE nuolatinės delegacijos prie Teisingumo Teismo pirmininkas (1995–1999 m.); *World Trade Law Association* ir *European Maritime Law Organization* biuro narys (1993–2002 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1999 m. gruodžio 15 d.

Eugénia Martins De Nazaré Ribeiro

gimė 1956 m.; studijos Lisabonoje, Briuselyje ir Strasbūre; advokatė Portugalijoje ir Briuselyje; Briuselio laisvojo universiteto Europos studijų instituto nepriklausoma tyrinėtoja; Teisingumo Teismo teisėjo iš Portugalijos J. C. Moitinho de Almeida teisės referentė (1986–2000 m.), vėliau – Pirmosios instancijos teismo pirmininko B. Vesterdorf teisės referentė (2000–2003 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2003 m. kovo 31 d.

Franklin Dehousse

gimė 1959 m.; Lježo universiteto teisės diplomas (1981 m.); aspirantas (*Fonds national de la recherche scientifique*, 1985–1989 m.); Atstovų Rūmų patarėjas teisės klausimais (1981–1990 m.); teisės mokslų daktaras (Strasbūro universitetas, 1990 m.); Lježo ir Strasbūro universitetų, Europos koledžo, Aukštesniojo karališkojo gynybos instituto, Bordo Monteskjė universiteto, Paryžiaus universitetų Mišelio Servet koledžo, Namiūro *Notre-Dame de la Paix* fakultetų profesorius; užsienio reikalų ministro specialusis atstovas (1995–1999 m.); Karališkojo tarptautinių santykių instituto Europos studijų direktorius (1998–2003 m.); Valstybės Tarybos asesorius (2001–2003 m.); Europos Komisijos konsultantas (1990–2003 m.); *Observatoire Internet* narys (2001–2003 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2003 m. spalio 7 d.

Ottó Czúcz

gimė 1946 m.; Segedo universiteto teisės mokslų daktaras (1971 m.); Darbo ministerijos administratorius (1971–1974 m.); Segedo universiteto dėstytojas ir profesorius (1974–1989 m.), Teisės fakulteto dekanas (1989–1990 m.), prorektorius (1992–1997 m.); advokatas; Nacionalinio pensijų draudimo prezidiumo narys; Europos socialinės apsaugos instituto pirmininko pavaduotojas (1998–2002 m.); Tarptautinės socialinės apsaugos asociacijos Mokslo tarybos narys; Konstitucinio Teismo teisėjas (1998–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Irena Wiszniewska-Bialecka

gimė 1947 m.; Varšuvos universiteto teisės studijų diplomas (1965–1969 m.); Lenkijos mokslų akademijos Teisės mokslų instituto tyrinėtoja (asistentė, dėstytoja, profesorė) (1969–2004 m.); Makso Planko užsienio ir tarptautinės patentų teisės, autorių teisių ir konkurencijos teisės instituto Miunchene asocijuotoji tyrinėtoja (Alexanderio von Humboldto fondo stipendija, 1985–1986 m.); advokatė (1992–2000 m.); Vyriausiojo administracinio teismo teisėja (2001–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Irena Pelikánová

gimė 1949 m.; teisės mokslų daktarė, Prahos Karolio universiteto Teisės fakulteto ekonomikos teisės asistentė (iki 1989 m.), vėliau – mokslų daktarė, verslo teisės profesorė (nuo 1993 m.); Vertybinių popierių komisijos valdybos narė (1999–2002 m.); advokatė; Čekijos vyriausybės Teisės aktų leidybos tarybos narė (1998–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Ingrida Labucka

gimė 1963 m.; Latvijos universiteto teisės mokslų diplomas (1986 m.); Vidaus reikalų ministerijos inspektorių Kirovo regionui ir Rygos miestui (1986–1989 m.); Rygos pirmosios instancijos teismo teisėja (1990–1994 m.); advokatė (1994–1998 m. ir 1999 m. liepos mėn.–2000 m. gegužės mėn.); teisingumo ministrė (1998 m. lapkričio mėn.–1999 m. liepos mėn. ir 2000 m. gegužės mėn.–2002 m. spalio mėn.); Hagos tarptautinio arbitražo narė (2001–2004 m.); Parlamento narė (2002–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Savvas Papasavvas

gimė 1969 m.; studijos Atėnų universitete (diplomas 1991 m.); doktorantūros studijos Paryžiaus II universitete (1992 m. viešosios teisės DEA) ir Ekso-Marselio III universitete (teisės mokslų daktaras 1995 m.); priimtas į Kipro advokatūrą, Nikosijos advokatūros narys nuo 1993 m.; Kipro universiteto dėstytojas (1997–2002 m.), konstitucinės teisės dėstytojas nuo 2002 m. rugsėjo mėn.; Europos viešosios teisės centro tyrinėtojas (2001–2002 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Miro Prek

gimė 1965 m.; teisės diplomas (1989 m.); priimtas į advokatūrą (1994 m.); įvairios užduotys ir pareigos valstybės tarnyboje, didžiąją laiko dalį – Vyriausybės teisės aktų leidimo biure (valstybės sekretoriaus pavaduotojas ir direktoriaus pavaduotojas, Europos teisės ir lyginamosios teisės departamento vadovas) ir Europos reikalų biure (valstybės sekretoriaus pavaduotojas); Derybų dėl asociacijos sutarties sudarymo grupės narys (1994–1996 m.) ir Derybų dėl stojimo į Europos Sąjungą grupės narys, atsakingas už teisės klausimus (1998–2003 m.); advokatas; atsakingas už teisės derinimo su Europos teisės aktais ir Europos integracijos projektus daugiausia Vakarų Balkanuose; skyriaus vadovas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (2004–2006 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Alfred Dittrich

gimė 1950 m.; teisės studijos Erlangenio-Niurnbergo universitete (1970–1975 m.); *Rechtsreferendar* Niurnbergo aukštesniajame apygardos teisme (1975–1978 m.); Federalinės ekonomikos ministerijos administratorius (1978–1982 m.); Vokietijos Federacinės Respublikos nuolatinės atstovybės prie Europos Bendrijų administratorius (1982 m.); Federalinės ekonomikos ministerijos administratorius, atsakingas už Bendrijos ir konkurencijos teisės klausimus (1983–1992 m.); Teisingumo ministerijos Europos Sąjungos teisės departamento vadovas (1992–2007 m.); Vokietijos delegacijos Tarybos darbo grupėje „Teisingumo Teismas“ vadovas; Federalinės vyriausybės atstovas daugelyje Europos Bendrijų Teisingumo Teisme nagrinėtų bylų; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Sten Frimodt Nielsen

gimė 1963 m.; Kopenhagos universiteto teisės diplomas (1988 m.); Užsienio reikalų ministerijos pareigūnas (1988–1991 m.); Kopenhagos universiteto tarptautinės ir Europos teisės dėstytojas (1988–1991 m.); Niujorke esančios Danijos nuolatinės atstovybės prie Jungtinių Tautų ambasados sekretorius (1991–1994 m.); Užsienio reikalų ministerijos Teisės skyriaus pareigūnas (1994–1995 m.); Kopenhagos universiteto asocijuotasis profesorius (1995 m.); Ministro Pirmininko patarėjas, vėliau – pagrindinis patarėjas (1995–1998 m.); Danijos nuolatinės atstovybės prie Europos Sąjungos ministras patarėjas (1998–2001 m.); Ministro Pirmininko specialusis patarėjas teisės klausimais (2001–2002 m.); Ministro Pirmininko patarėjas teisės klausimais ir skyriaus vadovas (2002 m. kovo mėn.–2004 m. liepos mėn.); valstybės sekretoriaus pavaduotojas ir Ministro Pirmininko patarėjas teisės klausimais (2004 m. rugpjūčio mėn.–2007 m. rugpjūčio mėn.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Juraj Schwarcz

gimė 1952 m.; Bratislavos J. Komenskio universiteto teisės mokslų daktaras (1979 m.); įmonės teisininkas (1975–1990 m.); kancleris, atsakingas už prekybos registrą prie Košicės miesto teismo (1991 m.); Košicės miesto teismo teisėjas (1992 m. sausio–spalio mėn.); Košicės apygardos teismo teisėjas ir kolegijos pirmininkas (1992 m. lapkričio mėn.–2009 m.); Slovakijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo komercinių bylų deleguotasis teisėjas (2004 m. spalio mėn.–2005 m. rugsėjo mėn.); Košicės apygardos teismo komercinių bylų kolegijos pirmininkas (2005 m. spalio mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); Košicės P. J. Šafariko universiteto Komercinės ir ekonominės teisės departamento nepriklausomas narys (1997–2009 m.); Teismų akademijos dėstytojų korpuso nepriklausomas narys (2005–2009 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Marc van der Woude

gimė 1960 m.; Groningeno universiteto teisės diplomas (1983 m.); studijos Europos koledže (1983–1984 m.); Europos koledžo asistentas (1984–1986 m.); Leideno universiteto dėstytojas (1986–1987 m.); pranešėjas Europos Bendrijų Komisijos Konkurencijos generaliniame direktorate (1987–1989 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1989–1992 m.); politikos koordinatorius Europos Bendrijų Komisijos Konkurencijos generaliniame direktorate (1992–1993 m.); Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnybos narys (1993–1995 m.); Briuselio advokatūros advokatas (nuo 1995 m.); Roterdamo Erazmo universiteto profesorius nuo 2000 m.; daugelio publikacijų autorius; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. rugsėjo 13 d.

Dimitrios Gratsias

gimė 1957 m.; Atėnų universiteto teisės diplomas (1980 m.); Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto viešosios teisės trečiosios pakopos studijų (DEA) diplomas (1981 m.); Bendrijos ir Europos studijų universitetinio centro (Paryžiaus I universitetas) sertifikatas (1982 m.); Valstybės Tarybos jaunesnysis pareigūnas (1985–1992 m.); Valstybės Tarybos vyresnysis pareigūnas (1992–2005 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisės referentas (1994–1996 m.); Graikijos aukščiausiojo specializuoto teismo asocijuotasis narys (1998 m. ir 1999 m.); Valstybės Tarybos narys (2005 m.); Specializuoto teisėjų patraukimo atsakomybės teismo narys (2006 m.); Aukščiausiosios administracinių teismų tarybos narys (2008 m.); administracinių teismų inspektorius (2009–2010 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. spalio 25 d.

Andrei Popescu

gimė 1948 m.; Bukarešto universiteto teisės diplomas (1971 m.); pouniversitetinės tarptautinės darbo teisės ir Europos socialinės teisės studijos Ženevos universitete (1973–1974 m.); Bukarešto universiteto teisės mokslų daktaras (1980 m.); Bukarešto universiteto darbo teisės asistentas stažuotojas (1971–1973 m.), asistentas (1974–1985 m.), vėliau – dėstytojas (1985–1990 m.); Mokslo tyrimų instituto pagrindinis tyrinėtojas darbo ir socialinės politikos srityje (1990–1991 m.); generalinio direktoriaus pavaduotojas (1991–1992 m.), vėliau – direktorius (1992–1996 m.) Darbo ir socialinės apsaugos ministerijoje; Nacionalinio politikos ir administravimo mokslų instituto (Bukareštas) docentas (1997 m.), vėliau – profesorius (2000 m.); Europos integracijos reikalų ministerijos valstybės sekretorius (2001–2005 m.); Rumunijos įstatymų leidybos tarybos departamento vadovas (1996–2001 m. ir 2005–2009 m.); leidinio „Revistei Române de Drept European“ steigėjas ir direktorius; Rumunijos Europos teisės draugijos pirmininkas (2009–2010 m.); Rumunijos vyriausybės atstovas Europos Sąjungos teismuose (2009–2010 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. lapkričio 26 d.

Mariyana Kancheva

gimė 1958 m.; Sofijos universiteto teisės studijų diplomas (1979–1984 m.); papildomos Europos teisės magistro studijos Briuselio laisvojo universiteto Europos studijų institute (2008–2009 m.); ekonominės teisės ir intelektinės nuosavybės teisės specializacija; Sofijos apygardos teismo teisėja stažuotoja (1985–1986 m.); teisės patarėja (1986–1988 m.); Sofijos advokatūros advokatė (1988–1992 m.); Užsienio reikalų ministerijos Paslaugų diplomatiniam korpusui biuro generalinė direktorė (1992–1994 m.); advokatės praktika Sofijoje (1994–2011 m.) ir Briuselyje (2007–2011 m.); komercinių ginčų teisėja Sofijoje; teisės patarėja rengiant įvairius teisės aktus Bulgarijos Parlamente; Bendrojo Teismo teisėja nuo 2011 m. rugsėjo 19 d.

Guido Berardis

gimė 1950 m.; Romos *La Sapienza* universiteto teisės diplomas (1973 m.), Aukštųjų Europos studijų Europos koledže diplomas (Brugė, 1974–1975 m.); Europos Bendrijų Komisijos pareigūnas (Žemės ūkio generalinio direktorato Tarptautinių santykių direktoratas, 1975–1976 m.); Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnybos narys (1976–1991 m. ir 1994–1995 m.); Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnybos atstovas Liuksemburge (1990–1991 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisėjo G. F. Mancini teisės referentas (1991–1994 m.); Europos Bendrijų Komisijos narių M. Monti (1995–1997 m.) ir F. Bolkestein (2000–2002 m.) patarėjas teisės klausimais; Europos Bendrijų Komisijos Vidaus rinkos generalinio direktorato Politikos ir viešųjų pirkimų direktorato (2002–2003 m.), Paslaugų, intelektinės ir pramoninės nuosavybės, žiniasklaidos ir duomenų apsaugos direktorato (2003–2005 m.) bei Paslaugų direktorato (2005–2011 m.) direktorius; Europos Komisijos Teisės tarnybos vyriausiasis patarėjas teisės klausimais ir Teisingumo, laisvės ir saugumo, civilinės ir baudžiamosios teisės grupės vadovas (2011–2012 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2012 m. rugsėjo 17 d.

Eugène Buttigieg

gimė 1961 m.; Maltos universiteto teisės mokslų daktaras; Ekseterio universiteto Europos teisės magistras; Londono universiteto konkurencijos teisės daktaras; Teisingumo ministerijos teisininkas (1987–1990 m.); Užsienio reikalų ministerijos vyriausiasis teisininkas (1990–1994 m.); Autorių teisių komisijos narys (1994–2005 m.); Teisingumo ir teritorinių administracinių vienetų ministerijos teisininkas revizorius (2001–2002 m.); Maltos išteklių valdymo tarnybos (*Malta Resources Authority*) administratorius (2001–2009 m.); konsultantas Europos teisės klausimais (nuo 1994 m.); Finansų, ūkio ir investicijų ministerijos patarėjas konkurencijos teisės ir vartotojų teisių apsaugos klausimais (2000–2010 m.); Ministro Pirmininko patarėjas konkurencijos teisės ir vartotojų teisių apsaugos klausimais (2010–2011 m.), Maltos konkurencijos ir vartotojų reikalų tarnybos (*Malta Competition and Consumer Affairs Authority*) konsultantas (2012 m.); Maltos universiteto dėstytojas (1994–2001 m.), docentas (2001–2006 m.), vėliau asocijuotasis profesorius (nuo 2007 m.) ir Žano Monė Europos teisės katedros vedėjas (nuo 2009 m.); vienas iš Maltos Europos teisės asociacijos steigėjų ir jos pirmininko pavaduotojas; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2012 m. spalio 8 d.

Carl Wetter

gimė 1949 m.; Upsalos universiteto ekonomikos diplomas (*Bachelor of Arts*, 1974 m.) ir teisės diplomas (*Master of Laws*, 1977 m.); Užsienio reikalų ministerijos administratorius (1977 m.); Švedijos advokatūros narys (nuo 1983 m.); Švedijos konkurencijos teisės darbo grupės Tarptautiniuose prekybos rūmuose (ICC) narys; Lundo ir Stokholmo universitetų konkurencijos teisės dėstytojas; daugelio publikacijų autorius; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2013 m. kovo 18 d.

Vesna Tomljenović

gimė 1956 m.; Rijekos universiteto magistrė (1979 m.) ir Zagrebo universiteto teisės magistrė (LL.M, 1984 m.) ir teisės mokslų daktarė (1996 m.); Rijekos universiteto Teisės fakulteto asistentė (1980–1998 m.), asocijuotoji profesorė (2003–2009 m.) ir profesorė (2009–2013 m.); Rijekos universiteto Ekonomikos fakulteto asistentė (1990–2013 m.); Kroatijos lyginamosios teisės asociacijos pirmininkė (2006–2013 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2013 m. liepos 4 d.

Egidijus Bieliūnas

gimė 1950 m.; Vilniaus universiteto teisės diplomas (1973 m.); teisės mokslų daktaras (1978 m.), Vilniaus universiteto Teisės fakulteto asistentas, dėstytojas ir docentas (1977–1992 m.); Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo Juridinio skyriaus konsultantas (1990–1992 m.); Lietuvos Respublikos ambasados Belgijoje patarėjas (1992–1994 m.); Lietuvos Respublikos ambasados Prancūzijoje patarėjas (1994–1996 m.); Europos žmogaus teisių komisijos narys (1996–1999 m.); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas (1999–2011 m.); Vilniaus universiteto Baudžiamosios teisės katedros docentas (2003–2013 m.); Lietuvos Respublikos atstovas Eurojusto Jungtiniame priežiūros organe (2004–2011 m.); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjas (2011–2013 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2013 m. rugsėjo 16 d.

Viktor Kreuschitz

gimė 1952 m.; Vienos universiteto teisės mokslų daktaras (1981 m.); Federalinės kanceliarijos Konstitucinių reikalų tarnybos pareigūnas (1981–1997 m.); Europos Komisijos Teisės tarnybos patarėjas teisės klausimais (1997–2013 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2013 m. rugsėjo 16 d.

Anthony Michael Collins

gimė 1960 m.; Dublino *Trinity* koledžo teisės mokslų diplomas (1984 m.) ir Dublino *Honourable Society of the King's Inns* diplomas (baristeris, 1986 m.); *Honourable Society of King's Inns* seniūnas (*bencher*, nuo 2013 m.); Airijos advokatūros baristeris (1986–1990 m. ir 1997–2003 m.) ir *Senior Counsel* (2003–2013 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1990–1997 m.); Airijos Europos teisės centro direktorius (ICEL, Dublino *Trinity* koledžas, 1997–2000 m.) ir iki šiol jo valdybos narys; Europos nacionalinių jaunimo komitetų tarybos (CENYC) pirmininko pavaduotojas (1979–1981 m.); Europos moksleivių sąjungų organizacinio biuro (OBESSU) generalinis sekretorius (1977–1984 m.); Airijos moksleivių sąjungos (IUSS) generalinis sekretorius (1977–1979 m.); Airijos studentų sąjungos (USI) pirmininko pavaduotojas tarptautiniams klausimams (1982–1983 m.); Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų tarybos (CCBE) nuolatinės delegacijos prie Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) teismo narys (2006–2013 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2013 m. rugsėjo 16 d.

Ignacio Ulloa Rubio

gimė 1967 m.; Madrido *Complutense* universiteto teisės studijų (1985–1990 m.) diplomas su pagyrimu ir doktorantūros studijos (1990–1993 m.); Žironos prokuroras (2000–2003 m.); Koalicijos laikinosios valdžios (Bagdadas, Irakas) patarėjas teisminių reikalų ir žmogaus teisių klausimais (2003–2004 m.); Žironos pirmosios instancijos teismo civilinių bylų teisėjas ir ikiteisminio tyrimo teisėjas (2003–2007 m.), vėliau – vyriausiasis teisėjas (2008 m.); Europos Sąjungos Tarybos jungtinės teisinės valstybės misijos Irake EUJUST LEX vadovo pavaduotojas (2005–2006 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo patarėjas teisės klausimais (2006–2011 m. ir 2013 m.); Valstybės saugumo sekretorius (2012–2013 m.); Europos Sąjungos Tarybos civilis ekspertas teisinės valstybės ir saugumo sektoriaus reformos klausimais (2005–2011 m.); Europos Komisijos ekspertas žmogaus teisių ir baudžiamosios justicijos klausimais (2011–2013 m.); dėstytojas ir daugelio publikacijų autorius; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2013 m. rugsėjo 16 d.

Stéphane Gervasoni

gimė 1967 m.; Grenoble politinių studijų instituto diplomas (1988 m.) ir Nacionalinės administravimo mokyklos diplomas (1993 m.); Valstybės Tarybos jaunesnysis pareigūnas (teisminių ginčų skyriaus teisėjas-pranešėjas (1993–1997 m.), socialinių reikalų skyriaus narys (1996–1997 m.)); Valstybės Tarybos *maître des requêtes* (1996–2008 m.); Paryžiaus politinių studijų instituto dėstytojas (1993–1995 m.); Vyriausybės komisaras prie Specialiosios kasacinės pensijų komisijos (1994–1996 m.); Viešosios tarnybos ministerijos ir Paryžiaus miesto patarėjas teisės klausimais (1995–1997 m.); Jono departamento prefektūros generalinis sekretorius, Osero apygardos prefekto pavaduotojas (1997–1999 m.); Savojos departamento prefektūros generalinis sekretorius, Šamberi apygardos prefekto pavaduotojas (1999–2001 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (2001–2005 m.); Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (NATO) skundų komisijos tikrasis narys (2001–2005 m.); Europos Sąjungos tarnautojų teismo teisėjas (2005–2011 m., kolegijos pirmininkas 2008–2011 m.); Valstybės Tarybos narys, teisminių ginčų skyriaus aštuntosios kolegijos pirmininko pavaduotojas (2011–2013 m.); Europos kosmoso agentūros skundų komisijos narys (2011–2013 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2013 m. rugsėjo 16 d.

Lauri Madise

gimė 1974 m.; Tartu ir Puatjė universitetų teisės diplomas; Teisingumo ministerijos patarėjas (1995–1999 m.); Estijos Parlamento Konstitucinės komisijos sekretoriato vadovas (1999–2000 m.); Talino apeliacinio teismo teisėjas (nuo 2002 m.); Teisėjų egzaminų komisijos narys (nuo 2005 m.); dalyvavo konstitucinės teisės ir administracinės teisės aktų leidybos procese; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2013 m. spalio 23 d.

Emmanuel Coulon

gimė 1968 m.; teisės studijos Paryžiaus Panteono-Aso universitete; administravimo studijos Paryžiaus *Dauphine* universitete; studijos Europos koledže (1992 m.); išlaikė stojamąjį egzaminą į Regioninį Paryžiaus advokatų rengimo centrą; Briuselio advokatūros teisės verstinis advokato veikla liudijimas; advokato praktika Briuselyje; viešojo Europos Bendrijų Komisijos konkurso laimėtojas; teisės referentas Pirmosios instancijos teisme (pirmininko A. Saggio kabinetas, 1996–1998 m.; pirmininko B. Vesterdorf kabinetas, 1998–2002 m.); Pirmosios instancijos teismo pirmininko kabineto vadovas (2003–2005 m.); Bendrojo Teismo kancleris nuo 2005 m. spalio 6 d.

2. Bendrojo Teismo sudėties pasikeitimai 2014 m.

Bendrojo Teismo sudėtis 2014 m. nepasikeitė.

3. Vyresniškumo tvarka

**nuo 2014 m. sausio 1 d. iki
2014 m. gruodžio 31 d.**

Bendrojo Teismo pirmininkas M. JAEGER
Pirmininko pavaduotojas H. KANNINEN
Kolegijos pirmininkė M. E. MARTINS RIBEIRO
Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS
Kolegijos pirmininkas M. PREK,
Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH
Kolegijos pirmininkas S. FRIMODT NIELSEN
Kolegijos pirmininkas M. VAN DER WOUDE
Kolegijos pirmininkas D. GRATSIAS
Kolegijos pirmininkas G. BERARDIS
Teisėjas N. J. FORWOOD
Teisėjas F. DEHOUSSE
Teisėjas M. O. CZÚCZ
Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Teisėja I. PELIKÁNOVÁ
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėjas A. POPESCU
Teisėja M. KANCHEVA
Teisėjas E. BUTTIGIEG
Teisėjas C. WETTER
Teisėja V. TOMLJENović
Teisėjas E. BIELIŪNAS
Teisėjas V. KREUSCHITZ
Teisėjas A. COLLINS
Teisėjas I. ULLOA RUBIO
Teisėjas S. GERVASONI
Teisėjas L. MADISE

Kancleris E. COULON

4. Buve Bendrojo Teismo nariai

Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992 m.)
Yeraris Christos (1989–1992 m.)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), pirmininkas (1989–1995 m.)
Biancarelli Jacques (1989–1995 m.)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996 m.)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996 m.)
Kirschner Heinrich (1989–1997 m.)
Saggio Antonio (1989–1998 m.), pirmininkas (1995–1998 m.)
Briët Cornelis Paulus (1989–1998 m.)
Lenaerts Koen (1989–2003 m.)
Vesterdorf Bo (1989–2007 m.), pirmininkas (1998–2007 m.)
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007 m.)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998 m.)
Bellamy Christopher William (1992–1999 m.)
Potocki André (1995–2001 m.)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003 m.)
Lindh Pernilla (1995–2006 m.)
Tiili Virpi (1995–2009 m.)
Azizi Josef (1995–2013 m.)
Cooke John D. (1996–2008 m.)
Pirrung Jörg (1997–2007 m.)
Mengozi Paolo (1998–2006 m.)
Meij Arjen W. H. (1998–2010 m.)
Vilaras Mihalis (1998–2010 m.)
Legal Hubert (2001–2007 m.)
Trstenjak Verica (2004–2006 m.)
Šváby Daniel (2004–2009 m.)
Cremona Ena (2004–2012 m.)
Vadapalas Vilenas (2004–2013 m.)
Jürimäe Küllike (2004–2013 m.)
Moavero Milanesi Enzo (2006–2011 m.)
Wahl Nils (2006–2012 m.)
Tchipev Teodor (2007–2010 m.)
Ciucă Valeriu M. (2007–2010 m.)
Soldevila Fragozo Santiago (2007–2013 m.)
Truchot Laurent (2007–2013 m.)
O'Higgins Kevin (2008–2013 m.)

Pirmininkai

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995 m.)

Saggio Antonio (1995–1998 m.)

Vesterdorf Bo (1998–2007 m.)

Kancleris

Jung Hans (1989–2005 m.)

C – Bendrojo Teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Bendrojo Teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2010–2014 m.)

Gautos bylos

2. Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)
3. Ieškinų pobūdis (2010–2014 m.)
4. Ieškinio dalykinė sritis (2010–2014 m.)

Baigtos bylos

5. Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)
6. Ieškinio dalykinė sritis (2014 m.)
7. Ieškinio dalykinė sritis (2010–2014 m.) (sprendimai ir nutartys)
8. Teismo sudėtis (2010–2014 m.)
9. Proceso trukmė mėnesiais (2010–2014 m.) (sprendimai ir nutartys)

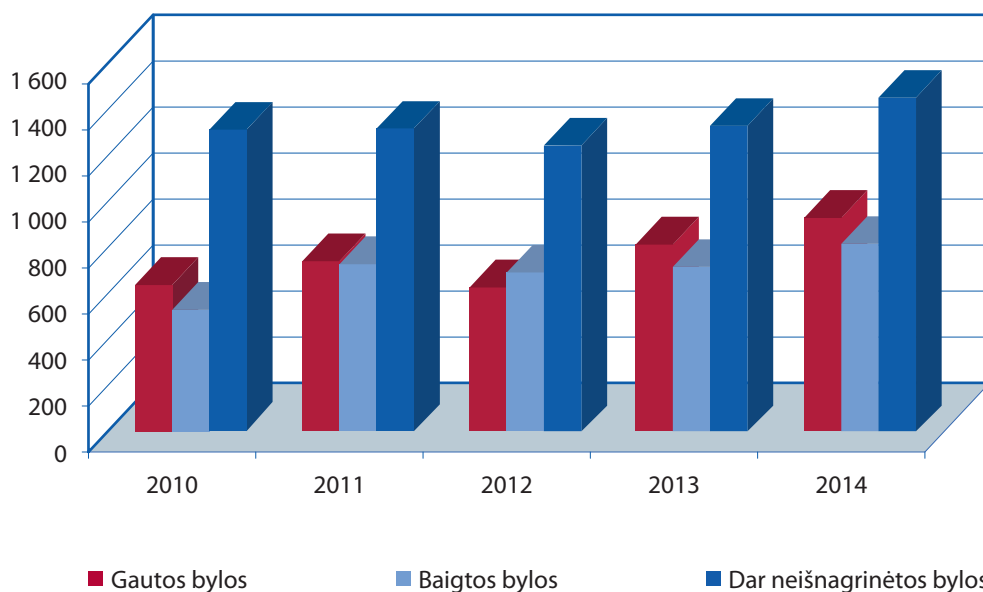
Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

10. Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)
11. Ieškinio dalykinė sritis (2010–2014 m.)
12. Teismo sudėtis (2010–2014 m.)

Kita

13. Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių (2010–2014 m.)
14. Pagreitinotos procedūros (2010–2014 m.)
15. Teisingumo Teismui apskųsti Bendrojo Teismo sprendimai (1990–2014 m.)
16. Teisingumo Teismui pateiktų apeliacinių skundų pasiskirstymas pagal procedūros pobūdį (2010–2014 m.)
17. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2014 m.) (sprendimai ir nutartys)
18. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2010–2014 m.) (sprendimai ir nutartys)
19. Bendra raida (1989–2014 m.) (gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos)

1. *Bendrieji Bendrojo Teismo veiklos duomenys – Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2010–2014 m.)*^{1 2}

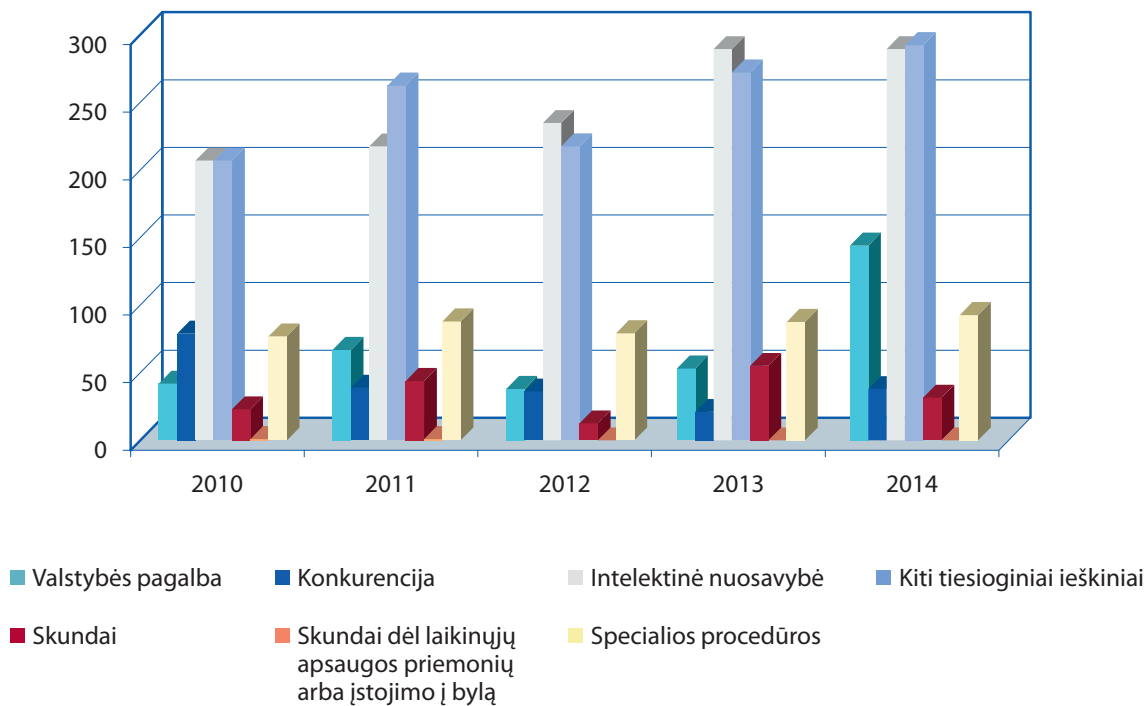
	2010	2011	2012	2013	2014
Gautos bylos	636	722	617	790	912
Baigtos bylos	527	714	688	702	814
Dar neišnagrinėtos bylos	1 300	1 308	1 237	1 325	1 423

¹ Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje ir kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse atsižvelgta ir į specialias procedūras.

Specialiomis procedūromis laikomi: procesas dėl priimto už akių sprendimo panaikinimo (Teisingumo Teismo statuto 41 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 122 straipsnis), procesas pagal trečiojo asmens skundą (Teisingumo Teismo statuto 42 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 123 straipsnis), bylos, kurioje priimtas sprendimas, atnaujinimo (Teisingumo Teismo statuto 44 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 125 straipsnis), sprendimo išaiškinimas (Teisingumo Teismo statuto 43 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 129 straipsnis), atlygintinų išlaidų nustatymas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 92 straipsnis), nemokamos teisinės pagalbos suteikimas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 96 straipsnis), sprendimo ištaisymas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 84 straipsnis).

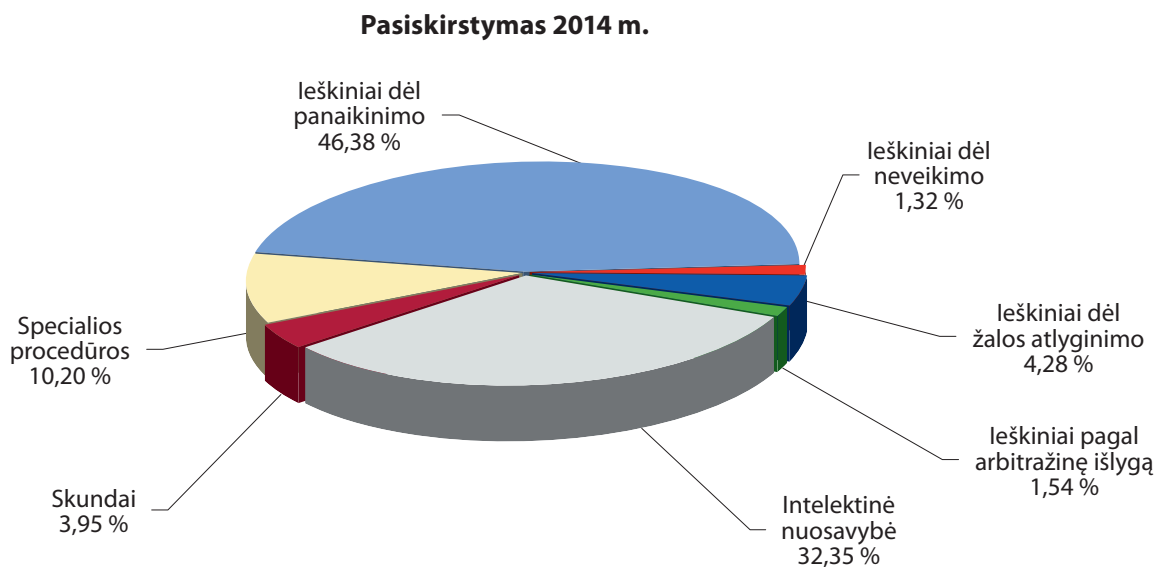
² Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje ir kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse neatsižvelgta į procedūras dėl laikinųjų apsaugos priemonių.

2. *Gautos bylos – Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)*

	2010	2011	2012	2013	2014
Valstybės pagalba	42	67	36	54	148
Konkurencija	79	39	34	23	41
Intelektinė nuosavybė	207	219	238	293	295
Kiti tiesioginiai ieškiniai	207	264	220	275	299
Skundai	23	44	10	57	36
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1	1	1		
Specialios procedūros	77	88	78	88	93
Iš viso	636	722	617	790	912

3. *Gautos bylos – ieškinių pobūdis (2010–2014 m.)*

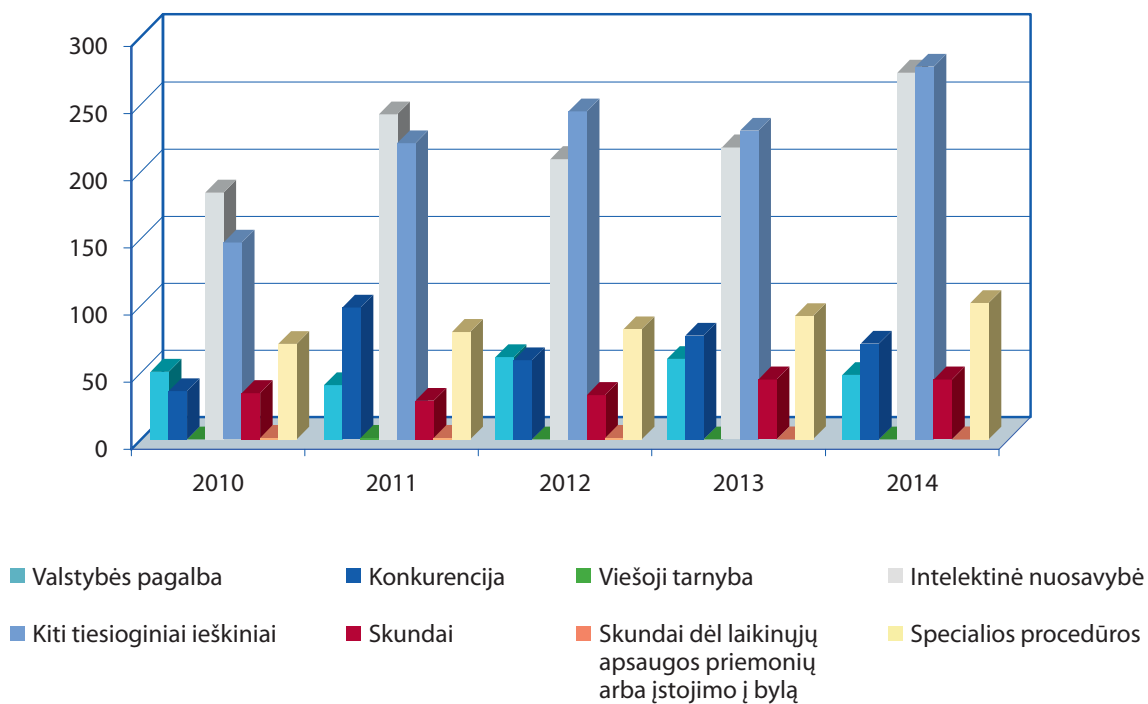

	2010	2011	2012	2013	2014
ieškiniai dėl panaikinimo	304	341	257	319	423
ieškiniai dėl neveikimo	7	8	8	12	12
ieškiniai dėl žalos atlyginimo	8	16	17	15	39
ieškiniai pagal arbitražinę išlygą	9	5	8	6	14
Intelektinė nuosavybė	207	219	238	293	295
Skundai	23	44	10	57	36
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1	1	1		
Specialios procedūros	77	88	78	88	93
Iš viso	636	722	617	790	912

4. *Gautos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2010–2014 m.)*

	2010	2011	2012	2013	2014
Aplinka	15	6	3	11	10
Arbitražinė išlyga	9	5	8	6	14
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis				1	
Bendra užsienio ir saugumo politika	1			2	
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	8	3	2	12	3
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga				1	
Ekonominė ir pinigų politika	4	4	3	15	4
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	24	3	4	3	3
Energetika		1		1	3
Europos Sąjungos išorės veiksmas	1	2	1		3
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)			1		5
Įmonių teisė					1
Institucinė teisė	17	44	41	44	67
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	207	219	238	294	295
Įsisteigimo laisvė					1
Konkurencija	79	39	34	23	41
Kultūra				1	
Laisvas asmenų judėjimas	1				
Laisvas prekių judėjimas				1	
Laisvė teikti paslaugas	1		1		1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė		1		6	1
Mokesčiai	1	1	1	1	1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	3	4	3	5	2
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	4	10	6	1	7
Naujų valstybių įstojimas				1	
Pramonės politika					2
Prekybos politika	9	11	20	23	31
Ribojamosios priemonės (išorės veiksmai)	21	93	59	41	68
Sąjungos pilietybė					1
Socialinė politika	4	5	1		
Susipažinimas su dokumentais	19	21	18	20	17
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		2	1	2	
Teisės aktų derinimas				13	
Transeuropiniai tinklai				3	
Transportas	1	1		5	1
Turizmas				2	
Užimtumas				2	
Valstybės pagalba	42	67	36	54	148
Vartotojų apsauga				1	1
Viešieji pirkimai	15	18	23	15	17
Visuomenės sveikata	4	2	12	5	11
Žemės ūkis	24	22	11	27	15
Žuvininkystės politika	19	3		3	3
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	533	587	527	645	777
Iš viso pagal AE sutartį	1				
Pareigūnų tarnybos nuostatai	25	47	12	57	42
Specialios procedūros	77	88	78	88	93
IŠ VISO BENDRAI	636	722	617	790	912

5. Baigtos bylos – Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)

	2010	2011	2012	2013	2014
Valstybės pagalba	50	41	63	60	51
Konkurencija	38	100	61	75	72
Viešoji tarnyba		1			
Intelektinė nuosavybė	180	240	210	217	275
Kiti tiesioginiai ieškiniai	149	222	240	226	279
Skundai	37	29	32	39	42
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1	1	1		
Specialios procedūros	72	80	81	85	95
Iš viso	527	714	688	702	814

6. *Baigtos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2014 m.)*

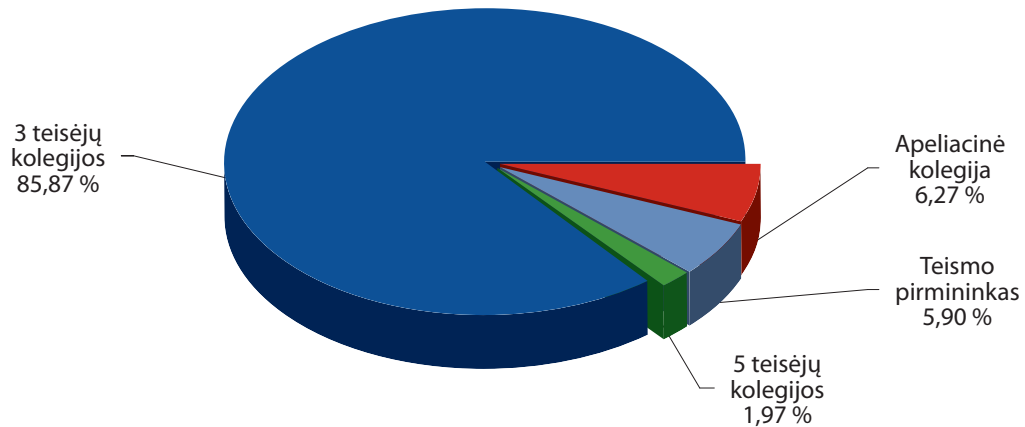
	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Aplinka	5	5	10
Arbitražinė išlyga	5	5	10
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis		1	1
Bendra užsienio ir saugumo politika		2	2
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	1	2	3
Ekonominė ir pinigų politika		13	13
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	1		1
Energetika		3	3
Institucinė teisė	6	27	33
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	207	68	275
Konkurencija	54	18	72
Laisvė teikti paslaugas		1	1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė		1	1
Mokesčiai		2	2
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas		1	1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas		6	6
Prekybos politika	8	10	18
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	38	30	68
Sąjungos pilietybė		1	1
Susipažinimas su dokumentais	8	15	23
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	2		2
Teisės aktų derinimas		13	13
Transeuropiniai tinklai		1	1
Transportas	1	2	3
Turizmas	1		1
Valstybės pagalba	30	21	51
Viešieji pirkimai	16	2	18
Visuomenės sveikata	4	6	10
Žemės ūkis	8	7	15
Žuvininkystės politika	12	3	15
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	407	266	673
Pareigūnų tarnybos nuostatai	21	25	46
Specialios procedūros		95	95
IŠ VISO BENDRAI	428	386	814

7. *Baigtos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2010–2014 m.)* (sprendimai ir nutartys)

	2010	2011	2012	2013	2014
Aplinka	6	22	8	6	10
Arbitražinė išlyga	12	6	11	8	10
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis					1
Bendra užsienio ir saugumo politika					2
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)		4	1	6	3
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga				1	
Ekonominė ir pinigų politika	2	3	2	1	13
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	2	9	12	14	1
Energetika	2			1	3
Europos Sąjungos išorės veiksmas	4	5		2	
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)			2		
Įmonių teisė	1				
Institucinė teisė	26	36	41	35	33
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	180	240	210	218	275
Konkurencija	38	100	61	75	72
Laisvas asmenų judėjimas		2	1		
Laisvas prekių judėjimas				1	
Laisvė teikti paslaugas	2	3	2		1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė			2	7	1
Mokesčiai	1		2		2
Mokslų tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	3	5	3	4	1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	4	1	6	9	6
Prekybos politika	8	10	14	19	18
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	10	32	42	40	68
Sąjungos pilietybė					1
Socialinė politika	6	5	1	4	
Susipažinimas su dokumentais	21	23	21	19	23
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1	1	1	1	2
Teisės aktų derinimas					13
Transeuropiniai tinklai					1
Transportas	2	1	1		3
Turizmas				1	1
Užimtumas				2	
Valstybės pagalba	50	41	63	59	51
Vartotojų apsauga	2	1			
Viešieji pirkimai	16	15	24	21	18
Visuomenės sveikata	2	3	2	4	10
Žemės ūkis	16	26	32	16	15
Žuvininkystės politika		5	9	2	15
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	417	599	574	576	673
Iš viso pagal AP sutartį				1	
Iš viso pagal AE sutartį		1			
Pareigūnų tarnybos nuostatai	38	34	33	40	46
Specialios procedūros	72	80	81	85	95
IŠ VISO BENDRAI	527	714	688	702	814

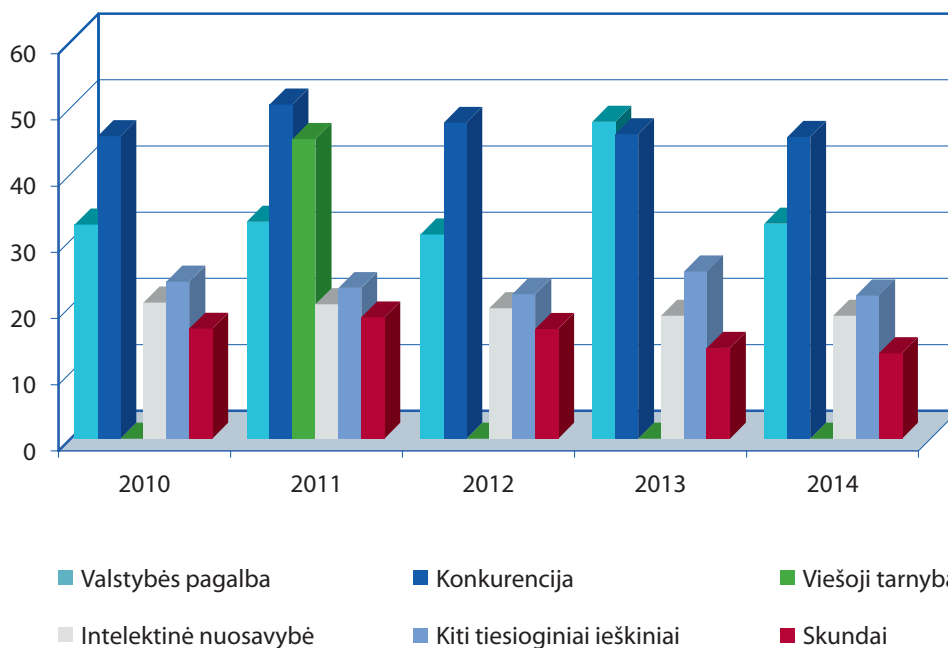
8. *Baigtos bylos – Teismo sudėtis (2010–2014 m.)*

Pasiskirstymas 2014 m.

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Didžioji kolegija		2	2												
Apeliacinė kolegija	22	15	37	15	14	29	17	20	37	13	45	58	21	30	51
Teismo pirmininkas		54	54		56	56		50	50		40	40		48	48
5 teisėjų kolegijos	8		8	19	6	25	9		9	7	1	8	9	7	16
3 teisėjų kolegijos	255	168	423	359	245	604	328	264	592	378	218	596	398	301	699
Vienas teisėjas	3		3												
Iš viso	288	239	527	393	321	714	354	334	688	398	304	702	428	386	814

9. *Baigtos bylos – Proceso trukmė mėnesiais (2010–2014 m.)¹* (sprendimai ir nutartys)

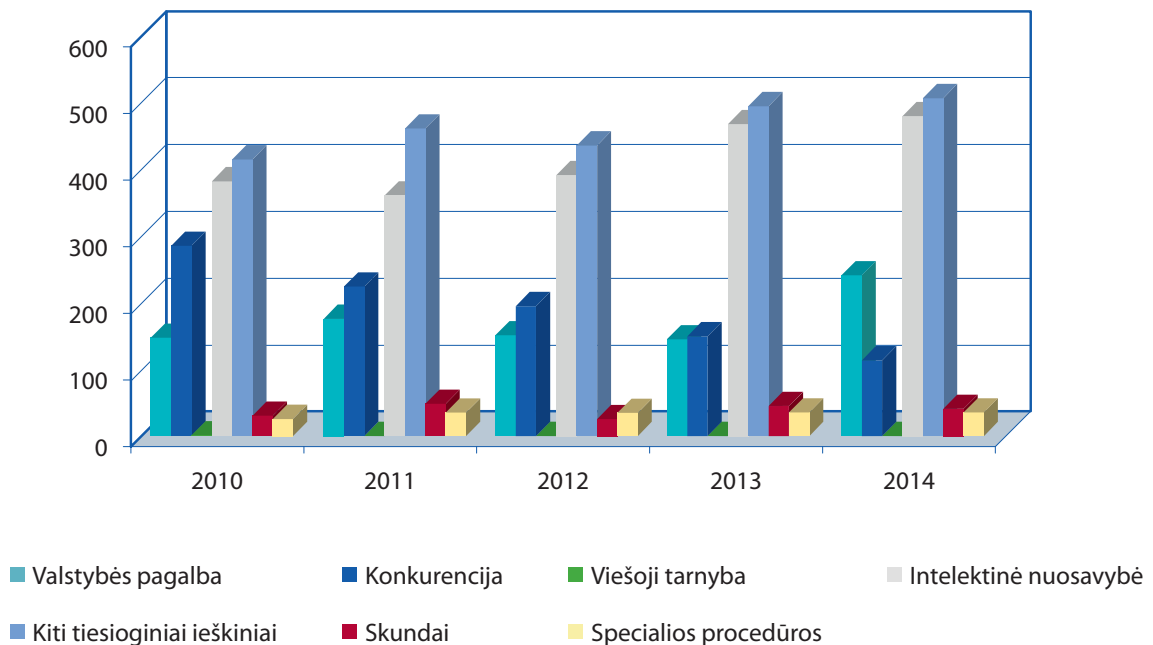

	2010	2011	2012	2013	2014
Valstybės pagalba	32,4	32,8	31,5	48,1	32,5
Konkurencija	45,7	50,5	48,4	46,4	45,8
Viešoji tarnyba		45,3			
Intelektinė nuosavybė	20,6	20,3	20,3	18,7	18,7
Kiti tiesioginiai ieškiniai	23,7	22,8	22,2	24,9	22,1
Skundai	16,6	18,3	16,8	13,9	12,8

¹ Apskaičiuojant vidutinę proceso trukmę neatsižvelgta į bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas, specialias procedūras, skundus dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą.

Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

10. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Procedūrų pobūdis (2010–2014 m.)

	2010	2011	2012	2013	2014
Valstybės pagalba	153	179	152	146	243
Konkurencija	288	227	200	148	117
Viešojo tarnyba	1				
Intelektinė nuosavybė	382	361	389	465	485
Kiti tiesioginiai ieškiniai	416	458	438	487	507
Skundai	32	47	25	43	37
Specialios procedūros	28	36	33	36	34
Iš viso	1 300	1 308	1 237	1 325	1 423

11. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2010–2014 m.)

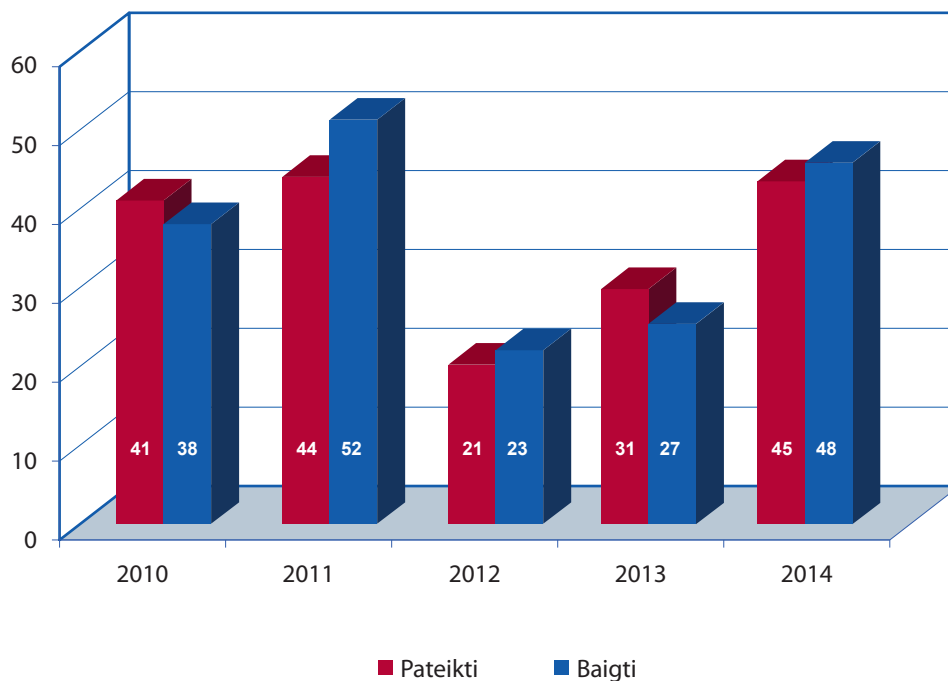
	2010	2011	2012	2013	2014
Aplinka	34	18	13	18	18
Arbitražinė išlyga	19	18	15	13	17
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis				1	
Bendra užsienio ir saugumo politika	1	1	1	3	1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	8	7	8	14	14
Ekonominė ir pinigų politika	2	3	4	18	9
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	38	32	24	13	15
Energetika		1	1	1	1
Europos Sąjungos išorės veiksmai	5	2	3	1	4
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	2	2	1	1	6
Įmonių teisė					1
Institucinė teisė	33	41	41	50	84
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	382	361	389	465	485
Įsisteigimo laisvė					1
Konkurencija	288	227	200	148	117
Kultūra				1	1
Laisvas asmenų judėjimas	3	1			
Laisvė teikti paslaugas	4	1			
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	2	3	1		
Mokesčiai		1		1	
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	8	7	7	8	9
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	6	15	15	7	8
Naujų valstybių įstojimas				1	1
Pramonės politika					2
Prekybos politika	34	35	41	45	58
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	28	89	106	107	107
Socialinė politika	4	4	4		
Susipažinimas su dokumentais	42	40	37	38	32
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		1	1	2	
Teisės aktų derinimas				13	
Transeuropiniai tinklai				3	2
Transportas	1	1		5	3
Turizmas				1	
Valstybės pagalba	152	178	151	146	243
Vartotojų apsauga	1			1	2
Viešieji pirkimai	40	43	42	36	35
Visuomenės sveikata	6	5	15	16	17
Žemės ūkis	65	61	40	51	51
Žuvininkystės politika	27	25	16	17	5
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	1 235	1 223	1 176	1 245	1 349
Iš viso pagal AP sutartį	1	1	1		
Iš viso pagal AE sutartį	1				
Pareigūnų tarnybos nuostatai	35	48	27	44	40
Specialios procedūros	28	36	33	36	34
IŠ VISO BENDRAI	1 300	1 308	1 237	1 325	1 423

12. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Teismo sudėtis (2010–2014 m.)

	2010	2011	2012	2013	2014
Apeliacinė kolegija	32	51	38	51	37
Teismo pirmininkas	3	3	3	1	1
5 teisėjų kolegijos	58	16	10	12	15
3 teisėjų kolegijos	1 132	1 134	1 123	1 146	1 272
Dar nepaskirta	75	104	63	115	98
Iš viso	1 300	1 308	1 237	1 325	1 423

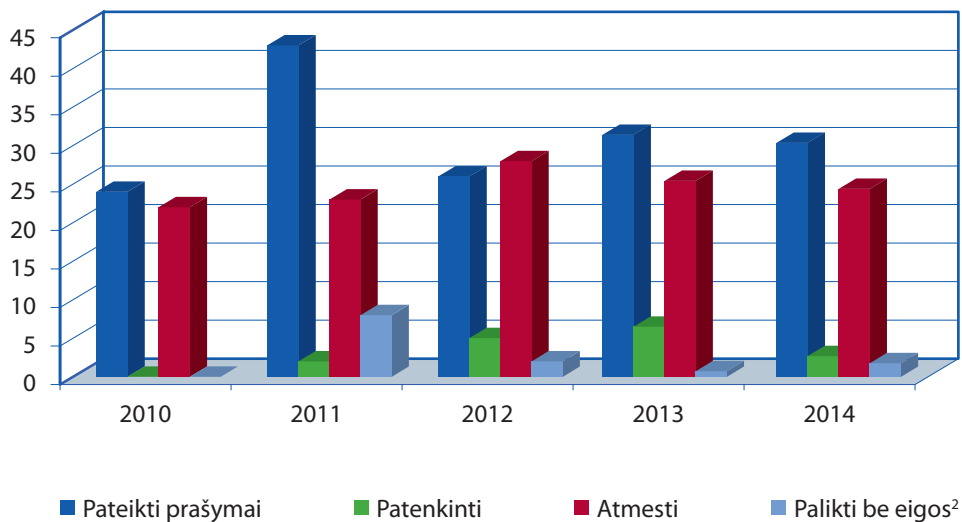
13. Kita – Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių (2010–2014 m.)

Pasiskirstymas 2014 m.

	Pateikti prašymai	Išnagrinėti prašymai	Sprendimo pobūdis		
			Tenkinti	Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	Netenkinti
Aplinka		1			1
Arbitražinė išlyga	1	1			1
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis		1			1
Institucinė teisė	3	4		2	2
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1	1			1
Prekybos politika	2	2			2
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	2	2			2
Susipažinimas su dokumentais	1	3	1	2	
Valstybės pagalba	29	27	1	2	24
Viešieji pirkimai	5	4	1		3
Visuomenės sveikata	1	1			1
Žemės ūkis		1	1		
Iš viso	45	48	4	6	38

14. Kita – Pagreitinios procedūros (2010–2014 m.)¹

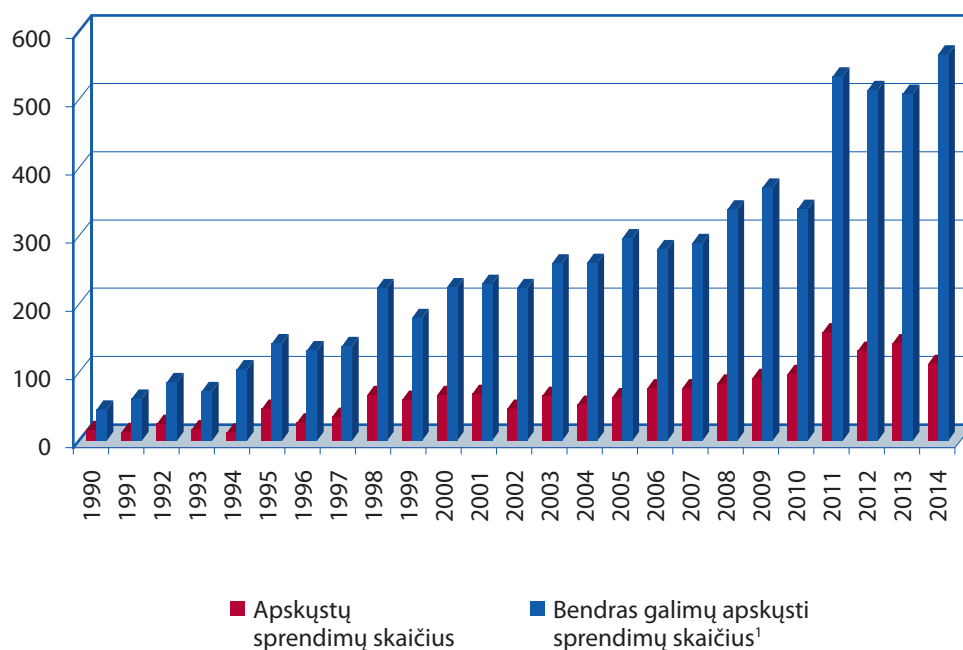

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Pateikti prašymai	Sprendimo pobūdis		Pateikti prašymai	Sprendimo pobūdis		Pateikti prašymai	Sprendimo pobūdis		Pateikti prašymai	Sprendimo pobūdis		Pateikti prašymai	Sprendimo pobūdis	
		Patenkinti	Atmesti		Patenkinti	Atmesti		Patenkinti	Atmesti		Patenkinti	Atmesti		Patenkinti	Atmesti
Aplinka				2	2					5	5		1		
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	1		1				1	1							
Energetika										1	1				
Europos Sąjungos išorės veiksmai	1		1												
Institucinė teisė				1		1	1	1					1		1
Konkurencija	3	3		4	4		2	2		2	2		1	1	
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas							1	1							
Prekybos politika				3	2		3	2		15	2	14	1		
Ribojamosios priemonės (išorės veiksmai)	10	10		30	2	12	7	10	4	16	4	4	9	9	
Socialinė politika				1		1									
Susipažinimas su dokumentais				2	1		1	2		1	1		2	2	
Valstybės pagalba	7	5			2		2		2				13	2	10
Viešieji pirkimai	2	2								2	1		1	2	
Visuomenės sveikata							5	1	3	1	2		3	1	1
Žemės ūkis										1	1				
Iš viso	24	22		43	2	23	9	26	5	28	2	32	7	26	2

¹ Byla Bendrajame Teisme gali būti sprendžiama taikant pagreintą procedūrą pagal Procedūros reglamento 76a straipsnį. Ši nuostata taikoma nuo 2001 m. vasario 1 d.

² Prie „Palikti be eigos“ kategorijos priskiriami atvejai, kai atsiimamas prašymas, atsisakoma ieškinio arba kai ieškiny išsprendžiamas nutartimi dar prieš prašymo dėl pagreitinios procedūros nagrinėjimą.

15. Kita – Teisingumo Teismui apskūsti Bendrojo Teismo sprendimai (1990–2014 m.)

	Apskūstų sprendimų skaičius	Bendras galimų apskūsti sprendimų skaičius ¹	Apskūstų sprendimų procentinė išraiška
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %

¹ Galimi apskūsti sprendimai – teismo sprendimai, taip pat nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo ir proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro ar perdavimo kitam teismui pagrindais, kurių apskundimo terminas pasibaigė arba kurie buvo apskūsti.

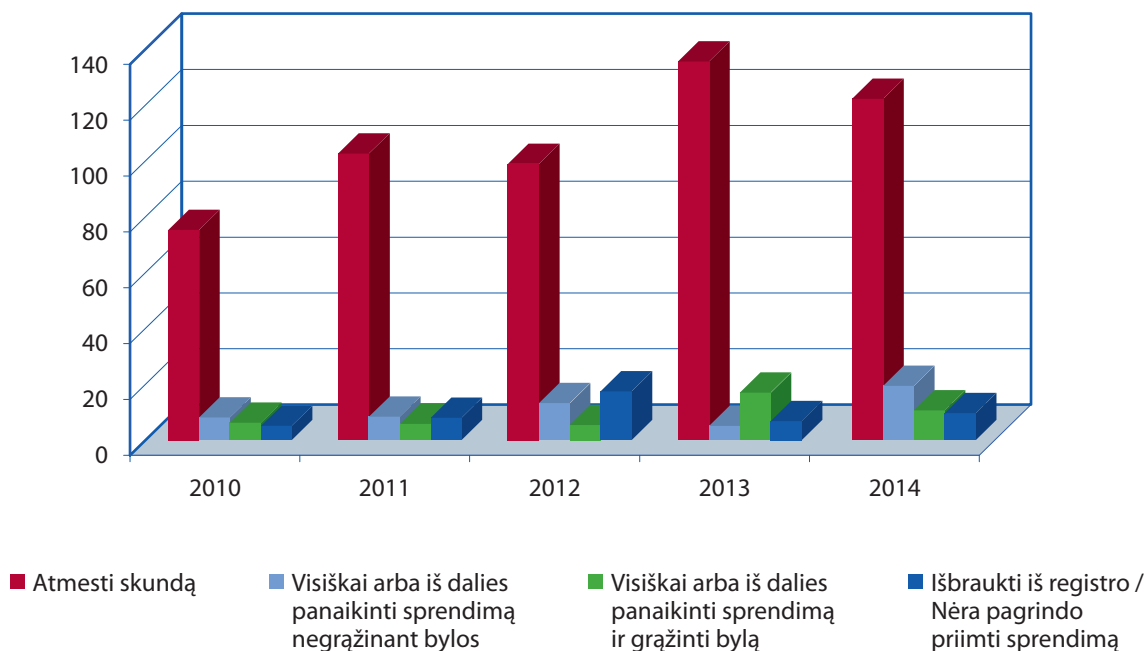
16. Kita – Teisingumo Teismui pateiktų apeliacinių skundų pasiskirstymas pagal procedūros pobūdį (2010–2014 m.)

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %
Valstybės pagalba	17	34	50 %	10	37	27 %	18	52	35 %	16	52	31 %	15	77	19 %
Konkurencija	15	33	45 %	49	90	54 %	24	60	40 %	28	73	38 %	15	44	34 %
Viešoji tarnyba				1	1	100 %									
Intelektinė nuosavybė	32	140	23 %	39	201	19 %	41	190	22 %	38	183	21 %	33	209	16 %
Kiti tiesioginiai ieškiniai	34	131	26 %	59	204	29 %	47	208	23 %	62	202	31 %	47	231	20 %
Skundai							2		0 %						
Specialios procedūros							2	2	100 %						
Iš viso	98	338	29 %	158	533	30 %	132	514	26 %	144	510	28 %	110	561	20 %

17. Kita – Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2014 m.) (sprendimai ir nutartys)

	Atmesti skundą	Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą negrąžinant bylos	Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą ir grąžinti bylą	Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	Iš viso
Bendra užsienio ir saugumo politika	1				1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	5				5
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	2	5			7
Institucinė teisė	5	1			6
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	40	2	5	5	52
Konkurencija	13	8	3		24
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	1				1
Pareigūnų tarnybos nuostatai	1				1
Prekybos politika	3			2	5
Sąjungos teisės principai	1				1
Socialinė politika	3				3
Susipažinimas su dokumentais	2	2		2	6
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1				1
Valstybės pagalba	30		2		32
Viešieji pirkimai	1				1
Visuomenės sveikata	1				1
Žemės ūkis	8				8
Žuvininkystės politika	3				3
Iš viso	121	18	10	9	158

18. Kita – Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2010–2014 m.) (sprendimai ir nutartys)

	2010	2011	2012	2013	2014
Atmesti skundą	73	101	98	134	121
Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą negrąžinant bylos	6	9	12	5	18
Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą ir grąžinti bylą	5	6	4	15	10
Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	4	8	15	6	9
Iš viso	88	124	129	160	158

19. Kita – Bendroji raida (1989–2014 m.)

Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos

	Gautos bylos ¹	Baigtos bylos ²	Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
2012	617	688	1 237
2013	790	702	1 325
2014	912	814	1 423
Iš viso	11 652	10 229	

¹ 1989 m. naujai sukurtam Pirmosios instancijos teismui (dabar – Bendrasis Teismas) Teisingumo Teismas perdavė 153 bylas.

1993 m. pirmą kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 451 bylą.

1994 m. antrą kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 14 bylą.

2004–2005 m. trečią kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 25 bylas.

² 2005–2006 m. Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) perdavė 118 bylą naujai sukurtam Tarnautojų teismui.

III skyrius

Tarnautojų teismas

A – Tarnautojų teismo veikla 2014 m.

Parengė pirmininkas Sean Van Raepensbusch

1. Iš 2014 m. Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistikos matyti, kad, nepaisant pirmųjų bylų, kurios buvo užregistruotos po to, kai 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujos redakcijos Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai (toliau – Pareigūnų tarnybos nuostatai), gautų bylų skaičius (157 gautos bylos), palyginti su 2011 m. (159 gautos bylos) ir 2013 m. (160 gautų bylų), atrodo, stabilizavosi. 2012 m. teismas užregistravo 178 naujus ieškinius, tačiau dabar matyti, kad nurodyti metai buvo išskirtiniai.

Savo ruožtu 2014 m. baigtų bylų skaičius (152 bylos), palyginti su 2013 m. (184 baigtos bylos), kuriais Tarnautojų teismas iš tikrųjų pasiekė geriausią kiekybinį rezultatą nuo pat jo įsteigimo, sumažėjo. Šis sumažėjimas paaiškinamas tuo, kad 2014 m. rugsėjo 30 d. baigėsi dviejų teisėjų kadencija, ir aplinkybe, kad teisėjai, kurių kadencija eina į pabaigą, prieš jai pasibaigiant turi susikonsultuoti į bylų, kurios gali būti išnagrinėtos prieš jiems išvykstant, užbaigimą, o bylos, kurios negali būti baigtos nagrinėti, paliekamos neišnagrinėtos. 2014 m. rugsėjo mėn. paaiškėjus, kad Tarybai nepavyko vienbalsiai susitarti dėl naujų teisėjų paskyrimo, minėti du teisėjai, kurie nuo to laiko pareigas eina pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 5 straipsnio trečią pastraipą, vėl pradėjo nagrinėti naujas bylas, tačiau iki metų pabaigos jos negalėjo būti baigtos.

Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad bendras dar neišnagrinėtų bylų skaičius, palyginti su praėjusiais metais, kiek padidėjo (2014 m. – 216 bylų, o 2013 m. gruodžio 31 d. – 211 bylų). Vis dėlto atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2014 m. buvo sustabdytas 99 bylų nagrinėjimas (2013 m. tokių bylų buvo 26), taigi, 2014 m. gruodžio 31 d. nagrinėtinų bylų likutį sudarė 117 bylų. Reikia pabrėžti, kad daugelio minėtų bylų nagrinėjimas buvo sustabdytas laukiant Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimų. Tai pasakytina apie 64 bylas, kuriose ginčijamas teisių į pensiją perkėlimas, ir 14 kitų bylų, pradėtų po Pareigūnų tarnybos nuostatų reformos.

Vidutinė proceso trukmė (neskaičiuojant bylos nagrinėjimo sustabdymo trukmės) 2014 m. sutrumpėjo iki 12,7 mėn. (2013 m. ji buvo 14,7 mėn.). Tai paaiškinama bylų, kurių nagrinėjimas buvo sustabdytas, skaičiumi ir, palyginti su ankstesniais metais, santykinai dažniau priimamomis nutartimis, kuriomis užbaigiamas bylų nagrinėjimas (2014 m. – 55 %, o 2013 m. – 50 %).

Be to, per aptariamą laikotarpį Tarnautojų teismo pirmininkas priėmė 5 nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (2013 m. tokių nutarčių buvo 3, o 2012 m. – 11).

Iš 2014 m. teisminės veiklos statistikos taip pat matyti, kad dėl Tarnautojų teismo sprendimų Europos Sąjungos Bendrajam Teismui buvo pateikti 36 apeliaciniai skundai, taigi, mažiau nei 2013 m. (56 apeliaciniai skundai), įskaitant mažesnę procentinę dalį galimų apskųsti sprendimų (2014 m. – 36,36 %, o 2013 m. – 38,89 %). Be to, iš 42 per 2014 m. išnagrinėtų apeliacinių skundų 33 buvo atmesti, o 8 – visiškai arba iš dalies patenkinti; 5 bylos, kuriose buvo panaikinti Tarnautojų teismo sprendimai, buvo grąžintos iš naujo nagrinėti ir vienas apeliacinis skundas buvo išbrauktas iš registro.

12 bylų baigtos pagal Procedūros reglamentą išsprendus ginčą draugiškai, o 2013 m. tokių bylų buvo 9; kartu su 2010 m. tai yra šiuo atžvilgiu geriausias Tarnautojų teismo pasiektas rezultatas.

2. Taip pat svarbu pabrėžti, kad 2014 m. gegužės 21 d. Tarnautojų teismas priėmė naują Procedūros reglamentą, naujus Nurodymus teismo kancleriui ir naujus Praktinius nurodymus šalis. Šie dokumentai įsigaliojo 2014 m. spalio 1 d.

3. Toliau pristatomi svarbiausi Tarnautojų teismo sprendimai.

I. Procesiniai klausimai

Kompetencija

Per praėjusius metus Tarnautojų teismas turėjo patikslinti savo jurisdikcinės kompetencijos nagrinėti su personalo atstovavimu susijusius ginčus apimtį.

Visų pirma byloje *Colart ir kt. / Parlamentas* (F-31/14, EU:F:2014:264) Tarnautojų teismas priminė, kad kilus su rinkimais susijusiems ginčams dėl personalo komitetų sudėties Sąjungos teismas turi kompetenciją pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsnius priimti sprendimą tik dėl atitinkamai institucijai pareikštų ieškinų dėl paskyrimų tarnybos veiksmų ar neveikimo jai vykdant savo pareigą užkirsti kelią organų, kuriems pavesta rengti rinkimus, šiurkštiems pažeidimams arba už juos nubausti siekiant užtikrinti pareigūnų galimybę nevaržomai ir laikantis nustatytų taisyklių skirti savo atstovus. Taigi, tik papildomai, atliekant paskyrimų tarnybos veiksmų arba neveikimo teisminę kontrolę, atsižvelgiant į jos pareigą užtikrinti rinkimų teisėtumą, Sąjungos teismui gali tekti nagrinėti, ar rinkimų komisijos priimti aktai yra neteisėti.

Savo ruožtu jurisdikcinės kompetencijos tarp Europos Sąjungos Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo paskirstymas patikslintas Nutartyje *Colart ir kt. / Parlamentas* (F-87/13, EU:F:2014:53). Šioje byloje ieškovai nurodė esantys teisėti profesinės arba darbuotojų sąjungos (toliau – profesinė sąjunga) atstovai ir ginčijo Parlamento sudarytą asmenų, kurie turi teisę prieiti prie šios profesinės sąjungos pašto dėžutės, sąrašą. Tarnautojų teismas atmetė ieškinį kaip nepriimtina, remdamasis iš esmės tuo, kad pati profesinė sąjunga pagal SESV 263 straipsnį turi Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateikti ieškinį dėl panaikinimo per savo atstovus, tinkamai įgaliotus priimti sprendimą pareikšti tokį ieškinį, t. y. turinčius statusą, kuriuo būtent rėmėsi ieškovai.

Priimtinoumo sąlygos

1. Asmens nenaudai priimtas aktas

Iš Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 straipsnio 2 dalies ir 91 straipsnio 1 dalies matyti, kad pareigūnai gali pateikti skundą, o vėliau – ieškinį dėl jų nenaudai priimto „bendro pobūdžio akto“. Tuo remiantis teismo praktikoje buvo nustatyta, kad suinteresuotieji asmenys turi teisę pareikšti ieškinį dėl jų nenaudai paskyrimų tarnybos priimto bendro pobūdžio akto, jeigu, pirma, tam, kad jis sukeltų teisinių pasekmių, nereikia imtis taikymo priemonės arba ją taikant tarnyboms, kurioms pavesta šią priemonę įgyvendinti, nesuteikta jokia diskrecija ir, antra, ji iškart daro poveikį pareigūnų interesams ir iš esmės pakeičia jų teisinę padėtį. Sprendimuose *Julien-Malvy ir kt. / SEAE* (F-100/13, EU:F:2014:224) ir *Osorio ir kt. / SEAE* (F-101/13, EU:F:2014:223, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajame Teisme pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas šią praktiką taikė pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų X priedo 10 straipsnį priimtam paskyrimų tarnybos sprendimui, dėl kurio į tam tikras trečiosiose valstybėse esančias Sąjungos delegacijas ir biurus paskirti tarnautojai neteko gyvenimo sąlygų išmokos. Tarnautojų teismas pripažino ieškinį priimtinu remdamasis tuo, kad minėtas sprendimas buvo pakankamai tikslus ir besąlygiškas, taigi, norint jį taikyti, nereikėjo imtis jokios konkrečios priemonės. Žinoma, siekiant jį įgyvendinti reikėjo imtis individualaus

pobūdžio administracinių priemonių, kad būtų nutrauktas išmokos mokėjimas atitinkamiems tarnautojams. Vis dėlto Sąjungos teismas nurodė, kad tokių tarpinių priemonių nustatymas negali būti paliktas administravimo tarnybų diskrecijai, taigi negalėjo sudaryti kliūtis nedelsiant daryti poveikį ieškovų teisinei padėčiai.

Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką raštas, kuriuo tarnautojui tik primenamos jo sutarties nuostatos, kuriose nurodyta šios sutarties galiojimo termino pabaigos data, tačiau, palyginti su minėtomis nuostatomis, nenurodyta jokia nauja informacija, nėra asmens nenaudai priimtas aktas. Vis dėlto Sprendime *Drakeford / EMA* (F-29/13, EU:F:2014:10, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajame Teisme pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas priminė, kad tuo atveju, kai sutartis gali būti pratęsta, po pakartotinio nagrinėjimo priimtas administracijos sprendimas jos nepratęsti yra asmens nenaudai priimtas aktas, kuris, palyginti su atitinkama sutartimi, yra atskiras aktas; dėl jo gali būti pateiktas skundas arba ieškinys per Pareigūnų tarnybos nuostatuose nustatytus terminus. Tai ypač taikytina, kai yra raštas, kuriame tik formaliai „primenama“ sutarties galiojimo termino pabaigos data, tačiau kuris priimamas aplinkybėmis, kai tokia sutartis galėjo būti pratęsta, ir pasibaigus vidaus procedūrai pagal kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygų (toliau – KTJS) 8 straipsnį.

2. Ikteisminės procedūros laikymasis

Remiantis Pareigūnų tarnybos nuostatų 91 straipsnio 2 dalimi teismo praktikoje nustatyta, kad skundas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, ir po jo pareiškiamas ieškinys turi atitikti vienas kitą. Pagal šią taisyklę reikalaujama, kad Sąjungos teisme būtų remiamasi teisės pagrindu, kuriuo jau buvo remtasi vykstant ikiteisiminei procedūrai, kad paskyrimų tarnyba galėtų žinoti prieštaravimus, kuriuos suinteresuotasis asmuo nurodo dėl ginčijamo sprendimo: kitu atveju teisės pagrindas laikomas nepriimtiniu. Dviejuose sprendimuose: Sprendime *CR / Parlamentas* (F-128/12, EU:F:2014:38) ir Sprendime *Cerafogli / ECB* (F-26/12, EU:F:2014:218, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajame Teisme pateiktas apeliacinis skundas), Tarnautojų teismas vis dėlto nurodė, kad tokia atitikties taisyklė netaikoma neteisėtu grindžiamam prieštaravimui, kuris pirmą kartą nurodomas ieškinyje. Šiuo klausimu teismas pabrėžė, kad, pirma, Europos Sąjungos institucijų aktų teisėtumo prezumpcijos principas, be kita ko, reiškia, kad paskyrimų tarnyba negali nuspręsti netaikyti galiojančio bendro pobūdžio akto, kuriuo, kaip ji mano, pažeidžiama viršesnė teisės norma. Antra, jis priminė, kad neteisėtu grindžiamas prieštaravimas savaime išreiškia bendrąjį principą, kuriuo siekiama teisėtumo principą suderinti su teisinio saugumo principu. Trečia, jis nurodė, kad SESV 277 straipsnyje galimybė ginčyti visuotinio taikymo aktą pasibaigus ieškinio pareiškimo terminui numatyta tik tuo atveju, jei ginčas nagrinėjamas Sąjungos teisme, taigi, toks prieštaravimas negali sukelti visų pasekmių vykstant administracinio skundo nagrinėjimo procedūrai. Galiausiai, ketvirta, jis nusprendė, kad neteisėtu grindžiamo prieštaravimo, kuris pirmą kartą nurodytas ieškinyje, nepriimtumas reikštų teisės į veiksmingą teisminę gynybą ribojimą, kuris būtų neproporcingas atitikties taisykle siekiamam tikslui – leisti draugiškai išspręsti atitinkamo pareigūno ir administracijos ginčus. Iš tiesų neteisėtu grindžiamo prieštaravimo pobūdis reikalauja atlikti tokį vertinimą, kurio negalima reikalauti iš pareigūno arba tarnautojo, nebūtinai turinčio teisinių žinių, tinkamų suformuluoti tokiame prieštaravime ikiteisminiame etape, antraip kitame etape jo ieškinys būtų laikomas nepriimtiniu.

Kita vertus, laikydamasis nusistovėjusios Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsnių taikymo praktikos, minėtame Sprendime *Colart ir kt. / Parlamentas* (EU:F:2014:264), priimtame išnagrinėjus ginčą dėl personalo atstovavimo, Tarnautojų teismas konstatavo, kad ieškinys, kuriuo siekiama užginčyti personalo komiteto rinkimų rezultatus, kai paskyrimų tarnybai nebuvo pateiktas joks prašymas ar skundas pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 straipsnį, yra nepriimtinas. Iš tiesų ieškovai, laikydamiesi pareigūnų visuotinio susirinkimo nustatytų taisyklių, pateikė

„skundą“ rinkimų komisijai. Vis dėlto tai jų neatleido nuo pareigos prieš pareiškiant ieškinį pagal SESV 270 straipsnį ir Pareigūnų tarnybos nuostatų 91 straipsnį prašyti paskyrimų tarnybos imtis veiksmų vykstant rinkimų procesui. Nors šios taisyklės buvo suformuluotos dviprasmiškai, Tarnautojų teismas nusprendė, kad institucijos pareigūnų visuotinis susirinkimas, kaip ir Pareigūnų tarnybos nuostatuose numatyti organai, kaip antai personalo komitetas, neturi kompetencijos nukrypti nuo Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 straipsnio, kiek tai susiję su „personalo komiteto rinkimų sąlygomis“, kurias jie privalo nustatyti pagal minėtų Pareigūnų tarnybos nuostatų II priedo 1 straipsnio antrą pastraipą.

Nutartyje *Klar ir Fernandez Fernandez / Komisija* (F-114/13, EU:F:2014:192, dėl kurios Europos Sąjungos Bendrajame Teisme pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas taip pat nurodė, kad ieškinys, kuriuo ginčytas institucijos atsakovės sprendimas atsisakyti pripažinti teisėtu personalo komiteto vietos padalinio sprendimą, nepriimtinas, nes prieš jį pareiškdami ieškovai per Pareigūnų tarnybos nuostatuose nustatytą trijų mėnesių terminą, pradedamą skaičiuoti nuo momento, kai institucija pateikia pirmą aiškią ir detalią poziciją, nepateikė skundo.

3. Suinteresuotumas pareikšti ieškinį

Per aptariamą laikotarpį Tarnautojų teismas turėjo priimti sprendimą dėl nepriimtiniu grindžiamo prieštaravimo, susijusio su tuo, kad ieškovas, buvęs pareigūnas, kuris buvo išleistas į pensiją, nes sulaukė pensinio amžiaus, nebeturėjo suinteresuotumo ginčyti vertinimo ataskaitos, nors ši ataskaita buvo parengta vykdant ankstesnį teismo sprendimą dėl panaikinimo. Sprendime *Cwik / Komisija* (F-4/13, EU:F:2014:263) Tarnautojų teismas priminė, kad teisė kreiptis į teismą būtų fiktyvi, jeigu būtų leista nevykdyti galutinio ir privalomo teismo sprendimo ir tai būtų nenaudinga šaliai, ir kad teismo sprendimo vykdymas turi būti laikomas sudėtine bylos nagrinėjimo, kaip jis suprantamas pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnį, dalimi. Tokiomis aplinkybėmis teismas nusprendė, kad bet koks atsisakymas pripažinti, jog ieškovas buvo suinteresuotas pareikšti ieškinį dėl naujos ataskaitos panaikinimo, reikštų jo teisės į tai, kad būtų tinkamai įvykdytas pirmasis teismo sprendimas, pažeidimą, todėl būtų pažeista ir jo teisė į veiksmingą teisminę gynybą.

4. Skuba priimant sprendimą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo

Pagal nusistovėjusią teismo praktiką vykdymo arba taikymo sustabdymas, palyginti su pagrindiniu procesu, kuriame tokio sustabdymo prašoma, yra tik šalutinio pobūdžio. Todėl laikinąsias apsaugos priemonės taikančio teisėjo sprendimas turi būti laikinojo pobūdžio ta prasme, kad jis negali lemti būsimo sprendimo dėl esmės turinio arba, panaikindamas jo veiksmingumą, padaryti jį beprasmį. Nutartyje *DK / SEAE* (F-27/14 R, EU:F:2014:67) Tarnautojų teismo pirmininkas vis dėlto nurodė, kad tuo atveju, kai dėl ieškovo pateiktų argumentų kyla rimtų abejonių dėl ginčijamo sprendimo teisėtumo atsižvelgiant į principą, kad „baudžiamasis procesas sustabdo drausminę procedūrą“, prašymas sustabdyti taikymą negali būti atmestas dėl to, kad nėra skubos, savo ruožtu nekeliant klausimo, ar toks principas nėra pažeidžiamas. Kitaip tariant, jeigu *prima facie* tokio principo pažeidimas atrodė realus, negalima, kad ir laikinai, kol bus priimtas sprendimas dėl esmės, netaikyti principo „baudžiamasis procesas sustabdo drausminę procedūrą“ nepadarant ieškovui rimtos ir nepataisomos žalos, nes daroma prielaida, kad didelę įtaką baudžiamosios bylos baigčiai gali turėti administracinės valdžios institucijos pozicija dėl faktinių aplinkybių, dėl kurių pradėta baudžiamoji byla, tikrumo.

II. Dėl bylų esmės

Bendrieji aktų galiojimo reikalavimai

1. Nešališkumo pareiga

Pagal nusistovėjusią teismo praktiką konkurso komisija privalo užtikrinti, kad vertindama visus kandidatus, kurie laiko egzaminus žodžiu, laikysis lygybės ir objektyvumo sąlygų. Sprendime *CG / EIB* (F-115/11, EU:F:2014:187) Tarnautojų teismas šią praktiką pritaikė atrankos komitetui, turėjusiam atrinkti geriausius kandidatus iš pateikusiųjų savo kandidatūras paskelbus pranešimą apie laisvą darbo vietą. Tarnautojų teismas nusprendė, kad visų atrankos komiteto narių nešališkumas turi būti toks, kad dėl jų objektyvumo negalėtų kilti abejonių. Vien dėl to, kad atrankos komiteto nario atžvilgiu kuris nors kandidatas pateikė skundą dėl priekabiavimo, negali kilti tokio atrankos komiteto nario pareiga nusišalinti. Vis dėlto nagrinėtu atveju ieškovė atkreipė dėmesį į tai, kad minėtas narys turėtų tapti tiesioginiu kandidato, kuris būtų paskirtas, viršininku, ir pateikė objektyvių, tinkamų ir neprieštarinčių įrodymų, kad minėtas narys buvo asmeniškai suinteresuotas vertinti jį nepalankiai, todėl Tarnautojų teismas nusprendė, kad minėtas narys neįvykdė jam tenkančios nešališkumo pareigos. Kadangi kiekvienas atrankos komiteto narys turi būti nepriklausomas, kad nebūtų pakenkta viso atrankos komiteto objektyvumui, teismas nusprendė, kad visas atrankos komitetas neįvykdė nešališkumo pareigos.

Kitoje byloje Tarnautojų teismas turėjo nuspręsti, ar tinkamai buvo vykdoma vienos agentūros vykdomojo direktoriaus atrankos procedūra, kurioje, be kita ko, dalyvavo pirminės atrankos komisija, turėjusi parengti labiausiai kvalifikuotais laikomų kandidatų sąrašo projektą, o kompetenciją dėl paskyrimo turėjo agentūros valdyba. Sprendime *Hristov / Komisija ir EMA* (F-2/12, EU:F:2014:245) jis konstatavo, kad nors sąrašo projektas nebuvo įpareigojančio pobūdžio, vien tai, kad du valdybos nariai posėdžiavo pirminės atrankos komisijoje, reiškia, jog nebuvo laikomasi nešališkumo pareigos.

2. Teisė būti išklausytam

Vertindamas laikinojo tarnautojo teisės būti išklausytam, sprendžiant klausimą dėl galimo jo darbo sutarties pratęsimo, įgyvendinimo tvarką, Sprendime *Tzikas / EGA* (F-120/13, EU:F:2014:197) Tarnautojų teismas pabrėžė būtinybę suinteresuotąjį asmenį aiškiai informuoti apie pokalbio su savo vadovybe dalyką, kad jis galėtų tinkamai išreikšti savo poziciją prieš priimančiam jam nepalankų sprendimą. Taigi, net nesant nuostatų, kuriose būtų reikalaujama pranešimo raštu, ir net jeigu tokiu atveju informacija apie pokalbio dalyką galėtų būti perduota žodžiu ir paaiškėti iš su tokio pokalbio rengimu susijusių aplinkybių, raštiško kvietimo pateikimas suinteresuotajam asmeniui gali labiau atitikti tinkamumo reikalavimą.

Be to, vykstant drausminei procedūrai teisė būti išklausytam „įgyvendinama“, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, viena vertus, pirmiausia Pareigūnų tarnybos nuostatų IX priedo 16 straipsnio 1 dalimi ir, kita vertus, to paties priedo 4 straipsniu. Sprendime *Brito Sequeira Carvalho / Komisija* (F-107/13, EU:F:2014:232) Tarnautojų teismas konstatavo, kad su šiomis nuostatomis, aiškinamomis atsižvelgiant į Chartijos 52 straipsnio 1 dalį, nesuderinama tai, kad per drausmės komisijoje vykstančią apklausą pareigūnas nedalyvavo ir jam nebuvo atstovaujama ir kad, be to, jis negalėjo perduoti savo pastabų raštu, nors, pirma, tinkamai motyvavo savo negalėjimą dalyvauti apklausoje konkrečią dieną, ir, antra, šioje apklausoje buvo išklaustas tik vienas paskyrimų tarnybos pakviestas kaltinimo liudytojas.

Pareigūnų ir tarnautojų karjera

Sprendime *Montagut Viladot / Komisija* (F-160/12, EU:F:2014:190, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajame Teisme pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas konstatavo, kad jeigu įdarbinimo konkursui taikomuose reglamentuose ar direktyvose arba pranešime apie konkursą nenurodyta kitaip, reikalavimą turėti universitetinių studijų baigimo diplomą, keliamą norint dalyvauti atvira konkurse, būtina aiškinti taip, kaip jis suprantamas pagal valstybės narės, kurioje kandidatas baigė nurodytas studijas, teisės aktus.

Be to, Sprendime *De Mendoza Asensi / Komisija* (F-127/11, EU:F:2014:14) Tarnautojų teismas priminė, kad vienodo požiūrio ir objektyvaus vertinimo principai, kurių turi laikytis atrankos komisija, iš esmės reiškia, kad visuose egzaminuose kiek įmanoma turi būti išlaikyta nuolatinė atrankos komisijos sudėtis. Vis dėlto teismas sutiko, kad negalima atmesti galimybės, jog darnus vertinimas gali būti užtikrintas kitomis priemonėmis. Nagrinėjamu atveju jis pripažino tinkamu naują atrankos komisijos darbo organizavimo metodą, kurį taikant šios komisijos sudėties išlaikymas buvo užtikrintas tik tam tikruose konkurso etapuose. Šiuo klausimu Tarnautojų teismas nurodė, kad, pirma, toks išlaikymas buvo užtikrinamas svarbiausiuose etapuose, t. y. visų pirma, kai buvo sprendžiamas klausimas dėl egzaminų eigos, paskui, kas dvi ar tris dienas, kai buvo bendrai aptariami kandidatams skirti balai, kad pateiktų vieną per šį laikotarpį apklaustų kandidatų įgūdžių įvertinimą, ir, galiausiai, kai tikrino kandidatų vertinimo, pasibaigus visiems egzaminams, darną. Antra, jis nurodė, kad vienodas požiūris į kandidatus buvo užtikrintas ir taikant tuos pačius darbo metodus, kai buvo naudojami iš anksto nustatytos struktūros testai ir taikomi vienodi kandidatų rezultatų vertinimo kriterijai. Trečia, jis konstatavo, kad atrankos komisijos pirmininkas kelias minutes dalyvavo kiekvieno egzamino pradžioje. Galiausiai, ketvirta, jis nurodė, kad siekiant nustatyti, ar vertinimas buvo darnus, buvo atlikti tyrimai ir analizės.

Pareigūnų ir tarnautojų teisės ir pareigos

Sprendimuose *CG / EIB* (F-103/11, EU:F:2014:185) ir *De Nicola / EIB*, (F-52/11, EU:F:2014:243) Tarnautojų teismui teko patikslinti sąvoką „psichologinis priekabiavimas“, kaip ji suprantama pagal Europos investicijų banko personalo etikos kodekso 3.6.1 straipsnį, aiškinamą atsižvelgiant į taip pat šio banko patvirtintos Darbo etikos politikos 2.1 straipsnį. Teismas pateikė aiškinimą, panašų į remiantis Pareigūnų tarnybos nuostatų 12a straipsniu pateiktą jo aiškinimą, ir nurodė, jog nereikalaujama, kad elgesys ar veiksmai, kuriais kenkiama nukentėjusio asmens savigarbai ir pasitikėjimui savimi, būtų tyčiniai. Tarnautojų teismas atitinkamai panaikino du minėto banko sprendimus nutraukti skundų dėl psichologinio priekabiavimo nagrinėjimą konstatavus, kad skundžiamas elgesys ir veiksmai nebuvo tyčiniai.

Pareigūnų tarnybinės pajamos ir socialinio draudimo išmokos

1. Ekspatriacijos išmoka

Nustatydamas, ar pareigūnas turi teisę į ekspatriacijos išmoką, Sprendime *Ohrgaard / Komisija* (F-151/12, EU:F:2014:8) Tarnautojų teismas priminė, kad iš Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 4 straipsnio 1 dalies a ir b punktų matyti, kad siekdamas neatsižvelgti į referencinius laikotarpius, į kuriuos turi būti atsižvelgta, Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė skirtumą tarp pareigūno, kuris nėra ir niekada nebuvo valstybės, kurios teritorijoje yra jo darbo vieta, pilietis, ir pareigūno, kuris yra arba buvo tokios valstybės pilietis. Pirmuoju atveju neatsižvelgiama į laikotarpius, susijusius su „aplinkybėmis, kylančiomis dirbant kitai valstybei arba tarptautinei organizacijai“. Antruoju atveju neatsižvelgiama į laikotarpius, susijusius su aplinkybėmis, kai atliekamos „funkcijos tam tikroje valstybėje arba tarptautinėje organizacijoje“. Be to, Tarnautojų teismas priminė, kad

pirmoji formuluotė daug platesnė už antrąją. Taip, nors iš tiesų Sąjungos teismas nusprendė, kad į stažuotės vienoje iš Sąjungos institucijų laikotarpį neturi būti atsižvelgta, nes jis susijęs su „aplinkybėmis, kylančiomis dirbant <...> tarptautinei organizacijai“ tuo atveju, kai pareigūnas nėra ir niekada nebuvo valstybės, kurioje yra jo darbo vieta, pilietis, Tarnautojų teismas konstatavo, kad Komisijos surengta stažuotė, iš esmės skirta prisidėti prie ją atliekančių asmenų mokymo, negali būti laikoma patenkančia į „funkcijų [atlikimo]“ sąvoką, taikomą pareigūnams, kurie yra arba buvo tokios valstybės piliečiai. Iš tiesų, priešingai nei pirmosios formuluotės atveju, pagal šią sąvoką reikalaujama, kad veikla iš esmės būtų skirta atitinkamos valstybės arba tarptautinės organizacijos tikslams įgyvendinti.

2. Išmokos šeimai

Gavęs ieškinį, kuriuo ginčyta drausminė nuobauda, Tarnautojų teismas turėjo patikslinti pareigūnui tenkančias pareigas, kai papildomai prie nacionalinių išmokų mokamos Sąjungos išmokos šeimai. Sprendime *EH / Komisija* (F-42/14, EU:F:2014:250) Tarnautojų teismas visų pirma konstatavo, kad tuo atveju, kai Pareigūnų tarnybos nuostatuose numatytos išmokos pareigūnas prašo ir kai ji jam mokama dėl jo šeiminės padėties, toks pareigūnas negali remtis aplinkybe, kad neturėjo informacijos apie savo sutuoktinio padėtį. Nagrinėdamas kaltinimą, grindžiamą tuo, kad administracija nepatikrino, ar išmokas mokanti nacionalinė institucija iš tikrųjų neišmokėjo išmokų šeimai, toliau sprendime Tarnautojų teismas nurodė, kad nors iš rūpestingos administracijos iš tikrųjų gali būti tikimasi, kad ji bent jau kartą per metus atnaujins Pareigūnų tarnybos nuostatuose numatytų kas mėnesį mokamų išmokų gavėjų asmens duomenis, administracijos, kuri turi užtikrinti didelio skaičiaus atlyginimų ir įvairių išmokų mokėjimą, padėties negalima lyginti su pareigūno, asmeniškai suinteresuoto patikrinti jam išmokėtas sumas ir pranešti apie kiekvieną jam naudingą arba nenaudingą klaidą, padėtimi. Galiausiai Tarnautojų teismas nusprendė, kad neturi reikšmės aplinkybė, jog tam tikrą informaciją administracija gavo atsitiktinai arba netiesiogiai, nes būtent pareigūnui, kuris gauna tam tikrą Pareigūnų tarnybos nuostatuose numatytą išmoką, tenka pareiga aiškiai ir nedviprasmiškai pranešti savo institucijos kompetentingai tarnybai apie kiekvieną sprendimą suteikti lygiavertę nacionalinę išmoką.

Be to, iš kartu aiškinamų Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 2 straipsnio 1 dalies ir šio priedo 2 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos matyti, kad pareigūnams mokama išmoka vaikui išlaikyti, kai šie pareigūnai vaikus „faktiškai išlaiko“. Šiuo klausimu Sprendime *Armani / Komisija* (F-65/12, EU:F:2014:13) Tarnautojų teismas turėjo galimybę priminti, kad faktinis išlaikymas atitinka faktinį dalies ar visų pagrindinių vaikų poreikių patenkinimą, visų pirma, kiek tai susiję su apgyvendinimu, maistu, apranga, išsilavinimu, priežiūra ir medicinos išlaidomis. Todėl tuo atveju, kai pareigūnas faktiškai tenkina visus ar dalį savo sutuoktinio vaiko pagrindinių poreikių, reikia laikyti, kad jis faktiškai išlaiko tokį vaiką, taigi kad jam tenka padengti tokio vaiko išlaikymo išlaidas. Tokiomis aplinkybėmis, nesant jokios nuostatos, kurioje būtų numatyta kitaip, šio pareigūno teisei už savo sutuoktinio vaiką gauti išmoką vaikui išlaikyti nekeliami sąlyga, kad toks sutuoktinis neturi būti Sąjungos pareigūnas arba tarnautojas. Papildomai Tarnautojų teismas minėtame sprendime nurodė, kad nors išmokos šeimai ir yra įtrauktos į darbo užmokestį, jos skirtos ne pareigūnui, o išimtinai vaikams išlaikyti.

3. Nepagrįstai išmokėtų sumų susigrąžinimas

Byloje *CR / Parlamentas* (EU:F:2014:38) Tarnautojų teismo buvo prašoma nuspręsti dėl Pareigūnų tarnybos nuostatų 85 straipsnio antros pastraipos antro sakinio teisėtumo, kiek šiame sakinyje nustatyta, kad penkerių metų laikotarpis, per kurį iš pareigūnų ir tarnautojų gali būti reikalaujama sugrąžinti nepagrįstai sumokėtas sumas, netaikomas administracijai, kai ji gali įrodyti, kad suinteresuotasis asmuo sąmoningai ją suklaidino siekdamas gauti atitinkamą sumą. Priminęs, kad

tai, kokia senatis nustatoma, priklauso nuo teisinio saugumo ir teisėtumo reikalavimų tarpusavio santykio įvertinimo atsižvelgiant į tam tikru metu visuomenėje vyraujančias istorines ir socialines tendencijas ir kad dėl to senatį nustato tik teisės aktų leidėjas, Tarnautojų teismas konstatavo, kad negalėjimas administracijos atžvilgiu remtis minėtu penkerių metų terminu negali savaime reikšti teisinio saugumo principo pažeidimo. Be to, iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad, Sąjungos teisės aktų leidėjui nenustačius senaties termino, pagal pagrindinį teisinio saugumo reikalavimą administracijai draudžiama neribotą laiką atidėlioti savo įgaliojimų vykdymą; taigi, susipažinusi su faktinėmis aplinkybėmis administracija privalo per protingą terminą imtis veiksmų.

Tame pačiame sprendime Tarnautojų teismas taip pat nurodė, kad negalėjimas administracijos atžvilgiu remtis penkerių metų senaties terminu siekiant susigrąžinti nepagrįstai išmokėtas sumas neprieštaruja ir proporcingumo principui. Iš tiesų Pareigūnų tarnybos nuostatų 85 straipsniu siekiama apsaugoti finansinius Sąjungos interesus atsižvelgiant į specifinius Sąjungos institucijų ir jų tarnautojų, t. y. asmenų, kuriuos su šiomis institucijomis sieja ypatinga lojalumo pareiga, nustatyta Pareigūnų tarnybos nuostatų 11 straipsnyje, santykius.

Sprendime *López Cejudo / Komisija* (F-28/13, EU:F:2014:55) Tarnautojų teismas galiausiai konstatavo, kad Pareigūnų tarnybos nuostatų 85 straipsnio antros pastraipos antrame sakinyje reglamentuojama situacija, kai tarnautojas, siekdamas nepagrįstai gauti tam tikrą sumą, sąmoningai suklaidina paskyrimų tarnybą, pavyzdžiui, nepateikdamas jai visos informacijos apie savo asmeninę padėtį arba nepranešdamas jai apie savo asmeninės padėties pokyčius, arba imdamasis taktikos, kad paskyrimų tarnybai būtų sunkiau pastebėti, jog suma, kurią jis gavo, sumokėta nepagrįstai, įskaitant klaidingos arba netikslios informacijos pateikimą.

Drausminės priemonės

Sprendime *EH / Komisija* (EU:F:2014:250) Tarnautojų teismas konstatavo, kad net jeigu administracija gali nuspręsti atsižvelgti į aplinkybę, kad suinteresuotasis asmuo greitai sulauks pensinio amžiaus, Pareigūnų tarnybos nuostatų IX priedo 10 straipsnyje nėra jokios nuostatos, kuria paskyrimų tarnyba būtų įpareigota tokią aplinkybę aiškinti taip, kad ji pateisintų švelnesnės drausminės nuobaudos skyrimą.

Iš sutartinių santykių kilę ginčai

Dviejuose sprendimuose *Bodson ir kt. / EIB* (F-73/12, EU:F:2014:16 ir F-83/12, EU:F:2014:15, dėl kurių Europos Sąjungos Bendrajame Teisme pateikti apeliaciniai skundai) Tarnautojų teismas atmetė ieškovų argumentus, kad jų darbo santykių sutartinis pobūdis ir sutarčių privalomoji galia neleidžia bankui vienašališkai keisti tarnautojų darbo sąlygų esminių elementų. Šiuo klausimu teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai sutartys sudaromos su Sąjungos įstaiga, kuriai pavesta įgyvendinti bendrąjį interesą ir kuriai suteikta teisė priimti reglamentą, nustatantį jo personalui taikytinas nuostatas, darbo sutarties šalių laisvą valią neišvengiamai riboja pareigos, kurios kyla dėl tokios konkrečios užduoties ir kurios tenka tiek šios įstaigos administracijai, tiek jos tarnautojams. Šalių sutarimą taip pat riboja pareiga visiškai sutikti su tokiame reglamente numatytais teisėmis ir pareigomis, ir šių šalių santykiai, nors ir sutartinio pobūdžio, iš esmės yra nulemti reglamente nustatytų taisyklių. Todėl Tarnautojų teismas nusprendė, kad, siekdamas užtikrinti jam pavestos užduoties įgyvendinti bendrąjį interesą vykdymą, bankas turėjo teisę vienašališkai pakeisti savo darbuotojų darbo užmokestį nepaisydamas sutartinio pobūdžio teisės aktų, kuriais buvo grindžiami darbo santykiai.

Taip pat primintina, kad pagal KTJS 8 straipsnio pirmą pastraipą laikinojo tarnautojo, kaip jis suprantamas pagal šių sąlygų 2 straipsnio a punktą, darbo sutartis gali būti pratęsta vieną kartą

terminuotam laikotarpiui, o „visi kiti pratęsimai“ turi būti neterminuotam laikotarpiui. Sprendime *Drakeford / EMA* (EU:F:2014:10) Tarnautojų teismas konstatavo, jog šios nuostatos negalima aiškinti taip, kad dėl bet kokio pareigų pasikeitimo, įtvirtinto nauja sutartimi, nutrūksta darbo santykių tęstinumas, kuris lemia tai, kad sutartis tampa neterminuota. Toks aiškinimas susiaurina KTJS 8 straipsnio pirmos pastraipos taikymo sritį ir riboja šiuo straipsniu siekiamą tikslą, nes taip aiškinant, tuo atveju, kai einantis tam tikras pareigas laikinasis tarnautojas būtų formaliai kita sutartimi paskirtas į aukštesnes pareigas, bet kokiomis aplinkybėmis ir nesant realaus pateisinimo toks tarnautojas, kiek tai susiję su jo „įdarbinimo“ trukme, atsidurtų padėtyje, identiškoje įdarbinto naujo tarnautojo padėčiai. Be to, dėl tokio aiškinimo nukentėtų itin nusipelnę tarnautojai, kurie dėl savo profesinių pasiekimų pakilo karjeros laiptais. Tarnautojų teismas nurodė, kad dėl tokių pasekmių būtų labai ribojamas Chartijos 20 straipsnyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas. Tai neatitiktų ir teisės aktų leidėjo siekio, aiškiai išreikšto KTJS 12 straipsnio 1 dalyje, užtikrinti, kad institucijoje dirbtų gabiausi, darbingiausi ir sąžiningiausi asmenys.

B – Tarnautojų teismo sudėtis

(2014 m. spalio 1 d. vyresniškumo tvarka)

Iš kairės į dešinę:

teisėjai E. Perillo ir H. Kreppel; kolegijos pirmininkas R. Barents; Teismo pirmininkas S. Van Raepenbusch; kolegijos pirmininkas K. Bradley; teisėja M. I. Rofes i Pujol; teisėjas J. Svenningsen; kanclerė W. Hakenberg.

1. Tarnautojų teismo nariai

(pagal datą, kada pradėtos eiti pareigos)

Sean Van Raepenbusch

gimė 1956 m.; Briuselio Laisvojo universiteto teisės diplomas (1979 m.); tarptautinės teisės specializacijos diplomas (Briuselis, 1980 m.); teisės mokslų daktaras (1989 m.); Bendrovės *Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles* Teisės tarnybos vadovas (1979–1984 m.); Europos Bendrijų Komisijos pareigūnas (Socialinių reikalų generalinis direktoratas, 1984–1988 m.); Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnybos darbuotojas (1988–1994 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1994–2005 m.); Šarlerua universitetinio centro (*Centre universitaire de Charleroi*) tarptautinės ir Europos socialinės teisės dėstytojas (1989–1991 m.), Mons-Heno universiteto Europos teisės dėstytojas (1991–1997 m.), Lježo universiteto Europos viešosios tarnybos teisės (1989–1991 m.), Europos Sąjungos institucinės teisės (1995–2005 m.), Europos socialinės teisės (2004–2005 m.) dėstytojas ir nuo 2006 m. Briuselio Laisvojo universiteto Europos Sąjungos institucinės teisės dėstytojas; daugelio publikacijų Europos socialinės teisės ir Europos Sąjungos institucinės teisės klausimais autorius; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d.; Tarnautojų teismo pirmininkas nuo 2011 m. spalio 7 d.

Horstpeter Kreppel

gimė 1945 m.; mokėsi Berlyno, Miuncheno ir Frankfurto prie Maino universitetuose (1966–1972 m.); pirmasis valstybinis egzaminas (1972 m.); teisėjas stažuotojas Frankfurte prie Maino (1972–1973 m. ir 1974–1975 m.); studijos Europos koledže Briugėje (1973–1974 m.); antrasis valstybinis egzaminas (Frankfurtas prie Maino, 1976 m.); Federalinio darbo biuro tarnautojas ir advokatas (1976 m.); Darbo teismo teisėjas (Heseno žemė, 1977–1993 m.); Frankfurto prie Maino *Fachhochschule für Sozialarbeit* ir Visbadeno *Verwaltungsfachhochschule* (1979–1990 m.) dėstytojas; nacionalinis ekspertas Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnyboje (1993–1996 m. ir 2001–2005 m.); Vokietijos Federacinės Respublikos ambasados Madride socialinių reikalų atašė (1996–2001 m.); Frankfurto prie Maino darbo teismo teisėjas (2005 m. vasario–rugsėjo mėn.); Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d.

Maria Isabel Rofes i Pujol

gimė 1956 m.; teisės studijos Barcelonos universitete (*licenciatura en derecho*, 1981 m.); tarptautinės prekybos specializacija (Meksika, 1983 m.); Europos integracijos studijos Barcelonos prekybos rūmuose (1985 m.) ir Bendrijos teisės studijos *Escola d'Administració Pública de Catalunya* (1986 m.); *Generalitat de Catalunya* pareigūnė (Industrijos ir energetikos ministerijos Teisės tarnybos narė, 1984 m. balandžio mėn.–1986 m. rugpjūčio mėn.); Barcelonos advokatūros narė (1985–1987 m.); Teisingumo Teismo Tyrimų ir dokumentacijos skyriaus administratorė, vėliau – vyriausioji administratorė (1986–1994 m.); teisės referentė Teisingumo Teisme (generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer kabinete 1995 m. sausio mėn.–2004 m. balandžio mėn. ir teisėjo U. Löhmus kabinete 2004 m. gegužės mėn.–2009 m. rugpjūčio mėn.); *Universitat Autònoma de Barcelona* Teisės fakulteto Bendrijos teismų proceso dėstytoja (1993–2000 m.); daugelio publikacijų ir paskaitų Europos socialinės teisės klausimais autorė; Bendrijos augalų veislių apsaugos tarnybos apeliacinės tarybos narė (2006–2009 m.); Tarnautojų teismo teisėja nuo 2009 m. spalio 7 d.

Ezio Perillo

gimė 1950 m.; teisės mokslų daktaras ir Padujos advokatūros narys; Padujos universiteto Teisės fakulteto civilinės ir lyginamosios teisės asistentas, vėliau – patvirtintasis tyrinėtojas (1977–1982 m.); Europos koledžo Parmoje Bendrijos teisės dėstytojas (1990–1998 m.), Padujos (1985–1987 m.), Maceratos (1991–1994 m.), Neapolio (1995 m.) universitetų teisės fakultetų Bendrijos teisės dėstytojas ir Milano mokslų universiteto Bendrijos teisės dėstytojas (2000–2001 m.); Padujos universiteto mokslinio komiteto „Master in European integration“ narys; Teisingumo Teismo Bibliotekos, tyrimų ir dokumentacijos direktorato pareigūnas (1982–1984 m.); Generalinio advokato G. Federico Mancini teisės referentas (1984–1988 m.); Europos Parlamento generalinio sekretoriaus Enrico Vinci patarėjas teisės klausimais (1988–1993 m.); tos pačios institucijos Teisės tarnybos skyriaus vadovas (1995–1999 m.); Teisės tarnybos teisėkūros reikalų, taikinimo, tarpinstitucinių santykių ir ryšių su nacionaliniais parlamentais direktorius (1999–2004 m.); Teisės tarnybos išorinių santykių direktorius (2004–2006 m.); Teisės tarnybos teisėkūros reikalų direktorius (2006–2011 m.); daugelio publikacijų Italijos civilinės teisės ir Europos Sąjungos teisės klausimais autorius; Tarnautojų teismo teisėja nuo 2011 m. spalio 6 d.

René Barents

gimė 1951 m.; Roterdamo Erazmo universiteto teisės diplomas, specializuotas ekonomikos diplomas (1973 m.); Utrechto universiteto teisės mokslų daktaras (1981 m.); Utrechto universiteto Europos instituto Europos teisės ir tarptautinės ekonomikos teisės tyrinėtojas (1973–1974 m.) bei Europos teisės ir tarptautinės ekonomikos teisės dėstytojas (1974–1979 m.); Leideno universiteto Europos teisės ir tarptautinės ekonomikos teisės dėstytojas (1979–1981 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1981–1986 m.); Teisingumo Teismo Statutinių teisių skyriaus vadovas (1986–1987 m.); Europos Komisijos Teisės tarnybos narys (1987–1991 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1991–2000 m.); Teisingumo Teismo Tyrimų ir dokumentacijos direktorato skyriaus vadovas (2000–2009 m.) ir direktorius (2009–2011 m.); Maastrichto universiteto Europos teisės profesorius (1988–2003 m.) ir garbės profesorius (nuo 2003 m.); patarėjas *'s-Hertogenbosch* apeliaciniame teisme (1993–2011 m.); Nyderlandų karališkosios mokslų akademijos narys (nuo 1993 m.); daugelio publikacijų Europos teisės klausimais autorius; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2011 m. spalio 6 d.

Kieran Bradley

gimė 1957 m.; *Trinity College* teisės diplomas (Dublinas, 1975–1979 m.); senatorei Mary Robinson talkininkaujantis asistentas tyrinėtojas (1978–1979 m. ir 1980 m.); studijų Europos koledže stipendija „Pádraig Pearse“ (Briugė, 1979 m.); pouniversitetinės Europos teisės studijos Europos koledže (1979–1980 m.); Kembridžo universiteto teisės magistro diplomas (1980–1981 m.); stažuotojas Europos Parlamente (Liuksemburgas, 1981 m.); Europos Parlamento Teisės komisijos sekretoriato administratorius (Liuksemburgas, 1981–1988 m.); Europos Parlamento Teisės tarnybos narys (Briuselis, 1988–1995 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1995–2000 m.); Harvardo teisės mokyklos Europos teisės dėstytojas (2000 m.); Europos Parlamento Teisės tarnybos narys (2000–2003 m.), vėliau – skyriaus vadovas (2003–2011 m.) ir direktorius (2011 m.); daugelio publikacijų autorius; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2011 m. spalio 6 d.

Jesper Sverningsen

gimė 1966 m.; Orhuso universiteto teisės studijų diplomas (*Candidatus juris*) (1989 m.); Danijos vyriausybės teisės patarėjo advokatas stažuotojas (1989–1991 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1991–1993 m.); priimtas į Danijos advokatūrą (1993 m.); Danijos vyriausybės teisės patarėjo advokatas (1993–1995 m.); Kopenhagos universiteto Europos teisės dėstytojas; Europos viešojo administravimo instituto (Liuksemburgo padalinys) dėstytojas, vėliau – dėstytojas, einantis direktoriaus pareigas (1995–1999 m.); ELPA priežiūros institucijos Teisės tarnybos administratorius (1999–2000 m.); Teisingumo Teismo pareigūnas (2000–2013 m.); teisės referentas (2003–2013 m.); Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2013 m. spalio 7 d.

Waltraud Hakenberg

gimė 1955 m.; teisės studijos Ratisbonne ir Ženevoje (1974–1979 m.); pirmasis valstybinis egzaminas (1979 m.); pouniversitetinės Bendrijos teisės studijos Europos koledže Briugėje (1979–1980 m.); teisėja stažuotoja Ratisbonne (1980–1983 m.); teisės mokslų daktarė (1982 m.); antrasis valstybinis egzaminas (1983 m.); advokatė Miunchene ir Paryžiuje (1983–1989 m.); Teisingumo Teismo pareigūnė (1990–2005 m.); teisės referentė Teisingumo Teisme (teisėjo P. Jann kabinete 1995–2005 m.); dėstė Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos ir Rusijos universitetuose; Saro universiteto garbės profesorė (nuo 1999 m.); įvairių teisės komitetų, asociacijų ir komisijų narė; įvairių publikacijų Bendrijos teisės ir teismo proceso klausimais autorė; Tarnautojų teismo kanclerė nuo 2005 m. lapkričio 30 d.

2. Tarnautojų teismo sudėties pasikeitimai 2014 m.

2014 m. Tarnautojų teismo sudėtis nesikeitė.

3. Vyresniškumo tvarka

**nuo 2014 m. sausio 1 d. iki
2014 m. rugsėjo 30 d.**

Teismo pirmininkas S. VAN RAEPENBUSCH
Kolegijos pirmininkas H. KREPPEL
Kolegijos pirmininkė M. I. ROFES i PUJOL
Teisėjas E. PERILLO
Teisėjas R. BARENTS
Teisėjas K. BRADLEY
Teisėjas J. SVENNINGSEN

Kanclerė W. HAKENBERG

**nuo 2014 m. spalio 1 d. iki
2014 m. gruodžio 31 d.**

Teismo pirmininkas S. VAN RAEPENBUSCH
Kolegijos pirmininkas R. BARENTS
Kolegijos pirmininkas K. BRADLEY
Teisėjas H. KREPPEL
Teisėja M. I. ROFES i PUJOL
Teisėjas E. PERILLO
Teisėjas J. SVENNINGSEN

Kanclerė W. HAKENBERG

4. Buvę Tarnautojų teismo nariai

Heikki Kanninen (2005–2009 m.)

Haris Tagaras (2005–2011 m.)

Stéphane Gervasoni (2005–2011 m.)

Irena Boruta (2005–2013 m.)

Pirmininkas

Paul J. Mahoney (2005–2011 m.)

C – Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Tarnautojų teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2010–2014 m.)

Gautos bylos

2. Procentais išreikštas bylų pasiskirstymas pagal institucijas pagrindines atsakoves (2010–2014 m.)
3. Proceso kalba (2010–2014 m.)

Baigtos bylos

4. Sprendimai ir nutartys – Teismo sudėtis (2014 m.)
5. Sprendimo pobūdis (2014 m.)
6. Laikinosios apsaugos priemonės (2010–2014 m.)
7. Proceso trukmė mėnesiais (2014 m.)

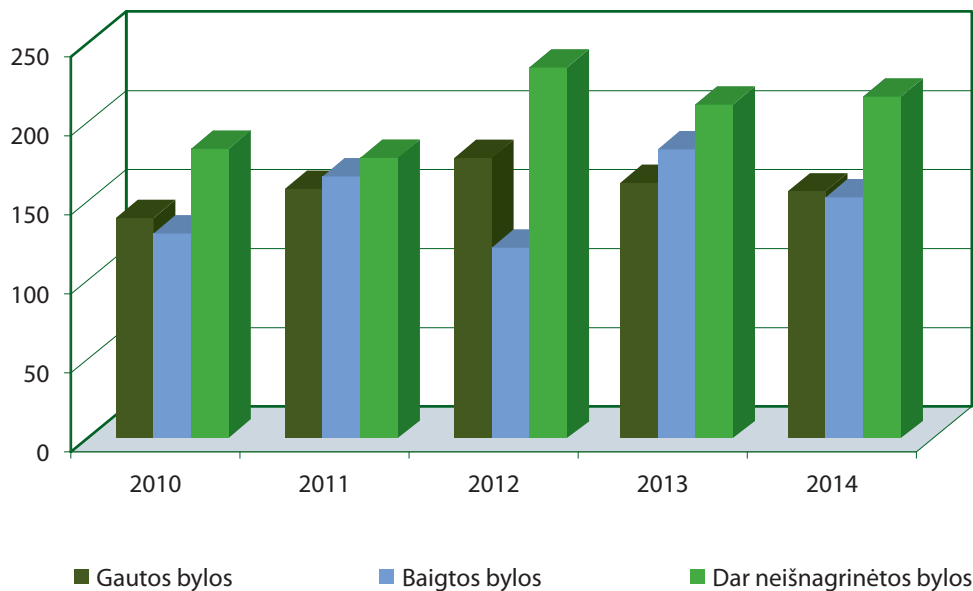
Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

8. Teismo sudėtis (2010–2014 m.)
9. Ieškovų skaičius (2014 m.)

Kita

10. Tarnautojų teismo sprendimai, apskųsti Bendrajam Teismui (2010–2014 m.)
11. Skundų nagrinėjimo Bendrajame Teisme rezultatai (2010–2014 m.)

1. *Bendrieji Tarnautojų teismo veiklos duomenys – Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2010–2014 m.)*

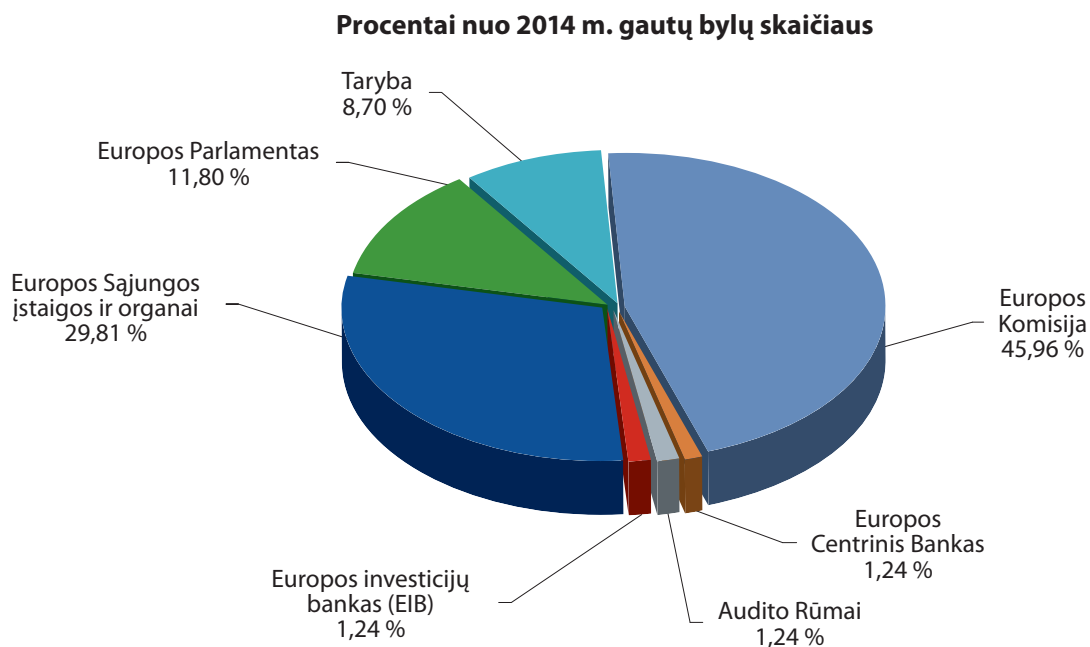

	2010	2011	2012	2013	2014
Gautos bylos	139	159	178	160	157
Baigtos bylos	129	166	121	184	152
Dar neišnagrinėtos bylos	185	178	235	211	216 ¹

Skaiciai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

¹ Iš jų 99 bylų nagrinėjimas sustabdytas.

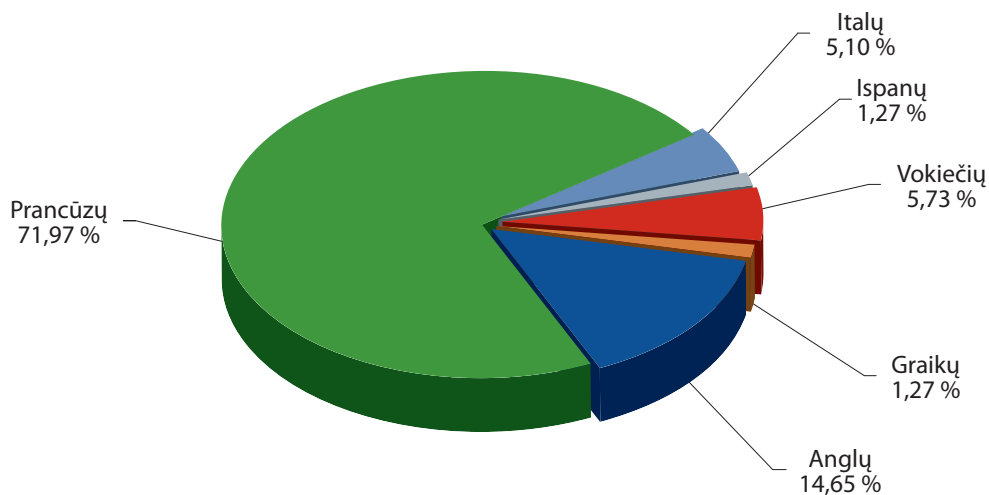
2. *Gautos bylos – Procentais išreikštas bylų pasiskirstymas pagal institucijas pagrindines atsakoves (2010–2014 m.)*

	2010	2011	2012	2013	2014
Europos Parlamentas	9,35 %	6,29 %	6,11 %	5,66 %	11,80 %
Taryba	6,47 %	6,92 %	3,89 %	3,77 %	8,70 %
Europos Komisija	58,99 %	66,67 %	58,33 %	49,69 %	45,96 %
Europos Sąjungos Teisingumo Teismas	5,04 %	1,26 %		0,63 %	
Europos Centrinis Bankas	2,88 %	2,52 %	1,11 %	1,89 %	1,24 %
Audito Rūmai		0,63 %	2,22 %	0,63 %	1,24 %
Europos investicijų bankas (EIB)	5,76 %	4,32 %	4,44 %	5,03 %	1,24 %
Europos Sąjungos įstaigos ir organai	11,51 %	11,40 %	23,89 %	32,70 %	29,81 %
Iš viso	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. *Gautos bylos – Proceso kalba (2010–2014 m.)*

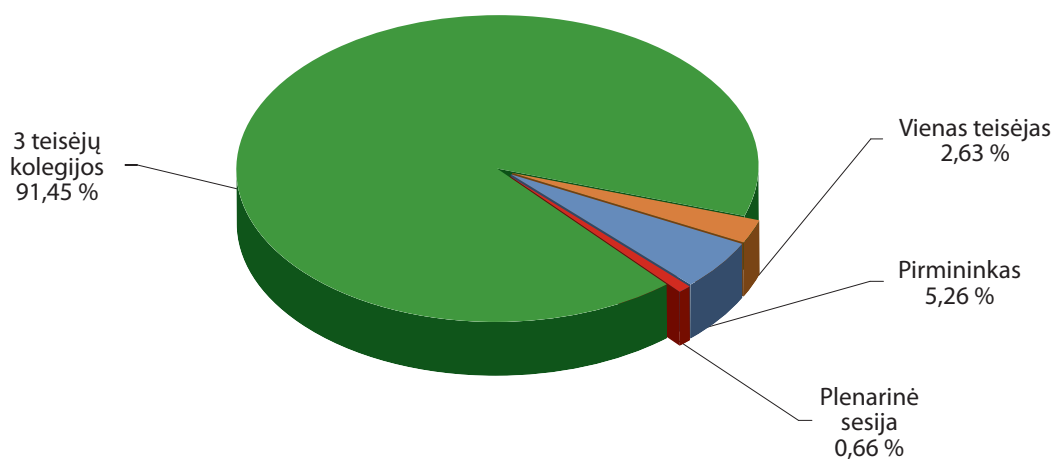
Pasiskirstymas 2014 m.

Proceso kalba	2010	2011	2012	2013	2014
Bulgarų			2		
Ispanų	2	2	3		2
Vokiečių	6	10	5	2	9
Graikų	2	4	1	4	2
Anglų	9	23	14	26	23
Prancūzų	105	87	108	95	113
Italų	13	29	35	21	8
Vengrų		1			
Nyderlandų	2	1	6	12	
Lenkų		1	2		
Rumunų			2		
Slovakų		1			
Iš viso	139	159	178	160	157

Proceso kalba yra ta, kuria surašytas ieškinys, o ne ieškovo gimtoji ar šalies, kurios pilietis jis yra, valstybinė kalba.

4. *Baigtos bylos – Sprendimai ir nutartys – Teismo sudėtis* (2014 m.)

	Sprendimai	Nutartys dėl bylos išbraukimo iš registro draugiškai išsprendus ginčą ¹	Nutartys, kuriomis procesas užbaigtas kitais pagrindais	Iš viso
Plenarinė sesija	1			1
3 teisėjų kolegijos	64	11	64	139
Vienas teisėjas	3	1		4
Pirmininkas			8	8
Iš viso	68	12	72	152

¹ 2014 m. Tarnautojų teismas bandė siūlyti draugiškai išspręsti ginčą dar 14 bylų, tačiau šiuo būdu jų išspręsti nepavyko.

5. Baigtos bylos – Sprendimo pobūdis (2014 m.)

	Sprendimai		Nutartys				Iš viso
	Visiškai arba iš dalies patenkinti ieškinį	Visiškai atmesti ieškinį arba nėra pagrindo priimti sprendimą	Dėl (akivaizdžiai) nepriimtino arba nepagrįsto ieškinio / prašymo	Dėl draugiško išsprendimo Tarnautojų teismui pasiūlius	Dėl išbraukimo iš registro kitu pagrindu, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo arba bylos perdavimo	Dėl prašymo visiškai arba dalinio patenkinimo (specialios procedūros)	
Atlyginimas ir išmokos	4	7	3	2	3		19
Darbo sąlygos / Atostogos			2				2
Drausminės procedūros	1	1					2
Įdarbinimas / Paskyrimas / Pareigų lygio nustatymas	4	5	1		1		11
Invalidumo pensijos ir išmokos	1	1	4				6
Konkursas	1	2	2				5
Paskyrimas / Perskyrimas	1	2		1			4
Socialinė apsauga / Profesinė liga / Nelaimingi atsitikimai		1	1	1	3		6
Tarnautojo sutarties nutraukimas arba nepratęsimas	3	11	3	4	2		23
Vertinimas / Pareigų paaugštinimas	5	6	2	1	2		16
Kita	3	9	15	3	4	24	58
Iš viso	23	45	33	12	15	24	152

6. *Laikinosios apsaugos priemonės (2010–2014 m.)*

Baigtos procedūros dėl laikinių apsaugos priemonių		Sprendimo pobūdis		
		Visiškai arba iš dalies patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Išbraukti iš registro
2010	6		4	2
2011	7		4	3
2012	11		10	1
2013	3		3	
2014	5	1	4	
Iš viso	32	1	25	6

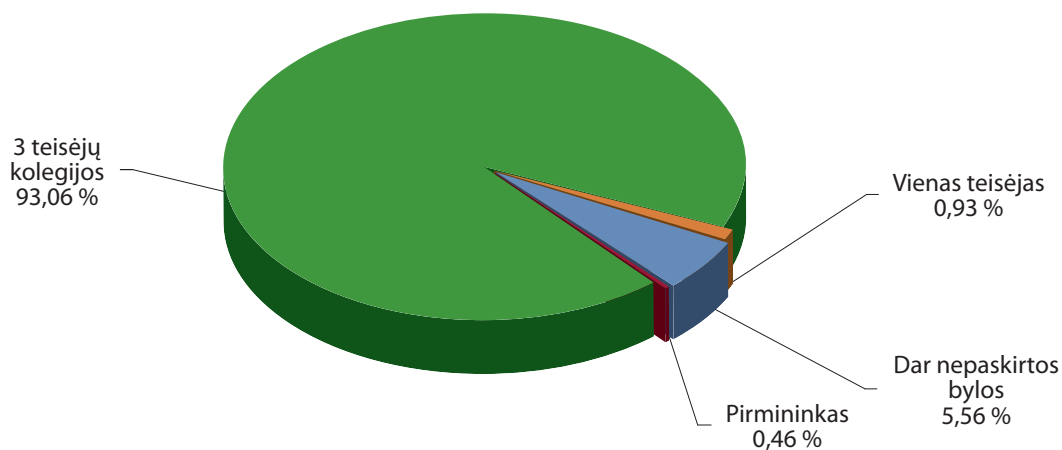
7. *Baigtos bylos – Proceso trukmė mėnesiais (2014 m.)*

Baigtos bylos		Vidutinė trukmė	
		Viso proceso trukmė	Proceso trukmė neįskaitant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo
Sprendimai	68	17,3	17,1
Nutartys	84	10,7	9,1
Iš viso	152	13,7	12,7

Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

8. *Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Teismo sudėtis* (2010–2014 m.)

Pasiskirstymas 2014 m.

	2010	2011	2012	2013	2014
Plenarinė sesija	1		1	1	
Pirmininkas	1	1		2	1
3 teisėjų kolegijos	179	156	205	172	201
Vienas teisėjas		2	8	3	2
Dar nepaskirtos bylos	4	19	21	33	12
Iš viso	185	178	235	211	216

9. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – ieškovų skaičius

2014 m. nebaigtos nagrinėti bylos, kuriose dalyvauja daugiausia ieškovų

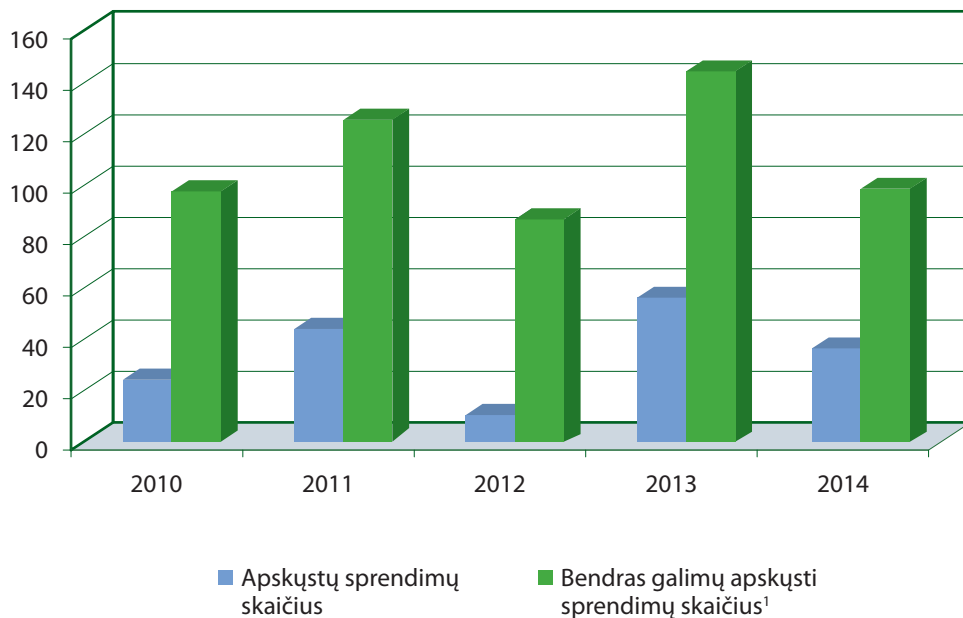
ieškovų skaičius	Sritis
486	Tarnybos nuostatai – ECB – Darbo užmokestis – Metinis darbo užmokesčių tikslinimas
484	Tarnybos nuostatai – ECB – Darbo užmokestis – EIB darbo užmokesčio ir jo augimo sistemos reforma
451	Tarnybos nuostatai – ECB – Darbo užmokestis – Nauja veiklos rezultatų sistema – Premijų skyrimas
35	Tarnybos nuostatai – Gražinimas po Tarnautojų teismo sprendimo peržiūros – ECB – Pensijos – 2008 m. reforma
33	Tarnybos nuostatai – ECB – Pensijos – Pensijų sistemos reforma
30	Tarnybos nuostatai – Europos investicijų fondas (EIF) – Darbo užmokestis – Metinis darbo užmokesčių tikslinimas
29	Tarnybos nuostatai – Europos investicijų fondas (EIF) – Darbo užmokestis – EIF darbo užmokesčio ir jo augimo sistemos reforma
26 (4 bylos)	Tarnybos nuostatai – Pareigūnų tarnybos nuostatai – 2014 m. sausio 1 d. Pareigūnų tarnybos nuostatų reforma – Naujos taisyklės kelionės iš darbo vietos į kilmės vietą išlaidoms apskaičiuoti – Šių išmokų skyrimo ryšys su ekspatrijuoto arba užsienyje gyvenančio asmens statusu – Kelionei namo skirtų atostogų panaikinimas
25	Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2010 ir 2011 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Pareigų paaukštinimo ribų nustatymas
20	Tarnybos nuostatai – Pareigūnų tarnybos nuostatai – 2014 m. sausio 1 d. Pareigūnų tarnybos nuostatų reforma – Naujos karjeros ir paaukštinimo taisyklės – Priskyrimas prie „pereinamojo laikotarpio pagrindinio administratoriaus“ pareigybių – Skirtingas to paties pareigų lygio (AD 13) teisininkų, dirbančių Europos Komisijos teisės tarnyboje, vertinimas – Vienodo vertinimo principas

„Tarnybos nuostatai“ reiškia Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygas.

Iš viso ieškovų visose dar neišnagrinėtose bylose (2010–2014 m.)

	Iš viso ieškovų	Iš viso dar neišnagrinėtų bylų
2010	812	185
2011	1 006	178
2012	1 086	235
2013	1 867	211
2014	1 902	216

10. Kita – Tarnautojų teismo sprendimai, apskūsti Bendrajam Teismui (2010–2014 m.)

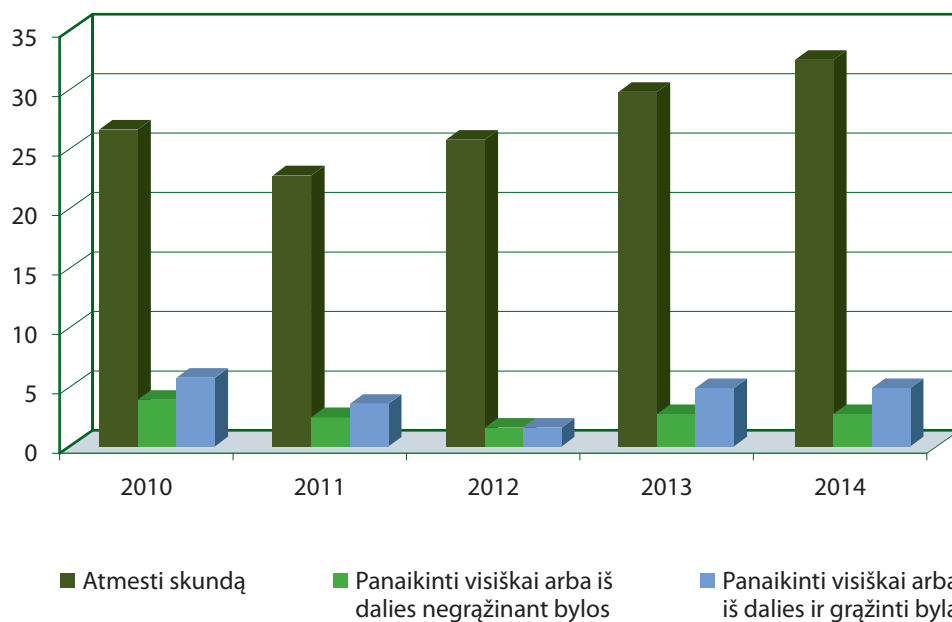

	Apskūstų sprendimų skaičius	Bendras galimų apskūsti sprendimų skaičius¹	Apskūstų sprendimų procentinė išraiška²
2010	24	99	24,24 %
2011	44	126	34,92 %
2012	11	87	12,64 %
2013	56	144	38,89 %
2014	36	99	36,36 %

¹ Tai per atitinkamus metus paskelbti arba priimti sprendimai ir nutartys, kuriais ieškinys pripažintas nepriimtinu, akivaizdžiai nepriimtinu arba akivaizdžiai nepagrįstu, nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo arba prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo.

² Ši procentinė išraiška nebūtinai atitinka per ataskaitinius metus priimtus apskūsti galimus sprendimus, nes skundo pateikimo terminas gali persikelti iš vieno kalendorinių metų į kitus.

11. Kita – Skundų nagrinėjimo Bendrajame Teisme rezultatai (2010–2014 m.)

	2010	2011	2012	2013	2014
Atmesti skundą	27	23	26	30	33
Panaikinti visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos	4	3	2	3	3
Panaikinti visiškai arba iš dalies ir grąžinti bylą	6	4	2	5	5
Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą			3		1
Iš viso	37	30	33	38	42

KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- vieną egzempliorių:
svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- daugiau negu vieną egzempliorių / plakatą / žemėlapi:
Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),
ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),
susisiekę su tarnyba *Europe Direct* (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)
arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*)).

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokesį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

■ Leidinių biuras

